

בין אור לחושך

בין אור לחושך

מדינת ישראל - אתחלתא דגאולה - או חושך כפול ומכופל?

מורה לנבוכים במאורעות התקופה
על פי משנתו של הרבי מליובאוויטש

הרב שלום דובער הלוי וולפא

קרית גת

ה'תשס"ו

BETWEEN LIGHT AND DARKNESS

GUIDE TO THE PERPLEXED
IN THE EVENTS OF OUR ERA

RABBI SHALOM DOVER HALEVI WOLPO
KIRYAT GAT
5766 – 2005

להזמנות:

חיי"ש הפצת מעיינות

טל: 03-9600770, פקס: 03-9606761

טל. נייד: 052-3770904/5

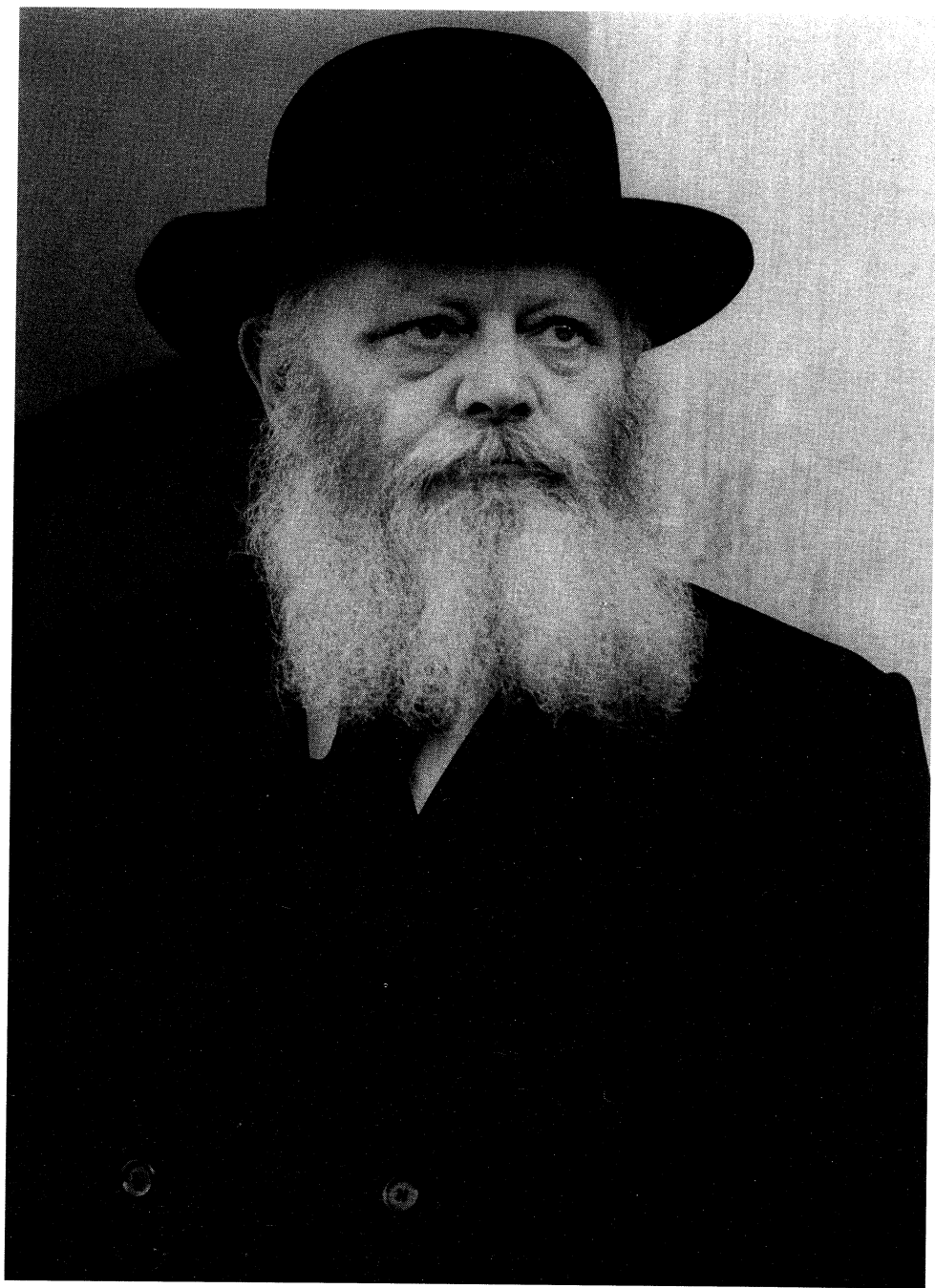
כתובת המחבר:

חזקיהו 29 קרית גת 82064

טלפון: 050-8754674

פקס: 08-6600955

דוא"ל: wolpo@012.net.il

לזכות

ידידנו היקר והנכבד

הרה"ח עוסק בצ"צ

שליח כ"ק אדמו"ר מה"מ

ר' **אריה לוי** שי

וכל בני ביתו שי

עיה"ק ירושלים ת"ו

בברכה

שימלא השי"ת משאלות לבבו

לטובה ולברכה בגו"ר

ויזכה לנחת חסידי מילדיו שי

ויגדלם ביחד עם רעייתו תחי'

לתורה לחופה ולמעשים טובים

מתוך הרחבה גדולה

לזכות

ידידנו היקר הרה"ח המופלא

ר' **יצחק** שי' **בן עליא** ז"ל

אוחיון

אגדיר - מרוקו

יהי רצון שיזכה לצאת בקרוב מן המיצר אל המרחב
מתוך הרחבה גדולה בגו"ר

לשנה הבאה בירושלים

לזכות

הרה"ח עוסק בצ"צ הנדיב הנעלה

ר' **זאב** שי' **רב נוי**

לוס אנג'לס - קליפורניה

יהי רצון שיחלים במהרה ברפואה שלימה
ויעלה מעלה מעלה בגשמיות וברוחניות
ויזכה למילוי משאלות לבבו לטובה ולברכה
ולנחת חסידי מכל יוצאי חלציו שיחיו
ביחד עם זוגתו תחי'

ברכתו של הרבי שליטי"א מה"מ
שקיבל המחבר ביום י"א ניסן תנשי"א
כהסכמה לספר חדש:

"ויוציא לאור ויהא בהצלחה רבה וכו' וכו'..."

בטח חוזר דברי אלקים חיים ברבים, והזמן גרמא (ימות המשיח)"

גדולי ישראל שהעניקו הסכמותיהם לספרי המחבר

כ"ק אדמו"ר הגה"ק ר' פנחס מנחם אלטר זצוק"ל מגור
כ"ק אדמו"ר הגה"ק ר' יצחק אייזיק ראזענבוים זצוק"ל מזוטשקא
הגאון ר' זלמן שמעון דווארקין זצ"ל אב"ד ליובאוויטש בניו יורק
הגאון ר' פנחס הירשפרונג זצ"ל אב"ד מונטריאול, קנדה
הגאון ר' יצחק יעקב וויס זצ"ל אב"ד העדה החרדית, ירושלים
הגאון ר' אפרים אליעזר הכהן יאללעס זצ"ל אב"ד פילאדלפיה
הגאון ר' דוד ליפשיץ זצ"ל ראש ישיבת "רבינו יצחק אלחנן", ניו יורק
הגאון ר' יהודה קלמן מארלאו זצ"ל אב"ד בד"צ ליובאוויטש בניו יורק
הגאון ר' שלום משאש זצ"ל אב"ד קזבלנקא הרב הראשי לירושלים
הגאון ר' אהרון הלוי סולוביציץ זצ"ל ראש ישיבת "בריסק", שיקאגו
הגאון ר' שמחה עלבערג זצ"ל יו"ר אגודת הרבנים בארה"ב וקנדה
הגאון ר' משה פיינשטיין זצ"ל ראש ישיבת "תפארת ירושלים", ניו יורק
הגאון ר' ישראל יצחק פיקארסקי זצ"ל ראש ישיבת "תומכיתמימים" בברוקלין
הגאון ר' משה שטערן זצ"ל אב"ד דעברצין, ברוקלין ניו יורק

ויבדלו לחיים טובים:

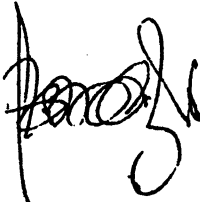
הגאון ר' מרדכי אליהו שליטי"א הראשון לציון הרב הראשי לשעבר
הגאון ר' מרדכי שמואל אשכנזי שליטי"א מרא דאתרא דכפר חב"ד
הגאון ר' אליהו בקשי דורון שליטי"א הראשון לציון הרב הראשי
הגאון ר' ישראל גרוסמן שליטי"א דיין בבד"צ "אגודת ישראל", ירושלים
הגאון ר' משה הלברשטאם שליטי"א ר"מ "דברי חיים" דיין העדה החרדית
הגאון ר' מנשה הקטן שליטי"א ראש ישיבת "בית שערים", ברוקלין
הגאון ר' בנימין יהושע זילבר שליטי"א בעל שו"ת "אז נדברו" ועוד
הגאון ר' עובדיה יוסף שליטי"א הראשון לציון הרב הראשי לשעבר
הגאון ר' ישראל מאיר לאו שליטי"א הרב הראשי לישראל
הגאון ר' מאיר מאזוז שליטי"א ראש ישיבת "כסא רחמים", בני ברק
הגאון ר' יחזקאל ראטה שליטי"א דיין קהילת "יראי ה'", ברוקלין
הגאון ר' אברהם כהנא שפירא שליטי"א הרב הראשי לשעבר

תוכן ענינים כללי

11	פתח דבר
12	כללי העריכה של הספר
13	הרבי מצוה: חייבים לפרסם!
15	מבוא – "בין אור לחושך"
20	"המציאות ההזויה" – והפתרון האמיתי
21	חלק ראשון: הגדרה הלכתית של תקופתנו
80	חלק שני: מילואים להערות
107	חלק שלישי: שאלות ותשובות
187	חלק רביעי: נספחים

כתב יד קדשו של הרבי מליובאוויטש
במכתבו להרב יהודה פלדי ז"ל

בברכה אפדימות והקלמה דענינו (וקברת) -
דבציותו דט"ל את הטועים פאזאכיש זללות
זר וטור ורווי קדנות דין הי"ב - אמתא
דגמולתה ה' יזינו אהם ומהשנים, יי יתן
פניו דרובי הארזים, ואמתן ותפלת יאמרו
זאת אמת וזע"ז יפסו רעות ואמר לאור -
אור: והקלמה על דעה וקלמה פה"ל

להלן הפענוח:

"בברכה לבריאות והצלחה בעניניו (ובפרט - בפעילותו בשלילת הטועים האומרים לגלות מר וחשוד ורווי קרבנות בני ישראל ה' ינקום דמם - אתחלתא דגאולה. ה' יצילנו מהם ומהמונם, ויכפר שגגתם ברחמינו המרובים. ומכאן ולהבא יאמרו לחושך - חושך, ועי"ז יזכו לראות ולאמר לאור - אור. והוא יבשר טוב גם בזה) ולבשו"ט בכל הני"ל".

פתח דבר

ברגשי תודה לה' המבדיל בין קודש לחול ובין אור לחושך, מוגש בזה לרבנן ותלמידיהון לקוט מדברי קדשו של מורה הנבוכים נשיא הדור הרבי מליובאוויטש, והוא משנה סדורה של דעת תורה אודות הרעיון הציוני וגרורותיו, ובירור האמונה הטהורה לאור מאורעות התקופה.

מטרת הספר היא, להסיר את הטשטוש והבלבול, שבין החושך הכפול והמכופל שבו אנו נמצאים בעיקר מאז שנת תש"ח, לבין הגאולה האמיתית והשלימה שלה מצפה עם ישראל זה כאלפיים שנות גלות, ואשר תבוא דוקא ע"י משיח צדקנו.

אני מבקש בכנות, סליחה מעומק הלב, מכל מי שירגיש פגיעה ברגשותיו ובאמונתו מהדברים שנכתבו. לא זו היתה הכוונה. המילים החריפות שהשתמש בהם לפעמים הרבי בדברו על הנושא, או שנקט בהן כותב השורות בספר זה, נאמרו ונכתבו רק בכדי להדגיש את האבסורד שבדברים שנשללו, ואין כאן שום נסיון של פגיעה או הטלת דופי אישי או קבוצתי ח"ו, ובפרט לא כלפי צבור שאנו אוהבים ומעריכים.

אבקש מכל מי שיש לו הערות בתוכן או בסגנון, וכן ממי שיודע על דברי הרבי בנושאים אלו שלא נזכרו כאן, שלא ימנע מלכתוב אלי (לפי הכתובת שמאחורי עמוד השער), בכדי שאוכל לתקן ולשפר את המהדורות הבאות, וחכות הרבים תלוי בו.

תודתי נתונה לרבנים הגאונים החסידים: ר' מנחם מענדל שי' וועכטר, ר' יעקב שי' חזן, ר' שמואל שי' קראוס, ר' שמעון שי' וויצהנדלר, ר' יעקב שי' הורביץ, ר' חיים שי' ששון, ר' שבתי שי' וינטרוב, וחתי ר' אסף חנוך שי' פרומר, שהערותיהם החשובות הועילו מאד בעריכת ספר זה.

ברכות מקרב הלב לרעייתי הצנו"ח מרת בלומה תחי', שעודדה אותי בעבודה הקשה. יהי"ר שנקבל ביחד רוב נחת חסידי מיו"ח שי', הפוזרים ברחבי ארץ הקודש ובקצווי תבל, וממלאים שליחותו הקדושה של מלך מלכי המלכים הקב"ה, שנמסרה לנו ע"י נשיא ונביא הדור כ"ק אדמו"ר מה"מ שליט"א.

ואחת היא התפלה הבוקעת ממעמקי הלב, ובעיקר ממיצר הגלות הקשה שבארץ ישראל: וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק, אויביו אלביש בושת ועליו יציץ נזרו. את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח, וקרנו תרום בקרוב ממש בישועת עולמים.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

שלום דובער הלוי וולפא

ז' מרחשון יום בקשת גשמים ה'תשס"ז

כללי העריכה של הספר

בספר שלפנינו ארבעה חלקים:

חלק ראשון: "הגדרה הלכתית של תקופתנו" – חלק זה כולל רק את דברי הרבי בעצמו. גם ההערות בשולי הגליון הם מתוך דבריו של הרבי (חוץ ממקומות ספורים שצויין: "הערת העורך"). הכל נלקט מעשרות רבות של קטעי שיחות, אגרות קודש, ודברים שנאמרו לאנשים או קבוצות ביחידות, בתקופת השנים תש"ח-תשנ"ב (ראה רשימה חלקית של המקורות, שנדפסה בסוף ה"נספחים"). ערכתי את הדברים בהתאם להוראות ברורות שקבלתי מהרבי בזמן כתיבת הספר "דעת תורה" בשנת תשל"ט, באופן שרעיון אחד לא יחזור על עצמו פעמיים, וכאשר בקטע אחד יכולים לבוא דברים שאמר הרבי או כתב במקומות רבים ושונים. לאיך, ביטויים הנמצאים במכתב אחד של הרבי, יופיעו בספר זה כשהם מחולקים בין פרקים שונים, לפי הנושא המדובר. השתדלתי עד כמה שאפשר לשמור את לשון הרב, ורק כשלא היתה ברירה הוספתי מילות קישור וכדומה. אבל בכללות כל חלק זה הוא דברי הרבי המקוריים. (כדאי בכל זאת לסייג, שחלק מסוים מהחומר נלקט מדברים ששמעו אנשים שונים ביחידות ונרשמו על ידם לפי זכרונם והבנתם, או משיחות שנרשמו ע"י השומעים ולא הוגהו ע"י הרבי).

חלק שני: מילואים להערות שבחלק הראשון – כדי שלא להכביד על הקריאה בחלק הראשון והעיקרי, העברתי חלק מהערות השולים (ובפרט את אלו שלא נוגעות להבנה היסודית של הענין המדובר) לחלק השני. גם כל מה שמופיע בחלק השני, הוא רק מדברי הרבי בעצמו. חלק זה נועד בעיקר לתלמידי חכמים, הרוצים להעשיר את ידיעותיהם בענינים המבוארים בחלק הראשון, בבחינת "תן לחכם ויחכם עוד".

חלק שלישי: שאלות ותשובות – במשך השנים, הודמן לי להתכתב בנושאים אלו עם כמה מרבני הציונות הדתית, קבלתי שאלותיהם ונסיתי להשיב. כמו"כ הגיעו אלי שאלות ממחבר הספר "המדינה היהודית" (ירושלים תשס"ג) ואף העתקתי חלק מהטענות שהעלה בספרו. כמו"כ ראיתי את השקלא וטריא בחוברת "צהר" (כג) ובעלוני השבת המחולקים בבתי הכנסת. מתוך זה קבצתי 26 שאלות, הקשורות כולן לנושאים המדוברים בחלק א', והשתדלתי להשיב עליהם בס"ד בהתאם למה שהבנתי מדבריו של הרבי, וממקורות שונים.

חלק רביעי: נספחים – בחלק זה קובצו מאמרים שונים שביכלתם לשפוך אור ולהוסיף ביאור בנושאים שלובנו בחלקים הראשונים. הראשון והעיקרי שבהם הוא מכתבו של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב משנת תרס"ג בשלילת הרעיון הציוני. כמו"כ קטעי מכתבים של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ בענין זה. אח"כ מכתבו של הגה"צ בעל ה"חפץ חיים" באיסור ההתחברות לרשעים. ועוד מאמרים שונים ומגוונים.

הרבי מצווה: חייבים לפרסם!

יש הטוענים, שעל אף כל דברי הרבי בשיחותיו ובאגרותיו וביחידות וכו', בשלילת הרעיון שהמדינה היא "ראשית צמיחת גאולתנו", מכל מקום אין ענין לפרסם זאת לרבים, ובפרט לא לעשות מזה ספר בדפוס.

בתשובה לטענה זו, הריני לספר, כי בשנת תשל"ט ציוה עלי הרבי לכתוב את הספר "דעת תורה בעניני המצב בארץ הקודש". בראש הספר בא פרק גדול (לקוט מדברי הרבי) בענין שלילת המושג של "אתחלתא דגאולה". הספר היה למראה עיניו הטהורות של הרבי, אשר אף הגיה ותיקן כמה פרטים, ואילו בענין זה לא העיר כלום. ועל אף שידע שהיו תגובות חריפות על הדברים שנכתבו באותו פרק, הורה לי כמה פעמים בע"פ ובכתב, להדפיס מהדורות נוספות מהספר. (ובמכתב מחנוכה תשמ"ה, שנדפס ב"כפר חב"ד" גליון מס' 1000, כותב מזכירו של הרבי ר' ניסן מינדל ז"ל להרב ו. בלונדון, שהרבי נדהם מכך שהרב ו. אינו בקי בעמדתו של הרבי בענין המצב בארץ הקודש, וזאת לאחר שהדברים כבר נדפסו בארץ ישראל ב"דעת תורה", ספר שבודאי שמעת עליו וקראת אותו!).

וכאן אצטט עוד התיחסויות של הרבי לענין זה:

◀ בשיחת יום ב' דחה"ש תשט"ו ("תורת מנחם" ח"ד ע' 125 הערה 101), לאחר שיחה חריפה בנושא זה, אומר הרבי: "ישנם החושבים שדיבורים אלו יזיקו, אך האמת היא שלא זו בלבד שלא יזיקו אלא שתהיה מהם גם תועלת".

◀ הרה"ח ר' אוריאל צימר ז"ל מספר על שיחות שהיו לו עם הרבי בשנות תשט"ז - תשי"ט (נדפס ב"כפר חב"ד" גליון 169 כסלו תשמ"ה), וכך כותב בין השאר: "כיון שהרבי הזכיר קודם כי הצינונות הוא חטא הדור, ספרתי לו שזה מזמן אני נושא בקרבי תכנית לכתוב חוברת הסברה אידיאולוגית, להסביר בשיטתיות את טעמי ההתנגדות למדינה, ואף כבר כתבתי איזה פרקים, ואם כי אין לי תכנית עדיין מהיכן ליקח הכספים לזה, מכל מקום נדמה

לי שלאור דבריו הנ"ל יש ערך לדבר. ואמר: בודאי! ועוד אמר כי אל אדאג בענין הכסף רק אעשה זאת. בהזדמנות אחרת בעתות לחץ, תינית את מורת רוחי על עבודתי הקשה בעלת האופי המלחמתי, וביקשתי: "אינני סאטמער, ורצוני לעזוב את הכתיבה". ואמר לי: "להיפך, צריך להרבות בכתיבה ודוקא בכיוון שכותב", ושוב שאל אותי, מדוע עוד לא כתבתי את החוברת האנטי ציונית שלי. וככלות הכל כאשר סוף סוף הודפסה החוברת, אמר לי הרבי (בשנת תשי"ט): "כאשר קראתי את החוברת רציתי לומר לך כי היא כתובה בפחות מדאי חריפות". כן אמרתי לרבי שהיו שהקפידו על שפרסמתי בשעתו את תוכן היחידות דאייר תשט"ז, בה דובר בחריפות נגד הציוניות והמדינה, ואמרתי שעשיתי זאת משום שהבנתי מדברי הרבי שניחא לו בזה, ואמר שלא רק זה, אלא זו הוראה מפורשת מצדו שאפרסם הדבר".

באגרת להרב חיים יהודה פלדי ז"ל, למחרת ל"ג בעומר תש"ל, כותב הרבי: "כמדומה כבר הבעתי תשואות חן ושביעת רצון מרובה ממאמרו שהדפיס על דבר הטעות המצערת והמבהילה אשר קוראים לגלות מר וחושך כפול ומכופל בשם אתחלתא דגאולה וכו'. וכמדובר כמה פעמים, ובפרט כשרואים התוצאות מזה וכו'. וזכות הרבים מסייעת לכל אחד המוחה נגד זה, וכמובן אין מקום לנפילת רוח שהמחאה אינה מתקבלת באופן שצריכה להתקבל, אף שתקותי שבכל אופן עושה רושם, ומי עמד בסוד הוי' לידע התוצאות. וכמובן שאין זה פוטר מלמחות עוד הפעם ועוד הפעם, ובפרט על פי המדובר ומבואר כמה פעמים אודות רציניות הענין וההיזק וכו' וכו'. ואין להאריך בדבר המצער".

מבוא

בין אור לחושך

כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש הודיע כמה פעמים, בעיקר החל משנת תש"נ, שעם ישראל נמצא עתה ברגעים האחרונים של הגלות. הוא עורר, כי העצה לזרוז את הגאולה האמיתית והשלימה, היא ללמוד בתורת הנגלה ובתורת החסידות את עניני הגאולה וביאת המשיח, וזאת כמובן חוץ מההוספה בעניני תורה ומצוות בכלל, כדי שנוכה לקבל בקרוב את פני משיח צדקנו.

כמובן שלימוד עניני גאולה ומשיח, כולל בעיקר את ידיעת והבנת ההגדרה הנכונה, **מהי אותה גאולה** שלה אננו מצפים זה קרוב לאלפיים שנות גלות. ולכן ביקש הרבי ללמוד בין השאר את הלכות מלכים לרמב"ם, שהוא הפוסק היחידי שפסק בענינים שהם "הלכתא למשיחא". כאשר נתבונן בדברי הנשר הגדול בהלכות אלו, נדע במה בדיוק להאמין בשעת אמירת אחד מי"ג העיקרים "אני מאמין בביאת המשיח". לימוד זה גם ישמור עלינו **מלתעות ולטעות** בהבנת המאורעות שעוברים על עמנו בתקופה האחרונה, וימנע מאתנו מלטשטש את הגבולות שבין אור לחושך.

*

זה כמה דורות, שצבור גדול (המכונה "דתי-לאומי") ובראשם תלמידי חכמים, רואים בעליית יהודים לארץ ישראל – את תחלת קיום היעוד של "קבוץ גלויות", ביסוד המושבות והערים – את ההבטחה של "שיבת ציון", ובהקמת השלטון היהודי בארץ ישראל לפני למעלה מחמישים שנה – את "אתחלתא דגאולה". לעומתם, היו רבים מגדולי ישראל שהתנגדו מלכתחלה לרעיון הציוני, וגם לאחר שהוקם השלטון החדש בשנת תש"ח, ראו בו ענין טכני בלבד, ללא שום הילה של קדושה וגאולה.

הרבי מליובאוויטש שעלה על כס הנשיאות בשנת תש"י – ביחד עם אהבת ישראל העצומה שהעניק לכל אשר בשם ישראל יכונה, וחיבת הארץ המופלאה שהקרין, ועל אף שלדעתו היתה חובה ע"פ שו"ע,

■ בין אור לחושך

בנסיבות שנוצרו בתקופת שנת תש"ח, להקים שלטון יהודי בארץ ישראל – מכל מקום לא הפסיק מלטעון בלהט, בהתועדויות עם חסידיו, בשיחות עם אישי צבור, ובאגרותיו לכלל ולפרט, כי לא זו בלבד שאין כאן אתחלתא דגאולה, אלא שאמירות אלו מעידות על חושך כפול ומכופל, מאריכות את קץ הגלות, ואף גורמות לעונשים מן השמים ועד לקרבנות בפועל ממש.

*

בתקופה האחרונה, שבה ניהלה הממשלה מלחמה נוראה, נגד שלימות הארץ, שלימות העם ושלימות התורה, החלו לנקר שאלות כבדות משקל במוחותיהם של בני אותו צבור שהאמין בקדושת ה"מדינה" ומוסדותיה.

איך יתכן, שממשלה ציונית, כנסת ציונית, בית משפט עליון ציוני, משטרה ציונית וצה"ל ציוני – עקרו יהודים מבתיהם בארץ הקודש, מסרו את הבתים למחבלים, גרמו לחילול כבוד המתים ולשריפת בתי כנסיות ובתי מדרשות, והביאו סכנת נפשות נוראה על מליוני יהודים, וכל זאת תוך נקיטת שיטות המזכירות את הימים האפלים ביותר בגלותנו.

איך יתכן, שהרבנות הראשית, הרבנות הצבאית, "נשיא המדינה" עם הכיפה לראשו וחברי כנסת דתיים ו"חרדים", נתנו ידם ע"י הסכמה שבשתיקה, או אפילו מתוך שיתוף פעולה, לאסון ופשע נורא שכזה.

איך יתכן, שרבבות חיילים (ורבים מאד מתוכם עם רקע של חינוך ציוני דתי), אטמו אזניהם מלשמוע את זעקות הנשים והילדים, הקשיחו לבם מלהרגיש את החורבן הנורא שהם מביאים על העם והארץ, ועשו את מלאכתם המרושעת בנחישות אכזרית. וכל זאת, כאשר דגל כחול לבן וסמל ה"מדינה" מתנוססים להם בגאווה על הכובע כנגד המוח, ועל החזה כנגד הלב.

*

אלפי בני נוער יקרים שמסרו את נפשם במאבק נגד הגירוש, אלו שמנהיגיהם חינכו אותם ל"ממלכתיות" של קדושת המדינה והממשלה, ואשר מינקות שרו בדביקות את "התקווה" והניפו את הדגל הציוני הכחול לבן, עומדים כמשתוממים. האם זהו חלום או מציאות מרה. האם יתכן שנלחמנו בסרטים כתומים כנגד ה"מדינה" שהיא (כביכול) "יסוד

■ בין אור לחושך

כסא ה' בעולם". האם אין זה טירוף הדעת לחשוב, שמי שעמד מולנו מצדו השני של המתרס וניצח אותנו במאבק המר על ארץ ישראל, הוא לא אחר מאשר "משיח בן יוסף", ראש הממשלה המייצג את "הגאולה הטבעית".

נערים נפלאים אלו מבולבלים לגמרי. הם אינם מבינים, איך יכולנו להלחם כנגד הגאולה עצמה? ואיך יתכן שהגאולה תתאכזר כל כך אל בניה ובנותיה.

בכדי לנחם אותם ביגונם ובפליאתם, פוצחים מנהיגיהם בשירה: "עם הנצח לא מפחד, לא מפחד מדרך ארוכה", ובמאמרים מפולפלים מסבירים להם: אל תתיאשו חבריא, זו טיבה של הגאולה הזורחת קמעא קמעא מלמטה למעלה, בתחלה הרצל ובן גוריון, אחריהם שרת גולדה ובגיין, אח"כ רבין שמיר פרס וברק, ושוב ביבי ואריק, ובכל תקופה עליות וירידות, אורות וצללים כאיילת השחר. אבל התכלית תהיה כאשר נגיע בעוד כמה מאות שנים לראש ממשלה עם כיפה סרוגה, ומתחתיו 119 חכ"ם מהמפלגות הדתיות. ואז תהיה זו הגאולה השלימה בסוף הדרך הארוכה.

ואם מישהו מהנערים היקרים בעלי מסירות הנפש, יחשוב קצת על פירוש המילות בתפלת שמונה עשרה שלו, יקום הוא וישאל את רבותיו, אם כן למה אנו מבקשים להצמיח מהרה את קרן דוד, הרי אנו עם הנצח, נחכה בסבלנות לסיום הדרך. ובעצם לשם מה צריך את צמיחת קרן דוד דוקא, והרי הגאולה התחילה בציונות הממלכתית, וזהו דבר טבעי הצומח קמעא קמעא, ולמה שלא נאפשר לה לצמוח כדרכה באופן טבעי. ומה הקשר של דוד המלך לכל זה. מה, פתאום לא תהיינה בחירות כלליות דמוקרטיות, ומי הם אלו שיחליטו ברוב קולות בכנסת הקדושה שדוקא דוד המלך או מישהו מזרעו יבחר למלך ישראל?

*

כל כך הרבה תפלות נאמרו מעומק הלב בשנה האחרונה, בכדי למנוע את הגירוש והחורבן. והלב תוהה, למה עשה ה' ככה לארץ הזאת, מה חרי האף הגדול הזה. איך יתכן שאדם רע מעללים כראש הממשלה הצליח לעבור כל כך הרבה משוכות פוליטיות קשות, עד

■ בין אור לחושך

שהגיע לביצוע פשע ההתנתקות משאת נפשו. איך הוא קיבל כל כך הרבה סיעתא דשמיא.

והתשובה היא: אנחנו הענקנו לו את הכוח! אנחנו קבענו שהוא, מדינתו וממשלתו הם "ראשית צמיחת גאולתנו". אנחנו צבור בני תורה מיישבי הארץ במסירות נפש, ברכנו אותו מעומק לבנו בכל שבת לפני ספר תורה פתוח. עם כוחות כאלו שהוא יונק מצד הקדושה, אין פלא שמשיח השקר דוהר הלאה בלי מעצורים, ומדרדר את מאמיניו ואת כל עם ישראל לתהום רח"ל.

זאת ועוד, אנו נמצאים ברגעים האחרונים לפני הגאולה האמיתית והשלימה, אבל האמונה בגאולה של שקר, מעכבת את התגלות הגאולה האמיתית. הנה זה עומד אחר כותלנו, המשיח עומד מאחורי הכותל והמחיצה שאנחנו בנינו, והוא אינו יכול לעבור את המשוכה האחרונה שנותרה לו. הקב"ה שלח לנו את עבדיו הנביאים לעורר אותנו מתרדמת הגלות, הוא גם העביר לנו כמה מסרים חריפים בשנים האחרונות, אבל לא קלטנו את הרמז והמשכנו לשים חושך לאור. אבל כבר כלו כל הקיצין ואין הדבר תלוי אלא בתשובה, ולכן העמיד לנו הקב"ה "מלך קשה כהמן", וזאת בתקוה שהשעבוד המתסכל תחת גלות נוראה זו, ינתק אותנו אחת ולתמיד מרגש הקדושה שייחסנו אל הממלכתיות המזויפת.

הקב"ה מצפה מאיתנו שנפנים את האמת, שהקמת המדינה הדמוקרטית (מבחוץ, ודיקטטורית מבפנים) אינה קשורה לגאולה, ולמעשה כל כולה היא מרידה באלקי ישראל בתורת ישראל ובעם ישראל, וגם מרידה בארץ ישראל. רק כאשר נפסיק להאמין בקדושת המדינה ומוסדותיה, נוכל לבקש מעומק הלב: "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך".

*

האמינו לי אחים יקרים, לא קל הדבר לצאת בקריאת תגר, ובדפוס, נגד אמונה שהיתה רווחת אצל צבור גדול ויקר שאנו מעריצים, מוקירים ואוהבים. לא נעים לפרוט על עצבים מתוחים של יהודים שזה עתה נושלו מנחלתם ומפרנסתם. קשה מאד להתכתש ברבים עם רבנים, שלצערנו, יחידים מהם ממשיכים גם בימים טרופים אלו לאחוז בקרנות המזבח הציוני ההרוס, ומתעקשים בצורה בלתי מובנת להטיף שוב ושוב

■ בין אור לחושך

את תורות האתחלתא שכבר עבר עליהם הכלח ופג טעמן.

– אבל כשנוצר עתה מצב של חשבון נפש לכלל ולפרט, אי אפשר להמנע מלנצל את שעת הכושר, ולעודד את מגמת ההתפכחות. שהרי לא מדובר כאן רק בשאלה אידיאולוגית, אלא ב**פיקוח נפש ממש**. וכפי שקבע הרבי מליובאוויטש – שהוא היחיד שהתגלה כנביא הדור שכל דבריו אמת וצדק – **שעל זה נופלים קרבנות בארץ הקודש!** ולב מי לא יחרד לשמע מילים אלו!

העצה היחידה לעצור את הסחף בחורבן ארץ ישראל ונפילת בניה, היא ע"י ניתוק צנורות היניקה של הממשלה ממקורות הקדושה. האמונה המסולפת של צבור שומרי תורה ומצוה ב"גאולה הטבעית", ע"י מרשיעי ברית החוטאים ומחטיאים את הרבים, היא הנותנת כח ועוז לממשלה לבצע את פשעי המלחמה. דבר זה חייב להפסק. עלינו ללמוד וללמד את דרך האמונה האמיתית, שלא בכוחנו וברצוננו נצא מהגלות, אלא רק משיח צדקנו שהוא הביטוי היחיד של "כסא מלכות ה' בעולם", הוא ורק הוא הגואל האמיתי ואין בלתו. כל השאר הם רק שקר ורעות רוח, הדוחים רח"ל את הגאולה כבר למעלה מ**יובל שנים**.

התקווה של הנוער הנפלא שנלחם בראש החנית נגד ההתנתקות, אינה "להיות עם חופשי בארצנו". שאיפתו איננה "לתקן את המדינה" ולהביא באמצעותה את הגאולה בסופה של הדרך הארוכה. הנוער הכתום מבקש ומתפלל רק לדבר אחד, שהממשל הנוכחי הנקרא "מדינת ישראל" יתבטל **בחסד וברחמים!** ובמקומו תצמח המלכות האמיתית, **מלכות בית דוד ע"י מלך המשיח בקרוב ממש**.

*

למותר לציין, שמטרתנו איננה "נצחנות", וגם אין הכוונה "לכפות" אמונה חדשה על מי שדרכו ברורה לו ע"פ הדרכת רבותיו. הספר "בין אור לחושך" נועד למי שחושב שכדאי להתבונן בעומק יותר, ולא לקבל כ"תורה מסיני" את ההתפלפלות ה"ממלכתית" העיקשת, החוזרת על עצמה בתדירות מדהימה בעלוני השבת השונים. אולם בעיקר נועד הספר ל**נבוכים ולמתלבטים**, לאלו המרגישים שמשוהו השתבש באמונה שהורגלו לה, ולכל מי שאזנו כרויה לשמוע דברי אלקים חיים, מהמעייין הטהור שמעולם לא הכזיבו מימיו.

"המציאות ההזויה" – והפתרון האמיתי

להלן קטעים מכתב עת תורני "צהר"

גליון כג – תשרי תשס"ו

העורך, הרב עזריאל אריאל

אור ליום ששי י"ד במנחם אב תשס"ה, ואנו עומדים בבית הכנסת בנוה דקלים. גירוש של כאלף בנות הסתיים אך לפני שעה קלה.. בזה אחר זה ניגשים אנו אל קדמת בית הכנסת, מברכים בשם ומלכות "ברוך דיין האמת" וקורעים קרע גדול בבגדינו. קרע אשר אין בכחו לתת ביטוי לקרע הנורא אשר בלבנו, על חורבנו של חבל ארץ שלם, חבל ארץ של תורה וחסד, של אמונה ושל מסירות נפש..

והנה עומד אחד הרבנים לומר את התפלה לשלום מדינת ישראל. כן, זו המדינה אשר שלחה את המהרסים והמחריבים. והתפלה נאמרת, וכל הקהל עונה בדמעות: "אמן סלה", עומד דום ושר את "התקווה". והלב נצבט, האם זו היתה "תקוותנו"? האם על כך חלמנו אלפיים שנה? להיות בני חורין וחופשיים רק כדי שנוכל לעשות כמו ידינו לעצמנו את מה שעשו לנו הגוים בגלות?.. האם לא רדידותו של חזון זה, אשר כל תכליתו איננה כי אם להיות "עם חופשי בארצנו", היא אשר הביאה עלינו את הדבר הנורא אשר עינינו רואות?

והנה קם אחד מן הרבנים ונושא את תפלת מי שברך לחיילי צה"ל. האומנם? האם נברך את מהרסינו ומחריבינו?.. האם נבקש גם כי יוסיפו ויצליחו בחטא הגירוש?..

מציאות הזויה לחלוטין, אשר קשה להאמין כי אנו שרויים בתוכה. זר לא יבין זאת, ואף אנו לא מבינים..

עומדים אנו אל מול השאלות הגדולות, שאלות הנוקבות עד כבשונה של נפש, כיצד נוסיף להתייחס אל מדינתנו מחריבתנו, כיצד נתייחס אל צבאנו, צבא ההגנה (והגירוש) לישראל?.. כיצד עלינו להבין את מהלך הגאולה לאור מה שקרה? מה מבקש ה' אלקינו לומר לנו.. האם טעינו בהבנת תורתו, בהבנת שליחותו? (עכ"ל הרב אריאל).

*

חברים יקרים ואהובים:

הפתרון ל"מציאות ההזויה", אינו בהמשך "האמונה ההזויה", שאעפ"כ "התקווה", ולמרות הכל ה"דגל", ועל אף מה שקרה עוברים לסדר היום, ולא נותנים לעובדות לבלבל את האמונה ב"ראשית צמיחת גאולתנו".

הפתרון הוא בנכונות לפתוח את הנפש, המוח והלב, למעיין מים חיים של חכמה בינה ודעת, ולהפנים את דברי קדשו של הרבי מליובאוויטש, נשיא הדור ומנהיגו.

והרי הם לפניכם כנתינתם מסיני.

חלק ראשון

הגדרה הלכתית של תקופתנו

כל האמור בחלק זה, כולל בהערות
הוא העתקת דבריו של הרבי מליובאוויטש
בשיחות, מכתבים, ובדברים שנאמרו ביחידות

תוכן הענינים

23	ההחמצה הגדולה של שנת תש"ח
28	העוקץ שבשם החדש "מדינת ישראל"
31	פסק דין ברור ברמב"ם
42	השלטון ענין טכני בלבד ואין לו קשר לגאולה
49	אין למדים הלכות ממדרשים, אלא מספרי הלכה
56	הדעות הכוזבות מביאות יסורי הגלות ודחיית הקץ
62	הופכים מצב של עבדות ל"עצמאות"
71	ביטול הגאולה השקרית, תזרו את הגאולה האמיתית

ההחמצה הגדולה של שנת תש"ח

הצלת יהודים בארץ הקודש

זה כששים שנה, שקבוץ גדול של יהודים נמצא בארץ "אשר תמיד עיני ה' אלקיך בה, מראשית השנה ועד אחרית שנה"¹. חלק מסוים של תושבים אלו, או הוריהם וזקניהם, הגיעו לארץ ישראל לאחר השואה הנוראה באירופה, כשהדרך בה הצליחו להגיע למקום הצלה זה, וכן נצחון המלחמות על אלו שקמו להשמידם, כל זה היה בנסים גדולים וגלויים, המביאים כל אחד להכרה אשר לא ינום ולא יישן שומר ישראל. הוא שסלל למענם את הדרך להגיע לארץ ישראל והוא שנתן כח ועוצמה לצה"ל להגן עליהם. לא נותר כל מקום לספק, כי אפשרות ההצלה שנוצרה, מקורה בקדוש ברוך הוא, מקור הטוב והחסד, שהוא בעל הנסים והנפלאות המשדד כל המערכות, והוא שסבב את הסיבות שהביאו לנסים אלו ולהצלה גדולה של מליוני יהודים.

הקמת השלטון היהודי וביסוסו היו בדרך נס

כידוע היו רבים מגדולי ישראל, שהתנגדו בזמנם באופן עקרוני להקמת השלטון היהודי בארץ ישראל, אם משום איסור "שלושת השבועות"², או

1. עקב יא, יב.

2. כתובות קיא, א. ושהש"ר עה"פ "השבועתי אתכם בנות ירושלים וגו'" (שם ב, ז): "אמר רבי יוסי ב"ר חנינא, ג' שבועות (השבוע הקב"ה את ישראל, דבתלתא זימני כתיב השבעתי אם תעירו - שטמ"ק שם, ב. ד"ה וכל הדר). אחת שלא יעלו ישראל בחומה, ואחת שלא ימרדו באומות העולם כו", ופירש"י: "שלא יעלו בחומה יחד ביד חזקה". ובהמשך הגמרא שם שע"י שעוברים על השבועות "אני מתיר את בשרכם כצבאות וכאילות השדה". אמנם כל זה הוא הוראה על אופן היציאה מן הגלות, דהיינו שלא לנסות להביא בכח את הגאולה

■ בין אור לחושך

מפני כוונת ראשי התנועה הציונית להסתפק בהגדרה הלאומית ולהשליך את הזהות היהודית המסורתית של תורה ומצוות. אבל שאלה זו היתה רק באותה תקופה בה היה הדבר בגדר רעיון תיאורטי, משא"כ לאחר שנים רבות כשהתרבו תושבי ארץ הקודש, ולאידך התגברו ההתנכלויות של הערבים, הרי פשוט וברור **שע"פ שו"ע** היה צורך להתארגן ולהקים שלטון יהודי. ומאחר שמדובר בדיני פיקוח נפשות הרי **אין לזה כל קשר ללאומיות**, כי גם אם היה מצב שיהודים נהרגים רח"ל **בחו"ל**, ואפשר להפסיק את הפוגרומים ע"י התארגנות יהודית באותו מקום, היתה חובה לעשות כן. ואכן בשעה שהקימו את השלטון בארץ ישראל בשנת תש"ח, היתה לכך סייעתא דשמיא וראו נסים גלויים. הן בעובדה שהאנגלים הסתלקו מהארץ, והן בתפיסת וביסוס השלטון בידי בני ישראל (למרות שחלק ממנהיגי היהודים טענו שע"פ הטבע לא יצליחו להחזיק מעמד), והן בנצחון על האויבים שפתחו מיד במלחמה בכל החזיתות, שכל זה היה באופן שאינו ע"פ טבע ושכל אלא בדרך נס, להצלה גדולה של רבים מישראל.

זמן מוכשר לגאולה

אמנם, מלבד רצונו של הקב"ה להציל את עמו, היתה כאן עוד כוונה

קודם זמנה (וכדפירש המהרש"א: "שלא יעלו יחד ביד חזקה ולבנות להם חומות ירושלים". וב"פני יהושע": "כולהו שבועות דקחשיב הכא שייד בהו לישנא דאם תעירו ואם תעוררו את האהבה.. שהקב"ה ימהר להביא הגאולה קודם זמנו". ועיין בשטמ"ק שם בשם תלמידי הרשב"א). אבל בשנת תש"ח כאשר המציאות היתה שיהודים רבים היו במצב של סכנה בארץ הקודש, כמובן שההתארגנות להקמת שלטון יהודי והגנה על תושבי הארץ, אין לה שייכות לגי' שבועות, **כי לא עשו זאת למטרה של דחיקת קץ הגאולה, אלא היו מחויבים בכך מצד פקוח נפשות**, וכדלקמן בפנים. (וראה לענין גי' השבועות ב"אגרת תימן" לרמב"ם. "שער הגאולה" לרמב"ן סוף שער ראשון. "יפה קול" לשה"ש ב,ז. "זכות אבות" (לר"א גאלאנטי תלמיד הרמ"ק) למשנה אבות פ"א מ"י. "זרע שמשון" קעד,ד. "אבני נזר" יו"ד סימן תנד אות נב וסימן תנו אות ב. ספר "בצל החכמה" ע' 102-103. וראה ספר "דעת תורה בעניני המצב בארץ הקודש", בהוספות ע' 228-230 באריכות - המ"מ הערת העורך).

■ בין אור לחושך

פנימית. כי באותם השנים היה זמן המוכשר לגאולה ועת רצון מלמעלה. וכמו שהיה כמה פעמים במשך זמן הגלות, שהקב"ה ברוב חסדו וטובו נתן ליהודים במקומות פזוריהם הזדמנות להוכיח שהם ראויים לביאת המשיח, כשבאופן ניסי נוצרה עבורם אפשרות לחיות בבטחון ובשלווה, ולהנהיג עצמם כרצונם בלי הפרעות, וכל זה בכדי לראות אם הם יתנהגו כדבעי ואם ישתיתו כל עניניהם עפ"י התורה. ובדוגמת המצב שהיה בזמן "וועד ארבע ארצות" ובזמנים ומקומות שונים במשך ההסטוריה, כשלמרבית הצער לא הצליח אף פעם הנסיון בעבר, כי ההזדמנות לא נוצלה כראוי ע"י עם ישראל.

החזרות שלפני ההצגה האמיתית

כדי לסבר את האוזן, אפשר להמשיל זאת לחזרות שעושים מאחורי הקלעים, לפני שמעלים את ההצגה האמיתית בפני הצופים. הסדר הוא, שלאחר החזרה הסופית כאשר רואים שהכל מתנהל כשורה וכל אחד ממלא את תפקידו כראוי, רק אז יש אפשרות להרים את המסך ולהתחיל בדבר האמיתי. כך היה גם בתקופה שאחרי מלחמת העולם השניה, שכאשר ראה הקב"ה בעני עמו ישראל, שנשחטו ונהרגו ר"ל בגזירות איומות ונוראות, הביא עשרות ומאות ואלפים ורבבות יהודים למקום מקלט בארץ ישראל, והצילם מהיפך החיים - לחיים, ומהיפך החירות - לחירות (חירות - בערך השעבוד שלפני זה). ובאותה שעה ניתנה לעם ישראל האפשרות המלאה, שבבחירתם החופשית וברצונם הטוב, יוכלו להתנהג באמצע זמן הגלות בצורה מאורגנת במוסדות משלהם, באופן כמו ש"גוי קדוש" צריך להתנהג, על פי הוראת תורתנו הקדושה שניתנה ממקור הקדושה. ובחסדו הגדול רצה אבינו שבשמים שאפשרות זו תהיה בארץ הקודש דוקא, בכדי שקדושת הארץ תסייע לקיום התורה והמצוות. כל זאת בבחינת "כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת" האם אמנם הם ראויים לגאולה.

■ בין אור לחושך

ההזדמנות שלא נוצלה

אילו היה עם ישראל מנצל את העת-רצון ומתנהג כדבעי בדרך התורה והמצוות, היתה זו הזדמנות נפלאה עבורו להוכיח שכבר הגיע העת "להרים את המסך". (ולא שהתנהגות ראויה זו היתה התחלת הגאולה, שהרי התחלת הגאולה היא רק ע"י מלך המשיח כדלקמן, אלא שזה היה מוכיח שעם ישראל **בהיותו בגלות** כבר ראוי ומוכן לגאולה). אך תמורת זה³ התווכחו המנהיגים אם להזכיר שם שמים וביטויים אחרים של יהדות במגילה הידועה, אם לאו, ואם להיות תלויים בחסדיהם של מוסקבה או וושינגטון, ואת העיקר, אלקי ישראל ותורת ישראל שכחו והזניחו. **בשנת תש"ח נעשה פשע נגד עם ישראל!** בזאת שמייסדי השלטון העתיקו את דפוסי החיים והממשל של הגוים וסיגלו אותם לעצמם. הם הביאו גלות חשוכה יותר לתל אביב ולירושלים וטענו שזוהי חירות ועצמאות. במקום לנהוג לפי משפטי התורה, השאירו את החוקה הבריטית וחוקי שאר אומות העולם, החליטו להיות "ככל הגוים" בענייני פנים וחוץ, והשתיתו את קיומו של הקבוץ העצום של יהודי ארץ הקודש, על יסודות שאינם על פי התורה והקדושה, ואשר בכמה עניינים הם היפך רצונו של הקב"ה רחמנא ליצלן. וכך, למרבה הצער, שוב לא הצליח עם ישראל להתעלות, לנצל את ההזדמנות, ולהוכיח כי הגאולה יכולה להתגלות.

הטעות חוזרת על עצמה פעמים נוספות

עוד הזדמנויות היו לחזרה בתשובה והבאת הגאולה, ושוב לא נוצלו. ולדוגמא: בזמן "מבצע סיני" בשנת תשי"ז, שאילו היו בני ישראל מאמינים אז, שלא המטוסים הצרפתים והאנגלים הביאו את הישועה, אלא רק אב הרחמים הקב"ה, היה נצחון זה שעת הכושר לגאולה. ויותר

3. שהרי גם כאשר ניתן מהשמים דבר טוב, אפשר להפכו ח"ו, וע"ד שהיה בזמן המבול, שכאשר התחיל המבול היו אלו גשמי ברכה (עיין זוהר חדש פרשת נח כב, א. רש"י נח ז, יב). ואח"כ כשלא חזרו בתשובה נהפך למבול.

■ בין אור לחושך

מזה לפני חג השבועות בשנת תשכ"ז (מלחמת "ששת הימים"), שמעולם לא היתה שעת כושר והתעוררות כזו לתשובה. עם ישראל עמד אז במצב של אחדות נפלאה ובאופן של "נעשה ונשמע". נגשו אז לצעירים בארץ ישראל ואמרו להם: קחו "עוזי" ולכו להתייצב ב"אל עריש" ועל גבול מצרים, וכולם עשו זאת בהתלהבות וקבלת עול בכדי להגן על עם ישראל. שם ברצועת עזה ובמדבר סיני היתה השכינה למטה מעשרה טפחים אצל כל חייל שעמד בחזית המלחמה ועל הגבול. התעוררות התשובה באותה תקופה, נבעה מהתגלות ה"שופר גדול" שמעורר את עם ישראל לתשובה בסוף זמן הגלות. אילו היו מנהיגי ישראל אומרים לצעירים, שאת אותם הכחות של נעשה ונשמע שהם גילו במלחמה, שינצלו עכשיו לתורה ומצוות, היה עם ישראל חוזר בתשובה, והמצב היה היום לגמרי באופן אחר. אולם המנהיגים שתקו והחמיצו הזדמנות נוספת.

העוקץ שבשם החדש "מדינת ישראל"

שם חדש לארץ ישראל

בכדי להראות שאכן מדובר במדינה ככל העמים, שינו המנהיגים בזמן הקמת השלטון את השם המסורתי "ארץ ישראל", והחליפוהו ל"מדינת ישראל". השם ארץ ישראל נקבע מאז ומקדם מזה שלשת אלפים שנה על ידי הקב"ה. וכנאמר בנבואת יחזקאל⁴: "במראות אלקים הביאני אל ארץ ישראל". וגם חכמינו ורבותינו ז"ל במשנה, בגמרא ובמדרש, קוראים לארץ קדושה זו בשם ארץ ישראל (או בשם "הארץ" - הארץ המיוחדת, וכלשון הכתוב "כי תבואו אל הארץ"). וכך נקבע השם בפי העם במשך אלפי שנים, מקטן ועד גדול. אבל בשנת תש"ח שינו שם קדוש זה והחליפוהו ב"מדינת ישראל", וזאת כחלק מהגישה והתכנית הכללית של "נהיה כגוים כמשפחות הארצות"⁵, "ככל העמים בית יהודה"⁶. אבל מובן ופשוט אשר דבר אלקינו יקום לעולם, כי ככל העיניים שנקבעו ע"י בורא עולם ומנהיגו, וככל עיני התורה ומצוותיה, גם שם זה "ארץ ישראל" אין ביד האדם לשנותו או להחליפו, ואפילו אם יסכימו עליו הרוב - כי אין זה בגדר הצבעה כלל (ובדיוק כפי שגם שמו של עם ישראל אינו דבר הניתן להצבעה, האם יקרא כפי שנקרא בתורה, או ח"ו בשם "כנען" וכדומה).

4. יחזקאל מ,ב.

5. יחזקאל כ,לב. וראה שו"ת ה"צמח צדק" חלק יו"ד סימן צא, ובהשמטות בסוף שער המילואים. קונטרס "ומעין מבית ה'" מאמר יא בסופו.

6. יחזקאל כה,ח.

■ בין אור לחושך

מה בין ארץ ישראל למדינת ישראל

כל האמור לעיל אינו פלפול סתם אודות תיבה וביטוי, אלא **דבר עקרוני**. כי השם "ארץ ישראל" מבטא את האמת, שמדובר בארץ שניתנה לאבותינו ולנו **לגבולותיה** לפני אלפי שנים בברית בין הבתרים, ארץ מיוחדת וקדושה **שאינו דוגמתה**, ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה. ורק שבמשך זמן רב היתה **כבושה** בידי אומות העולם, ובדורות האחרונים ובעיקר החל מלפני כששים שנה, **חזרו** רבים מבני ישראל **ושחררו** בחסדי ה' חלק חשוב מארץ זו, שהיא ארץ ירושתם **השייכת להם בפועל** עוד מזמן יהושע בן נון. משא"כ השם "מדינת ישראל" מבטא ענין אחר לגמרי⁷, והוא שמדובר במדינה **חדשה** אשר נתייסדה רק בשנת תש"ח, והשוכנת בין סוריה ולבנון וירדן ומצרים, בשטחים שהבריטים עזבו אותם, ושה"הגנה" **גירשה משם את הערבים**. וכל היסוד והבסיס של מדינה זו הוא בכך, שהיא קבלה רשות ואישור מבאי כח אומות העולם (ובראשם הקומוניסטים שבמועצת הבטחון) שמעתה והלאה בין מדינות תתחשב.

התוצאות בפועל משינוי השם

גישה זו שנעשתה יסוד ועיקר בהשקפת עולמם של הקובעים את אופן היחסים והדיבורים עם אומות העולם, **הרסה ומהרסת והזיקה ומזקת**,

7. דוגמא של נקודה בהנוגע **לפועל, המבליטה** את החילוק בין השמות, היא: **מלכות הכוזרים** (לאחרי שנתגיירו) **מדינת** ישראל היתה, אבל **לא** ארץ ישראל. כמו"כ, באם המדובר בעיר **אילת** וסביבותיה (שהם מחוץ לכיבוש יהושע ועזרא) ויעניקו להם עצמאות ביחס לירושלים ולא"י בכלל, אזי "מדינת ישראל" יקרא להם. אבל לא לארץ ישראל עצמה ששמה הוקבע בתורה. (ואף שמצינו במשנה שארץ ישראל כוללת "מקדש ומדינה" (שקלים פ"א מ"ג), הנה במשנה לא בא זה בתור "שם" לכללות ארץ ישראל, אלא בכדי להדגיש שמדובר על מה שנמצא חוץ למקדש (ולירושלים - ראה פיה"מ ר"ה רפ"ד). אבל כאן היתה מחלוקת איך לקרוא למקום זה ונצחה דוקא **ההשקפה** ששללה את השם "ארץ ישראל" ובחרה בכינוי "מדינת ישראל" בכדי להראות שאנו מדינה ככל העמים). **ועיין להלן ח"ג בתשובה לשאלה 17.**

■ בין אור לחושך

את האינטרסים החיוניים אפילו של "מדינת ישראל". כי כמובן ששינוי שם זה מחליש את תביעת הבעלות של עם ישראל על ארצם (כולל אפילו את התביעה על השטח המוגבל שנשתחרר בשנת תש"ח), כיון ששם חדש נותן לכל הענין אופי של חידוש שנתחדש בדור האחרון, ובמילא גם התביעה והבעלות על ארץ ישראל מתחילה רק אז. וזהו היפך עמדת התורה, וכדברי רש"י בתחלת פירושו לפרשת בראשית, שתשובת עם ישראל לטענת אומות העולם "לסטים אתם", היא: "כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". שעל פי התורה כל ארץ ישראל לגבולותיה שייכת לעם ישראל, וכנאמר⁸ "זאת תהיה לכם הארץ לגבולותיה סביב", אלא שמפני חטאינו גלינו מארצנו ונתרחקנו מעל אדמתנו, אבל גם בזמן הגלות היא ארצנו ואדמתנו. משא"כ אם זוהי מדינה חדשה שנתייסדה לפני כמה שנים ברשיון אומות העולם, לאחר ש"נכבשה" לאחר מלחמה עם שכנותיה, הרי צריך להתחשב בערבים שגורשו מכאן, ויש להתנהג עמם בנימוס מדיני ולעשות הסכמים מדיניים הכוללים ויתור על חלקים מהארץ רח"ל.

היחס לארץ ישראל כשטח "כבוש" הוא עידוד לטרור

כל הצרות שישנם עתה, הם מכיון שהיהודים בונים את כל דרישותיהם על אותה הצהרה שכתב הגוי מלונדון, עליו ועל שכמותו מסתכלים כבעלי בית להחליט מי יקבל את הארץ אשר עיני ה' אלקיך בה, ומתפלפלים בזה, מה היה הרצון, הרמז, הפשט והסוד, בכוונותיהם של האינם יהודים שחתמו על פיסת הניר בהחלטה זו או אחרת. צורת הדבור הזו של באי כח ה"מדינה" - אשר אינם מאמינים בזכותנו על ארץ ישראל שנקבעה בתורה, אלא מתייחסים ל"שטחים" שבידי עם ישראל כ"כבושים" על ידי צה"ל במלחמת השחרור ובמלחמת "ששת הימים" וכו' - מעודדת את המחבלים ואת הפיגועים, ועד שמביאה לקרבנות ממש רח"ל. כי "כיבוש" משמעותו לקיחה בחזקה מיד הבעלים ע"י "כחי ועוצם ידי", ועצם הודאתנו במושג ה"כיבוש", מזמינה את המלחמות ואת הטרור וכל תוצאותיהם.

8. מסעי לד, יב.

פסק דין ברור ברמב"ם

אין שום קשר לגאולה או ל"אתחלתא דגאולה"

לאור כל הנ"ל, הרי בבואנו להגדיר את מה שהתחדש במצבו של עם ישראל בארץ ישראל לפני כחמישים שנה, נאמר: הצלת נפשות - כן! אפשרות של לימוד תורה וקיום מצוות מתוך מנוחה - כן! אבל האם "זו משהו" בכיוון הגאולה או התחלתה, או אפילו **בהכנות** לגאולה, ע"י הקמת השלטון העצמי של יהודים בארה"ק - **לא ולא!** כי ברור הדבר שאין לזה שום שייכות לגאולה או לאתחלתא דגאולה, שהרי "מפני חטאינו גלינו מארצנו", וכל זמן שלא בטלה הסיבה - מפני חטאינו, לא בטל גם המסובב - הגלות. וכמפורש בתורה⁹ "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו.. בכל לבבך ובכל נפשך. (ורק אחר כך) **ושב** ה' אלקיך את שבותך ורחמך **ושב וקבצך** מכל העמים.. אם יהיה נדחך בקצה השמים משם **יקבצך** ה' אלקיך". כי רק כשתבטל הסיבה שהביאה לגלות, ועם ישראל יחזרו בתשובה¹⁰, אז יהיה מקום להתגלות הגאולה על ידי משיח צדקנו. אבל בינתיים, אין כל הבדל בין קבוץ היהודים הנמצאים בברוקלין, לבין אלו הנמצאים בארץ ישראל, כי הממשל שמכונה בשם "מדינת ישראל"

9. נצבים ל,ב-ד.

10. ואע"פ שבסנהדרין צח,א. נותן רבי יוחנן שתי אפשרויות: "אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב", הרי הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ז ה"ה) פסק הלכה ברורה: "אין ישראל נגאלין אלא בתשובה" (וראה לקמן הערה 108, ולהלן ח"ג בתשובה לשאלה 15). ומלבד זאת, הרי ישנם יהודים בדור שלא יאפשרו בשום אופן שעם ישראל יגיע למצב של "כולו חייב" ח"ו. (הערת העורך: כשאמר זאת הרבי ביחידות להרה"ח ר' חיים גוטניק ז"ל מאוסטרליה, הוא נקב בשמותיהם של: האדמו"ר ר' יואל מסאטמער, הרב קצנלבויגן, ובסיום הזכיר את שמו).

■ בין אור לחושך

הוא בסך הכל קבוץ של יהודים שיש להם יותר אוטונומיה מאשר לחבריהם שבברוקלין (כאשר גם לאלו שבברוקלין יש אוטונומיה בכמה עניינים יותר מאשר במדינות אחרות מסוימות). אבל כמובן שגם אלו שבארץ ישראל נמצאים בגלות כפשוטה. וכנ"ל שגם הכנות לגאולה אין כאן, שהרי ההזדמנות שניתנה להוכיח שראויים לגאולה, נוצלה באופן ההופכי.

ההתחלה היא "יעמוד מלך"

וכן פשוט גם בהלכה, שאין שום התחלה של גאולה לפני התגלותו של משיח צדקנו. וכפסק דינו הברור של הרמב"ם¹¹, שהיציאה מן הגלות תהיה בדרך זו: "ואם יעמוד מלך¹² מבית דוד¹³, הוגה

11. הלכות מלכים פ"א הי"ד.

12. כמובן שאין הכוונה **שבשעת העמידה** תיכף יש לו דין "מלך" (עפ"י בית דין של ע' זקנים ונביא - הלכות מלכים פ"א הי"ג). וההוכחה לכך היא ע"ד ראית הרמב"ם (שם פ"א הי"ג) "אין הדבר כך, שהרי רבי עקיבא אמר על בן כוזיבא המלך שהוא המלך המשיח" (ולא היה שם נביא שמשח את בר כוזיבא וכו'). ועל כרחך שהכוונה כאן ע"ד שכותב על בן כוזיבא "המלך". וראה הערה הבאה בסופה.

13. ראה סנהדרין צח,ב: "אמר ר"י אמר רב, עתיד הקב"ה להעמיד להם דוד אחר כו', והכתיב ודוד עבדי נשיא להם לעולם, כגון קיסר ופלגי קיסר" (ופירש"י: "מלך ושני לו. כן דוד החדש מלך.. ודוד המלך שני לו"). ועיין בערוך ערך קיסר. זוהר ח"א פב,ב. זוהר חדש ס"פ חוקת. וראה שיחת אחרון של פסח בספר השיחות תשמ"ח ח"ב. (אמנם בפיוט "אומץ ישעך" להושענא רבה, לר"א הקליר: "קול צמח איש צמח שמו הוא דוד בעצמו", אבל היעב"ץ כתב שם: "עיי' גלגולי". ועפ"ז סרו הקושיות על לשון הפיוט ממחז"ל דלעיל ומהרמב"ם כאן). ועיין ב"צפנת פענח" עה"ת שהובא בסוף המילואים להערה 29. וראה לקו"ש חכ"ז ע' 256 דמלכי בית דוד הם "מלכים בעצם" מצד עצם נשמתם, וזהו שקורא הרמב"ם למשיח בשם "מלך מבית דוד", כי גם לפני התגלותו ומלכותו בפועל הרי הוא מלך מצד עצמיותו, שיש בו את המשיחה של דוד אביו. וראה מילואים.

■ בין אור לחושך

בתורה¹⁴ ועוסק במצוות¹⁵ כדוד אביו¹⁶, כפי תורה שבכתב ושבעל פה¹⁷, ויכוף¹⁸ כל ישראל¹⁹ לילך בה ולחזק בדקה²⁰, וילחם מלחמות ה'²¹, הרי

14. ראה ע"ז יט, א. ופדר"א סוף פרק לב, דקול יעקב (שהוא המבטל ידי עשו) היינו "הגיון תורה". וראה מילואים.

15. ראה ר"ן סוכה (כה, א) בדיוק הלשון עוסק במצוה (ולא מקיים מצוה), ש"עוסק" פירושו שטורח בגופו בעשיית המצוה.

16. לשון הרגיל בני"ך בנוגע למלכי בית דוד. וי"ל הכוונה, שתהיה התורה בדרך עול, והמצוות בהקדמת עולה של תשובה, "תשובה ומעשים טובים". שזה הוקם ע"י דוד דוקא (ע"ז ה, א. מדרש שמואל וילקוט שמעוני לשמואל ב' כג, א. וראה "תורה אור" לאדמו"ר הזקן ריש מגילת אסתר).

17. לכאורה צ"ע מאי קמ"ל, אלא שבא בהמשך לסיום ה"ג (שלפני זה) שנשמט ע"י הצנזור, וז"ל: "וכל המוסיף או גורע או שגילה פנים בתורה והוציא הדברים של מצוות מפשטותן, הרי זה בודאי רשע ואפיקורס". וע"פ כל זה מובן ג"כ הסיום (בדפוס) של ה"ג ושייכותו לכאן. ויומתק גם סיום לשון הרמב"ם כאן: "הרי זה משיח בודאי".

18. השייכות להגאולה, כי מסיבת החורבן הוא שהשרים לא הוכיחו (שבת קיט, ב. איכה רבה פ"א, לג).

19. ואף שר"ע סבר דבן כוזיבא המלך הוא מלך המשיח, ולכאורה עוד לא היה בזמנו "ויכוף כל ישראל", (הרי: א) אז היו ב' שיטות בין התנאים, אך עתה כבר נפסקה הלכה ע"י הרמב"ם. ב) גם בן כוזיבא פעל הענין של "ויכוף", וראה לקמן הערה 34. ג) הקס"ד דר"ע היתה שהוא תחלת תקופת הגילוי של בן כוזיבא, ואח"כ יהיה ויכוף כל ישראל. ועיין שיחת ש"פ וישב כ' כסלו תשל"ד (וראה עוד בקונטרס "הערות התמימים ואני"ש" נ.י. גליון קו תשל"ט).

20. לילך בה, ולחזק בדקה - לאלה שלא חטאו, לאלה שעברו ופרצו: צדיקים ובעלי תשובה.

21. ילחם מלחמות ה' - כולל מלחמת עמלק. וא"כ מתאים סדר זה לשלש המצוות "שנצטוו ישראל בשעת כניסתן לארץ" (רמב"ם הלכות מלכים בתחלתו, סנהדרין כ, ב. ספרי ראה יב, ג) "למנות להם מלך" (יעמוד מלך מבית דוד), "ולהכרית זרעו של עמלק" (וילחם מלחמות ה'), "ולבנות בית הבחירה" (ובנה מקדש במקומו). וראה "הר המוריה" הלכות ביהב"ח בתחלתו סק"ב ובמהרש"א מגילה יח, א. עוד י"ל בענין "מלחמת ה'" שהיא המלחמה להצלת

■ בין אור לחושך

זה בחזקת²² שהוא משיח. אם עשה והצליח, ונצח כל האומות וסביביו²³, ובנה²⁴ מקדש במקומו²⁵, וקבץ נדחי ישראל²⁶, הרי זה משיח

ישראל, ונקראת מלחמת ה', כי "כל הנוגע בהם כנוגע בבבת עינו" (גיטין נז, א). וראה מילואים.

22. משייכ הרמב"ם דבתחלה יהיה המלך מבית דוד רק בחזקת משיח, ואח"כ משיח בודאי, י"ל שהוא ע"ד המבואר במדרש במדבר רבה פ"א, ב. דמשיח "נגלה ונכסה" (ומתאים לזה שגם בן כוזיבא נסתתר משך זמן במערות במשך תקופת מלחמתו). ועיין מכתב כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ח"א אגרת קל, בביאור לשון מארז"ל "בן דוד בא" או "דוד בא", עפ"י הבי"ח או"ח סק"י"ח, ד"בן דוד בא" קאי על עצם התגלות המשיח, שביאת המשיח היא קודם לבנין ביהמ"ק וירושלים, אך אחר שיבנה המשיח את ביהמ"ק וירושלים (שעד אז הוא רק בחזקת משיח - "נכסה") הנה "כיון שנבנית ירושלים - בא דוד" (מגילה יז, ב) היינו מלכות דוד השלימה (משיח בודאי). שבזה מתרץ שם גם מחז"ל בירושלמי מעשר שני פ"ה דביהמ"ק קודם למלכות בית דוד, שהכוונה היא שביהמ"ק קודם למלכות דוד השלימה על כל ישראל, שהוא לאחר בנין ביהמ"ק וקבוץ גלויות דוקא כפשוטו. וראה להלן ח"ג בתשובה לשאלות 6-7.

23. כן הוא בדפוס רומי ר"מ, קושטא רס"ט ועוד - שלא שלטו בהם ידי המבקרים מטעם אוה"ע. וראה רמב"ם הוצאת הרב פרנקל.

24. דעת הרמב"ם היא שמש"ח בונה בית המקדש. וכ"כ גם בריש פרק זה (וגם בהקדמתו לפירוש המשניות בתועלת שבידיעת ההלכות שבמסכת מדות, הובא ונתבאר בתויו"ט בפתיחתה למסכת מדות). והוא על פי ירושלמי מגילה פ"א הי"א, דהגלויות יבואו ויבנהו. ויותר מפורש הוא בויקרא רבה פ"ט, ו. דמשיח יבנהו. וכן מוכיח המהרש"א במגילה יח, א. שבנין המקדש ע"י משיח דוקא. ובירושלמי פסחים פ"ט הי"א: "ניתן לישראל לבנות בית הבחירה" (וכ"ה בתוספתא פסחים פ"ה הי"ב). ולכאורה מוכרח הוא מהא דרצו לבנות ביהמ"ק בימי ר"י בן חנינא (בראשית רבה ספס"ד, וראה "מנחת חינוך" מצוה צה). והנה בזמן הגאולה נבנית גם ירושלים, וכנאמר בברכת אשר גאלנו (בהגדה ש"פ) "שמחים בבנין עירך". ולזה מתפללים ג"פ בכל יום ולירושלים עירך ברחמים תשוב וכו' ובנה אותה במהרה בימינו בנין עולם, וחותרים ברוך אתה ה' בונה ירושלים. ומה שהדגיש הרמב"ם ובנה "מקדש" דוקא, כי על ירושלים נאמר (ירושלמי ברכות פ"ד הי"ג) "ובאש אתה עתיד לבנותה". ועוד, שדוקא

■ בין אור לחושך

בודאי.. ולתקן את העולם כולו²⁷ לעבוד את ה' ביחד, שנאמר²⁸ כי אז

בנין מקדש במקומו מהסימנים על "משיח בודאי", כדלהלן בהערה הבאה.
וראה מילואים, ולהלן ח"ג בתשובה לשאלות 7-8.

25. צ"ע הכוונה, ואולי י"ל דאף שבכלל ביהמ"ק רק המזבח אין משנין אותו ממקומו לעולם (הלכות בית הבחירה רפ"ב), מ"מ כל המקדש דלעתיד לבא צ"ל "במקומו" המיוחד לו, וכמפורש בנבואת יחזקאל כמה פעמים (וראה בלקו"ש חכ"ד ע' 652 בהערה, בהבדל שבין דיוק מקום המזבח לבין דיוק מקום המקדש). עוד י"ל דגם זה מהענינים שיודיעו ש"יודאי משיח הוא" שיכוון מקום המקדש. וראה ספר השיחות תשנ"ב ע' 468: "שבמקומו רומז גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות, לפני ש"הרי זה משיח בודאי". היינו שבהיותו בגלות, ששם יושב וממתין ומצפה לגאול את בני ישראל ושכינה עמהן מהגלות, בונה מלך המשיח מקדש (מעט) שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים (כמו "בי כנישתא דשף ויתיב" - מגילה כט, א. "שנסע מקדש וישב שם" - ספר הערוך ערך שף). בתור הכנה למקדש העתיד, ועיי"ש.

26. משי"כ הרמב"ם שקבוץ גלויות ע"י מלך המשיח, כן מפורש בשה"ש רבה פ"ב עה"פ השבעתי אתכם גו': "למה מלך המשיח בא, לקבץ גלויותיהן של ישראל". ובחולין סג, א. בענין העוף הנקרא רחם: "ווגמירא דאי יתיב אארעא ושריק, אתי משיחא, שנאמר אשרקה להם ואקבצם". ובזוהר שמות ט, א: "בההוא יומא מלכא משיחא שארי ויכנוש גלותא מסייפי עלמא עד סייפי עלמא". וכן כתב בספר "עמק המלך" שער רישא דז"א פ"ב וז"ל: "וביאת משיח צריך להיות קודם קבוץ גלויות. ובנין בית המקדש ובנין ירושלים עיר הקודש.. הוא קודם לקבוץ גלויות". וכן כתב הרמב"ן בפירושו לתורה עה"פ "דרך כוכב מיעקב" (בלק כד, יז): "בעבור כי המשיח יקבץ נדחי ישראל מקצה הארץ, ימשילנו לכוכב הדורך ברקיע מקצה השמים". ובאגרת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב הנ"ל (הערה 22) ע' שי כתב ע"ז: "וכן מבואר בכמה ספרים ראשונים ואחרונים, והוא אמונה פשוטה בלב אחינו ע"פ התורה ונבואת הנביאים, וע"ז אנו מצפים ומייחלים בכל יום ויום". וראה להלן ח"ג בתשובה לשאלה 5.

27. לכאורה מהי שייכות כל זה לספר יד החזקה, ובפרט האריכות הגדולה בזה (בדפוס רומי ר"מ, ונשמט ע"י הבקורת דאו"ה בדפוסים שלאח"ז). ולכל היותר היה צ"ל כתוב בפרק שלאחריו, המדבר ב"מנהגו של עולם" בימות המשיח. אך עיין הלכות מלכים פ"ח ה"י: "ציוה משה רבינו מפי הגבורה לכוף את כל באי העולם לקבל מצות שנצטוו בני נח". שעפ"י יומתק, שזהו המשך ל"ילחם מלחמות ה' ויצליח וינצח כל האומות שסביביו", שאז מחוייב "לתקן את

■ בין אור לחושך

אהפוך אל עמים שפה ברורה²⁹ לקרוא כולם בשם ה' ולעבדו³⁰ שכם אחד, עכ"ל הרמב"ם³¹.

הגאולה רק ע"י המשיח, ולא בדרך של "דמוקרטיה"

הרי לנו פסק דין ברור שאינו מותיר מקום לספקות, שהגלות נמשכת עד אשר "יעמוד מלך מבית דוד" ויעשה את כל הפעולות שהרמב"ם מזכיר,

העולם כולו לעבוד את ה' כו"ו. ועיין ישעיה יא, ו-ט. וראה "עבודת הקודש" ח"ב פל"ח משי"כ בדברי הרמב"ם בזה. וראה ד"ה כי פדה בספר "אור התורה" לרבינו ה"צמח צדק" בראשית סח, ג. ובישעיה מב, ו: "ואתנך.. לאור גוים", וברד"ק שם: "כי בסבת ישראל יהיו הגוים שומרים שבע מצוות". ולהעיר מפירושו הראב"ע עה"פ "כמופת הייתי לרבים ואתה מחסי עז" (תהלים עא, ז).

28. צפניה ג, ט.

29. יש לומר שמרמז בזה על התקופה הב' שבימות המשיח. דהנה י"ל שלהרמב"ם ישנן ב' תקופות במשיח, התקופה הא' מתחלת בזמן שיקום מלך מבית דוד, וכן בזמן הראשון אחר שהמשיח ודאי, אשר כל משך זמן זה "לא יבטל דבר ממנהגו של עולם" (רמב"ם שם פיי"ב ה"א). ולכן שייך גם ענין המלחמות ד"ילחם מלחמות ה'.. ונצח כל האומות שסביביו", ו"בתחלת ימות המשיח תהיה מלחמת גוג ומגוג" (פיי"ב ה"ב), ו"אל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים וכו"ו" (פיי"א ה"ג). שכל זה הוא בזמן שלא יהיה "חידוש במעשה בראשית, אלא עולם כמנהגו נוהג". והתקופה השניה היא כשיבטל מנהגו של עולם ויהיה חידוש במעשה בראשית, וזה מרומז בפסוק שמביא הרמב"ם בסוף דבריו "כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם הוי' גו"ו. וכביאור אדמו"ר האמצעי ("שערי תשובה" ח"א ד"ה פדה בשלום) דבתקופה זו דלעת"ל "אין צריך מלחמה, ואדרבא אז כתיב אז אהפוך אל עמים כו"ו. וב' תקופות אלו מרומזות בפסוק "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט גוי' (נצחון האומות במלחמה. ואח"כ תקופה הב') והיתה להוי' המלוכה". וראה הביאור בכל זה בשיחת ש"פ וישלח תשמ"ג אות יב-ג. וראה מילואים.

30. כן הוא ולעבדו בוא"ו בדפוס הרמב"ם שראיתי, בב"ר ס"פ וישב, זוהר ח"א ס"פ נח ובכ"מ. אבל בצפניה (ג, ט) ובתרגום שם: בלא וא"ו, לעבדו. וראה מילואים.

31. ועפ"י. דברי הרמב"ם כאן, יומתק לשונו בפרק זה ה"א, וראה מילואים.

■ בין אור לחושך

עד האחרונה שבהן. וא"כ הגאולה מתחילה עם משיח והוא ממשיך את כל שלביה. ומובן מלשון הרמב"ם שהמשיח יהיה יהודי בשר ודם כפשוטו ברמ"ח אברים, והוא יעמוד בתקופה של חושך כפול ומכופל, ולכן יצטרך לכוף כל ישראל ללכת בדרך התורה, הוא לא יביא את קיום התורה ומצוות בפני "הצבעה" שתוכרע לפי דעת הרוב, ולא יתפעל מטענות של דמוקרטיה וכדומה, וגם כאשר יבוא יהודי ויאמר שברצונו להתנהג באופן אחר ושלא יתערבו לו בחייו הפרטיים, לא יתחשב המשיח בטענה זו אלא יעשה כל שביכלתו לכוף ולהכריח בדרכי נועם³² (ע"י שלוחיו ושלוחי

32. שהרי על כרחך שאין הכוונה לכפיה בכח, כי המשיח הוא רק בתחלת זמן התגלותו, ואיך יתכן שיהיה בכחו להכריח את עם ישראל ללכת בדרך התורה, ובפרט את אלו הנמצאים בקצווי תבל (שהרי זה קודם קבוץ גלויות). וגם שהתורה "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום" (משלי ג, יז) ולא יתכן שמשיח יבחן בענינים שהם היפך דרכי התורה. ובפרט שהחוטאים בדורו של משיח רובם ככולם הם תינוקות שנשבו, שעליהם כתב הרמב"ם בהלכות ממרים פ"ג ה"ג ש"ראוי להחזירם בתשובה ולמשכם בדברי שלום עד שיחזרו לאיתן התורה". ולכן בודאי שהכוונה לכפיה בדרכי נועם. ויעויין בכתובות עז, א: "כופין אותו.. במילי". ובב"ב ח, ב. וכתובות מט, ב: "רבא אכפייה לרבי נתן בר אמ"י, ובתוס' שם הוכיחו שכפה אותו בדברים. ובכתובות נג, א: "אכפייה ועל"י ופירש"י שכפה אותו בדברים. וברמב"ם הלכות נדרים פ"ג ה"ה ז: "ומהו הביטול, שיכוף אותה לעשות.. וכופה אותה לעשות" ופירש הרדב"י שם שאומר לה, ולא כופה אותה בכח. ובפ"י ממתנות עניים ה"ו: "הכופה אחרים ליתן צדקה.. שכרו גדול.. שנאמר והיה מעשה הצדקה שלום". וכמו שמצינו בענין משי"כ הרמב"ם בהלכות מלכים פ"ח ה"י שיש לכוף את כל באי עולם לקיים שבע מצוות שלהם, וביאר בתויו"ט (אבות פ"ג מ"ד) שהפירוש בזה הוא ל"כפיית דברים, להמשיך לבם אל רצון קונם וחפץ צורם". וגם בכפיה שע"י משיח הכוונה במילי ובדרכי נועם. ויתירה מזו: יתכן אפילו שהדברים נאמרים במקום אחר לגמרי והלה כלל אינו שומע, ואעפ"כ ע"י כופים אותו ומסלקים ממנו את היצר הרע. וראה מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים ע"י תסד, במה שסיפר מהרב המגיד. (וראה קונטרס "פרקי גאולה ומשיח" מאת הרה"ג ר' שכנא זאהן, שכותב בשם הגאון ר"מ פיינשטיין זצ"ל, שכוונת הרמב"ם ב"יכוף כל ישראל" היא, שישנו יהודי בדור שמתעסק בתיקון של כלל ישראל, ועצם ההתעסקות בזה שנוגע לו התיקון של כל אחד ואינו מזניח שום יהודי בכל העולם, זה מוכיח שהוא המשיח, וע"י שם שמבסס את דבריו על המלבי"ם בעמוס

■ בין אור לחושך

שלוחיו), את כל אחד מעם ישראל להתנהג כיהודים, ללמוד תורה ולקיים מצוות. והיינו שלא רק רשות הרבים תהיה יהודית, אלא שכל אחד ואחת יתנהגו גם בביתם כיהודים. וגם אם ישנו יהודי אחד באיזה מקום נידח בעולם, שחסר אצלו בקיום התורה והמצוות, הרי המשיח מכניס את עצמו לזה להאיר לו בנר מצוה ותורה אור ולקרב אותו לדרכי השם. וכאשר יעשה כן וישתדל בזה, הרי זה יביא ל"יכוף" גם כפשוטו, שעם ישראל יחזור בתשובה בפועל ממש. ודרכו של המשיח בעבודת קודש זו תהיה באופן שלא יתפעל מאף אחד, אלא "הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו". והיינו שהתעסקותו בהפצת התורה והמצוות היא באופן מלכותי, שאינו שואל חוות דעתו של אף אחד, ואינו מתחשב כלל בעובדה אם התנהגותו אינה לפי רוחו של זה או אחר, או שלועגים לו, או שדעתו היא במיעוט כנגד דעת הרוב. מטרתו אחת היא, לנהוג עפ"י תורת אמת, לצאת מהד' אמות שלו, לכוף כל ישראל לילך בדרך התורה, ולהרים קרנה. המשיח לא יחפש היתרים והקלות בדרכי התורה, אלא להיפך, בכל מקום שיש פרצה וחסרון בשלימות, פועל הוא לתקנה ולחזק בדקה, וכמאמר הגמרא אודות רב³³ "בקעה מצא וגדר בה גדר".

מלחמות המשיח ונצחוננו, ובנין בית המקדש, בתוך זמן הגלות!

ואף כשיראו שישנו אדם המתאים להגדרות אלו, עדיין נמצאים בגלות, עד שמלך זה "ילחם מלחמות ה'", שאותו יהודי ההוגה בתורה ועוסק במצוות ינהל מלחמות. וגם אז ספק עדיין אם הוא משיח בודאי, כי יתכן שינצחו אותו (וכפי שנאמר לגבי משיח בן יוסף, או כמו המעשה של בר

פ"ט ויחזקאל פלי"ד - הערת העורך).

33. שאך זו העצה היעוצה בכל עניני היהדות. וכהוראת חז"ל בזה בשלושת הסוגים, ועל הסדר: בדרבנן שצריכין חיזוק (עירובין ו,א. ר"ה יט,א). ואפילו בדאורייתא שנתגלה טעמן (עירובין ק,ב. וראה סנהדרין כא,ב). ואפילו בחוקים ובחידוש שבחוקים (חולין קי,א. ח"פ להרמב"ם פ"ו ור"ח ביומא סז,ב. חולין קח,א. ובתוס' ד"ה מבשר שם).

■ בין אור לחושך

כוזיבא, אשר רבי עקיבא ורוב חכמי דורו ראו בו את מלך המשיח, ואח"כ כשניצחוהו אומות העולם, ראו שעל אף שהיה צדיק³⁴ אין הוא מלך המשיח³⁵, ועדיין הגלות בתקפה). ומלחמות אלו יהיו בתוך זמן הגלות³⁶,

34. שהרי רבי עקיבא וחכמי ישראל ראו בו את מלך המשיח. ולשיטת הרמב"ם פ"א הי"ג "נהרג בעוונות" (הדור), ע"י הרומיים. וכמפורש גם בהלכות תעניות פ"ה הי"ג: "ודימו כל ישראל וגדולי החכמים שהוא המלך המשיח, ונפל ביד הרומיים" (וזאת ע"פ איכה רבה עה"פ (ב,ב) בלע ה' ולא חמל, וירושלמי תענית פ"ד ה"ה, ודלא כחז"ל בסנהדרין צג,ב. שחכמי ישראל קטלוהו. וראה נ"י הרמב"ם שם שאגדות חלוקות הן). ואמנם ביבמות עב,א. מבואר שהרבה מלו בימי בר כוזיבא, ופירש"י ע"פ הירושלמי שם פ"ח ה"א, שהיה זה ע"י נצחון בן כוזיבא שניצח את הנכרים שנלחמו נגד המילה. ובסוגית החורבן (גיטין נו-נז) מסופר על כמיות אדירות של בתי כנסת ותלמודי תורה ושל תפילין שנמצאו בביתר, מקום מלכותו של בר כוזיבא. ובדורנו נתגלו מכתבים שנכתבו על ידי בר כוזיבא, שבעצם ימי המלחמה דאג לקבל ד' מינים, והוא מעורר שם על מצות הפרשת מעשרות, ומזהיר על שמירת שבת. וראה באריכות לקו"ש חכ"ז ע' 199 ואילך, ובהערה הבאה.

35. וכפי שהרמב"ם כותב כאן בהלכות מלכים (ונשמט ע"י הצנזור אך מופיע בכתב יד הרמב"ם), אשר קודם קבוץ גלויות לא ידעו עדיין באופן ברור שהוא משיח, "ואם לא הצליח עד כה או נהרג בידוע שאינו זה שהבטיחה עליו תורה, והרי הוא ככל מלכי בית דוד השלמים והכשרים שמתו, ולא העמידו הקב"ה אלא לנסות בו רבים". ואף שהתעסק במלחמות ה', הרי זה מצד המצב של הצלת עם ישראל שהיו צריכים לו אז, אבל עדיין אין זה משיח כל זמן שלא בנה בית המקדש וקבץ נדחי ישראל.

36. ומרומז זה בכתוב (ויחי מט,ח) "יהודה גוי ידך בעורף אויבך", ורק אח"כ נאמר (שם,ט) "גור אריה יהודה וגוי לא יסור שבט מיהודה גוי", שזה קאי על דוד ושלמה שמזרעם יהיה מלך המשיח (כבפיה"מ להרמב"ם ר"פ חלק יסוד הי"ב "ומזרע שלמה דוקא"). וראה סהמ"צ להרמב"ם מל"ת שס"ב, ואגרת תימן ע"פ תנחומא ס"פ תולדות, אגדת בראשית פמ"ד. וראה מפרשי הזוהר ח"א קי,ב. וש"נ). ועל המשיח נאמר "וקם שבט מישראל" (בלק כד,יז). רמב"ם ה"י מלכים פ"א ה"א). שמזה מובן, שעוד לפני הגאולה, בסיום זמן הגלות, יהיה ידך בעורף אויבך, שכל אויבי ישראל יתפול עליהם אימתה ופחד" (בשלח טו,טז) ויקויים "ונפלו אויביכם לפניכם" (בחוקותי כו,ח). וכפי שהיה גם בגלות מצרים (וכימי צאתך מארמ"צ אראנו נפלאות בגאולתנו עתה) שעוד לפני יציאת

■ בין אור לחושך

לפני אתחלתא דגאולה, ואז יהיה מלך זה "בחזקת שהוא משיח". ועם היותו בחזקת משיח, הרי באותה התקופה נמצאים עדיין עם ישראל וגם המשיח עצמו, בגלות. ורק כאשר ינצח במלחמותיו ולאחר מכן יבנה מקדש במקומו (כי אחר לא יעשה זה), ואחרי בנין בית המקדש (שהוא שלב עיקרי בסיום הגלות) יקבץ נדחי ישראל (כי עד אז עדיין פזורים יהיו) - רק אז ידעו שזהו משיח בודאי. ובקבוץ גלויות זה שע"י המשיח תתחיל הגאולה.

קבוץ גלויות ע"י משיח, ולאחרי בנין בית המקדש

מלשונו של הרמב"ם ברור, שקבוץ הגלויות יהיה לאחר בנין בית המקדש³⁷. שהרי ב"יד החזקה" גם סדר הדברים הוא בדיוק. וכפי שדייק

מצרים היה "ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים גוי" (שמות ג, כא. ובמרז"ל שם). וראה מילואים.

37. וכן הוא בזהר ח"א קלד, א: "עד דקב"ה יבנה בי מקדשא בקדמיתא ויתקן היכלא כו"הה"ד בונה ירושלים בקדמיתא ולבתר נדחי ישראל יכנס". וכן הוא במדרש הנעלם בזהר שם קלט, א. וראה ברכות מט, א. ובפירש"י שם ד"ה ור"נ: "בונה ירושלים ה' ואז נדחי ישראל יכנס". ובתנחומא נח, יא: "א"ר שמואל בר נחמני, מסורת אגדה היא שאין ירושלים נבנית עד שיתכנסו הגלויות (וב"עץ יוסף" שם פירש: "עד שיבוא הזמן שיתכנסו הגלויות תיכף אחר בנין ירושלים"). ואם יאמר לך אדם שכבר נתקבצו הגלויות ולא נבנית ירושלים, אל תאמין, למה שכך כתיב, בונה ירושלים ואח"כ נדחי ישראל יכנס". וזהו גם הסדר של תפלת "מפני חטאינו" במוסף של יו"ט: "מלך רחמן, שתשוב ותרחם עלינו ועל מקדשך ברחמך הרבים ותבנהו מהרה.. וקרב פזורינו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ". וראה בארוכה באגרת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע שהובאה לעיל הערה 22. וראה "עמק המלך" שהובא לעיל הערה 26. וההסבר בדעת הרמב"ם והזהר יש לומר, שבכדי שיוכל להיות קבוץ גלויות של כל ישראל, צ"ל דוקא ע"י קדושת ביהמ"ק (וע"ד "יוחן שם נגד ההר" (יתרו יט, ב) שבכדי שיהיו כל ישראל "כאיש אחד בלב אחד" הוא רק ע"י שהם נגד ההר - מתן תורה). אמנם ב"עץ יוסף" שבתנחומא שם הוסיף, שגירסת הילקוט שמעוני היא הפוכה: "ואם יאמר לך אדם שכבר נבנית ירושלים ולא נתקבצו הגלויות, אל תאמין, למה שכך כתיב בונה ירושלים ה' בזמן שנדחי ישראל

■ בין אור לחושך

לכתוב גם בתחלת פרק זה, שהמשיח "בונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל", תחלה בנין המקדש ואח"כ קבוץ גלויות. ואין שום פוסק החולק על הרמב"ם בענין זה של סדר היציאה מן הגלות והתחלת הגאולה, וגם מפרשי הרמב"ם ונושאי כליו, שהם הראב"ד והכס"מ והרדב"ז וכו' אינם משיגים עליו³⁸. ולפי כל זה מובן, שע"פ ההלכה, התקופה בה אנו נמצאים עתה אינה אתחלתא דגאולה, ועלייתם של רבבות יהודים לארה"ק אינה קבוץ גלויות, אלא רק אפשרות של הצלת יהודים רבים **בזמן הגלות**, כנ"ל. והגם שבפועל התקבצו הרבה יהודים לארץ הקודש, הרי גם אלו שהתקבצו לשם אומרים בתפלתם "מפני חטאינו **גלינו מארצנו**", כיון שגם הם נמצאים בגלות (וכדלקמן), ובמילא עלייתם לארץ ישראל אינה קבוץ גלויות של גאולה, אלא **ישוב הארץ בזמן הגלות**. ורק קבוץ הגלויות שיהיה ע"י משיח צדקנו, הוא קבוץ כזה שיהודים יבואו בו לארץ ישראל של גאולה, המטוהרת מ"חטאינו", וכולה בשליטת עם ישראל היושבים בה לבטח תחת מלכות בית דוד, וזהו קבוץ הגלויות האמיתי.

יכנס". ועפ"ז תחלת דברי התנחומא "שאין ירושלים נבנית עד שיתכנסו הגלויות" הם כפשוטן, שתחלה נבנית ירושלים ואח"כ מתקבצים הגלויות. ויש לומר שסדר זה הוא כאשר אכשור דרא ויהיה כלו כל הקיצין לגמרי, שאז יבנה בית המקדש מלכתחלה בתכלית השלימות, ע"י כל ישראל כאשר כל יושביה עליה. ומה שפסק הרמב"ם שתחלה בונה המקדש ואח"כ מקבץ נדחי ישראל, הוא משום שהרמב"ם כותב את הסדר המוכרח ע"פ הלכה בכל אופן, היינו גם באופן דלא זכו (ועיין ספר השיחות תשמ"ז ח"א ע' 99 ובהערות שם). וראה להלן ח"ג בתשובה לשאלות 3-4.

38. וידוע הכלל (ראה "משנה למלך" הלכות כלאים פ"ט הי"א, ובספרים שנשמנו בשד"ח כללי הפוסקים ס"ו סק"א) שבמקום שנו"כ הרמב"ם לא השיגו עליו, הרי זה הוכחה שמסכימים לדבריו. ובנדו"ד הי"ז הראב"ד, הכס"מ (הב"י, מרן המחבר) הרדב"ז וכו'. ולהעיר שאף שכתב הרמב"ם בפ"י"ב שם ש"כל אלו הדברים לא ידע אדם איך שיהיו עד שיהיו כו", אך כל זה הוא בנוגע לכמה פרטים שהוסיף בפ"י"ב ומונה שם בפירוש, ולא לענין סדר הדברים שקודמים לגאולה השלימה וסדר התגלות המשיח, שבוה פסק הרמב"ם באופן מפורש ובצורה ברורה. וראה להלן ח"ג בתשובה לשאלות 9-11.

השלטון ענין טכני בלבד ואין לו קשר לגאולה

גם בזמן הגלות צריך הנהגה שתנהל כל קבוץ של יהודים

ישנם כאלו שנדמה להם, שיש סתירה כביכול בין התמיכה הרעיונית שהובעה לעיל, שצריך להיות שלטון יהודי בארץ ישראל (במצב שנקלענו אליו בדיעבד), לבין המלחמה כנגד הרעיון ששלטון זה יש לו קשר לגאולה. ולכן יש להבהיר את הדברים באר היטב: ע"פ התורה כאשר ישנם הרבה יהודים המקובצים במקום אחד (לאו דוקא בארץ ישראל), צריכים הם לבחור מתוכם הנהגה (לא מלוכה ח"ו, כי מלוכה תהיה רק בביאת המשיח). וזהו ענין הכרחי כדי שיהיה סדר מסודר הן בעניני פנים והן בקשריהם עם מלכים ושרים של עמים אחרים. וכמו"כ ע"פ התורה צריך להיות צבא ברכב ובסוסים וכו', שתפקידו לשמור על בטחונם של היהודים הגרים שם³⁹. (ומטעם זה גופא אסור ע"פ שו"ע למסור לגוים

39. כשם שצריך לעשות ע"פ דין תורה בכל מקום קבוץ של יהודים, שיש בהם סכנה משונאי ישראל. ולכן כל מי שמאיזו סיבה שתהיה אין תורתו אומנתו ואינו לומד בישיבה, צריך באופן עקרוני להשתתף בצבא בהגנה על עם ישראל. דאע"פ שברוסיה היו נותנים אדמו"רי חב"ד ברכות שיצליחו להתפטר מעבודת הצבא, הרי שם אם לא היה הולך היהודי היו מציבים במקומו גוי, משא"כ בארץ הקודש "מאי חזית דדמא דידך סומק טפיי"! ואין לכך שייכות כלל להיחס ל"ציונות", שהרי מדובר במוסד המגין בפועל על בני ישראל משכניהם ממש, שחלק חשוב מהם או רובם מחבלים, כדמוכח ממעשיהם ומדיבוריהם, והרי זה מלחמה ד"עזרת ישראל מיד צר שבא עליהם". וגדול זכות כל אחד המגין על ארצנו הקדושה ועל עמנו הקדוש הדר בה. (אבל זאת בתנאי שיהיו לכל חייל בצבא תנאים מתאימים של שמירת שבת, כשרות וצניעות וכו'. שהרי התורה קובעת שההבטחה (תצא כג, טו) "כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויביך לפניך", תלויה בתנאי של "והיה מחנך קדוש", ואם יש

■ בין אור לחושך

"אף שעל" מאדמת ארץ ישראל, ולא משום "לאומיות" וכיוצא בזה, אלא משום פקוח נפש, שע"י מסירת שטחים לגויים "פותחים את כל הארץ לפניהם"⁴⁰. וכמו"כ מחוייבת הנהגה זו לטפל בשאר העניינים הדרושים לתושבים, ולא רק בצרכים הגשמיים אלא בעיקר⁴¹ בענייני הדת⁴² ועזרה

ח"ו מצב של העדר הקדושה בצבא, הרי זה מעמיד את כל אנשי הצבא בסכנה. וכמו"כ כמובן שלא יתכן שישתמשו בצה"ל לביצוע פשע של עקירת יהודים מארץ ישראל, וכדלקמן).

40. כמבואר בעירובין מה,א. ורש"י שם, ורמב"ם הלכות שבת פ"ב הכ"ג, וש"ע או"ח סימן שכט ס"ו. וראה ספר "דעת תורה בענייני המצב בארה"ק" פ"ו. וכל זאת מלבד קדושת הארץ, ומלבד איסור "לא תחנם", ומלבד האיסור לבעוט במתנתו של הקב"ה שהעניק לנו בנסים גלויים.

41. וכמובן שהעניינים הרוחניים הם העיקר, וכל השאר, היינו טריטוריה עצמית ומשטר עצמי וכל שאר ענייני ההנהגה, הם רק אמצעי למטרה ולתפקיד העיקרים, שהם הגברת הצורה על החומר. ואין להחליף האמצעים והדברים הטכניים הטפלים ולעשות מהם עיקר, כאילו שהם התפקיד והמטרה. וכמו שהיה בזמן בית המקדש הראשון, שהיה צבא, ממשלה, צי אניות, וניהלו מסחר עם צור וצידון והממלכות השכנות, אבל במקום ראשון עמד המרכז הרוחני, היינו בית המקדש. וכאשר מתנהגים באופן כזה, הרי ארץ ישראל לא תהיה רק מדינה של יהודים, אלא "מדינה יהודית".

42. ולא כדעת הטועים שיש "להפריד את הדת מהמדינה", שהרי דת ישראל מאחדת ב' קצוות, מצד אחד כוללת היא עניינים הכי מופשטים, כמו אחדות הבורא ואחדות הבריאה יש מאין וכו', ומאידך גיסא קובעת את הנהגת האדם בחיים היום-יומיים לכל פרטיהם ופרטי פרטיהם, אפילו הפשוטים והפחותים ביותר. וכנראה ג"כ בתוכן עשרת הדברות, שדיבור ראשון "אנכי ה' אלקיך" מובנו הפנימי לשלול מציאות אמיתית אחרת זולתי מציאות ה', ומסיים ב"לא תרצח" וכו' בתחום האינסטינקטים הפחותים ביותר. ללמד שבחיי בני ישראל לא תתכן כל הפרדה בין הדת ובין החיים הגשמיים. ולכן הטענה שיש להפריד את ענייני הדת מההנהגה הגשמית בארץ ישראל, היא נגד עיקרי האמונה, כי אי אפשר לאיזה ענין שיהיה של בני ישראל שיהיה נפרד מאמונתנו ודתנו. וראה להלן הערה 43.

למוסדות התורה וכו'⁴³. אבל לכל זה אין שום שייכות לענין של גאולה,

43. והנה אם מערכת השלטון היתה מתנהגת בהתאם לדרישות התורה, היה מקום ליהודים שומרי תורה ומצוות להשתלב בממשלה ולשתף עמה פעולה. אבל מאחר שבעוונותינו הרבים הענין דעבירה נמצא ברוב משרדי הממשלה, על כן כמובן שעל פי שו"ע ההשתתפות בקואליציה הממשלתית אסורה בהחלט. ואף שיש שמועות כאילו כמה ממועצות גדולי התורה אינם בניגוד לכניסה בקואליציה, אבל מה יועילני כל זה, באם הוא כנ"ל היפך השו"ע. ובפירוש הוכרז, שמיניסטר הנמצא בקואליציה מוכרח להסכים להחלטת הרוב, ובאם לאו עליו להתפטר. זאת אומרת שעצם הכניסה לקואליציה, פירושה להסכים להחוקים כולם, וכל המשתתף בזה נושא באחריות בכל החוקים והגזירות. וכמו בענין הגזירה האיומה של "מיהו יהודי" (ראה לקמן הערה 93), שנוכחותם של שרים שומרי תורה, בממשלה ובקואליציה, הרי זה הסכם ברור מצידם על רישום נכרים כיהודים, ועל החוק האומלל שמאשר גיורים רפורמים, שזהו ענין של גילוי עריות שדינו "יהרג ואל יעבור". ולכן כמובן שע"פ שו"ע איסור גמור להתמנות בתור שר בממשלה, ובפרט אסור להתמנות בתור שר במשרד "הדתות" - לשון רבים, שהרי זה איסור עבודה זרה ממש. ונגדל פי כמה כאשר חותם על הפקודה (של תשלום לעניני דתות אחרות) איש מניח תפילין, שזוהי הצהרה נוספת שיש לשתף ר"ל וכו'. ואף שבמשרד זה תלויה ההענקה לכמה עניני דת ישראל, אבל פשיטא שאין לעשות מסחר במצוות ועבירות בכלל, אפילו באם היא קלה נגד חמורה, ובפרט שהמדובר בחמורה שבחמורות, אחת מהשלוש שדינם יהרג ואל יעבור והראשונה שבהן, ע"ז כפשוטה, שלא היתה כזאת מעת אשר אנשי כנסת הגדולה בטלוה. ובפרט לעשות הענין בשם כלל ישראל. מה גם שע"פ התורה חייבים לאבד כל עניני ע"ז "ובארץ ישראל מצוה לרדוף אחריה עד שנאבד אותה מכל ארצנו" (רמב"ם הלכות ע"ז פ"ז ה"א), ותמורת זאת משלמים משרד הדתות ומשרדים אחרים עבור השמירה על בתי הע"ז שלא יזוקו, וגם מעמידים להם שמירה של כבוד. ועל כל זה אחראים יהודים שומרי תורה ומצוות, ומתפארים בכך. וכאשר מנהלים מגעים על השגת תקציבים למוסדות תורה, מסכימים הנציגים הדתיים, שבאותה חלוקה של כספים יאשרו גם תקציב לבניית בתי עבודה זרה, עבור מוסלמים או גרוע יותר עבור נוצרים שזה ע"ז ממש (ראה רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פ"א ה"ז, הלכות ע"ז פ"ט ה"ד, שו"ע אדמו"ר הזקן או"ח סימן קכח סני"א), וגם ע"ז גופא חותם הנציג הדתי בהסכם. וע"פ הנ"ל מובן, שהטענה שכאילו כאשר יהודי המניח תפילין יושב על כסא "שר", זה עצמו הוא אתחלתא דגאולה! הרי אדרבה ההיפך הוא הנכון, כי אותו שר או סגן שר מנצל את הנחת התפילין

■ בין אור לחושך

כי השלטון הוא ענין "טכני" בלבד. ואפילו אם היתה הנהגה זו פועלת בכל עניינה ע"פ התורה, ובמילא היה גם שלום והשקט ובטח בארץ הקודש, איש תחת גפנו ותחת תאנתו, עדיין היה בזה רק הצלה ומנוחת הנפש והגוף וכו', ללא כל קשר לענין הגאולה שעליה הבטיחונו הנביאים. (ורק שבכך היינו מוכיחים לקב"ה שאנו ראויים לגאולה, והיה זה מזרז את הגאולה האמיתית, כנ"ל).

גאולת היחיד אינו גאולת הכלל, וישוב הארץ אינו "שיבת ציון"

ומכאן, שאין מקום לבלבול ולטשטוש ולחילוף ולתמורה, בין גאולה של יחיד או של יחידים וקבוצות רבות מן המיצר והשביה (אף דשם "גאולה" עליה⁴⁴), לבין גאולה מן הגלות, שמפני חטאינו גלינו וכו', ורק ע"י משיח צדקנו נגאל. וכל זמן שלא בא משיח אין כאן אפילו "אתחלתא דאתחלתא" דגאולה. וכמו כן, אין להחליף ולבלבל בין המושג "ישוב ארץ ישראל", לבין "שיבת ציון". כיון שישוב ארץ ישראל, הוא ענין בתורה אשר יש אומרים שאינו במנין המצוות כלל או שנוהג רק בזמן הבית וישראל על אדמתם⁴⁵, ויש אומרים שנוהג גם בזמן הגלות⁴⁶. אבל "שיבת

שלו על מנת לשבת במקום זה ולמכור את היהדות ולעשות דברים שהם היפך היהדות, ובזה החילול ה' גדול יותר. וא"כ בפייה הם צועקים אתחלתא דגאולה, ובמעשיהם גורמים להתגברות נוספת בחושך הגלות והארכתה. וזכות הרבים מסייעת לכל מי שבידו האפשרות למנוע את השתתפותם של נציגי הדת בקואליציה ובתור שרים במשרדי הממשלה.

44. מגילה יז, ב: "בששית קולות, בשביעית... אתחלתא דגאולה", ופירש"י ד"ה אתחלתא: "ואע"ג דהאי גאולה לאו גאולה דגלות היא, אלא שיגאלנו מן הצרות הבאות עלינו תמיד, דהא ברכת קבוץ ובנין ירושלים וצמח דוד יש לכל אחת ואחת ברכה לעצמה, לבד מגאולה זו. אפילו הכי כיון דשם גאולה עלה קבעוה בשביעית". וראה עדי"ז בסנהדרין צז, א. ופירש"י שם.

45. הרמב"ם, מהא שלא מנה מצוה זו במנין המצוות (וביאר ה"מגילת אסתר" בתשובתו להשגת הרמב"ן שבהערה הבאה, דמהשמטת הרמב"ם מוכח שלדעתו אין מצוה זו נוהגת בזמן הגלות). תוס' כתובות קי, ב. בשם ר' חיים: "דעכשו

■ בין אור לחושך

ציון" - הוא כפשוטו, ענין הקשור עם הגאולה מן הגלות. וכמובן שחל הוא רק לאחר החורבן, שהרי זהו ענין ה**שיבה**. וגם מושג זה לא חדש הוא וגם לא זכינו בו מן ההפקר, והוקבע מכבר בתורה⁴⁷. וכאשר רוצים להחליף את "שיבת ציון", שהיא הגאולה השלימה, ב"ישוב ארץ ישראל", הרי זה הביא וגם מביא, לכמה בלבולים ומסקנות בלתי נכונות⁴⁸. ועד

אינו מצוה לדור בארץ ישראל", הובא ב"דרכי משה" אהע"ז סימן עה. וכן משמע ברש"י ב"ב צא, א. ד"ה אין יוצאין "שמפקיע עצמו מן המצוות" (ולא משום ישוב הארץ). וראה שו"ת תשב"ץ ח"ג סימן רפח, "אבני נזר" יו"ד סימן תנד, "אגרות משה" אבן העזר סימן קב. ואריכות גדולה בזה באגרות קודש כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע ח"ד ע' קעט ואילך. ובעי קפא שם חידש בטעמו של הרמב"ם שאינו מונה מצות ישוב הארץ וישיבתה למצות עשה, לא מפני שאינה נוהגת בגלות, אלא: "כי הארץ נתנה במתנה לאברהם אבינו ע"ה ולזרעו אחריו בעבור קיום התורה והמצוות, ומפני חטאינו גלינו מארצנו.. ובעוונותינו הרבים גלינו ממנה וכפר אדמתו עמו כו', וה"ה כמו קבלת שכר על קיום התורה ומצוות, ואינו שייך לחשוב זאת בכלל המצוות, ואם נאמר שהיא מצוה איך היא באה בעונשין, היתכן לענוש בביטול מצוה.. ולכן לא מנה זאת הרמב"ם בכלל המצוות".

46. הרמב"ן בהשגותיו והשלמותיו לספר המצוות מצוה ד', ובפירושו לתורה אחרי יח, כה. מסעי לג, נג. ספר חרדים פ"ז. שו"ת מהרי"ט ח"ב סימן כח (אבל ראה שם ח"א סימן מז). שלי"ה שער האותיות סוף אות ג'. "פתחי תשובה" אהע"ז סימן עה סק"ו. חיד"א בספר "יוסף אומץ" סימן נב. לקו"ש ח"י"ח ע' 402. וראה להלן ח"ג בתשובה לשאלה 23.

47. תהלים קכו, א.

48. בין הטעויות שנשתרשו, הוא גם נתינת התואר "נשיא" לפרזידנט של ה"מדינה", וגם זה מתוך ההקשר לרעיון המשיחי של אתחלתא דגאולה. וכמובן שע"פ ההלכה מופרך ענין זה לגמרי. שהרי "נשיא" הוא תואר הקשור לגאולה השלימה, שאז יהיה משיח הבא מזרע דוד נשיא עליהם. וגדר נשיא לאמיתותו הוא כדברי חז"ל במשנה (הוריות י, א): "איזהו נשיא זה מלך.. שאין על גביו אלא ה' אלקיו". ובגמרא (שם יא, א-ב) שללו תואר זה אפילו מנחשון בן עמינדב שהיה ראשון לנשיאים. ובהמשך הגמרא שם שללו תואר זה בהנוגע להלכה אפילו מרבינו הקדוש, עי"ש. (ולהעיר, שזה המכונה בשם "נשיא", הוא האחראי והחותם על שחרור מאות ואלפי מחבלים רוצחים, שכבר הוכח פעמים

■ בין אור לחושך

לטשטוש המושגים וההבדלים שבין גלות חשוכה ונוראה, לבין הגאולה האמיתית והשלימה, שהיא גאולת הנפש וגאולת הגוף וגאולת השכינה מן הגלות.

בדורנו, גם מצבו של היחיד הוא נורא ואיום

אלו המבלבלים בין גלות נוראה זו לבין הגאולה האמיתית, הרי הם כמו "מי שתולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת הוא"⁴⁹ (שההכרזה השקרית "תכלת", אינה משנה במאומה את המציאות ואת העובדה שהמדובר ב"קלא אילן"). שהרי המצב הוא בזמן הזה, אשר יעקב קטן הוא⁵⁰, ובני ישראל "דווים דחופים סחופים ומטורפין, ויסורין באין עליהם"⁵¹. וכך הוא הן אצל היהודים שבחז"ל ובעיקר אלו שבארץ הקודש, שהחל משנת תש"ח נהרגו על קידוש ה' ונפצעו רבבות מאחינו בני ישראל הי"ד, ורבים מהם נשארו נכים וסובלים עד היום הזה⁵², וגם עדיין הרבה יהודים חולים במחלות שונות, ה' ישלח לכולם רפואה קרובה, ורבים מאד מחוסרי פרנסה רח"ל. וזהו מלבד מליוני יהודים בעולם שאינם יודעים מאומה על יהדותם. וא"כ איך אפשר לבלבל בין מצב איום ונורא זה

רבות שהמשוחררים חוזרים לרצוח ולפצוע יהודים היל"ת. ועל אף שהיתרו בו והוכיחו לו את התוצאות מחתימתו, ממשיך לחתום בקור רוח על שחרורים אלו. וכמו"כ לא נקף אצבע למנוע גירוש של אלפי יהודים מביתם ונחלתם, והריסת הישובים ומסירתם למחבלים. ולא זו בלבד אלא שגם שיתף פעולה עם הממשלה בפשע נורא זה. וכל זה הוא ההיפך הגמור ממה שהתואר "נשיא" אמור להביע - כל המוסגר הערת העורך).

49. בבא מציעא סא,ב. ובתוס' שם ד"ה שתולה כתבו, שתיכף ומיד עובר עליו.

50. עמוס ז,ב.ה.

51. יבמות מז,א. ולשון זה נוגע להלכה גם בזמננו בהנוגע לסדר קבלת הגרים (ראה רמב"ם הלכות אסוי"ב פי"ד ה"א. שו"ע יו"ד סימן רסח ס"ב).

52. וזהו המקום היחיד בעולם שיהודים סובלים עדיין משעבוד מלכויות, והכל כתוצאה מאופן ההנהגה של ה"מדינה" וכניעתה למרצחים הסובבים אותה, וכדלקמן. וראה להלן ח"ג בתשובה לשאלה 20.

■ בין אור לחושך

לבין הגאולה הנפלאה שעליה נאמר⁵³ "עין לא ראתה אלקים זולתך".
ואדרבה, שכאשר נזכה לעתיד מזהיר זה של הגאולה האמיתית, נוכל
להבין, שבעבור אותם גילויים נעלים היו כדאים כל יסורי הגלות,
והגזירות וההשמדות. ואז בלב שלם ובהבנה מלאה "יאמר ביום ההוא,
אודך ה' כי אנפת בי"⁵⁴.

53. ישעיה סד,ג.

54. ישעיה יב,א.

אין למדים הלכות ממדרשים, אלא מספרי הלכה

מדרשים חלוקים ופסק הלכה ברור

ומה שמביאים מהגמרא הוכחה על "אתחלתא דגאולה", שכאשר אילנות ארץ ישראל יתנו פירות "אין לך קץ מגולה מזה"⁵⁵, וכמ"ש⁵⁶ "ואתם הרי ישראל ענפיקם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל"⁵⁷, או את דברי הירושלמי⁵⁸ ש"גאולתן של ישראל היא כאיילת השחר - קמעא קמעא"

55. סנהדרין צח,א. ועיין חדושי מהרש"א שם. וראה להלן ח"ג בתשובה לשאלות 1-2.

56. יחזקאל לו,ח. ובמגילה יז,ב. אמרו שמטעם זה קבעו קבוץ גלויות אחר ברכת השנים, ע"ש.

57. אבל ראה מהרש"א שם בפירושו השני. וראה מילואים.

58. ריש ברכות ויומא פ"ג ה"ב: "רבי חייא רבה ורבי שמעון בן חלפתא הוו מהלכין בהדא בקעת ארבל בקריצתה (בהשכמה, קודם שיאיר היום), וראו איילת השחר שבקע אורה, אמר ר' חייא רבה לר' שמעון בן חלפתא, בי רבי (אדם גדול), כך היא גאולתן של ישראל, בתחילה קמעא קמעא, כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת. מאי טעמא, כי אשב בחושך ה' אור לי. כך בתחלה ומרדכי יושב בשער המלך, ואח"כ ויקח המן את הלבוש ואת הסוס, ואח"כ וישב מרדכי אל שער המלך, ואח"כ ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות, ואח"כ ליהודים היתה אורה ושמחה". ועד"ז הוא בשה"ש רבה פ"ו, י. וכן היא התשובה גם לגבי ההוכחה שמביאים מפירוש הרמב"ן לשה"ש (ח,ג) שמלבד הספק האם פירוש זה הוא אכן לרמב"ן, הרי גם אם יש איזו הוכחה מדבריו שם, הנה בודאי שהרמב"ם ידע את המקורות שמהם שאב הרמב"ן את דבריו, ובכל זאת פסק הרמב"ם מה שפסק. וידוע הכלל בספרי הפוסקים, שפירוש רש"י לשי"ס אינו ספר הלכה, וכן גם פירוש הרמב"ן לשי"ס או לתנ"ך שבדאי אין לפסוק הלכה ממנו, ובפרט כאשר יש פסק דין ברור ברמב"ם. וראה להלן ח"ג בתשובה לשאלה 5 ובתשובה לשאלה 22.

■ בין אור לחושך

וכו', הרי **בודאי ובודאי** שהרמב"ם ידע מאמרי חז"ל אלו, והיה בקי בהם לפחות כמו אותם הרבנים של דורנו, ובכל זאת פסק שאין גאולה בלי משיח. וידוע שעל כמה ענינים ברמב"ם היתה מחלוקת גדולה והתנגדות חריפה ועד ששרפו את ספריו (כמו שעשו בתקופה מאוחרת יותר לספרי החסידות), ובכל זאת, לא מצאנו שבענין זה של סדר הגאולה חלקו עליו, ואדרבה שכולם הודו לדבריו. וא"כ איך יתכן לחשוב, שפעולות כמו הצהרה שניתנה בלונדון לפני כמה עשרות שנים, או הקמת ממשלה "דמוקרטית" הנשענת על רוב של נוצרים ומוסלמים, ולהבדיל⁵⁹ יהודים שאינם שומרי תורה ומצוות, או על יהודים שמוכרים את דתם תמורת

59. וצריך לבקש "סליחה" על הביטוי "להבדיל", שהרי זה היפך ה"דמוקרטיה". ולהעיר שגם אילו היו כל חברי הכנסת יהודים שומרי תורה ומצוות, הרי עצם המושג של "דמוקרטיה" הוא נגד התורה. כי דין ההליכה אחר הרוב הוא רק בסנהדרין הפוסקים ע"פ דין תורה, משא"כ כשהרוב אינו פוסק ע"פ התורה, הרי ע"ז נאמר (ישעיה ח, יב) "לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר", ופירשו בזה חז"ל (סנהדרין כו, א) ד"קשר רשעים אינו מן המניין", ופירש"י: "אל תחשוב בדעתך.. שיהא מניינו.. מנין ליחשב רוב". מה גם שבארץ ישראל יש משטר של דיקטטורה במסווה של דמוקרטיה, שהרי דוקא בנושאים הכי חשובים מוכרחים כל חברי המפלגה להצביע ע"פ ציווי ראשי המפלגה, גם אם זה נגד מצפונם האישי, ודיקטטורה כזו במסווה של דמוקרטיה לא ניתן למצוא בשום מדינה בעולם, אפילו לא במקולקלן שבאומות וגם לא במשטר הקודם של רוסיה הסובייטית. גדלתי ברוסיה והנני מכיר את המשטר שם. כאשר היו מכריחים ברוסיה לעשות דבר מסוים, היו טוענים שכך מחייבים כביכול כללי הצדק והישר, אבל להכריז בגילוי ובאופן רשמי שמישהו יצביע נגד מצפונם האישי, דבר כזה לא היה עושה אף מנהיג ב"קרבלין", ורק בארץ ישראל מכריזים בגלוי שחייבים להצביע ע"פ ציווי המפלגה נגד המצפון. וכאשר יהודי חבר כנסת שהוא רב בישראל או בנו של רב, רוצה להצביע ע"פ חיוב דתו ומצפונו, או לפחות להשאר בביתו ולא לבוא להצבעה, אומרים לו: "דע לך שאתה אינך מציאות לעצמך, אלא גופך וגם נשמתך משועבדים למפלגה, ולכן חובתך לבוא ולהצביע נגד מצפונך, ואם לא תבוא יזרקו אותך מהמפלגה ממשרתך ומפרנסתך, ותסבול רדיפות אתה ואשתך ובני ביתך עד סוף כל הדורות". ואח"כ לאחר הצבעה זו יוצאים לתקשורת ומסבירים שהחלטה נתקבלה באופן דמוקרטי וקבלה "רוב קולות" של באי כח העם.

■ בין אור לחושך

נזיד עדשים - יבטלו את דברי הרמב"ם הברורים שהתחלת הגאולה היא ע"י משיח דוקא, ויהפכו גלות מרה לגאולה. ולפלא גדול שימצא מי שיאמר, שדווקא הוא הוא המבין מאמרי חז"ל הנ"ל, והוא הוא שרב גובריה לחלוק על פסק דין מפורש של הרמב"ם, ושל הראב"ד ומרן המחבר וכו' שהסכימו לו כנ"ל. וצריך לזכור שדין זה של הרמב"ם מובא בסוף וסיום ספר "יד החזקה", אשר התחלתו היא "יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון וכו'". ואי אפשר לבחור ולומר, שאת ההתחלה של הספר רוצים לקבל כפשוטה, ואת סופו לא, ח"ו⁶⁰. ואדרבה, ד"נעוץ תחילתו בסופו", ומי שלא מקבל את הסוף של "יד החזקה" כפשוטו חיישינו לו גם מאמנתו ב"יסוד היסודות ועמוד החכמות".

להלכה - הגאולה אינה "קמעא קמעא"

ואם כי אמנם יש מדרשים המדברים לכאורה בסגנון אחר כנ"ל, ו"אלו אלו דברי אלקים חיים"⁶¹, אך כל זה הוא לפני שנפסקה ההלכה, משא"כ לאחר פסק הדין "בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה"⁶².

60. שהרי גם ההלכה בענין סדר הגאולה "פסק דין" הוא. ואדרבא, כיון ד"מאמין במשיחו" ו"מחכה לביאתו" - מיסודי הדת הוא. ולהעיר מהשם שנתן הרמב"ם לספרו: "יד החזקה", שקשור עם ענין "ביד חזקה אמלוך עליכם" ו"העולה על רוחכם... לא תהיה!" (יחזקאל כ, לב-לג).

61. עירובין יג, ב.

62. ברכות לו, ב. והרי פסק דין הלכה למעשה הוא דוקא בספרי הפוסקים ולא במדרשי חז"ל, ואפילו לא בסוגיות חמורות בש"ס, לאחר שנפסק הדין ברור בבתראי ובפוסקים אשר לאורם נלך עד משיח צדקנו. ולהעיר, שאף שבפשט רמז דרוש וסוד, יש "שבעים פנים לתורה" (אותיות דר"ע, במדבר רבה פ"ג, טו. זוהר ח"א מז, ב. ועוד), אך בהלכה יש דרך אחת ויחידה. והמסתמך על מדרשים וכו' בענין זה ולא על פסק דין הרמב"ם, הרי זה בדוגמת הרוצה להתחיל קדושת שבת מן הבוקר ועד הבוקר - כיון שהרשב"ם (שהיה פוסק ג"כ) מפרש כן בפירושו עה"ת (בראשית א, ה). מהדורת ראדזין עמוד 5 נעתק בהוספות לחומש רב פנינים). ועד"ז מסופר על בעל תשובה אחד שהיה מתנהג בכל דבר בתכלית ההידור, אבל פעם מצאוהו שאוכל בשר עוף בחלב, וכששאלו

■ בין אור לחושך

ועד שכאשר התנהג רבי טרפון כבית שמאי (והטה עצמו לקרוא קריאת שמע של ערבית באופן של "בשכבך"), אמרו לו: "כדאי היית לחוב בעצמך על שעברת על דברי בית הלל"⁶³. וגם כאן, קודם שנפסקה ההלכה יש מדרשות חלוקות, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, אך לאחר פסק הרמב"ם, הרי ברור שקבוץ גלויות הוא ע"י משיח דוקא, ולאחר בנין בית המקדש, והגאולה לא תהיה קמעא קמעא⁶⁴. כי רק אחרי שהמלך מבית דוד יעשה את כל העניינים שהרמב"ם מונה, ועד שיבנה את בית המקדש, ואח"כ יקבץ נדחי ישראל, רק אז ידעו שהוא משיח בודאי, ושזוהי הגאולה האמיתית והשלמה. וא"כ לפני בנין בית המקדש וקבוץ גלויות ע"י המשיח נמצאים **בגלות**, ולאחר שיבנה המקדש ויקבץ נדחי ישראל זוהי הגאולה. ואין איפוא בחינה כזו של התחלת הגאולה קמעא קמעא ובדרכי הטבע וכ"י, כי מיד כשיגיע הקץ תהיה הגאולה (היינו קבוץ גלויות והתגלות "משיח ודאי") באופן של **כהרף עין**⁶⁵, כימי צאתך מארץ

אותו איך שייך אצלו הנהגה כזו, ענה, שזו גמרא מפורשת שרבי יוסי הגלילי עצמו היה נוהג כך. ואמנם כך נאמר במשנה (חולין קיג,א) שר"י הגלילי סובר שמוותר לאכול בשר עוף בחלב, והגמרא (שם קטז,א) אומרת שכך היו נוהגים במקומו של ר"י הגלילי. אבל זהו כמובן קודם שנפסק הדין שהדבר אסור! וכך גם בענין אתחלתא דגאולה שאי אפשר לפסוק מגמרא ומדרשים, אלא רק מפסק דין מפורש בהלכה!

63. משנה ברכות י,ב.

64. להעיר אשר הגאולה העתידה וביהמ"ק השלישי שייכים לבחינת יעקב (ראה שבת קיח,ב. ופסחים פח,א: "כיעקב כו"י) וביעקב הוא מהירות - "מה זה מיהרת" (בראשית כז,כ). ועיין "לקוטי לוי יצחק" לזוהר ח"א רכט,ב. וראה בהערה הבאה ובמילואים.

65. סנהדרין צז,ב. וכנאמר (תהילים ע,ב.ו) "ה' חושה ל"י. ומה שנאמר (ישעיה נב,יב) "כי לא בחפזון גוי ובשובה ונחת תושעו"ן" (ישעיה ל,טו) הוא רק בנוגע לאופן היציאה מן הגלות (ועיין סנהדרין צז,ב. וראה ביאור הדברים באור התורה להצ"צ ס"פ בא ע"י שה ואילך ובהמשך וככה תרל"ז בסופו). משא"כ ביציאת מצרים גם אופן היציאה היה "כהרף עין", כי באם היו מתמהמהים ח"ו לא היו יכולים להגאל (אלשיך בא יב,לו. ואילך בשם הזוהר. וראה גם

■ בין אור לחושך

מצרים⁶⁶. וכדברי הנביא מלאכי⁶⁷ "פתאום יבוא אל היכלו האדון".

"אתחלתא דגאולה" בשם המושאל

ועוד יש לומר, שאכן מאמרי חז"ל הנ"ל אינם סותרים מלכתחלה לפסק דינו של הרמב"ם. והביאור בזה הוא, שה"אתחלתא דגאולה" המובנת כביכול מהם, היא ע"ד ה"התחלה" שהיתה **ברגע ראשון של אחרי חורבן בית המקדש⁶⁸**, בשנת ג'תתכ"ח. וכמפורש במדרש⁶⁹ שעמד יהודי בשדהו עם פרתו, וגעתה פרתו בפעם הראשונה ועבר שם ערבי אחד חכם שמבין שיחת בהמות, ואמר לו שעכשיו חרב בית המקדש, ומיד געתה פעם שניה ואמר לו שעכשיו נולד מושיען וגואלן של ישראל⁷⁰, ומפרט שמו ועירו

"צרור המור" שם, הגדת החיד"א פיסקא מתחלה עובדי ע"ז ד"ה ומעשה ידיו). וראה לקמן הערה 108.

66. מיכה ז, טו. וראה מכילתא עה"פ ויהי מקץ שלושים שנה וארבע מאות שנה.

67. מלאכי ג, א. ובמצו"ד שם. וראה במדבר רבה פט"ז, יא.

68. ויש לתוודך זה עם מאחז"ל (מגילה יג, ב) דהקב"ה מקדים רפואה למכה. שהרי ממחז"ל זה מוכח, שהגאולה כלולה כבר בזמן שביהמ"ק היה קיים, כי מכיון שברגע החורבן נולד מושיען של ישראל, הרי מוכרח שהיה כבר בעיבור לפני החורבן ונגמרו (אפילו) שעריו כו'.

69. איכה רבה פ"א, נא. ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד.

70. והרי אגדה זו הובאה גם בנוגע להלכה למעשה, שהרי היא מהטעמים ("ברכי יוסף" או"ח סימן תקנט ו"זכור לאברהם" ח"א אות ט', בשם הרח"ו) שאומרים נחם במנחת יום החורבן (ט' באב) ומקדשין הלבנה במוצאי היום (פע"ח ומ"ח במקומו), ומי שלא קיים פו"ר ויש חשש שיתבטל השידוך עושה הנשואין במוצאי ט"ב (שד"ח מע' ביהמ"ק בסופה). ועיין בשו"ת תשב"ץ ח"ג סימן ח' דהמנהג הוא לקרות לילד שנולד או נימול בטי' באב בשם "מנחם" מטעם זה. ועיין במדרש ובעיקר בירושלמי שבהערה הקודמת, דאותו הילד שנולד כשגעתה פרתו בפעם השניה, מנחם שמו. וראה מהרש"א שבהערה הבאה.

■ בין אור לחושך

וכו⁷¹. אבל לאחרי "אתחלתא" זו נתחבא המשיח כמסופר שם, והתחיל **מר הגלות** ר"ל. ואדרבא, שרובו של בית המקדש נשרף למחרת תשעה באב⁷², דהיינו אחרי שגעתה פרתו בפעם השניה. שמכ"ז מובן שאף שענן זה שנולד מושיען של ישראל, דבר גדול הוא, אבל מגאולה אמיתית או מהתחלת הגאולה רחוק הדבר מרחק רב. ולכן גם לא אמרו "שהחיינו" על לידת מושיען של ישראל, וגם לא תפילת "הלל", ומכ"ש שלא "הלל" עם ברכה. וזאת משום שאי אפשר לדמות אתחלתא דגאולה כזו⁷³ לאתחלתא דגאולה מן הגלות, גאולה שתשים קץ לגלות ושאינן אחריה⁷⁴ גלות⁷⁵, גאולה האמיתית והשלימה⁷⁶ שתבוא ע"י משיח צדקו.

71. וראה חדא"ג מהרש"א סנהדרין צח.ב. ד"ה שילה שמו.

72. תענית כט.א. ירושלמי תענית פ"ד ה"ו, שו"ע או"ח סימן תקנח ס"א.

73. וע"ד מאמרו הידוע של רבינו הזקן (הובא ב"פלא הרימו"ן" שמות ז, א): "שלפני נשמות הגבוהות כמו הרשב"י לא נחרב הבית כלל". והרי ערק רשב"י והיה במערה י"ג שנה מפני גזירת רומי וכו'. (ועיג"כ ב"חנה אריאל" תולדות מז, ב. "שמעתי ביחוד מאדמו"ר נ"ע, שחורבן ביהמ"ק אינו אלא לגבי כללות עם בני ישראל, אבל במדריגת תנאים ואמוראים וצדיקים הגדולים בחי ביהמ"ק שלהם לעולם קיים", עיש"ב). וראה מילואים.

74. שלכן אומרים אז (תהילים צו, א. ועוד) שיר חדש. תוסי' ד"ה ה"ג ונאמר פסחים קטז, ב. והוא ממכילתא עה"פ אז ישיר, ובמכילתא שם: "התשועה העתידה להיות אין אחריה שעבוד", ועד"ז בשמות רבה פכ"ג יא. וראה רש"י ערכין יג, ב. ד"ה בנבל. וראה מילואים.

75. והגם שגאולה העתידה דומה לגאולת מצרים ד"כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" (מיכה ז, טו) וביצי"מ היתה זו גאולה שיש אחריה כמה גלויות. עיין הביאור בזה ב"לקוטי שיחות" ח"ה ע' 177 באריכות. וראה מילואים.

76. כולל גאולת השכינה מהגלות. ולהעיר ממגילה (כט, א) רשב"י אומר בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה, שבכל מקום שגלו שכינה עמהן וכו', ובהוספות בזה בירושלמי תענית פ"א ה"א. ומסיים "ושב ה"א את שבותך כו' הקב"ה שב עמהן". ועיין שיחה א' לפי נצבים ב"לקוטי שיחות" ח"ט. וראה מילואים.

■ בין אור לחושך

ביאורים בדברי הירושלמי שהגאולה תהיה קמעא קמעא

זוהי גם כוונת חז"ל בירושלמי שהגאולה תהיה "קמעא קמעא", וכוונתם ל"גאולה" מאותו סוג של לידת מושיען של ישראל, או גאולה מצרות של זמן הגלות עצמו⁷⁷, ש"גאולות" אלו באות באופן של עליות וירידות. והראיה שהכוונה לגאולה בשם המושאל, שהרי הירושלמי שם מביא לזה הוכחה מגאולת מרדכי ואסתר, והרי גאולה זו לא היתה שלימה, ד"אכתי עבדי דאחשורוש אנן", ומוכח שמדובר על הגאולות מהצרות של זמן הגלות גופא, ואין לזה שום שייכות לגאולה האמיתית, עליה מתפללים אנו ג' פעמים ביום במשך כל שנות גלותנו. (וזאת מלבד מה שבנדו"ד אין אפילו אתחלתא דגאולה בשם המושאל, ואדרבה שהוא הוספה בחושך הגלות, כדלקמן). ועוד יש לומר בביאור הירושלמי, שגם בגאולה שע"י המשיח יש אפשרות של קמעא קמעא, והיינו ששלבי הגאולה שע"י המשיח באים בסמיכות אבל שלב לאחר שלב, בתוך הגאולה האמיתית והשלימה עצמה (אלא שכל זה היה יכול להיות רק אם היתה הגאולה בזמן של "בעתה"⁷⁸, משא"כ עכשיו לאחרי שכבר עברו כל הזמנים וכלו כל הקיצין, הרי לא עכבן המקום אפילו כהרף עין, והתחלת הגאולה ושלימותה יהיו תיכף ומיד).

77. וראה פירש"י לעיל הערה 44 לגבי ההבדל שבין גאולה אמיתית לגאולה בשם המושאל. וראה להלן ח"ג בתשובה לשאלה 12.

78. סנהדרין צח,א.

הדעות הכוזבות מביאות יסורי הגלות ודחיית הקץ

הקוראים לתקופתנו "אתחלתא דגאולה" - מרחיקים את הגאולה

טעות זו, של כינוי החושך הנורא בשם "ראשית צמיחת גאולתנו", היא הנסיון ו"חטא הדור" של התקופה שלנו. כי בכל דור יש נסיון מיוחד, וע"ד שבתקופת הבית היה נסיון של עבודה זרה, משום שבבית המקדש היה גילוי אלקות ש"משם אורה יוצאת לכל העולם כולו"⁷⁹, ו"עשרה נסים נעשו וכו'"⁸⁰, ו"עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל"⁸¹, הרי דוקא אז היו כאלו, שבחפשמ עניני אלקות לא הלכו בדרך הנכונה, והחליפו אלקי אמת, באלוהים אחרים, כשהרצון לאלקות התבטא אצלם בפועל באופן של "זה לעומת זה", היינו בענין ההפכי - עבודה זרה⁸². וכמו"כ בתקופתנו, דוקא כאשר מתקרבים יותר לגאולה האמיתית והשלימה, ונמצאים בזמן של עקבתא דמשיחא בימים האחרונים של הגלות, הנה מרוב התשוקה ל"יותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", מתעורר הנסיון, ונוצרת הטעות הכי מבהילה, כשישנם יהודים המוכנים להחליף ר"ל, את הגאולה האמיתית והשלימה, במעמד ומצב בו אנו נמצאים עכשיו. כלומר, להמיר גאולה - באל"ף, בגולה - חסר אל"ף.

79. ירושלמי ברכות פ"ד סוף ה"ה.

80. אבות פ"ה מ"ה.

81. שבת כב,ב. מנחות פו,ב.

82. עיין סנהדרין קב,ב.

■ בין אור לחושך

הטעות מעמידה את עם ישראל בסכנה ומחמירה את חבלי משיח

על כל אלו ההופכים את חושך הגלות לאור, לדעת, שדעות כוזבות אלו המיטו בעבר אסונות על עם ישראל. כי בכל תקופה שהיו משיחי שקר אשר טענו **שהגאולה התחילה**, הביא הדבר לצרות צרורות ולקרבנות, כבתקופת שבתי צבי וכדומה⁸³. וגם עתה מביא הדבר להחמרת קושי הגלות וחבלי המשיח ר"ל, ומקבלים את העונש על אתר, שיש צרות צרורות מהגויים ובפרט בארץ ישראל. ועד ששיטה זו רבים חללים הפילה וממשיכה להפיל חללים בעמנו עד היום הזה. **זהו הביאור היחידי שלעת עתה מצאתי על ענין הקרבנות והחללים בארץ הקודש ת"ו**, וביניהם אפילו כאלו שניצולו מהשואה וראו נסים גלויים בזה, ובכל זאת נפלו בארצה"ק ת"ו, וגם כן באופן בלתי טבעי, ה' יקום דמם. והסיבה לזה, כי מלמעלה רוצים להוכיח גם לטועים ולתועים, שאין זו גאולה אלא גלות, ולכן ככל שאומרים על הירידה הנוראה והחושך הכפול והמכופל שלא היה כמוהו, שהם אור, כך מגיע שוב העונש המר והחמור שנופל עוד חלל בישראל ועוד קרבן בארץ הקודש ת"ו רח"ל.

גם בני תורה שמים חושך לאור, ואינם רוצים להודות בטעות

ישנם גם כאלו שהם תלמידי חכמים, אשר עם היותם מקיימי תורה ומצוות בכל הפרטים, אך יצרם אנסם לטעות וליפול בדעות כוזבות אלו, ואינם רוצים להתחרט או שאינם מוכנים להודות כי מתחרטים הם, וממשיכים לשים חושך לאור⁸⁴, ולקרוא **לגלות מר וחושך ורווי קרבנות בני ישראל**, ה' יקום דמם, בשם "אתחלתא דגאולה". ובהיות עם ישראל כמהין ומצפים לגאולה, וגם הטועים הנ"ל הם בני אברהם יצחק ויעקב

83. ועיין "אגרת תימן" להרמב"ם.

84. ישעיה ה.כ.

■ בין אור לחושך

ויש להם כיסופי גאולה, ממשיכים הם לרמות את עצמם, שהשלטון שיש ליהודים בארץ ישראל, הוא התחלתה של הגאולה עליה אמרנו אני מאמין בביאת המשיח ואחכה לו בכל יום שיבוא. אשר באמת לא לגאולה כזו ציפינו, רחמנא ליצלן, ולא בשביל זה סבלנו יסורים אלפים שנה בגלות. וכידוע המשל שפעם ישבו אנשים זמן רב בבור חשוך מתחת לאדמה, וכאשר הגיע לשם אדם לאחר כמה שנים והתפלא משיבתם בחושך, ענו לו שאין זה חושך אלא אור. וכך גם כאשר נמצאים זמן כה רב בחושך הגלות, נדמה חושך נורא זה לאור הגאולה.

עושים ליהודים "טוב על הלב" והורסים את הדת

יש גם כאלו שיש להם סמיכה לרבנות, והם יודעים את מה שכתוב ברמב"ם הלכות מלכים, וביחד עם זה אינם נרתעים מלכתוב ספר של כמה מאות עמודים, בו הם מסבירים כי נמצאים אנו בזמן של "התקופה הגדולה". הספר כבר עלה על שלחנם של כמה רבנים ואף אחד עדיין לא מיחה. שאלתי את אחד הרבנים האם גם אתה סובר כמוהו והוא שתק. שאלתי מדוע אתה שותק ואינך מוחה, וענה: "מה אכפת לי שהדברים הללו עושים ליהודים טוב על הלב". עניתי לו שאמנם נכון שלשמח יהודים היא מצוה גדולה ובפרט ע"פ תורת החסידות, אבל אי אפשר לשמח יהודים ע"י פעולות הגורמות להירוס הדת! והצרה היותר גדולה היא, שע"י הטשטוש של "ראשית צמיחת גאולתנו", נעשה בלבול בעינינו אמונה אצל כמה מאחינו בני ישראל ובפרט מבני הנוער, ועי"ז נגרמת אצלם ירידה רוחנית גם בעיני תורה ומצוות בפועל. שכן, אם פסק דין ברמב"ם לא נחשב למאומה - וכמו שכותב בספר הנ"ל בפרוש, שמדברי הרמב"ם ברור שהתחלת הגאולה תהיה ע"י משיח צדקנו, אבל יש לו הוכחות דלא כרמב"ם! - אי"כ כיצד ניתן לדרוש מיהודי להתחשב בהלכות יסודי התורה, בהלכות תפילין ובהלכות פסח?!

גם גדולי ישראל שעליהם סומכים בעינין זה, יודו היום בטעות

אמנם נכון שהיו תלמידי חכמים חשובים מגדולי ישראל, שבזמן מסוים

■ בין אור לחושך

חשבו שהתקופה בה החלו מאות יהודים לעלות לארץ ישראל ולהקים בה מושבות, יש בה סימנים של התחלת הגאולה. וביניהם רבנים כאלו אשר מורי וחמי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע כותב עליהם תוארים נפלאים. ועוד, שהיו גם רבנים חרדים תלמידי חכמים ויראי שמים, שטעו ותעו בהבנת המאורעות בשנת תש"ח ואחריה, וחתמו על כרוזים (המפורסמים בספר "התקופה הגדולה" הנ"ל) שנכתבו בהם כינויים משונים על ה"מדינה" ועל "קבוץ גלויות" (ומעין דוגמא וראיה שאין בזה סתירה לגדלותם האמיתית של אותם רבנים, היא מסיפור חז"ל⁸⁵ על אחיה השילוני, שדוקא המעלות שלו הגדילו את החורבן כאשר חתם לירבעם על מעשיו שגרמו לעבודה זרה). אבל באמת כל אותם גדולי ישראל שחשבו כך, אם היו משערים כיצד יתפתח מצב ה"מדינה", היו מודים בטעותם היסודית מלכתחלה (אף שכאמור אליבא דאמת, גם אם המדינה

85. סנהדרין קא,ב. שירבעם בן נבט "הושיב רשע אצל צדיק, אמר להו חתמיתו על כל דעבידנא", ופירש"י: "וכך היה מטעה רשע לצדיק עד שהיו כולן חתומים", ולהלן קב,א. הסיפור מאחיה השילוני. (הערת העורך: יש לציין שגם שם היה זה חתימה ותמיכה במלכותו ובמעשיו של ירבעם, שהיה נגד מלכות דוד, וגם כאן הרי זו תמיכה ב"מלכות" המדינה, שבעצם מהותה היא נגד מלכות דוד ומרחיקה את מלכות דוד. ושמעתי מהגאון הצדיק ר' בנימין מנדלזון זצ"ל אב"ד קוממיות, שביאר מה היתה העקשנות של "בן גוריון" וכיו"ב שבצבא יהיה "גיוס בנות", הרי הם ידעו את אשר קבעו כבר המומחים, שדבר זה רק מזיק לצבא. אלא שמבואר בחז"ל (יבמות עו,ב. עז,א) שדואג האדומי ערער על מלכות דוד, דלא רק שאינו הגון למלכות אלא שאסור לבוא בקהל, דקאתי מרות המואביה, וא"ל אבנר "תנינא, עמוני ולא עמונית מואבי ולא מואבית", וביארו בזה בגמרא, שטעם איסור המואבים הוא מפני שלא קדמו את בני ישראל בלחם ובמים, ולכן טענה זו היא רק כלפי המואבים הגברים, דאיש דרכו לקדם, ולא כלפי הנשים המואביות, דאין דרכה של אשה לקדם, וכמ"ש "כל כבודה בת מלך פנימה" (תהלים מה,יד). ולכן ראשי הציונות שהקימו את המדינה, שכל ענינה הוא לנגד למלכות דוד ולרחק את קץ הגלות, מזליהו חזי שרצו בדוקא לגייס גם את נשי ובנות ישראל לצבא, ובוזה לבטל הענין של כל כבודה בת מלך פנימה, שעיי"ז יחזור הדין שגם המואבית פסולה למלכות, ובכך עושים את טענת דואג האדומי עיקר, שדוד אינו ראוי למלכות ח"ו, ודפ"ח).

■ בין אור לחושך

היתה נוהגת בכל עניינה ע"פ התורה, גם אז לא היה בזה אתחלתא דגאולה). ולכן גם מבחינתם הרי הטעות המצערת והמבהילה של "ראשית צמיחת גאולתנו" היא ענין שכבר בטל מעיקרו. ומי שממשיך היום לטעון כך ואינו רוצה להודות בטעות, הרי זה רק מפני עקשנות שאין לה שום מקום בשכל.

להוריד את ספרי הרמב"ם מן המדף

אילו זכינו שהחרדים לדבר ה' היו מוצאים בנפשם די אומץ לצאת בגלוי נגד הרעיון המשיחי שבמדינה, מיד עם היווסדה, היו נמנעים כמה מהצרות שאירעו את בני ישראל מאז ועד עתה, או היו מתמעטים על כל פנים. ואם היו מפיצי הדעות הכוזבות מבינים מפני מה באים עלינו היסורים הקשים, ומתקנים את הסיבה ע"י חזרה בתשובה ל"אני מאמין בביאת המשיח", היה הקב"ה אומר לצרותינו די. אבל בעוונותינו הרבים לא "קולטים" שזוהי הסיבה לסבל הנורא של עם ישראל. והי צילנו מהם ומהמונס, ויערה עליהם רוח ממרום לשוב בתשובה שלימה, ויכפר שגגתם ברחמיו המרובים. וצריך לדעת שבאמת כבר "כלו כל הקיצין"⁸⁶, אלא "שאין הדבר תלוי אלא בתשובה", ואחד הדברים שמעכבים את הגאולה ושצריך לחזור עליהם בתשובה, הוא כשאומרים שאנו נמצאים כבר בגאולה חס ושלוש. שע"ז מאריכים את קץ הגלות, ועושים את הגלות לחשוכה יותר ויותר, ומחושך הגלות - נעשה חושך כפול ומכופל⁸⁷. כי אין חושך גדול יותר מחושך כזה שאומרים עליו שהוא אור. והגאולה של שקר אינה נותנת לגאולה האמיתית להתגלות. וגם בפשטות, הרי אלו שחושבים שנמצאים כבר בגאולה, אינם עושים את

86. סנהדרין צז, ב.

87. וע"ד פירוש הבעש"ט (הובא ב"תולדות יעקב יוסף" ר"פ בראשית) עה"פ (וילך לא, יח) "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא", כי ההסתר עצמו הוא בהסתר, שאין מרגישים אותו. ועיין הביאור בזה ב"לקוטי שיחות" ח"ז ע' 41 ואילך, ח"ט ע' 193 ואילך.

■ בין אור לחושך

הפעולות הדרושות לשם היציאה מן הגלות ולשם גילוי הגאולה האמיתית, ובמילא גורמים הם להארכת הגלות, גלות היחיד, גלות הציבור, גלות כלל ישראל וגלות השכינה. ולכן על הרבנים שכתבו בעבר אחרת, להוריד את ספרי הרמב"ם ממדף הספרים, ללמוד את פסק ההלכה הני"ל, ולהודות ברבים כי טעו מעיקרא במה שקישרו את המצב בארץ ישראל עם אתחלתא דגאולה⁸⁸.

88. ומי לנו גדול מרבא שהכריז כמה פעמים בש"ס (עירובין קד, א. וש"נ) "דברים שאמרתי לפניכם, טעות הן בידי". ועד"ז עוד אמוראים (שבת סג, ב. עירובין טז, ב. חולין נו, א).

הופכים מצב של עבדות ל"עצמאות"

אין סיבה לשמחה ביום ה' באייר

הטעות הנוראה הגיעה לממדים מבהילים, שביום ה' אייר קבעו אמירת הלל בברכה, ויש שקוראים בתורה ואומרים הפטרה עם ברכותיה, ומהם העושים קידוש בברכה ואומרים "שהחיינו". ומלבד המבואר לעיל ולקמן שאין כאן לא עצמאות גשמית ולא עצמאות רוחנית, אלא רק ירידה נוספת בחושך הכפול והמכופל של הגלות, הנה בנוסף על עצם הטעות והפגם באמונה, יש כאן גם אמירת ברכות לבטלה (בהלל ובהפטרה ובקידוש, וי"ל אפילו בברכת שהחיינו⁸⁹). וכמה מרבני ארץ הקודש ת"ו פסקו שאסור לברך על ההלל ביום זה (ועל "יום ירושלים" כדלקמן), ויתירה מזו פסקו שלא לאומר⁹⁰. ואף לענין עצם השמחה, גם אם היתה רק על חסדי ה' ללא קשר ל"לאומיות", הרי לאחר נסים כה גלויים

89. אף שלכמה דעות אינו עובר בזה על "לא תשא". עיין ב"ח או"ח סימן כט וסימן תלב. אליה רבה סימן כב. צל"ח ברכות ס,א. לקוטים שבסוף פס"ד "צמח צדק" תס,ד. ספר השיחות תשמ"ט ח"ב ע' 738 (הערת העורך).

90. כי אפילו אם היה מדובר בהלל על הנסים בלבד, ללא קשר ל"לאומיות" וכו', הרי הנסים לא היו ביום ה' באייר, ואדרבה שאז התחילה המלחמה ביתר שאת. ומלבד זאת הרי כבר הוכיח החיד"א בשו"ת "חיים שאל" ח"ב סימן יא, דהלל נתקן רק על נס שנעשה לכל ישראל. והמהר"צ חיות הוכיח ב"תורת נביאים" מאמר דרכי משה ח"א, שהלל נאמר רק על נסים היוצאים מהטבע לגמרי, כמו קריעת ים סוף וכדומה. ועוד שהרי אחד הטעמים שאפילו בחג הפורים אין אומרים הלל הוא משום ד"אכתי עבדי דאחשורוש אנן" (מגילה יד,א) וכ"ש וק"ו בזמננו. וראה עוד בשו"ת "ציץ אליעזר" ח"י סימן יו"ד אות ג-ד. ומצער המצב וההפקרות, שגם קטנים שאינם רבנים כלל, פוסקים דינים בזה, ומשמיצים את רבני ישראל שאסרו לברך על ההלל ולאמרו, ומזלזלים בכבודם, ואין פוצה פה ומוחה וכו'. (והגם שכמה ממנהגים אלו הסכימו להם

■ בין אור לחושך

ובפרט אחרי מלחמת "ששת הימים", היה צריך ביטוי השמחה להיות בתוספת בענינו של הקב"ה מחולל הנסים, היינו בלימוד תורה והוספה בגדרי הקדושה, אבל למעשה רואים שחגיגות ה"עצמאות" מביאים את ההיפך מזה. ועוד, שאדרבה ביום העצמאות גדלה ההרגשה של "כחי ועוצם ידי", ואפילו לא מדגישים כל כך את המסירות נפש של הנלחמים. ולמרות שגם הקצינים הגבוהים הודו כי "יד ה' היתה זאת", וכל אחד הרגיש בזה ובמיוחד ראשי הצבא שידעו את יחסי הכחות שמכל צד ואת הסיכויים שע"פ הטבע, שלא היו כלל כאופן התנהלות המלחמה ותוצאותיה - הרי בפועל, האופן של ביטוי השמחה ביום זה אצל רבים בארץ ישראל, אינו קשור עם הוספה בגדרי הקדושה שיבטאו את התודה לה', אלא את ההיפך הגמור⁹¹.

חברי "הרבנות הראשית". הנה אף שאלו המכהנים במשרה זו כוונתם רצויה, ואולי גם מעשיהם באם היו יכולים לפעול כרצונם, הרי לא תמיד עמדו בנסיון (מלחץ השלטון והתחייבותם להשתתף בטקסים שונים, וכדומה) וכבוד אלקים הסתר דבר. ומוסד זה לא זו בלבד שלא היה כדאי לייסדו טרם שנוסד, אלא שגם עתה לאחר שכבר בא לעולם, אם היה כח לבטלו היה ראוי לעשות כן. וכידוע היחס השלילי של גדולי ישראל בדורות שעברו, שהתנגדו בכל עוז להקמת מוסד כזה, והרי המציאות דשנות הרבנות הראשית דארה"ק ת"ו הוכיחה, אשר החששות שלהם צדקו במילואם, ועוד יותר. ולכן פשוט שאין לקבל דעתם בענינים כמו אמירת הלל וכו', שהם מחויבים לזה מצד מעמדם ומשרתם. אמנם כמובן שכל זה אין לו שייכות לייחס הכבוד שצריך להיות אל הרבנים עצמם המכהנים, וגם אל המוסד לאחר שהוא קיים ומייצג בעיני רבים את היחס לתורת ישראל ומצוותיה, ואחז"ל "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו".

91. עוד יש להעיר בזה מהמבואר בקבלה שהמועדים מכוונים נגד הספירות, ג' הרגלים כנגד ג' אבות אברהם יצחק ויעקב שהם חסד גבורה תפארת, חנוכה ופורים (או פורים וחנוכה) הם כנגד נצח והוד, ושבעה עשר בתמוז ותשעה באב (שיהפכו לעתיד לבוא לימים טובים וימי ששון ושמחה) הם כנגד יסוד ומלכות. ולפי זה פשוט, שאפילו אם מדובר בשמחה על הנסים, הרי אסור להוסיף יום טוב חדש באמירת הלל וכו'. אמנם כל זה הוא רק לשיטתם, אבל אליבא

אין מקום לחגיגות גם ב"יום ירושלים"

כל זה נכון גם לגבי המנהגים של יום כ"ח באייר, שהרי גם אלו שנמצאים פיזית בעיר הקודש, ממשיכים להתפלל "ולירושלים עירך ברחמים תשוב.. ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם", ומסיימים בברכה בשם ומלכות "ברוך אתה ה' בונה ירושלים", וגם הם ממשיכים לבקש "לשנה הבאה בירושלים", משום שגם עתה ציון וירושלים אינן שלנו. שהרי ציון של אכילת חזיר, גיוס בנות וחילול שבת בפרהסיא, אינה עיר הקודש שעליה מתפללים ג' פעמים ביום "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים". ואימתיה יהיה בנין ירושלים, כאשר "וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תכין", משא"כ במצב של היום, הרי על אף שבנו בתים גשמיים בירושלים, אין זו ירושלים שעליה נאמר "שמחים בבנין עירך". וזאת מלבד העובדה שגם באופן מעשי ירושלים העתיקה שבין החומות ובעיקר הר הבית שבה, אינם בידינו כלל, שהרי נשאר שם המסגדים והמנזרים, והערבים שולטים בהר ומחללים את מקום המקדש. וממשלת ישראל ויתרה רח"ל ברצונה על חלקים גדולים של ירושלים שהערבים שולטים שם בפועל. והמצב הוא כלשון תפלת נעילה: "העיר הקודש והמחוזות, היו לחרפה ולביזות". והרי בכל בתי הכנסת אומרים עדיין ביום תשעה באב: "נחם ה' אלקינו את.. העיר האבלה והחרבה והבזויה והשוממה"⁹². האבלה מבלי

דאמת, הצער מחורבן והרס הדת שנגרמו ע"י הכרזת ה"עצמאות", גוברים על רגש השמחה מהנסים (חוץ מהעובדה שהנסים אינם קשורים ליום זה כלל, כי שמחה על נס של נצחון המלחמה עושים בסיום המלחמה, וביום זה אדרבה נתגברו המלחמות כנ"ל). ולכן במקום לחפש סיבות למה אין לחגוג את יום ה' אייר, צריך אדרבה עיון וחיפוש מדוע לא קבעו בליובאוויטש תענית ביום זה, שהרי ע"י הקמת ה"מדינה" באופן של "ככל העמים" עיכבו את הגאולה ודחו אותה ליותר מיובל שנים.

⁹². והרי גם היום לאחר שחרור חלק מירושלים מעול זרים, הרי עדיין הבא אל הכותל ורואה את מקום המקדש חרב, צריך לקרוע את בגדיו כאבל (ראה שו"ע או"ח סימן תקסא ס"ב). וגם הרואה את ירושלים העתיקה עצמה (ללא מקום המקדש) צריך לקרוע על ירושלים גם בזמננו (ראה שו"ע שם, שו"ת

■ בין אור לחושך

בניה, והחרבה ממעונותיה, והבזויה מכבודה, והשוממה מאין יושב. והיא יושבת וראשה חפוי כאשה עקרה שלא ילדה. ויבלעוה לגיונות, ויירשוה עובדי זרים, ויטילו את עמך ישראל לחרב ויהרגו בזדון חסידי עליון. על כן ציון במר תבכה וירושלים תתן קולה וכו'". והנחמה היא רק "כי אתה ה'.. ובאש אתה עתיד לבנותה", וא"כ על מה היא השמחה וההלל ב"יום ירושלים". ובפרט כאשר לוקחים בחשבון את הידוע, שרוב החללים (קפ"ב במספר, הי"ד) שנפלו על כיבוש ירושלים, היה זה משום שההנהגה הציונית לא רצתה לפגוע במסגדים, ששם התבצרו חיילי הלגיון, וביכרה לשלם מחיר דמים של עשרות חיילי ישראל על מזבח המדיניות. וא"כ התפלה "לבי לבי על חלליהם, מעי מעי על חלליהם", מקבלת משנה תוקף.

הלזה "עצמאות" יקרא?

כשנתבונן בדבר נראה את הטעות הגמורה וההעלם על האמונה, שבהגדרת המצב בארץ ישראל כאתחלתא דגאולה או כ"עצמאות". כי באמת אפילו

"מנחת שלמה" ח"א סו"ס עג. שו"ת "שבט הלוי" ח"ז סימן עח. "בירור הלכה" או"ח ח"ג לסימן תקסא שם. שו"ת "משנה הלכות" ח"ו סימן קי ומהדו"ת ח"יא סימן תע. שו"ת "רבבות אפרים" או"ח ח"ג סימן שפה. וראה שו"ת "חתם סופר" יו"ד סימן רלד, שכל מעלת קדושת ירושלים היא מכך שהיא עיר המקדש, משא"כ כאשר המקדש חרב ומקומו ביד זרים ושועלים הילכו בו. ועפ"ז כתב גם בסוף קונטרס "אחר כתלנו" להרה"ג ר' שריה דבליצקי, שירושלים דהיום צריכה קריעה. ובפרמ"ג סימן תקסא א"א סק"א כתב בשם הרה"ק ר' גרשון מקיטוב (גיסו של הבעש"ט) "שבא לירושלים וראה בשלותה.. ובכה ואמר שזה שאומרים בראותי כל עיר (ירושלים של מטה) על תילה בנויה, ועיר ה' מושפלת, ירושלים של מעלה.. שם ניכר החורבן". ומכל הנ"ל מובן שעתה ענין הקריעה נוגע יותר מבעבר, בכדי להוציא מדעת האומרים שהחלטת האו"ם בשנת 1948 ביטלה דינים אלו. ובמכתב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע אג"ק ח"ב ע' רה, שעל ירושלים הנוכחית עם התיאטראות וכדומה, מותר לקרוע פעמיים. ובספר המאמרים "אידיש" סוף ע' 135 כתב: "כל זמן שפושעי ישראל הם מנהיגי ארץ ישראל, הרי כל המבנים הגשמיים הם חורבות" (המ"מ הערת העורך). וראה מילואים.

■ בין אור לחושך

היהודי העני ומרוד מעיירה קטנה שברוסיה פולין או גליציה, שלא ידע איזו גזירה חדשה עומדת להיגזר עליו בכל יום, היה בנפשו פנימה גאה ביהדותו ובהרגשה פחות "גלותית" מאשר השלטון בארץ הקודש. גם כאשר יצא אותו יהודי לרחוב, וראה את השוטר הגוי ופחד באיזה "מצב רוח" השוטר נמצא, בכל זאת ידע שרק גופו בגלות, אבל נשמתו איננה בגלות, וידע שהגוי הוא גוי והיהודי הוא יהודי, ואם היו שואלים אותו אודות ארץ ישראל, היה עונה בגאווה את מה שאומר רש"י הנ"ל בפסוק הראשון שבתורה ש"ברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". אבל לאידך גיסא בארץ הקודש, כשהשוטר ואנשי הבטחון הם בעיקרם יהודים והמנהיגים ברובם יהודים הם, אעפ"כ נמצאים הממשלה והממונים על הצבא בגלות נפשית ופנימית עמוקה, ולכן הם עומדים בביטול כלפי הגוי, ומפחדים לומר לו שארץ ישראל ניתנה לנו ע"י הקב"ה, ושכל חלק ממנה שנמצא בידי הגוי, גזילה היא בידו, ומפחדים למצות את הדין עם הערבים המתפרעים ורוצחים יהודים, ויראים לעשות את המוטל עליהם על מנת למנוע סכנת נפשות לעם היושב בציון. הרי שעם היותם נמצאים בגופם "בארעא דישראל" מ"מ נשארו "עבדין", ועוד בעבדות גדולה יותר ממה שהיו קודם.

ה"מדינה" הולכת מדחי אל דחי בחושך הגלות

ולכל זה קוראים "אתחלתא דגאולה"! בה בשעה ש"אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו", ובכל דבר צריך לשאול את דעת וושינגטון ולונדון וכו', ורודפים אחרי הגוים ועומדים אצלם כעני בפתח, מתוך "רגש נחיתות" ואיבוד כל הכבוד העצמי של גאון יעקב, עד שנופלים לרגליהם, ומסכימים לקול עלה נידף של לחציהם. וגם אחרי הרוצחים והמחבלים רצים כדי למצוא בעיניהם חן, ומשחררים רוצחים מכלאם ונותנים בידם נשק וכסף שעייז יוכלו להרוג עוד יהודים רח"ל. וכאשר משחררים חלקים מארץ ישראל ביהודה ושומרון וכו' בנסים גלויים, הרי במקום שיקיפום עיר חומה, ויסמכו להם עיירות רבות מישראל, תמורת זה רצים אחרי הגוים ומתחננים אליהם שיסכימו לקחת זאת בחזרה (ובהם חלקים

■ בין אור לחושך

שנתינתם מסכנת את בטחונם של מליוני יהודים), ומשתמשים בחיילי הצבא בכדי לגרש יהודים מבתיהם על מנת לתת את נחלתם לגוים (וגם על דבר נורא זה כמעט שאין פוצה פה ומצפצף). ומזמינים את הגוי הרוצח לבוא ולהיות בעל הבית עלינו, ולא מתביישים לעשות זאת בפרסום ובריש גלי. אשר שפלות וכניעה כזו בפני הגוי בצורה מחפירה **כעבדים כנענים**, לא היתה מעולם אפילו בחוץ לארץ, מקום הגלות כפשוטו. ולזה קוראים "עצמאות", בה בשעה שמוקפים במאה מליון ערבים, ומעולם לא היה המצב מאוים כל כך כמו בתקופה האחרונה ביחס לשנאת אומות העולם לישראל ולקיום ההלכה "בידוע שעשו שונא ליעקב" (ורק הקב"ה מצילנו מידם כי "לא ינום ולא יישן שומר ישראל"). ותלויים בחסדי הגוים לכסף ולנשק וכו', ואף הדברים שנתן הקב"ה בנסים גלויים ברשותנו, כמו הנפט (ב"אבו רודס" שבמדבר סיני) הכרחנו את עצמנו להיות בלתי עצמאים גם בזה ר"ל. וכל מי שיפתח איזה עיתון בכל יום, הרי כבר בחדשות שבעמוד הראשון יווכח בלי ספק, שלא רק שאין כאן אתחלתא דגאולה אלא שהולכים מדחי אל דחי בחושך הכפול ומכופל של הגלות המר, בו נמצאים כל עם ישראל בכל מקום שהם, וגם בארץ הקודש⁹³.

לא בשביל זה היתה שכינתא בגלותא זמן כה רב

העובדה שיש כאלו שהגיעו לטעות מצערת ומבהילה שכזו, שכאילו השלטון העצמי שיש ליהודים בארץ הקודש הוא "אתחלתא דגאולה", הרי זה עצמו מוכיח עד כמה אנו נמצאים בחושך כפול ומכופל, באופן שמעולם לא היינו בגלות וחושך שכאלה. שכן בעבר היו כאלו שהאמינו

93. וכפי שהדבר מתבטא גם בענין החוק האומלל של "מיהו יהודי" שרושמים גוים כיהודים, ושמחים בשעה שהגוי מסכים שירשמו אותו כיהודי. שמעולם לא היו צרות כאלו לעם ישראל שיאמרו על גוי שהוא יהודי, דבר הקשור עם גילוי עריות ונוגע לכל הדורות. ובארץ הקודש נעשה מצב של התבוללות נוראה, ובפרט ע"י הכנסת מאות אלפי גוים גמורים מארצות חבר העמים. שכל זה מורה שנמצאים עדיין רחוקים, באיכות, מאד מאד מאתחלתא דגאולה.

■ בין אור לחושך

במשיח וגאולה והיו שלא האמינו, אבל היום, גם חלק מאלו המאמינים מחליפים את הגאולה בגלות נוראה, והם אינם מבינים שלא בשביל זה היתה שכינתא בגלותא ומליוני יהודים בגלות במשך שנים כה רבות. והפלא גדול יותר כאשר מתבוננים במצב הרוחני שבארץ ישראל, שעולה ממנה קול שוועה פנימית של מאות ואלפי ילדי וילדות בני ישראל, על נפלים ברשת חינוך של "מתיוונים" המפרידה ביניהם לבין אביהם שבשמים. חינוך זה מנתק אותם ממסורת אבות קדושים מדורי דורות, מיפר דת תורה ומצוות וחדור רוח של כפירה ושל מרידה ומלחמה בסיסמתנו הנצחית אשר ישראל אורייתא וקוב"ה חד הוא ממש. לא יאומן כי יסופר, שדוקא בארץ הקודש מתחנך דור שחסר כל מושגי יסוד ביהדות. גם כאשר מספרים להם אודות מורשת ישראל, מציגים זאת כנחלת העבר, דבר עתיק שהיה לפני אלפי שנים, ושכיום מקומו ב"מוזיאון" עטוף ושמור מאחורי זכוכית עבה, שיכולים להביט בו אבל חלילה לא לנגוע בו ולא לעשות בו שימוש. והגדילו לעשות, שלקחו עשרות אלפי ילדים יתומים, שהוריהם שהיו יראים וחרדים עלו על המוקד באירופה, הוציאו אותם מתחת כנפי השכינה, הכריחו אותם לעבור על דת, וניתקו אותם מיהדות עד למעמד ומצב של כפירה ושמד רח"ל. וגם מבין העולים החדשים, הרי אפילו אלו שהיו שומרי מצוה בחו"ל, הנה אלפים ורבבות מהם וברובם המכריע מבני הנוער, עתידו של עם בני ישראל, דוקא **מעט דורכם על אדמת הקודש** עזבו תורת אלקים חיים ומצוותיה. ובמקום להעריך ולהודות לה' על חסדיו ונסיו הגדולים שהביאם לארץ ישראל, הרי בהזדקת המשרדים והמוסדות הקולטים אותם⁹⁴, הפנו לקב"ה עורף ולא פנים, ובאופן של כפיות טובה באופן היותר מבהיל.

ניתוק הילדים מהדת בהסכמת המפלגות הדתיות

דבר זה של ניתוק רבבות ילדי ישראל מחינוך יהודי, נעשה בעוונותינו

94. וידוע הרעש הגדול שהיה בכל העולם בזמן פרשת ההעברה על דת של "ילדי

■ בין אור לחושך

הרבים בהסכמת יהודים שומרי תורה ומצוות. המציאות היא, שאילו היו עוסקים בכך רק חילונים ואנשי השמאל, לא היתה לזה אחיזה, ולכן הסיתו והדיחו כמה יהודים דתיים, וביניהם יהודים עם זקן שחור או לבן, וקיבלו את הסכמתם לזה (ע"י חלוקה של אחוזים מסוימים מילדי עליית הנוער למוסדות דתיים). ואח"כ הולכים וטוענים, שכיון שישנו יהודי עם זקן, רב בישראל, ששותק או חותם על זה, הרי זו הוכחה שהענין טהור וכשר וקדוש (וכנ"ל שמצינו הנהגה כזו אצל ירבעם בן נבט שהצליח להחתים צדיקים על מעשי הע"ז שלו). וכאשר הרימו קול זעקה בחו"ל נגד זה, באה הטענה שהמחאה מפריעה לאיסוף כספי ה"בונדס" ובמילא מזיקה לישוב הארץ. והיינו שמנצלים את ענין ישוב הארץ, בשביל לנתק את ילדי ישראל מתורה ויהדות וללעוג על כל הקדוש לישראל. לוקחים ענינים של אור ועושים מהם תכלית החושך. ובפעולות כאלו של "מהרסיך ומחריביך", לא זו בלבד שלא מסייעים לשמירת ארץ הקודש והדרים עליה, אלא אדרבה **מחריבים אותה**, ע"י שדוחקים ממנה את הקב"ה כביכול.

איך יתכן שהגאולה עצמה מגרשת את הקב"ה מארץ הקודש

משל למה הדבר דומה, למלך גדול ורב, שמראה אהבתו הגדולה והעצומה לאיש הדיוט נבזה שפל אנשים, ויורד אליו ממקום כבודו עם כל שריו, ומכניסו להיכלו היכל המלך. והיתכן ששפל אנשים זה יאמר למלך, אשר היכל זה אינו של המלך אלא של ההדיוט, ולכן יתנהג בו כפי רצונו, ותחלת הנהגתו היא לגרש את המלך מהיכלו בכל האופנים שאפשרי, והיינו ע"י הנהגה גסה היפך ציווי המלך על כל צעד וצעד!! ומכל הנ"ל מובן עד כמה מופרכת הטענה ש"קמעא קמעא" פירושו עליות וירידות, כמו איילת השחר שאינה מאירה בבת אחת, ובמילא כביכול אין מה

טהרין", אף שהם כלא וכאין לגבי הנעשה ברבבות ילדי מרוקו, ודוקא על זה לא היה פוצה פה ומצפצף.

■ בין אור לחושך

לפחד מהקלקולים הגשמיים והרוחניים של ה"מדינה", שכן זה טבעה של הגאולה רח"ל. והדברים מחרידים, שהרי אפילו לפי דעתם המוטעית שהגאולה אינה מאירה בבת אחת, ותחלה יש כביכול גאולה טבעית ללא משיח ואחרי כן גאולה נסית וכו', אבל איך יתכן לומר שלגאולה יש "קלקולים", מה שייך לומר שיש ירידה בגאולה. איך יתכן **שהגאולה בעצמה** גורמת לירידה רוחנית נוראה של מליוני יהודים? איך יתכן **שהגאולה עצמה** חותכת חלקים מארץ ישראל ומעניקה אותם למחבלים, תוך גירוש יהודים מבתיהם, והשמדת בתי כנסת, תלמודי תורה וישיבות? איך יתכן **שהגאולה** מגרשת את הקב"ה מארץ ישראל!?

ביטול הגאולה השקרית תזרז את הגאולה האמיתית

הגלות הגרועה ביותר היא כשנמצאים בשעבוד אצל בני ישראל

ידועים דברי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע⁹⁵, שרק גופותינו ניתנו בגלות ובשעבוד מלכויות, אבל הנשמה מעולם לא הלכה לגלות. וגם בשעבוד הגופים גופא אין הגוים יכולים לנצל עניני קדושה למטרת השעבוד, כי לגוי אין שייכות לקדושה. אבל כאשר נמצאים בגלות אצל בני ישראל שיש להם נשמה קדושה, הם בכחם לנצל מושגים של קדושה למטרה של "לעומת זה" (קליפה וסטרא אחרא), והיינו לקחת ענין של קליפה ולטעון במרמה שהוא קדושה. ולכן אמר מורי וחמי כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ⁹⁶, שגלות אצל בני ישראל גרועה מגלות אצל אומות העולם, כי רק יהודי יכול לקחת ענין של היפך הקדושה ו"להלביש" אותו בלבוש קדוש, ועי"ז הוא מכניס להעלם והסתיר גם את הנשמה של אלו הנמצאים אצלו בגלות. וזהו מה שעושה התנועה ה"ציונית", הם לוקחים את המצוה של "ישבו הארץ"⁹⁷, את המעלה של הילוך ארבע אמות בארץ ישראל⁹⁸, את חביבותה של ארץ ישראל בעיני בני ישראל, את החשיבות של דיבור בלשון הקודש⁹⁹, וטוענים שעד עתה היה צורך בקיום המצוות, כדי שיהיה

95. הובא בספר השיחות תרפ"ז ע' 169.

96. ספר השיחות תשי"ג ע' 70.

97. עיין לעיל הערות 45-46.

98. שע"ז "מובטח לו שהוא בן עולם הבא", כתובות קיא,א. וראה רמב"ם הלכות מלכים פ"ה הי"א.

99. עיין ירושלמי שבת פ"א סוף הי"ג. ובמכתב כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע משנת תרע"ו (אגרות קודש שלו ח"ב ע' תתכד): "מחוללי הרעיון הציוני שלקחו

■ בין אור לחושך

ענין שיאחד את בני ישראל ביחד, אבל עתה נעשה ענין האחדות ע"י עצם העליה והמגורים בארץ ישראל, ואין עוד צורך בתורה ומצוות ח"ו. הם מנצלים את "פלטרין של מלך"¹⁰⁰ בכדי להלחם ולמרוד בקב"ה. הם משתמשים באפשרות שנתן להם הקב"ה להיות "מהלך ארבע אמות בארץ ישראל", ומנצלים זאת נגד הקב"ה ונגד התורה ומצוות, בבחינת "יודע את רבונו ומכוון למרוד בו"¹⁰¹. ולמרות שמצב זה הוא גלות בתוך גלות שמעולם לא היתה גלות כדוגמתה, הרי ההעלם וההסתר גדולים כל כך, שאת הגלות הקשה עצמה מכנים בשם "אתחלתא דגאולה". והחושך הזה שקוראים לגלות בשם גאולה, ושנכשלו בזה גם יהודים שומרי תורה ומצוות, הוא גדול עוד יותר מאשר עצם החושך של הגלות עצמה.

לישר דרך למלך המשיח

רק "לימוד זכות" אחד יש לומר על אלו התועים הקוראים למצב זה

להם שיטה אחרת לגמרי, והחליפו כל התורה ברעיון הלאומי ויאמרו זה "עמד" ישראל, שהן לאומים ככל העמים והלשונויות.. ומשום זה החזיקו בתוקף בלקיחת הארץ הקדושה, ולא לשם קדושת וטהרת המקום, כי אם בשביל הלאומיות שהיא קדושה בכברת ארץ, כי אין לאומיות בלא מדינה.. ומשום זה החזיקו גם בהלשון, כי אין אומה נכבדת בלא לשון, ואינם שמים לב כלל לערך קדושתו.. וכל לימוד הלשון עתה הוא רק לשם שפה בלבד.. שנאבד בזה כל רגש הקודש בהאותיות ותיבות ובכל הלשון בכלל, ריק הוא מכל, רק שפה פשוטה ככל השפות. ובספרי הלימוד בהם שורש פורה ראש ולענה, המאரச את הנער בהנחה וקליטה טבעית, ולוקח ממנו כל רגש אלקי בהבריאה וכה"ג, וגם אין לו רגש קודש אלקי בתורה ובמפרשי הנביאים, והכל רק שפה אחת ודברים אחדים. ועל כן היראים וחרדים לדבר ה' רואים בזה חילול הקודש באופן מבהיל.. ובמסתרים ובגלוי תבכה נפשם על השחתת נפש הילדים בהלמוד הזה". (הערת העורך: מה שסיים הרבי מוהרש"ב בפסוק (נח יא, א) "שפה אחת ודברים אחדים", יש לומר שכוונתו לפירש"י שם: "שפה אחת - לשון הקודש, ודברים אחדים - ..נעלה לרקיע ונעשה עמו מלחמה.. על יחידו של עולם").

100. במדבר רבה פ"ט, יג. ילקוט שמעוני עקב רמז תתסז.

101. פירש"י (מתו"כ) בחקותי כו, יד.

■ בין אור לחושך

בשם אתחלתא דגאולה, והוא ע"ד מה שכתב הרמב"ם בהשמטות של הלכות מלכים סוף פ"א בענין האמונות של אומות העולם, שאע"פ שהם היפך האמת אבל מ"מ "אינן אלא לישר דרך למלך המשיח וכו'", כי בינתיים, ע"י אמונתם, מדברים גם הגוים אודות הבורא, ואז כשיבוא מלך המשיח והם יראו את טעותם, יהיה קל יותר "לתקן העולם כולו לעבוד את ה' ביחד", כי המושג של אמונה לא יהיה זר להם. וכך גם בנדו"ד, שע"י האמונה השקרית שאנו עומדים באתחלתא דגאולה, הרי בינתיים דיברו אודות ענין הגאולה, וכשיתגלה מלך המשיח יהיו אותם שהאמינו בזה קרובים לרעיון הגאולה, ויאמינו בו ובגאולה האמיתית והשלימה. ועוד נקודה של אור שיש לראות במצב הנורא, שדוקא משום שההעלם הוא גדול בתכלית, הרי זה סימן שלאחרי זה תתחיל כבר הגאולה. ובדוגמת הגלגל, שכאשר מגיעים לנקודה **היותר תחתונה** שאין למטה הימנה, אז מתחילה העליה. נקודה זו עצמה היא בפירוש **הנקודה היותר תחתונה בתקופה של הגלות**¹⁰², ולא התחלת העליה, אלא שלאחרי שכבר הגענו לנקודה הכי תחתונה, בודאי שמיד תתחיל הגאולה השלימה ע"י משיח צדקנו.

כשנאמר לחושך - חושך, נזכה לומר לאור - אור

הדרך **לזירוז** הגאולה היא כאשר "יתבררו ויתלבנו הדברים". כי רק כאשר נאמר לחושך - חושך, שנדע שנמצאים אנו בגלות, גם בהיותנו יושבים בארץ הקודש¹⁰³, דוקא אז נזכה לראות ולומר לאור -

102. וכידוע שלפני עלות השחר ב"סוף כל הלילה" (יומא כט,א) חושך הלילה הוא בהתגברות יתירה, יותר מכל הלילה (ועיין ספר המאמרים "אתהלך לאזניא" ס"ע קג. "אור התורה" במדבר ע' מד). ולכן דווקא בסוף הגלות, וב"עקבתא דמשיחא" שפעמי המשיח נשמעים כבר, מתגבר החשך ביותר, ועד שמתגלים לנגד עינינו כל הסימנים הנוראים המבוארים בסוף מסכת סוטה אודות תקופה זו.

103. ידוע פס"ד הרמב"ם (ספר המצוות מ"ע קנג) שלא יתכן בשום אופן שתהיה תקופה שבני ישראל יעדרו לגמרי מארץ ישראל, כי תמיד חייבים להיות יהודים

■ בין אור לחושך

אור¹⁰⁴. כי תתחזק האמונה והציפיה לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, אשר הציפיה לביאתו והחיזוק באמונה זו תקרב, תקדים ותמהר את הגאולה¹⁰⁵. ולכן זכות הרבים מסייעת לכל מי שימחה נגד טעות זו, ואף מי שמחה ונדמה לו שלא נתקבלו דבריו, הרי מי עמד בסוד

בא"י, ודבר זה נוגע להלכות קדוש החודש כמבואר שם. (ועיין גם בצפעי"נ על הרמב"ם הלכות קדוש החודש לו, ג. שהביא לזה ראייה מהגמרא. ומשמע בדבריו שאין אפשרות שלא יהיה בארץ ישראל תמיד לפחות אחד מכל שבט מ"י"ב שבטים). שמזה ראייה שבי"מפני חטאינו גלינו מארצנו" אין הכוונה רק לגלות כפשוטה, אלא שאפשר לחיות בארץ ישראל ובכל זאת להיות בגלות. ואפילו כשיהודים שולטים לכאורה בא"י עדיין הגלות היא בתקפה, עד שהיהדות תשלוט בא"י, שזה יביא ל"ישראל עושין תשובה ומיד הן נגאלים". וראה להלן חי"ג בתשובה לשאלות 15-16.

104. דהגלות נקראת "לילה". ולהעיר משיר השירים רבה רפ"ג: "לילך של מצרים כו' בבל כו' מדי כו' יון כו' אדום כו' שישנתי לי מן התורה ומן המצוות כו'". וראה ירושלמי תענית פ"א סוף ה"א. תו"א שמות (נד, א) ובכ"מ. ולהעיר מלקו"א להרב המגיד ד"ה מה דאיתא בזוהר (ז, ב. קה"ת תשל"ד). ובגאולה נאמר קץ שם לחושך (איוב כח, ג. וראה "שערי אורה" ע' 172 ואילך) ולילה כיום יאיר (תהילים רלט, יב). שאז יצאו מאפלת הגלות לאור גדול (פסחים קטז, ב). וי"ל דמאחר שאפילה למטה מחושך (זוהר ח"ב רסח, ב) לכן הפכו אור גדול. ובסידור האריז"ל (קול יעקב) בהגש"פ בפירוש אור גדול פירש: הארת עתיק (ועיין "לקוטי שיחות" ח"ז שיחה ב' לפ' צו בסופה, שם ח"ט ע' 64).

105. ועפ"י יומתק בסנהדרין צז, ב. "מחכין - לקבל שכר". ובפרט עפ"י מרז"ל שמדתו של הקב"ה היא מדה כנגד מדה, וכנאמר גם בפסוק ישעיה סד, ג. "אלקים יעשה למחכה לו", ובתרגום שם דמסברין לפורקנך. וראה שיחת אחרון ש"פ תרצ"ט. ולהעיר שגם בליציאת מצרים אחז"ל (מכילתא שמות יד, לא) שבשכר האמונה נגאלו אבותינו ממצרים. ובספר "מדבר קדמות" להחיד"א (מערכת ק' אות טז): "אמרו בילקוט (שמעוני, תהלים רמז תשלז) אפילו אין ביד ישראל אלא הקיווי, כדאי הם לגאולה בשכר הקיווי.. ובזה פירש הרב הגדול מוהר"ר יוסף דוד זלה"ה.. מטבע את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך כי לישועתך קיווינו כל היום.. והכי פירושה: את צמח דוד וכו', וכי תימא שאין לנו זכות, מ"מ תצמיח, כי לישועתך קיווינו, ויש לנו הקיווי, ובשכר הקיווי כדאי שתגאלנו". וראה ספר "שערי גאולה - האמונה והצפיה" ע' מז-צח. וראה מילואים.

■ בין אור לחושך

ה' לידע התוצאות, ועכ"פ אין זה פוטר מלמחות עוד הפעם ועוד הפעם, שכן כאמור הנזק שיש מזה לכל עם ישראל הוא נורא ואיום. וע"י שכל אחד יעורר אחרים לצאת מטעותם, יזכה גם הוא בעצמו לצאת מחושך הגלות לאור.

קבוץ גלויות בקרוב ע"י הקב"ה ומלך המשיח

ובימים אלו של "עקבתא דמשיחא", כאשר פעמי המשיח העומד אחר כתליו¹⁰⁶ נשמעים כבר, ועם ישראל נמצאים ברגעים האחרונים של הגלות "שלמים ועומדים להכנס לארץ"¹⁰⁷, נזכה לקיום ההבטחה "אני ה' בעתה אחישנה"¹⁰⁸, שבמהרה בימינו יתגלה משיח צדקנו ויסיים את שריפת קירות הגלות הבווערים כבר¹⁰⁹, ולאחר שיביא לקץ הגלות ימשיך את כל שלבי הגאולה המנויים ברמב"ם, ועד לאתחלתא דגאולה ולגאולה השלימה בקבוץ גלויות, ובאופן של "ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"¹¹⁰, שהקב"ה "אוחז בידיו ממש איש איש ממקומו"¹¹¹ ע"י מלך המשיח, ומוציאם מן הגלות אל ארץ הקודש, בתסד וברחמים.

106. לשון הכתוב שה"ש ב, ט.

107. פירש"י חוקת, כ, כב.

108. ישעיה ס, כב. ובסנהדרין צח, א. זכו - אחישנה. ולהעיר מתהלים ע, ב-ו. "ה' לעזרתי חושה, אלוקים חושה לי, ה' אל תאחר". שמרומז בזה ב' האופנים שבאחישנה, דור שכולו זכאי (שם הוי" - רחמים) דור שכולו חייב (שם אלוקים - דין). וי"ל דבדור שכולו חייב ייעמיד להם מלך שגזרותיו כו' ומחזירן למוטב", ועפ"י? סרו כמה קושיות המפרשים) ועיין סנהדרין שם. וראה ג"כ תיקונים דזוהר חדש (קרוב להתחלתם): קץ אית בכל דרא ודרא כו' תליא בתיובתא ובזכוון ובמדות כו' אבל קץ.. קוב"ה.. ביה תליא, הה"ד למעני למעני אעשה. וראה מילואים.

109. ראה פתגם כ"ק אדמו"ר מוהררי"צ ז"ע בפתח לוח "היום יום". וראה גם לקו"ד ח"ג ס"ע 794.

110. ישעיה כז, יב.

111. רש"י נצבים ל, ג. אשר באופן זה מראה הקב"ה גודל החביבות וגודל

איך תראה התחלת הגאולה האמיתית

ובקרוב נזכה לקיום היעוד כדרשת חז"ל¹¹² על הפסוק ויזרח לו השמש¹¹³, שאמר לו הקב"ה ליעקב, שהוא סימן לבניו, כי הנה היום בא וגוי וזרחה לכם שמי שמש צדקה ומרפא בכנפיה, יום פדיית הקב"ה ובניו, יום ה' הגדול והנורא¹¹⁴, יום גאולתנו ע"י משיח צדקנו. אשר אז נראה כולנו את משה¹¹⁵ ואהרן¹¹⁶ הולכים עם כל ישראל לבית

האהבה וגודל ההשגחה הפרטית על כאו"א מישראל. ואף שברש"י שם: "ואף בגלויות שאר האומות מצינו כן", הנה כוונתו בזה היא רק להענין דכאילו הוא עצמו "ושבתי", אבל בשאר האומות, ה"ושבתי" הוא רק בנוגע לכללות האומה, אבל אינו "אוחז בידיו ממש איש איש ממקומו". ועיין הביאור בזה באריכות ב"לקוטי שיחות" ח"ט שיחה א' לפי נצבים. והנה בישעיה מגן: "ממזרח אביא זרעך וממערב אקבצך, אומר לצפון תני ולתימן אל תכלאי, הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ", ומבואר בלקו"ש ח"ד ע' 1065 הענין הנפלא שבנבואה "אומר לצפון תני", שאפילו "צפון" שהיא מקור הרע "מצפון תפתח גוי" (ירמיה א, יד) גם היא תסייע לקבוץ גלויות.

112. ב"ר פע"ח, ה.

113. וישלח לב, לא.

114. מלאכי ג, יט-כג. ובעירובין (מג, ב) דיום ה' הגדול והנורא הוא יום ביאת המשיח. וראה מילואים.

115. גואל ראשון הוא גואל אחרון (ראה שמו"ר פ"ב, ד. ובוזוהר וישער הפסוקים" שהובאו להלן. ובתו"א ר"פ משפטים). ועיין שיחות אחש"פ תרצ"ט ש"שילה" בגימטריא "משה" (זוהר ח"א כה, ב. רנ"ג, א. בעה"ט ויחי מט, ג. לקוטי תורה להאריז"ל ושה"פ פי ויחי). וייבא שילה" בגימטריא "משיח" (בעה"ט שם). וכן ש"ייבא (שילה) בגימטריא "אחד". וא"כ "משה" בצירוף "אחד" בגימטריא "משיח". ועיין ביאור הדברים באריכות ב"לקוטי שיחות" ח"א ע' 8 ואילך.

116. יומא ה, ב: "אהרן ומשה עמהם". ובתוד"ה אחד פסחים קיד, ב. דכשיבנה המקדש משה ואהרן יהא עמנו. ועיג"כ זוהר ח"א קמ, א. שכמה זמנים בתחיית המתים וצדיקים גמורין יקומו כן, ע"ש.

■ בין אור לחושך

המקדש¹¹⁷, ושם ידליקו את המנורה¹¹⁸, וילמדו¹¹⁹ תורה¹²⁰ - תורתו של משיח¹²¹. וכל אחד מישראל יקיים "יראה כל זכורד"¹²², בשוב כהנים לעבודתם ולויים לשירם ולזמרם. והסנהדרין הגדולה תחזור ללשכת הגזית¹²³ ומהם יצא חק ומשפט לכל ישראל¹²⁴, בקרוב

117. וגדול יהיה כבודו מביהמ"ק הראשון והשני. עיין חגי ב, ט. ובזוהר ח"א כח, א. ח"ב קג, א. ח"ג רכ"א, א. וראה מילואים.

118. שזה ענינו של אהרן.

119. שזה ענינו של משה, כמ"ש (מלאכי ג, כב) זכרו תורת משה עבדי. וראה שמו"ר פ"ל, ד. וש"נ.

120. ולהעיר מלשון התפלה (אבות פ"ה, כ) "שיבנה ביהמ"ק במהרה בימינו, ותן חלקנו בתורתך". שבי הענינים בנין ביהמ"ק ולמוד התורה קשורים זבי"ז. ועיין ישעיה יא, ט: "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים". וזהו ענין עקרי בגאולה, שלכן הסיוס והחותם של הענינים דימות המשיח שברמב"ם הלכות מלכים הוא בפסוק זה. וראה מילואים.

121. בקהלת רבה פ"א, ח: "תורה שאדם למד בעוה"ז הבל היא לפני תורתו של משיח". ועיין במאמר ד"ה ונחה עליו אחשי"פ תשי"ט. וכן מוכח גם בלקו"ת צו יז, א. שמשיח ילמד תורה גם את האבות כו', ואפילו את משה רבינו. ועיין הביאור בזה גם בשער האמונה לאדמו"ר האמצעי פניו. וראה מילואים.

122. אשר "כשיגיע הקץ" יהיה זה בכל שבת ובכל ר"ח שנאמר והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת גוי (ילקוט שמעוני ישעיה בסופו). ובשבת ר"ח - ב' פעמים (שם רמז תקג). ומזה מוכח דאין תחומין למעלה מעשרה, ומה שבכ"ז פסקין לדינא דספק הוא, (רמב"ם הלכות שבת פכ"ז הי"ג, טושי"ע או"ח סת"ד) הוא כיון דבשי"ס היא בעיא דלא איפשטא (עירובין מג, ב). ומזה ראייה דאפילו במקום ספק בשי"ס דילן, לא פשטינן ממק"א (ואולי אגדה שאני).

123. שמקום סנהדרין גדולה היא סמוך למזבח בלשכת הגזית (ירושלמי מכות פ"ב ה"ו. מכילתא ס"פ יתרו. משפטים כא, יד. פירש"י ר"פ משפטים. מדות פ"ה מ"ד. סנהדרין פ"ו, ב. במשנה). וכפסק הרמב"ם (הלי סנהדרין פי"ד הי"ב) שלאחר ביאת המשיח סנהדרין נעתקים למקדש. וראה מילואים.

124. רמב"ם הלכות ממרים פ"א הי"א.

■ בין אור לחושך

ממש¹²⁵ ובעגלא דידן¹²⁶.

125. א"ל ר' יהושע למשיח לאימת אתי מר, א"ל היום.. אם בקולו של הקב"ה תשמעו (סנהדרין צח,א. ובפירש"י שם). ואף שיום לפני ביאת המשיח יבוא אליהו לבשר, דכתיב הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בוא וגוי (מלאכי ג,כג. ועיין עירובין מג,ב. רש"י בחוקותי כו,מב. וארא ו,יח. ילקוט שמעוני ריש פ' פנחס), תירץ ע"ז בחדא"ג מהרש"א (סנהדרין שם), דאליהו הנביא אתי מאתמול לבי"ד הגדול (כבעירובין שם). או באופן ד"זכו - אחישנה" ויבוא קודם התגלות אליהו (עיין "כרתי ופלתיי" יו"ד סק"י סוף בית הספק. "אוצר בלוס" לעין יעקב שם). וברמב"ם הלכות מלכים (פ"יב ה"ב): ויש מן החכמים כו' וכל אלו הדברים כו', עיי"ש. ועיין לעיל במילואים להערה 114. וראה שיחת יו"ד שבט תשמ"ז בספר התועדויות תשמ"ז ח"ב ע' 388. וראה מילואים.

126. ההוספה ד"בעגלא דידן" על "בקרוב ממש": (א) מכיון ש"יומו של הקב"ה אלף שנה" (בראשית רבה פ"ח, ב. וש"נ) מדגישים בעגלא דידן. (ב) "בעגלא דידן" הוא בלשון תרגום (ועיין בתו"א עז,ד).

חלק שני

מילואים להערות

תוכן הענינים

- להערה 13 - בענין שמישיח הוא מלך מבית דוד 81
- להערה 14 - בענין לשון הרמב"ם "הוגה בתורה כדוד אביו" 81
- להערה 21 - בענין שצריך מינוי מלך קודם בנין בית המקדש 81
- להערה 24 - בענין בנין בית המקדש, אם ע"י משיח או מן השמים 82
- להערה 29 - בענין ב' התקופות בימות המשיח 84
- להערה 30 - בענין שינוי לשון הפסוק "ולעבדו שכם אחד", בתוספת ו' 89
- להערה 31 - בענין ד' תקופות בהתגלות המשיח 89
- להערה 36 - בענין מלחמות ה' של מלך המשיח 90
- להערה 57 - בענין נתינת הפירות כסימן לקירוב הגאולה 91
- להערה 64 - בענין שהגאולה אינה טבעית אלא בהתגלות אלקית 92
- להערה 73 - בענין אתחלתא דגאולה בשם המושאל 93
- להערה 74 - בענין גאולה שאין אחריה גלות 94
- להערה 75 - בענין כימי צאתך מארץ מצרים 94
- להערה 76 - בענין ב' אופנים בגאולה האמיתית והשלימה 94
- להערה 92 - בענין חורבן ירושלים גם בזמן הזה 95
- להערה 105 - בענין שאף יהודי לא ישאר בגלות 96
- להערה 108 - בענין המהירות שבה תבוא הגאולה ובית המקדש 98
- להערה 114 - בענין יום ה' הגדול והנורא, וביאת אליהו הנביא 98
- להערה 117 - בענין גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון 100
- להערה 120 - בענין התאוות החכמים לימות המשיח 100
- להערה 121 - בענין השוואת המשיח למשה רבינו בדרגת הנבואה 103
- להערה 123 - בענין סמיכת סנהדרין ע"י מלך המשיח 104
- להערה 125 - בענין שהצפיה למשיח אינה סתירה להיסח הדעת 105

■ בין אור לחושך

להערה 13 - בענין שמישיח הוא מלך מבית דוד

וכן כתיב בנבואת יחזקאל (לו, כה) "ודוד עבדי נשיא להם לעולם", ובאבות דרבי נתן ריש פמ"א (וספרי לקורח יח, כ) למדו מזה דכתר מלכות זכה בו דוד לעולם. ועיין ברמב"ם הלי מלכים פ"א ה"ז-ח. ולהעיר שברמב"ם הלי ת"ת רפ"ג כשהביא הא דכתר מלכות זכה בו דוד, הביא ע"ז את הפסוק זרעו לעולם יהיה וכסאו כשמש נגדי, ולא את הפסוק שהביא באדר"נ. וביאור הדברים עיין בלקו"ש ח"יו ע' 299 ואילך. (ובהלכות תלמוד תורה לאדמו"ר הזקן ריש פ"ד הועתק בקיצור הרמב"ם הלכות ת"ת הנ"ל אך ציין ליומא עב, ב. וצע"ק שלכאורה הוא מאדר"נ שם. ואולי העדיף למקור משי"ס אף שהוא בשינוי לשון, ועדיין צ"ע).

והנה ב"תורה אורי" ויגש מד, א. הביא - בנוגע לזה שמלכות דוד היא לעולם, את הפסוק ועבדי דוד מלך עליהם (יחזקאל לו, כד) וצ"ע שזה כבר היה משא"כ "נשיא להם לעולם" (שבפסוק כה שם). אבל במצודות דוד אכן פירש ש"ועבדי דוד מלך עליהם" קאי על מלך המשיח, וכן הובא בשמו במאמר ד"ה ועבדי דוד תרצ"ט ותש"ח.

להערה 14 - בענין לשון הרמב"ם "הוגה בתורה כדוד אביו"

יש להעיר, שהתורה היא המשכה מלמעלה למטה "וירד הוי" על הר סיני" (יתרו יט, כ). ועיין בשמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו) ואילו ענינו של דוד הוא העלאה מלמטה למעלה (שדוד נקרא "שביעי" - ויק"ר פכ"ט יא. שהוא ספי המלכות). ובמשיח נאמר ב' הענינים הוגה בתורה... כדוד אביו, שלעתיד לבא יהיו ב' הענינים ביחד, העלאה והמשכה - "להוי כדן כדן" (ב"ב עה, א. ונתבאר בלקו"ת ראה כו, א). ועיין באור הדברים בלקו"ש חלק ח' עמ' 23.

להערה 21 - בענין שצריך מינוי מלך קודם בנין בית המקדש

והנה הנ"ל הוא בנוגע לבית ראשון ובית שלישי, שמצינו בהם מינוי מלך והכרתת זרעו של עמלק לפני בנין בית המקדש, אבל בנוגע לבנין בית שני דלא היה שם מלך וכו' (רמב"ם פ"ו מהלכות בית הבחירה הי"ד, וברמב"ם שם "ובמה נתקדשה בקדושה ראשונה כו'), אולי יש לומר דאין צריך כיון שהוא המשך דבית המקדש האי. וראה קונטרס "דרישת ציון וירושלים" בשו"ת

■ בין אור לחושך

שאלת דוד בתחילתו. ולהעיר מרמב"ם הלכות מלכים פ"א ה"ז: "כיון שנמשח דוד וכו' והרי המלכות לו ולבניו כו"ו ובה"ט שם. וראה צפ"ע"נ סנהדרין שם, ועוד. ועיין באריכות בלקו"ש חט"ז ע' 298 ואילך.

להערה 24 - בענין בנין בית המקדש, אם ע"י משיח או מן השמים

אמנם בפירוש רש"י סוכה מא, א. ר"ה ל, א. ובתוס' סוכה שם, שבועות טו, ב. ד"ה אין: "דמקדש שאנו מצפין בנוי ומשוכלל הוא, יגלה ויבוא משמים שנאמר (בשלח טו, יז. וראה פירש"י שם) מקדש אדי כוננו יד"ך". ומסיימים בתוס' שבועות: "וכן מפרש במדרש תנחומא", והוא עפ"י תנחומא פקודי יא: "במעשי יד"ך ארנן - זה בנין בית המקדש שיבנה במהרה בימינו" (כי בתנחומא נח, יא. בסופו ועוד מדבר בירושלים). וכ"ה בזוהר ח"א כח, א. ח"ב נט, א. קח, א. ובזוהר ח"ג רכא, א. עה"פ תהילים קכו, א. "אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו" - דבית ראשון ושני הם "בנינא דברנש דלית ביה קיימא כלל", אבל הבית השלישי הוא "בנינא דקוב"ה" שלכן יהיה הוא קיים לעולם. (ועיין לקו"ש חט"ט ע' 26 ואילך ביאור הדברים באריכות). וכן הוא בילקוט שמעוני תהילים תתמ"ח בסופו, וראה תנחומא (באבער) בראשית יז, בסופו.

ויש לתווד ב' דעות ומחז"ל אלה עפ"י סוגית סנהדרין (צח, א) בישוב הכתובים, דלא זכו (כמו בימי ריב"ח) נבנה ע"י בני"א, זכו - ע"י הקב"ה. (ועד"ז י"ל בבי מחז"ל דאין בין עוה"ז לימוה"מ כו' (ברכות לד, ב) דכשזכו יהיו כל היעודים לימוה"מ, וכשלא זכו - אין בין כו' אלא שעבוד מלכויות בלבד). והרמב"ם פסק (בהלכות מלכים פ"ב ה"ב) כאופן ה' שלא זכו, ולכן גם כאן הוא לשיטתו. ועיין לקמן במילואים להערה 29 ובי"כרתי ופלת"י שיובא לקמן בהערה 125. ועיין בקובץ "הקריאה והקדושה" ער"ח כסלו תש"ב (15) עמוד יא.

עוד י"ל לפי תיווד זה, דמה שפסק הרמב"ם שבנין ביהמ"ק ע"י משיח (דהיינו באופן של "לא זכו") הוא מאחר שאי אפשר לכתוב להלכה בתורת אמת שהגאולה תהיה באופן של "זכו", כי אז זה מכריח את הבחירה, שהרי "זאת התורה לא תהיה מוחלפת" (עיקר הט' מ"ג עיקרים, וראה גם ברמב"ם הלכות יסוה"ת רפ"ט, הלכות מלכים פ"א סוף ה"ג, פיה"מ לסנהדרין פ' חלק יסוד התשיעי - ע"פ הוצאת הרב קאפח). ואם נפסק כך להלכה אי אפשר שיהיה אחרת, ולכן פסק הרמב"ם איך שצ"ל באופן דלא זכו, ואז אפילו שהגאולה

■ בין אור לחושך

תהיה באופן של זכו, אין זה נגד פסק הרמב"ם, כי "יש בכלל מאתים מנה" (בי"ק עד, א. ועוד). היינו שבבנין ע"י שמים כלול גם הבנין ד"בידי אדם", והבידי שמים הוא רק הוספה על הבנין דבידי אדם.

וביארור הענין, דהנה התו"ט (בפתיחה דמסי מדות) הקשה על הרמב"ם שכתב (בהלכות ביהבי"ח פ"א ה"ד) וז"ל "בנין שבנה שלמה כבר מפורש במלכים, וכן בנין העתיד להבנות אע"פ שהוא כתוב ביחזקאל אינו מפורש ומבואר, ואנשי בית שני כשבנו בימי עזרא - בנוהו כבנין שלמה ומעין דברים המפורשים ביחזקאל", והקשה התו"ט, שהרי הרמב"ם בהקדמתו לפיה"מ (ד"ה והחלק הששי, קרוב לסופו) כתב, שענינה של מסכת מדות הוא "ספור... מדת המקדש וצורתו ובנינו, וכל ענינו, והתועלת שיש בענין ההוא, כי כשיבנה במהרה בימינו יש לשמור ולעשות התבנית ההוא כו". וא"כ אינו מובן, איך אפשר לומר שהתועלת במסכת מדות היא על מנת שידעו לבנות ביהמ"ק השלישי, והרי "בנין העתיד אינו מפורש ומבואר", וגם בנין בית שני (שענינו מפורש במסי מדות) הוא "כבנין שלמה" ורק "מעין דברים המפורשים ביחזקאל".

ומה שיש לומר בזה הוא, שמאחר שבית שני הוא מעין "דברים המפורשים ביחזקאל", הרי כשיבא משיח יבנה הבית לפי בית שני המבואר במסי מדות, ובנוגע לפרטים שבהם הבית השלישי אינו "מפורש ומבואר", הרי (ישאלו את הנביאים ומשה ואהרן וכו', וגם והוא העיקר) פרטים אלו יהיו "בידי שמים" - ע"י הקב"ה. ובדוגמת הקרבנות שהיו צריכים להביא "אש מן ההדיוט" ואח"כ ירדה "אש מן השמים" (עין עירובין כג, א. רש"י ויקרא א, ז). ולכן כתב הרמב"ם שהתועלת במסכת מדות היא לבנין בית השלישי, אע"פ אינו מפורש ומבואר כו', וסרה קושית התו"ט.

ויובן בזה גם מה שפסק הרמב"ם לכאורה נגד דעת הזוהר (דבנין ביהמ"ק ע"י הקב"ה), דזהו מאחר שבכלל מאתים מנה, וגם בבנין דבידי שמים ישנו הבנין דבידי אדם (אלא שלאחר שיתווספו הפרטים דבידי שמים נעשה ע"י "מציאות חדשה" עד שנקרא "מקדש אד" כוננו יד"י). ועיין גם בשו"ת "חתם סופר" או"ח סימן רח, יו"ד סימן רלו. ובספר "מעשי למלך" לרמב"ם הלכות בית הבחירה פ"א ה"ד (מ, א. ואילך).

ועוד י"ל בתוך ב' הדעות, על פי מה שנאמר (איכה ב, ט) "טבעו בארץ שעריה", וראה במדב"ר פט"ו יג: "שערי בית המקדש במקומן נגזזו שנאמר טבעו בארץ

■ בין אור לחושך

גו"י, וכ"ה באיכ"ר פ"ב יג. (עה"פ). וכ"ה גם בזוהר ח"א ג, א. וראה "תורה תמימה" עה"פ אות לט. ועל פי זה יש לומר, שאמנם ביהמ"ק ירד מן השמים, אבל הדלתות "שעריה" ש"טבעו בארץ" שהן היו בידי אדם, יעלו ויעמידום במקומם. והמעמיד הדלתות נחשב כאילו בנאו כולו - ראה ב"ב נג, ב. וראה "שערי זהר" לסוכה שם.

ויש להוסיף ולהטעים בזה, דדין מעמיד הדלתות שנחשב כאילו בנאו איירי בנכסי הגר, ובמקום שהראשון לא חפר היסודות בקרקע (ולכן "ליבני בעלמא הוא דאפוק" - רמב"ם הלכות זכיה ומתנה פ"ב ה"ט, ובמ"מ שם בשם הרשב"א והר"י אבן מגאש). ולכן הראשון לא קנה, והשני קנה ע"י העמדת הדלתות. וגם בביהמ"ק שירד מן השמים הרי (כל זמן שלא עומד על הקרקע, ויש אויר בינו לבין הקרקע או בין המזבח לקרקע וכו', אי אפשר להקריב בו קרבנות, כי גם האויר חוצץ (עיין זבחים כד, א. ראב"ד הלכות בית הבחירה פ"א ה"י), לכן צריך לירד מהשמים על הקרקע אך) הקרקע שיעמוד ביה"ב עליה, היא נכסי הגר, דירושלים לא נתחלקה לשבטים (מגילה כו, א) ובפרט בזמן הגלות שע"פ דעה אחת יש קנין לעכו"ם בא"י להפקיע מידי מעשר (גיטין מז, א). ולאידך, הרי הראשון, הקב"ה שהעמיד את הבית, לא עשה כביכול בגוף הקרקע כלום, ולא חפר יסודות לביהמ"ק שירד משוכלל מלמעלה, ואם כן אין הוא מקום "מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות" (רמב"ם הלכות ביה"ב בתחילתו) כי הוא נכסי הגר, והראשון לא חפר כו'. ולכן דוקא כשנעשית העמדת הדלתות ע"י בני ישראל, ע"י קונים הם את ביהמ"ק. והיינו שבביהמ"ק השלישי מוכרחים ב' הענינים, גם שיבוא משמים וגם מעשי ידי אדם, העמדת הדלתות.

ולכללות ענין זה יש להעיר שגם בביהמ"ק שבנה שלמה נאמר הלשון "בבנה מעצמו" (שמו"ר פנ"ב, ד. במדב"ר פי"ד, ג. וש"י. וראה גם תנחומא באבער פקודי ח). וכמו"כ יש להעיר ששיטת הרמב"ם הנ"ל דבנין ביהמ"ק בידי אדם, מתאימה לשיטתו בטעם הציווי דבנין המקדש. ועיין ביאור הדברים באריכות בלקו"ש ח"א ע' 185 ואילך.

להערה 29 - בענין ב' התקופות בימות המשיח

והנה על פי הנ"ל שגם לדעת הרמב"ם תהיה תקופה בימות המשיח אשר בה יבטל מנהגו של עולם - יבוארו ויתורצו כמה קושיות בשיטת הרמב"ם, ומהן:

■ בין אור לחושך

א) קושית הכס"מ והלח"מ בהלי תשובה פ"ח ה"ז. דהרמב"ם שם הביא מימרא דר' חייא בר אבא דכל הנביאים כולן לא ניבאו אלא לימות המשיח, ואיך פסק כן כשמואל דאין בין כו' אלא שעבוד מלכויות בלבד.

ב) קושית הלח"מ שם. דבמשנה בשבת שם אמרו לא יצא האיש לא בסיף ולא בקשת וכו' ר"א אומר תכשיטין הן לו, וחכ"א אינו אלא לגנאי שנאמר (ישעיה ב, ד) וכתתו חרבותם לאתים. ובגמרא שם אמרו דרבנן דאמרי דכלי זיין בטלין לעת"ל, על כרחך אתו דלא כשמואל דאמר אין בין כו'. והנה הרמב"ם פסק בפ"יט מהלכות שבת ה"א דכל כלי המלחמה אין יוצאין בהם בשבת, וא"כ איך פסק כשמואל דאין בין כו'.

ג) קושית הראב"ד בפ"א מהלכות מלכים. דהרמב"ם כתב שם בה"ג ואל יעלה על דעתך שהמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים, והביא ראיה, שהרי רבי עקיבא חכם גדול מחכמי המשנה היה והוא היה נושא כליו של בן כוזיבא המלך, והוא היה אומר עליו שהוא המלך המשיח כו', ולא שאלו ממנו חכמים לא אות ולא מופת. והקשה הראב"ד שם והלא... שלחו חכמים לבדקו אי מורח ודאין או לא, וכיון דלא עביד הכי קטלוהו. ותירץ הכס"מ, דלדעת הרמב"ם הא דאיתא בפ' חלק (צג, ב) דקטלוהו, אתיא דלא כשמואל, ומאחר שהרמב"ם פסק כשמואל ע"כ מסתמך על דעת המדרש (איכ"ר עה"פ בלע ה' ולא חמל) שכן כוזיבא נהרג בעוונות ע"י אומות העולם. והנה לפי הנ"ל שהרמב"ם פסק כרחב"א בפ"ח מהלכות תשובה, א"כ אי אפשר לתרץ כהכס"מ. (ומה שתירץ ברדב"ז שם דארץ ישראל שאני - לא זכיתי להבין תרוצו, שהרי הרמב"ם שולל ביטול מנהגו של עולם, ואולי יש לפרש כוונתו, שיהיה בא"י לא בתור ביטול מנהגו של עולם, כ"א הנהגה ניסית דבניי - ע"ד המן וכו' בהיותם במדבר. אבל גם עפ"י צריך לחלק בין תחלת ימוה"מ להתקופה השניה כדקלמן, שהרי כלשון הרמב"ם בימי בן כוזיבא לא היתה כזאת).

ד) בשבת ל, ב: "עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת", ומאחז"ל זה א"א לפרשו כמשל (כמו שפירש הרמב"ם הא דוגר זאב עם כבש בריש פ"יב שם) שהרי מסיים בגמרא לגלג עליו אותו תלמיד ואמר אין כל חדש תחת השמש, אמר לו בא ואראך דוגמתן בעולם הזה, נפק אחוי ליה כו'.

ובכדי לבאר ולתרץ כל הנ"ל, ע"כ צריך לומר דס"ל להרמב"ם דשתי תקופות בימוה"מ לאחר שמשיח ודאי הוא. ובתקופה הראשונה יהיה עולם כמנהגו

■ בין אור לחושך

הולך, ויגר זאב עם כבש - משל הוא", אבל בכ"ז ומלאה הארץ דעה את הווי (כבהלכות תשובה פ"ט ה"ב). משא"כ בתקופה השניה גם הרמב"ם מודה שיהיה ביטול מנהגו ש"ע וחידוש במע"ב. וכדמוכח מענין תחיית המתים גופא שהו"ע ביטול מנהגו של עולם. ראה מאמר תחה"מ להרמב"ם. אוה"ת להצ"צ ויחי שצא, ב. (ולמעיר, שהוכחה זו היא רק לשיטת הרמב"ם הלכות תשובה פ"ח, שעוה"ב הוא רק לנפשות (ולא עולם התחיה), שלפ"ז ע"כ צ"ל שתחה"מ היא תקופה בימוה"מ גופא. משא"כ לדעת הרמב"ן (בשער הגמול) ועוד, שעוה"ב הוא עולם התחיה - אין הכרח מענין דתחה"מ שיש תקופה שניה בימוה"מ).

וכ"ז מוכרח יותר עפ"י מש"כ הרמב"ם באגרת התחיה שם, דמה שכתב ביד החזקה דמשל הן, **אין זה החלטי**, והגם שבפלוגתא בין היד החזקה לפיה"מ, מו"נ או האגרות, הרי ההלכה היא כיד החזקה, מ"מ מאחר שבאגרת שם מביא **את מה שכתב הוא עצמו בספר היד** (וכמו"כ מביא שם את פיה"מ לפי חלק דמפרש גם מאחז"ל דשבת ל, ב. דלא כפשוטו) וכותב ע"ז שאין זה החלטי, והפוסקים הנ"ל הם **כפשוטו ואינם משל**, ע"כ מסתבר לומר, שלרמב"ם למסקנה תהיינה ב' תקופות כנ"ל.

ומה שהביאו לרמב"ם לחדש דבי תקופות בימוה"מ, יש לומר, דהנה ידוע הכלל בכללי הש"ס והפוסקים, דאם כי הלכה כש"ס בבלי נגד הירושלמי המדרשים והזוהר וכו', אך במה דברים אמורים כשברור הדבר בבבלי, אבל מחלוקת או ספק בבבלי ופסק בירושלמי וכו', כמה דעות יש דהולכין אחר הברור. והנה גם בנדו"ד כן הוא, דבש"ס נשאר במחלוקת, אבל בזוהר ח"ג קכ"ה, א. איתא: **דמסטרייהו** - דעמי הארץ דווקא לית בין גלותא לימוה"מ אלא שעבוד מלכויות בלבד, משא"כ בתלמידי חכמים. ועיגי"כ "עבודת הקודש" לר"מ בין גבאי ח"ב פל"ח. ועיין באגה"ק סכ"ה. דנקט הלשון "ערב רבי").

והנה בשל"ה (בהקדמה חלק בית גדול לו, א) כתב חידוש גדול, דגם במקום שתלמודא אמר פליגא "ר"ל הם מחולקים, כל אחד מדבר בענין בפ"ע"י, אבל "מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי" (ועיין גם לקו"ת מטות פ"א סעי'ד ואילך. אוה"ת וישב רנט, ב. כעין זה במחלוקת רפב"י וריב"ל ע"ז כ, ב. בענין ענוה ויראת חטא). ולפ"ז י"ל, דלהרמב"ם כשם שישנו תיווך הזוהר בין דעת רחב"א לשמואל, שכי"א מהם מדבר בדרגה אחרת ב"נפש", רחב"א מדבר בת"ח ושמואל בע"ה, הנה כמו"כ מדברים הם גם בדרגות אחרות ב"זמן" ששמואל

■ בין אור לחושך

מדבר בתחלת זמן ימוה"מ ורחב"א בתקופה השנייה (ועל דרך ב' החילוקים בסנהדרין צא, ב: "כאן לימוה"מ כאן לעוה"ב כו"י" - חילוק ב"זמן", "כאן במחנה צדיקים כאן במחנה שכינה" - חילוק ב"נפש"). אשר עפ"י האמור מתורצות הקושיות דלעיל:

א) מבוארת קושית הכס"מ והלח"מ בהלכות תשובה. דבאמת מה שכתב הרמב"ם אין בין כו' אלא שעבוד מלכויות בלבד, הוא רק בתחלת הגאולה (ראה זח"א קכט, א) אבל אח"כ תהיה תקופה שעליה מתאים מאמר רחב"א דכל הנביאים נבאו - על חידוש וניסים וכו' לימות המשיח.

ב) מתורצת קושית הלח"מ שם. דהן אמת **דבתקופה הראשונה** אין בטלין הכלי זיין, ואדרבה שיהיו מלחמות בעולם וכו', אבל אח"כ גם הרמב"ם מודה שיהיה חידוש בעולם, ומש"כ וכתתו חרבותם לאתים הוא כפשוטו, ולא דרך משל בלבד, וכיון שהם בטלין בתקופה השנייה (עכ"פ) של הגאולה, הרי זה מוכיח שאינן תכשיטין. (וי"ל שזהו מש"כ (תהילים קמט, ו) הלוליה שירו להוי' שיר חדש תהלתו בקהל חסידים, וחותרם - רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם. ובמד"ר תהילים במקומו דמזמור זה מדבר בלעת"ל, וכן איתא במכילתא וילקוט פ' בשלח דשיר זהו לעת"ל, ולכן אומר שיר חדש לשון זכר. אשר לפי"ז צ"ל אומרו וחרב פיפיות בידם, דמאחר שמדבר בגאולה העתידה אי"כ מהו"ע החרב, והרי לעתיד כתיב וכתתו חרבותם גוי' לא ישא גוי' אל גוי' חרב כנ"ל. ועפ"י הנ"ל מובן, דלעת"ל ב' מדרגות בזמן וגם בנפש, ובתחלת זמן הגאולה יהיה צורך בכלי זיין, וע"ז אומר וחרב פיפיות בידם לעשות נקמה בגוים, שיהיו עוד הגוים קודם שיתבררו לעבדו שכס אחד. (וכן הוא גם בנפש, ע"ד המבואר בלקו"ת דברים צ, ד. ע"פ כל גוים סבבוני, שהוא גוי אשר בקרבך הגוף ונפה"ב) ויצטרכו לחרב פיפיות בידם. ואח"כ בשלמות הגאולה - וכתתו חרבותם גוי' כי את רוח הטומאה אעביר מן הארץ, ונתתי שלום בארץ).

ג) אתי שפיר תירוץ הכס"מ בהלכות מלכים רפ"א. כי לדעת הרמב"ם מאחר שאמרו על בן כוזיבא שהוא מלך המשיח אף שלא נראה חידוש בעולם, מוכח מזה שהכתובים ומאחז"ל שגר זאב עם כבש וגוי' והריחו ביראת ה' וגוי' **שבאים בהמשך** לויצא חוטר מגזע ישי (ישעיה יא, א) - כל זה משל הוא. ואזיל הרמב"ם לטעמיה, דבתחלת הגאולה אין מלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים, ולא יוצרך להיות מורח ודאין. (וחכמים ששלחו לראות אי מורח

■ בין אור לחושך

ודאין כו' והוכיחו מכך שאין הוא משיח, צ"ל שלדעתם מאחר שכבר עברו שנתיים וחצי מאז שמלך, א"כ כבר הגיעה התקופה שצ"ל מורח ודאין **כפשוטו**. והחילוק בין הרמב"ם שכותב "נהרג בעוונות" לבין לשון הגמרא ש"קטלוהו" אינו מחלוקת במציאות, כי לכו"ע הגוים הרגוהו, רק המחלוקת היא מדוע מן השמים הסכימו לכך, האם בגלל שבי"ד פסקוהו למיתה או מצד עוונות). וראה הערה 34.

ד) כמו"כ הא דשבת דעתידה אי"י שתוציא כו' הוא כפשוטו, אבל בתקופה הב' כנ"ל.

והנה התקופה הראשונה הזכירה הרמב"ם בפירוש, אך התקופה השניה של חידוש במע"ב, מאחר שענינים אלו "לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו, שדברים שתומים הם כו", ו"אין סדור הווית דברים אלו ולא דקדוקיהם עיקר בדת" (הלכות מלכים שם פי"ב ה"ב), על כן לא מביא הרמב"ם ענינים אלו דתקופה הב' בפירוש הספר הי"ד. וכמו שלא הזכיר הענין דתח"מ (וכ"ש - לא פרטיו) בהלכות מלכים והלכות תשובה (ורק כתב שהכופר בתח"מ אין לו חלק לעוה"ב - הלי' תשובה פי"ג ה"ו). ומ"ש בהלכות מלכים פי"א ה"ג "ומחיה מתים" - אין הכוונה לתח"מ כמשנ"ת בארוכה בשיחות חדש ניסן תשל"ג).

והנה כל הנ"ל יומתק ביותר עפ"י המבואר בחסידות, דאם כי אין בין עוה"ז לימוה"מ אלא שעבוד מלכויות בלבד, אבל מ"מ וגר זאב וגו' - **כפשוטו**. וכמו חמורו דרפב"י (דזהו לא כמ"ש הרמב"ם באגרתו שם ש"אם הוא כפשוטו הרי יהיה נס כו' כעין אמרם לא הזיק נחש ועקרב בירושלים", כי בהא דרפב"י אא"ל נס - דלמה יעשה נס זה). אשר הביאור בכ"ז הוא עפ"י משנ"ת בד"ה ליעקב אשר פדה את אברהם לאדה"ז ולהצ"צ, שלעת"ל כשיהיה תכלית השלמות בידיעת הוי", יפעל זה לא רק על מין המדבר, אלא גם על מין החי, שגם בהם מצינו ענין השכל (ע"ד - שועל פיקח שבחיות, והיינו שגם החיות פקחיות הן, וידע שור קוניהו, וענין "אריה תרבות" שבמסכת ב"ק טז, ב. וכו') שלכן לעת"ל שמלאה הארץ דעה את הוי"י יפעל זה גם בבע"ח שלא ירעו ולא ישחיתו כ"א וגר זאב עם כבש וגו'. וע"ד המשל מתינוק המתקצף מדברים קלי ערך מאחר ששכלו קטן, משא"כ כשמתגדל כו'. וא"כ אין זה ביטול מנהגו ש"ע, אלא גילוי הכחות הנמצאים **כבר עתה** בבע"ח מן הכח אל הפועל ע"י הגילויים דלעתיד. (שעפ"י מתורצת קושית הרמב"ם באגרתו שם, מה השייכות בין לא

■ בין אור לחושך

ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, לסיום הפסוק כי מלאה הארץ דעה את הוי". ועיין ביאור הדברים גם בשער האמונה בסופו, וככה תרלי"ז בתחלתו ועוד.

ובענין ב' התקופות יש להעיר גם מצפעי"נ עה"ת הפטרת פי ויגש, ובפי' ויחי מט, ט. ועיין ג"כ בשיחות פי בלק ופנחס תשל"ח ביאור דברי הרמב"ם הלכות מלכים פי"א ה"ב: "אף בערי מקלט הוא אומר וגו'", דכ"ז הוא לשיטתיה דהרמב"ם דאין חידוש במנהגו ש"ע, שלכן גם בימוה"מ צריך לערי מקלט ולהוספה בהם. עיי"ש ביאור הדברים באריכות גדולה ואכ"מ. ושם, שלשיטת הרמב"ם אם כי בזמן המשיח יהיו אותות ומופתים על ידו, וגם בתקופה הראשונה, אבל לא זהו החידוש של המשיח ולכן לא בזה יבחנו אותו, כי אדרבה עיקר ענינו וחידושו של המשיח הוא שה"עולם כמנהגו נוהג" - יהיה **בתכלית השלמות**. וכל זה הוא בתקופה הא', ובתקופה הב' כש"את רוח הטומאה אעביר מן הארץ" יהיה שינוי בטבע כדלעיל.

(כל הנכתב בהערה זו, נלקט לפני שנים רבות משיחות בלתי מוגהות, ובינתיים יצא לאור לקוי"ש חלק כז, ושם נתבארה סוגיא זו באריכות רבה בשיחה א' לפרשת בחוקותי. ואין הזמן גרמא להשוות הדברים ולהוסיף וכו'. וראה סיכום הדברים ע"פ השיחה הנ"ל בקובץ "התמים" חוברת יט ע' 49 וחוברת כ' ע' 52).

להערה 30 - בענין שינוי לשון הפ' "ולעבדו שכם אחד", בתוספת ו'

ולכאורה גם נפק"מ בתוכן. וראה אוה"ת עה"פ וש"י. ואולי אפשר לומר, ששינוי לשון הכתוב (כיון ששינוי קטן הוא) כדי להסביר הכוונה. וכמו שמצינו עדי"ז גם בפירש"י עה"ת וכו' - ויתרה מזו מצינו: עליו הכתוב אומר כו' ומי כתיב כו' אין כתיב כה"ג כו' (ב"ק פא, ב). ועפ"ז יתורץ שינוי לשון הכתוב בכ"מ ברמב"ם ועוד. ועפ"ז יל"פ ג"כ כו"כ שינויים כאלו בירושלמי, מתחיל בתחלתו: הלילה למשמר והיום למלאכה - ובקרא (נחמיה ד, טז. וכן הוא בבבלי כאן): "משמר" "מלאכה". ואולי לא בכלום אפשר לומר כן - וידועים שו"ת הגאונים בזה - ליק, תרכ"ז - הובאו במבוא לשי"ס ירושלמי הנדפסים לאחרונה, ואכ"מ.

להערה 31 - בענין ד' תקופות בהתגלות המשיח

וז"ל הרמב"ם שם: "אף בפרשת בלעם נאמר, ושם נבא בשני המשיחים, במשיח

■ בין אור לחושך

הראשון שהוא דוד כו' ובמשיח האחרון כו' ושם הוא אומר, אראנו ולא עתה זה דוד (לא כתב "דוד המלך", משא"כ במשיח, כי לשניה דקראי שמביא נקט). אשורנו ולא קרוב זה מלך המשיח (ועיין רלבי"ג על התורה בלק כד. ובמלבי"ם שם בהחילוק בין אראנו לאשורנו). דרך כוכב מיעקב זה דוד (אבל עיין ירושלמי תענית פ"ד ה"ה וברמב"ן עה"פ ובירושלמי מע"ש ספ"ד). וקם שבט מישראל זה מלך המשיח (ועיין במלבי"ם כאן הטעם דבדוד כתב "מיעקב" ובמשיח כתב "מישראל", לפי שאז הוא עיקר ושלמות הממשלה ולכן נקט "ישראל" שהוא שם המעלה עי"ש). ומחץ פאתי מואב זה דוד.. וקרקר כל בני שת זה מלך המשיח. והיה אדום ירשה זה דוד.. והיה ירשה גוי זה מלך המשיח. דיש להבין כל האריכות, ולמה הוצרך להביא את כל ד' הפסוקים, שאין זה רגיל כלל ביד החזקה.

אלא שכו"ז מכוון כנגד מש"כ כאן, דישן ד' תקופות בזמן התגלות המשיח. התקופה הראשונה היא בזמן שקיימת עצם מציאות המשיח, שיעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו, שע"ז אומר בפסוק **אשורנו** ולא קרוב, היינו שרואה את המשיח כמו שהוא, (לפני פעולותיו בישראל ובעולם). התקופה השנייה היא בשעה **שהמשיח פועל בישראל**, ויכוף כל ישראל כו', שע"ז אומר בפסוק וקם **שבט** מישראל, דשבט הו"ע הרדיה והכפיה. התקופה בשלישית היא פעולתו של המשיח **בעולם** וילחם מלחמת ה', וינצח כל האויבים שסביביו, שע"ז אומר בפסוק וקרקר כל בני שת. והתקופה הרביעית היא **שיבנה מקדש** וכו', אשר כנגדו מביא הרמב"ם את הפסוק והיה ירשה וגוי, שענין בית המקדש נקרא בשם ירושה, כמאחז"ל עה"פ (ראה יב, ט) כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה, מנוחה זה שילה נחלה זו ירושלים, (מגילה י, א). ועיין בשיחות י"ב וי"ז תמוז תשל"ח עוד פרטים בביאור דברי הרמב"ם בה"א. וראה לקו"ש חיי"ח שיחה ב' לפרשת בלק.

להערה 36 - בענין מלחמות ה' של מלך המשיח

והנה כל זה נרמז גם בתפלת חנה (שמואל א' ב, י): "ה' יחתו מריביו גוי ויתן עז למלכו וירם קרן משיחו". דמריביו דה' הם מריביו דמלכא משיחא, ובזמן הגלות יש למלך המשיח מריבים למעלה ולמטה המפריעים לו להביא את הגילוי דיערה רוח ממרום, גילוי אלוקות וגאולה הפרטית בנפשו של כאו"א מישראל, וע"ז היא התפלה, ה' יחתו מריביו, שהמשיח לוחם מלחמות ה' ומצליח ומנצח

■ בין אור לחושך

כל האויבים שסביביו, ועיניו ויתן עז למלכו, ואחרי נצחון המלחמות - וירם קרן משיחו, שנעשה משיח ודאי בבנין המקדש ובקבוץ גלויות. ואז רמה קרנו של משיח כשידעו כולם שהוא הוא המשיח.

להערה 57 - בענין נתינת הפירות כסימן לקירוב הגאולה

ולהעיר מפס"ר פכ"א, ילקוט שמעוני עה"פ ארץ יראה ושקטה (תהילים עו, ט) תו"כ עה"פ ועץ השדה יתן פריו (בחוקותי כו, ד) דלעת"ל עתידין אילנות סרק שבא"י ליתן פירות. דזהו "ארץ יראה ושקטה" דבתחילת הבריאה ארץ "יראה", מפני שנתקללה. ובירושלמי כלאים פ"א ה"ז דנתקללה על שעברה על הציווי: "דהוציאה גם אילני סרק אף שנצטוה עץ פרי" (פני משה בירושלמי שם). ואח"כ במ"ת "שקטה". אך התיקון יהיה לעת"ל שיהיה כבימי אדה"ר קודם שנתקללה. ועוד יותר דאילני סרק יתהפכו לעץ פרי, בדוגמת לאתבא בתיובתא. ועפ"ז י"ל דג' דרגות בזה. א. כשעברה על הציווי דאז יראה ונתקללה, ב. בזמן מ"ת ד"שקטה" היינו רק שלא יוגרע ממה שהיה קודם שנתקללה, ג. לעת"ל - שיתוקן גם העבר. ועיין בשל"ה רעז, א. דיש ג' ימים, יום הבריאה, דיראה ושקטה, ודלעת"ל.

ודאתינן לירושלמי הנ"ל דנתקללה מפני שעברה על הציווי, הנה זה דהציווי היה עץ פרי ועברה והוציאה גם אילני סרק, הוא פי' הפ"מ, אבל בתורה שלמה (עה"פ בראשית א, יא. חכ"א ע' קיח) הקשה ע"ז. וכנראה הכרח הפ"מ הוא מפשטות לשון הירושלמי שמ"ד זה פליג על ר"פ דאילני סרק הוספה למעליותא, וכבר ציין בתו"ש לב"ר ספ"ה.

ועיין "לקוטי שיחות" ח"ד ע' 119, אשר בפנימיות הענינים, "ענפיכם תתנו ופריכם תשאוו" הוא ענין הפצת מעיינות החסידות חוצה, שאין לך קץ מגולה מזה. וכמענה המשיח לבעל שם טוב (עיין באגרת הבעש"ט נדפסה בסוף ספר "בן פורת יוסף" ועוד) שהוא יבוא "לכשיפוצו מעינותיך חוצה". וראה גם תקוני זוהר (תקון ו' בסופו) בדברי אליהו הנביא מבשר הגאולה מגלותנו זה - לרשב"י, שלימוד פנימיות התורה בימים שקרוב לימות המשיח יהיה בהתפשטות ובהרחבה, וזה שיביא לגאולה. ועיין בפירוש "כסא מלך" לתקו"ז שם, ובהקדמות הרח"ו לשער ההקדמות.

■ בין אור לחושך

להערה 64 - בענין שהגאולה אינה טבעית אלא בהתגלות אלקית

ואם תמצא לומר, מרומז זה, ע"ד הדרוש, בסיום וחותם מסכת פסחים וכדלקמן: "ר' שמילאי איקלע לפדיון הבן" - פדיון בני בכורי ישראל (שמות ד, כב) מן הגלות. וכשרואים שהגיעו לסוף הגלות, לעקבתא דמשיחא "אקלע לפדיון הבן", נשאלת השאלה בגמרא: "פשיטא, אשר קדשנו במצוותיו וצונו על פדיון הבן, אבי הבן מברך". והאיבעיא היא מי מברך שהחיינו, אבי הבן או הכהן.

דהנה "אב" הוא בחי' אור אין סוף שלמעלה מהשתלשלות (לקו"ת שה"ש יג, ב). ו"כהן" הוא בחינת החסד (זוהר ח"ג קמה, ב) האור שבא בהשתלשלות. וזהו, פשיטא דעל פדיון הבן אבי הבן מברך, היינו שהגאולה עצמה תהיה מבחינת אב שלמעלה מהשתלשלות, וכמו שהיה בגאולה הראשונה של בני ישראל מארץ מצרים, שהקב"ה בכבודו ובעצמו גאלם (הגדה ש"פ). ואף שמצד סדר השתלשלות היה מקום לטענה "אלו עובדי ע"ז ואלו עובדים" (מכילתא שמות פי"ד, כט. זח"ב קע, ב. ילקוט ראובני שמות יד, כז). ועל אחת כמה וכמה בגאולה השלמה מגלותינו זה האחרון, דדבר פשוט הוא שפדיתנו וגאולתנו תהיה ע"י אבינו שבשמים בכבודו ובעצמו.

אלא שהבעיא היא, בנוגע לברכת "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה", היינו לא מקור ושורש המשכת עצם הגאולה, אלא אופן המשכתה בזמן ומקום למטה בעוה"ז. שבה ישנן שתי אפשרויות: "כהן מברך - דמטי הנאה לידיה", דמאחר ש"שכינתא בגלותא" (זוהר ח"א קכ, ב) שמדריגת האלקות שבסדר השתלשלות היא כביכול בגלות, כמארז"ל "גלו לאדום שכינה עמהם" (ספרי מסעי לה, לד) ובגאולה נאמר "ושב הוי' אלוקיך את שבותך" (נצבים ל, ג) והשיב לא נאמר - אלא ושב, ששב עמהן. ולכן כהן מברך, שהמשכת הגאולה למטה היא ע"י בחי' כהן - מדריגת האלקות שבאה בהשתלשלות ("אלקיכם כהן הוא" - סנהדרין לט, א). ובאופן כזה הרי ח"ו יצטרכו לשאול חו"ד של אומות העולם, והגאולה תבוא ח"ו קמעא קמעא ובדרך הטבע, מאחר שהמשכתה למטה היא מבחי' כהן - סדר השתלשלות.

אמנם לאידך סברא ש"אבי הבן מברך", מברך מלשון המשכה, כלשון המשנה (כלאים פי"ז מ"א) "המברך את הגפן", והיינו שגם המשכתה ופעולתה של

■ בין אור לחושך

הגאולה בזמן הזה תהיה ע"י ה"אב" אבינו שבשמים. והטעם "דקעביד מצוה", שהרי חוקיו ומשפטיו לישראל הוא עושה בעצמו (במד"ר ר"פ יז). ולכן האב עצמו מברך וממשיך את הגאולה כמו שהיא למעלה מהשתלשלות, אל תחת גדרי "הזמן (ומקום) הזה", שגם אופן הגאולה תהיה בדרך למעלה מן הטבע לגמרי.

ובעיא זו איפשטא באמרם "והלכתא, אבי הבן מברך שתים". שהגאולה תהיה ע"י ה"אב" ולא תעבור דרך סדרי הטבע, כי אם למעלה מהטבע ובחסד וברחמים, עד שתתבטא גם ברגש השמחה, שאז אפשר לברך "שהחיינו" (משא"כ כו' - ובדוגמת שאין מברכין שהחיינו על המילה, שאחד הטעמים בזה הוא משום צערא דינוקא, עיין אבודרהם ברכות שער ג', טז. בכורות מט, א. תוס' ד"ה לאחר ובראש שם ס"ח). ומאחר שהגאולה היא למעלה מהטבע, הרי שתהיה בשעתא חדא וברגעא חדא (זח"א קכט, א) ולא קמעא קמעא. וכפסק דין הרמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ה (ועיין סנהדרין צו, ב. אגה"ת פ"י) "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאליים".

(והנה באגה"ת פ"א הוסיף תיכף ומיד. ובהוספת תיכף על מיד - עיין תענית יט, ב. איזהו מיד שלהן כו'. רש"י ד"ה מיד שבת פט, א. משא"כ תיכף ע"פ מש"כ זבחים לג, א. תוד"ה כל סוטה לט, א. שו"ע או"ח סימן קסו).

להערה 73 - בענין אתחלתא דגאולה בשם המושאל

וע"ד המבואר בלקו"ש ח"א ע' 44, שבשעה שקנה אברהם אבינו את מערת המכפלה מעפרון, היה זה התחלת הגאולה דלעתיד לבא ע"ש. ובלקו"ש שם ע' 125, שיציאת מצרים היא התחלת הגאולה דלעתיד לבא ע"ש. אשר כל "התחלות" אלו אינם "הגאולה" שלה אנו מצפים ושתבא דוקא ע"י משיח צדקנו. ועיין בספר השיחות "תורת שלום" ע' 237 שהיה "קץ" מאדמו"ר הזקן על שנת תר"ח, "וכשהגיע שנת תר"ח שאל ר' לוויק את כ"ק אדמו"ר בעל הצמח צדק נ"ע, איפה הם הגילויים, והשיב לו, זה אינו מספיק לך שבשנה זו יצאו ה"לקוטי תורה" לאור בדפוס". ובלקו"ש ח"ו ע' 80 הערה 70 מוסיף שאמר ע"ז כ"ק אדמו"ר מהר"ש: "מען דארף האבן משיחין למטה מעשרה טפחים!" היינו שלא מספיקים הגילויים ברוחניות וכו' אלא צריכים את המשיח והגאולה כפשוטם.

■ בין אור לחושך

להערה 74 - בענין גאולה שאין אחריה גלות

ומשרז"ל ע"ז כד, ב. וישרנה כו' שיר חדש, עיין רשימות הצ"צ לתהילים ע' תש"א. וראה גם שמו"ר פיי"ח, יא: "נס עובר אבל כו"י. ושם פיי"ט, ו: לשעבר כו' אבל לעת"ל אני לבדי כו' (נתבאר באוה"ת בא ע' רח"ץ). וי"ל שזוהי גם ההדגשה: "כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה, וישבו שם וירשוה וזרע עבדיו ינחלוה ואוהבי שמו ישכנו בה" (ועיין ג"כ בלקו"ש חיי"ח ע' 347 ואילך ובהערה 58).

להערה 75 - בענין כימי צאתך מארץ מצרים

וראה ד"ה כימי צאתך תשי"ח רפ"ב, דבגאולת מצרים התחדש ענין עקרי והוא פתיחת הצנור דגאולה, ועיי"ש בסוף המאמר. וראה "גבורות ה'" למהר"ל מפראג פרק ס"א, דמבאר שבגאולת מצרים קבלו בניי מעלה עצמית דבני חורין, ואין המקרה דגלות שלאח"ז מבטל זה כלל. ועיין זח"ב מ, א. ולהעיר ממחז"ל דלאחרי מ"ת (שהתחלת עשה"ד הוא "אשר הוצאתיך מארץ מצרים") - שטרי קודם (תו"כ בהר כה, מב. פירש"י שם מב.נח).

להערה 76 - בענין ב' אופנים בגאולה האמיתית והשלימה

ולהעיר שגם ב"גאולה האמיתית והשלמה" ב' אופנים ומדריגות. "גאולה": בעיתה, ולמעלה מזה - אחישנה (ישעיה ס, כב). לא זכו וזכו (סנהדרין צח, א. וראה בספר "שערי אורה" ד"ה יביאו לבוש פצ"ד). "אמיתית": אמת, ולמעלה מזה - אמת לאמיתו (ראה תוד"ה דין שבת י, א. (וש"נ בגליון הש"ס)). ד"ה כל השונה וד"ה אם בחוקותי תרס"ז בהמשך תרס"ו ע' תל"א ואילך). "שלמה": שלא חסר כלל, ולמעלה מזה - שלמות.

וגם במשיח ב' אופנים: ראה סנהדרין (שם) עם ענני שמיא כו' וכתוב כו'. וב' זמנים בביאת משיח: ימות המשיח, תח"מ (וראה זח"א קלו, ב. ואילך קלט, א). ועיין לעיל הערה 23 והערה 29 ובמילואים.

וי"ל אשר ב' הדרגות בכל הנ"ל מתאימות לבי' ההשפעות מלמעלה: - די מחסורו (כולל - עבד לרוץ לפניו וכו') ולמעלה מזה לעשרו (כתובות סז, ב). וראה מורה נבוכים ח"ג רפנ"ג, המשך תער"ב פקנ"ז. שם פשע"ג-ה. ולהעיר מ"תורת חיים" ר"פ ויחי, המשך וככה תרל"ז פיי"ז ואילך.

■ בין אור לחושך

להערה 92 - בענין חורבן ירושלים גם בזמן הזה

ובשו"ת "יחווה דעת" ח"א סימן מג כתב: "באמת שגם לפי פשוטו יתבאר הנוסח של תפלת נחם, שהוא על הר ציון ששמש שועלים הלכו בו. כי מקום המקדש וסביבותיו נתונים ביד זרים שונאי ישראל, וירושלים העתיקה עודנה מלאה גילולים של עכו"ם, בכמה כנסיות טמאות, ואשר על ידי כמריהם ומנהיגיהם דם ישראל נשפך כמים בכל הדורות, ובסביבות המקדש קבורים ישמעאלים, סביב רשעים יתהלכון, ולכל עם ישראל אסור מן התורה להכנס להר הבית משום טומאת מת, והערבים מכניסים פגרי מתייהם אל המקום המקודש לנו ביותר... על אבן השתיה, שהיא בכפת קודש הקדשים... ועיקר יישובה של ירושלים בזמן הבית שהיה בצד דרום של בית המקדש, מאוכלס עדיין על ידי הערבים שונאי ציון... וכמה בתי כנסת שהיו לתפארת עמנו בעיר העתיקה, עודם חרבים ושוממים, מעת נפילת ירושלים העתיקה בידי הלגיונות של ירדן. ועוד כהנה וכהנה, היש לך בזיון וחורבן ושממה גדולים מאלה? על זה היה דוה לבנו על אלה חשכו עינינו. וכבר אמרו חז"ל בירושלמי (יומא פ"א ה"א): כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו הוא החריבו... ועדיין רחק ממנו מנחם משיב נפש. ומלבד זה גם הרוחניות של ירושלים היא בעוה"ר בשפל המדרגה... כי מה מאוד ידאב לב כל החרד לדבר ה' על התפרקות הדור מחיי תורה ומצוה, חינוך אלפים ורבבות מילדי ישראל ללא תורה וללא מצוה, והרס חומת הצניעות והמוסר, וריבוי חילולי השבת, והפרת סדרי הכשרות, ועוד כהנה וכהנה. בושנו וגם נכלמנו כי שודדו ארמנותינו, אלו הארמונות של תורתנו הקדושה. ותפלתנו להבורא יתברך, ישוב ינחמנו יכבוש עוונותינו. וצום החמישי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים, ויקויים בנו שמחו את ירושלים וגילו בה כל אוהביה, שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה. כאיש אשר אמו תנחמנו כן אנכי אנחמכם ובירושלים תנחמו".

ועד"ז כתב בשו"ת "ציץ אליעזר" ח"י סימן א: "למרות כל הנצחונות הגדולים צריכים אנו עדיין לומר בצער גדול כל ישוער, הדברים שאמרם בשעתו בספר טוב ירושלים שם, שהדבר דומה עוד עלינו כמי שמתו מוטל לפניו, בראותינו בעינינו המקום וההיכל ביד גוים והמה נכנסים בני שערי טומאה אל הק' פנימה, וישראל רואים מנגד נחלתם נהפכה לזרים, היש מרירות גדולה מזו וחרפה גדולה מזאת, הלא תסמר שערות בשר האדם הרואה בעיניו גוים מקרקרים בהיכלו ואנחנו חסרים מכל טוב לא מקדש ולא קרבן ולא כ"ג שיכפר

■ בין אור לחושך

בעדנו? ומה"ט יש עוד לקרוא בקריאה - גדולה הפיט של: אזכרה אלקים ואהמיה בראותי כל עיר על תלה בנויה ועיר אלקים מושפלת עד שאול תחתיה, בהיותה מלאה מטומאת הכנסיות והמסגדים, ד' ירחם ויעביר במהרה גילולים מן הארץ והאלילים כרות יכרתון והעולם יתוקן במלכות שד- י".

להערה 105 - בענין שאף יהודי לא ישאר בגלות

והנה אם כי האמת היא כנ"ל, שהצפיה של עם ישראל ממהרת ומחישה את הגאולה עצמה, אבל מ"מ דבר נפלא מצינו בגאולה העתידה, מה שלא מצינו בגאולת מצרים, והוא שגם אלו שהם בדרגה נמוכה כל כך שאינם רוצים לצאת מהגלות (ועד אלו שנדמה להם שהגלות בו נמצאים הם - היא היא הגאולה), גם הם יזכו להגאל בגאולה העתידה. וביציאת מצרים לא היה כן, שהרי אותם הרשעים שלא היו רוצים לצאת ממצרים, מתו בשלשת ימי האפילה (שמו"ר פי"ד, ג. רש"י בא י, כב). ואף ששאר הרשעים ואפילו עובדי עבודה זרה (ראה ילקוט ראובני שמות יד, כז. זוהר ח"ב קע, ב. תנחומא תשא, יד) יצאו ממצרים, כיון שהרצון שלא לצאת ממצרים הוא בענין זה עצמו של הגאולה ממצרים, ו"אין קטגור נעשה סגור" (ברכות נט, א. וש"י. ירושלמי ר"ה פי"ג ה"ב ועוד), אשר זהו ג"כ הטעם ד"האומר אחטא ואשוב כו' אין מספיקין בידו לעשות תשובה" (משנה יומא פה, ב) "הואיל והתשובה גורמת לו לחטוא" (אגה"ת פי"א) ואין קטגור כו'. (וראה צפני"ג הלכות יבום פי"ד ה"ב לענין אחטא וייה"כ מכפר).

- משא"כ בגאולה העתידה יגאלו כולם, וכמבואר בחסידות (ראה בארוכה לקו"ש ח"א ע" 232) בפירוש הקטע בהגש"פ "אילו היה שם לא היה נגאל", שדוקא "שם" במצרים (קודם מתן תורה) לא היה נגאל, אבל בגאולה העתידה מכיון שעכשיו הוא כבר לאחר מ"ת יגאלו כולם, גם סוג הרשעים שלא נגאלו ממצרים, וכמשי"נ (ישעיה כז, יג): ובאו האובדים מארץ אשור גוי בירושלים. וזהו גם הדיוק בהאומר אחטא ואשוב אין מספיקין דייקא אבל "אם דחק ונכנס מקבלין תשובתו" (אגה"ת שם. וראה בראשית ד, יג. פירש"י נח ו, יד) - והוא מאחר דתשובה דדחק היא נעלית יותר, וע"ד המעלה שבגאולה העתידה על גאולת מצרים (ועיין ביאור הדברים בארוכה בלקו"ש ח"א ע" 4 ואילך. וראה גם לקו"ש ח"א ע" 47 ושם בהערות 26, 27).

■ בין אור לחושך

והנה נקודה זו שבגאולה העתידה יגאלו גם אלו שמצד עצמם הם רחוקים מענין הגאולה, מוצאים אנו גם בביאור כ"ק אדמו"ר הצמח צדק ל"מדרש פליאה" תמוה. דעל הפסוק "בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס" (תהלים קמז, ב) נאמר במדרש: "אף על פי שבונה ירושלים ה' - מכל מקום נדחי ישראל יכנס". ומובן התמיהה שבו, דלכאורה אדרבה, מאחר שבונה ירושלים ה' על כן יכנס נדחי ישראל.

ומובא הביאור בזה בספר כתב יד מכ"ק אדמו"ר בעל הצמח צדק, על יסוד דברי המשנה (בבא מציעא פ"י מ"ג) "הבית והעליה של שנים שנפלו, אמר בעל העליה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה לבנות כו', הרי בעל העליה בונה את הבית ודר בתוכו, עד שיתן לו את יציאותיו" עכ"ל המשנה. והנה ירושלים היא בדוגמת בית ועליה, דיש ירושלים של מטה וירושלים של מעלה. ונשבע הקב"ה, שלא יכנס בירושלים של מעלה, עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה (וזהו ח"ג טו, ב וש"י. תענית ה, א). וזהו בדוגמת בית ועליה שא"א להכנס לעליה, עד שיבנו את הבית תחלה.

והנה בזמן ביהמ"ק היה בנוי הבית - ירושלים של מטה, וגם העליה - ירושלים של מעלה. אבל כשחרב ביהמ"ק, נפל הבית, שהיה חסר בעבודת האדם לה', דירושלים הוי"ע "יראה - שלם" שלמות היראה (תוס' ד"ה הר תענית טז, א. ועוד). ונשבע הקב"ה שלא יכנס כו' ובמילא נפלה העליה. ואז בא הקב"ה בעל העליה, ומבקש מעם ישראל אם בחוקותי תלכו וגו' - אם לשון בקשה, שהקב"ה מתחנן לעם ישראל שיבנו את הבית, בכדי שיוכל להכנס בעליה ולהביא את הגאולה. אך כשהקב"ה רואה שכלו כל הקיצין והגיע זמן הגאולה, ורוצה הוא להביא את המשיח ולהכנס בירושלים של מעלה, ולאידך, בעל הבית היינו עם ישראל, אינם בונים עדיין את הבית, - ירושלים של מטה, כי חסר בענין "יראה שלם" שלמות היראה. הרי אין כביכול לבעל העליה ברירה ו"בונה ירושלים ה'", שהקב"ה בעל העליה בונה את ירושלים של מטה.

אמנם כשבעל העליה בונה את הבית נוצר מצב קשה על פי שורת הדין, כי פסק המשנה הוא שלא נותנים לבעל הבית להכנס לביתו, עד שישלם לבעל העליה את יציאותיו - היינו עד שיעשו תשובה שלמה באופן של יראה שלם כנ"ל, שאלו הם ההוצאות של ידם בונים את ירושלים של מטה, ומבקשים ממנו תעשה לפחות עכשיו תשובה כשר נמצא לאחר שהקב"ה כבר בנה את

■ בין אור לחושך

ירושלים של מטה בעצמו, ובכל זאת זה אינו עושה תשובה. וע"ז אומר המדרש, דאע"פ שבונה ירושלים ה', מכל מקום לפנים משורת הדין נדחי ישראל יכנס, שגם אותם הנדחי ישראל, שלא סייעו בבנין ירושלים של מטה, אף אותם יכנס הקב"ה לירושלים שגם הם יגאלו בגאולה שלמה.

ובפנימיות הענינים יש לבאר, שע"פ שורת הדין היה יכול להיות מצב ע"ד מאמר הזוהר (ח"ג קכ"ה, א) דמסטרייהו דעמי הארץ לית בין עוה"ז לימוה"מ אלא שעבוד מלכויות בלבד, ולא יזכו להגילויים וכו'. וע"ז הוא החידוש דנדחי ישראל יכנס לפנים משורת הדין, שכולם יזכו לגילויים הנעלים של ימות המשיח.

להערה 108 - בענין המהירות שבה תבוא הגאולה ובית המקדש

וראה עוד בענין הגאולה באופן ד"זכו" בשערי אורה (כבמפתח שם), ובד"ה אל תצר את מואב לאדמו"ר האמצעי (כפר חב"ד תשל"ו). והנה יש לומר, דבאופן ד"זכו - אחישנה" אפשר שכל הסדר שברמב"ם מ"יקום איש מבית דוד" ועד ילחם מלחמות ה' ויבנה מקדש במקומו" הכל יהיה בזמן קצר מאד. ועד שמוכח לכמה דעות בהלכה דכל זה יתכן במשך זמן של פחות מח"י רגעים או פחות מכ"ד רגעים.

דהנה ברמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"א ה"ז, פסק הלכה לכהנים בזמן הזה: "כל כהן שיודע... שבתני אבותיו קבועים בעבודה היום, אסור לו לשתות יין כל אותו היום" (ועיין תענית יז, א). וזהו מאחר דחיישינן שמהרה יבנה המקדש ויצטרך לילך לעבודתו ועדיין לא סר יינו מעליו, ושיכור אסור בעבודה. והנה להפיג השכרות אפשר בב' אופנים: א) שינה, ב) שהיה כדי הליכת מיל. ולאופן הב' הנה שיעור הליכת מיל יש בו כמה דעות, ובכללות הוא בין ח"י רגעים לכ"ד רגעים (שו"ע או"ח סימן תנט, ס"ב. ושו"ע אדה"ז שם ס"ט). וא"כ מוכח מהלכה זו, שבזמן קצר, ולכל היותר כ"ג רגעים וחמישים ותשע שניות, יכול לבא מלך מבית דוד, ולסיים מלחמות ה', ויהיה עמו בית המקדש בנוי, אשר מיד יצטרכו הכהנים לילך לעבודתם.

להערה 114 - בענין יום ה' הגדול והנורא, וביאת אליהו הנביא

דהנה בעירובין שם דנה הגמרא בדין "האומר הריני נזיר ביום שבן דוד בא

■ בין אור לחושך

בו", ופוסקת שהוא "מותר לשתות יין בשבתות וימים טובים ואסור לשתות יין כל ימות החול". והטעם הוא, מפני שיום אחד לפני ביאת המשיח בא אליהו, כמו שכתוב "הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא". ומכיון ש"מובטח להם לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח", נמצא, שיום השבת לא יכול להיות "יום שבן דוד בא בו". ומשמע להדיא, ש"יום ה' הגדול והנורא" הוא "יום שבן דוד בא" היינו יום ביאת המשיח.

אבל ברמב"ם ה' מלכים (פ"ב ה"ב): "יראה מפשוטן של דברי הנביאים.. ושקודם מלחמת גוג ומגוג יעמוד נביא ליישר ישראל ולהכין לבם, שנאמר הנה אנכי שולח גוי. דמשמע דסברתו (ראה מגדול עז) דיום ה' קאי על מלחמת גוג ומגוג. והא דעירובין דיום ה' הגדול הוא יום ביאת המשיח, הביא רק אחרי זה ובלשון "ויש מן החכמים שאומרים שקודם ביאת המשיח יבא אליהו". (ובסברתו של הרמב"ם שאליהו לא יבוא יום אחד לפני המשיח אלא יום קודם גוג ומגוג, דהיינו זמן רב יותר לפני משיח, נראה לומר, דבמשנה סוף עדויות מפרט כו"כ ענינים שעל אליהו הנביא לסדר קודם הגאולה, לקרב המרוחקים ולרחק המקורבים ולהשוות המחלוקת וכו', ואיך יעשה כל זה ביום אחד!). וראה ירושלמי שבת פ"א ה"ג (ובמשנה סיום משניות סוטה ובתוי"ט שם) דמפרש על תח"מ. (ולולא דברי הרמב"ם יש לתווד כל הדעות עפ"י סדר עולם רבה פ"ז, דאליהו נראה לפני שיבא מלך המשיח ונגנו עד שיבא גוג ומגוג).

ובשיטת הרמב"ם כאן, יש לתרץ את מה שהקשו נו"כ בהלכות נזירות (פ"ד הי"א). וז"ל הרמב"ם שם: "האומר הריני נזיר ביום שבן דוד בא בו.. אם בשבת או ביום טוב נדר, אותה שבת או אותו יום טוב מותר.. שהדבר ספק אם יבא בשבת או ביום טוב או לא יבוא, והואיל והוא ספק ביום שנדר לא חלה עליו נזירות שספק נזירות להקל". והקשו המפרשים, מדוע כתב הרמב"ם שביאת בן דוד בשבת היא בגדר ספק, והלא בגמרא מובן שבדאי אינו יכול לבוא בשבת, שהרי אליהו צריך לבוא יום לפני ביאת משיח ומובטח להם לישראל שהוא לא יבוא בערבי שבתות וימים טובים מפני הטורח. ובפירוט יותר: שבגמרא שם הובא ספק אם יש תחומין למעלה מעשרה או לא. וניסו לפשוט הספק על ידי הברור אם משיח ואליהו יכולים לבא בשבת או לא. ואמרו במסקנא, שכל הספק הוא רק על ביאת אליהו, אבל משיח ודאי לא יבוא בשבת, כיון שאליהו לא יכול לבא בערב שבת. ולכן, הנודר נזירות ביום

■ בין אור לחושך

שבן דוד בא, מותר בשבת כיון שמשיח לא יכול לבוא בשבת. ולפי כל זה אינו מובן, מדוע פסק הרמב"ם שהנודר נזירות מותר בשבת מפני הספק. אולם להאמור לעיל שלשיטת הרמב"ם הפסוק "הנה אנכי שולח לכם את אליהו.. לפני בא יום ה' הגדול והנורא" לא נאמר על ביאת המשיח, כי אם על מלחמת גוג ומגוג, נמצא, שאליהו הנביא כלל לא אמור להקדים את משיח ביום אחד. וזה שהוא לא יכול לבא בערב שבת, אינו סותר את ביאת המשיח בשבת. ואם כן, ביאת המשיח בשבת חוזרת להיות ספק מצד תחומין, ושפיר כתב הרמב"ם שהדבר בספק, וספק נזירות להקל.

להערה 117 - בענין גדול יהיה כבוד הבית האחרון מן הראשון

ויש לתנוך פירוש הזוהר עם דרשת רז"ל ב"ב ג, א ואילך. עיין הביאור בזה בלקו"ש ח"ט שיחה ג' לפי דברים הערה 29 בסופה. לקו"ש חט"ו ע' 231. וראה גם לקו"ת מטות פג, ג. "יהל אורי" לתהלים קכז, יב. רמב"ן תולדות כו, כ. בחיי שם. צפ"ע"נ על התורה ויצא כח, יז. ולהעיר שביהמ"ק השלישי הוא כיעקב שקראו בית, נחלה בלי מצרים (פסחים פח, א). אבל ביהמ"ק האי והב' - אף שגם הם נקראו נחלה (מכילתא בשלח טו, יז. זבחים קיב, ב. וראה אוה"ת ויצא קפו, א) אבל רק דתי"י ותי"כ שנים (יומא ט, א). ועיין ג"כ לקו"ש חט"ז ע' 465. ולהעיר שבמקדש שני "לא הוה שריא שכונה" (יומא שם, ב"ר פל"ו, ח) מאחר ש"אין השכינה שורה אלא באהלי שם", וכנאמר (בראשית ט, כז) "יפת אלקים ליפת וישכון באהלי שם". שאע"פ שיפת אלקים ליפת "שזכו פרסים לבנות בית שני, מ"מ אין השכינה שורה אלא במקדש ראשון שבנה שלמה שבא מזרעו של שם" (רש"י יומא שם). אבל במקדש שלישי הרי אדרבה גם הוא יבנה ע"י זרעו של שם, דמשיח הוא מבית דוד ושלמה בוני ביהמ"ק הראשון (עיין לעיל הערה 13).

להערה 120 - בענין התאוות החכמים לימות המשיח

וברמב"ם שם פ"ב ה"ד: "לא נתאוו החכמים והנביאים לימות המשיח לא כדי כו' ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה כו". ובזוהר ח"א (קמ, א): "אותו זמן ישגא החכמה בעולם כו", אלא שמשמע שמדבר בתקופת תח"מ (וכן מוכח בזוהר ח"א קיג, ב. קל, א). משא"כ

■ בין אור לחושך

ברמב"ם שמדבר בימות המשיח. ועיין פיה"מ סנהדרין ר"פ חלק (קרוב לסוף ההקדמה ל"יג היסודות) מו"נ ח"ג ספ"א.

וברמב"ם הלכות תשובה פ"ט ה"ב: "ומפני זה נתאוו כל ישראל נביאייהם וחכמייהם לימות המשיח כו' לפי שבאותן הימים תרבה הדעה והחכמה והאמת" (והוסיף בהלכות מלכים הנ"ל - "ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד". ולהעיר מהלכות יסודי התורה פ"א ה"ד: "הוא לבדו האמת". ועיין ג"כ תניא פ"ה בהג"ה בשם הרב המגיד). "שנאמר (ישעיה יא, ט) כי מלאה דעה את ה'. ונאמר (ירמיה לא, לג) ולא ילמדו איש את אחיו ואיש את רעהו" עכ"ל הרמב"ם. (כן הוא ברמב"ם שבדפוס, אבל בירמיה שם: "ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו", ובזוהר ח"ג כג, א: ולא ילמדו עוד איש את אחיו ואת רעהו. וראה לקוטי לוי יצחק לשי"ס (ס"ע רט): מתחלה איש את אחיו כו' ואח"כ כו' רעהו). ומסיים בפסוק שם, כי כולם ידעו אותי מקטנם ועד גדולם" (וראה שער האמונה פט"ז, לקו"א להה"מ ד"ה כי תורה (ה, ד). ועיין "לקוטי לוי יצחק" שם מספר עץ חיים בטעם שהקדים קטנם לגדולם).

והנה ברמב"ם הלי מלכים שם הדגיש דלא נתאוו "לא כדי כו' ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח". ולכאורה מאי קמ"ל? ובפרט לאחר שהודיע הרמב"ם בהלכות תשובה פ"ח ה"ו שלהיות אוכל ושותה מאכלות טובות ועד"ז בכל עניני הגוף - אין בהם תועלת, ואינם טובה גדולה, ואין הנפש מתאוה להם ומחמדתן כו' וכו'. וא"כ מאי קמ"ל דלא נתאוו **החכמים** לימות המשיח לענינים אלו? ובפרט שבחידוש זה מסיים וחותם ספרו הגדול משנה תורה! וביאור הדברים ראה בלקו"ש ח"ד ע' 1243.

כן יש להעיר מהשינויים בלשון הרמב"ם מהלכות מלכים להלכות תשובה, וכדלקמן:

(א) בהלכות מלכים כתב בנוגע למשיח: "הוגה בתורה.. כדוד אביו", אך בהלכות תשובה: "בעל חכמה יותר משלמה ונביא גדול הוא קרוב למשה רבינו", שזהו תואר על הגדלות בתורה יותר ממה שכתב בהלכות מלכים.

(ב) בהלכות מלכים כתב בלשון שלילה "לא נתאוו כו' אלא כדי כו'", ובהלכות תשובה בלשון חיוב "ומפני זה נתאוו".

■ בין אור לחושך

ג) בהלכות מלכים כתב "החכמים והנביאים", ובהלכות תשובה הוסיף "כל ישראל נביאיהם וחכמיהם".

וכל דיוקים אלו יובנו עפ"י המבואר לעיל, דבסדר התגלות המשיח שכתב הרמב"ם בהלכות מלכים, ההתחלה היא שמשיח צריך לכוף כל ישראל, היינו שכל ישראל עדיין אינם בדרגה שיכולים להגאל, והמשיח יכוף כולם בדרכי נועם ובאופן שיבוטל ה"מפני חטאינו", ורק אחרי זה יתחיל כל הסדר של בנין בית המקדש וקבוץ גלויות, ולאחר מכן ידעו שהוא "משיח ודאי". ולפי"ז, הנה מאחר שמדובר בתקופה שעדיין צ"ל ויכוף, הרי לא שייך לומר דכל ישראל הם בדרגה כזו של נתאו לימות המשיח, שהרי צריך עדיין לכוף אותם, ולכן הזכיר בהלכות מלכים רק את החכמים והנביאים שהם נתאו כו', והרצון שלהם במשיח היה רק בכדי שיוכלו ללמוד תורה מתוך מנוחה ולכן כתב בלשון שלילה, לא נתאו אלא בכדי כו'.

ולכן, באותה התקופה, גם התואר של גדלות התורה של המשיח הוא רק שהוגה בתורה כדוד אביו, כי בזמן הראשון של התגלותו לפני כל הסדר של הגאולה מתגלית רק מעלתו בתור "מלך" (כלשון הרמב"ם - יקום מלך מבית דוד) ועדיין לא ידעו את כל הגדלות שלו בתורה, וגם שלא בזה יבחנו אותו. ומספיק שיראו שהוא הוגה בתורה כדוד אביו, בכדי לדעת ש"בחזקת משיח הוא".

אמנם לאחר כל סדר הגאולה כשיהיה "משיח ודאי", יראו כולם שהוא בעל חכמה יותר משלמה ונביא גדול קרוב למשה רבינו. ועל מצב זה מדבר הרמב"ם בהלכות תשובה, כי שם מדובר כבר על משיח כפי שקשור לתשובה ולשכר כו', ולכן אז שייך כבר לומר שגם כל ישראל נתאו לימות המשיח, כי זה כבר לאחר שבוטל ה"מפני חטאינו" ונתגלה פנימיותו של כל יהודי ע"י "ויכוף כל ישראל". אך מ"מ אין שייך לומר שרק מפני לימוד תורה במנוחה נתאו כל ישראל לימות"ם, כי כשמדובר בכל ישראל שייך גם סיבות אחרות לרצונם במשיח, שירד השעבוד מלכויות ודאגות הפרנסה כו', ולכן כתב בלשון חיוב ומפני זה נתאו, היינו שזוהי הסיבה אך לא שזוהי הסיבה היחידה כי בכל ישראל שייכות גם סיבות אחרות כנ"ל.

ויעוד יש להעיר מג' הדרגת שבלשון הרמב"ם סוף הלי' מלכים: "יהיו ישראל חכמים גדולים, ויודעים דברים הסתומים, וישגו דעת בוראם כפי כח האדם".

■ בין אור לחושך

ובתחלת יד החזקה (הלכות יסודי התורה פ"ב ה"ב) כעין זה: "בשעה שיתבונן כו', ויראה מהן חכמתו כו', ומתאווה כו' לידע כו'. ואכ"מ).

להערה 121 - בענין השוואת המשיח למשה רבינו בדרגת הנבואה

והנה בשו"ע יו"ד סו"ס רמב: "אם היית כמשה - מלקין אותו משום בזיון". ופירש הטעם בטי"ז שם שזהו דבר בלתי אפשרי, שהרי כתוב ולא קם כמשה, וא"כ זהו בזיון למשה רבינו. ועפ"ז איך אפשר לומר על המשיח שילמד תורה למשה רבינו. והביאור בזה, כי שם מדמה רק בענין ופרט אחד וזה אפשרי הוא, ואפילו למעלה כו' וכמנחות כט, ב. ולא היה יודע כו' עיי"ש. וראה סנהדרין יא, א: "יש כאן אחד שראוי שתשרה עליו שכונה כמשה רבינו", ובהמצוין על הגליון שם. כמו"כ לא קשה מהלשון בכ"מ "משה שפיר קאמרת", כי מתורץ הוא ברש"י שבת קא, ב. שהוא כמשה בדורו, וא"כ אדרבה זהו מהעיקרים שבתורה, וכר"ה ספ"ה. ועי"פ הנ"ל יתורץ גם מארז"ל בב"ר פנ"ו, ז: "אין דור כו' כמשה". ועיין ג"כ תו"א סט, ג: "וכל ראשי ישיבות שבכל דור הן בחינת משה".

והנה ברמב"ם הלכות תשובה פ"ט ה"ב דמשיח נביא גדול וקרוב למשה רבינו. וברי"ה כא, ב. חד אמר דבמלכים קם כמשה. ובתנחומא סו"פ תולדות עה"פ (ישעיה נב, יג) "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגו'", מבואר עפ"י גרסתנו (אבל עיין בענף יוסף שם) שני פירושים ע"ד מלך המשיח, "ונשא מיצחק" "ונשא ממשה". וי"ל דלפירוש האי אינו מפרט ממה כי גדול משה הימנו בנבואה. ולפירוש הב' מפרט ממה כי במלכות גדול משיח ממשה (אבל עדיין צע"ק כי "ונשא ממשה" סתם - משמע בכל העינים. ועיין בהערות מהר"ש בובער לתנחומא שם (סקל"ד) דמהר"ץ חיות הקשה מכאן על הרמב"ם שם דמשיח הוא רק קרוב למשה).

וראיה לדבר שגדול משיח ממשה במלכות, דהרי אפילו למ"ד ברי"ה שם דבמלכים קם כמשה - היינו שלמה (קהלת), והרי שלמה לא הורשה לדון אלא עפ"י עדים וכו', כמבואר בגמרא שם, אבל במשיח אמרו (ישעיה יא, ג: "והריחו בירת ה'", ובסנהדרין צג, ב. דמורח ודאין. ועשו מעשה עפ"י עיי"ש, ופשיטא דמורח ודאין הוא מדין מלך ולא מדין נביא דאין נביא שופט. ועיין אגרת תימן

■ בין אור לחושך

להרמב"ם שמחלק בפירוש שבנבואה גדול משה ממשיח, אבל בעניינים אחרים יש בחינות משיח למעלה ממשה.

ולהעיר מהמבואר בענין "ונשא מאד", אשר מא"ד ר"ת משה אדם דוד, שמשיח גבוה יותר ממשה ודוד וגם מאדם הראשון, ואפילו כמו שהיה קודם החטא. ראה לקו"ת להאריז"ל פי תשא. סוף ד"ה והניף. ואולי יש ליישב עפמשי"כ בסי הגלגולים פ"ז הובא בלקו"ת שה"ש בסופו.

ולהעיר שההכנה ללימוד תורתו של משיח לעתיד לבא, היא על ידי לימוד פנימיות התורה עתה. ובדוגמת המבואר בלקו"ת, (תזריע כג, א. ובכ"מ) בפירוש מרז"ל (פסחים נ, א. וש"ט) אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, שע"י הלימוד בעוה"ז יזוכה ללמוד ג"כ בגי"ע כו"י וראה תניא רפ"ז.

להערה 123 - בענין סמיכת סנהדרין ע"י מלך המשיח

וי"ל שאף לדעות שסמיכות סנהדרין קודמת לביאת המשיח, וכנאמר (ישעיה א, כו) ואשיבה שופטך כבראשונה, ובסיום הכתוב אח"כ יקרא לך עיר הצדק וגו' (וכ"מ בפיה"מ להרמב"ם סנהדרין פ"א מ"ג). מ"מ כ"ע לא פליגי בנוגע לסנהדרין שבירושלים שסמיכתם ע"י משיח. ובפרט לדיעות שמשיח יסמוך בי"ד הגדול עוד קודם שיגיעו לירושלים, עיין רדב"ז לרמב"ם הלי סנהדרין פ"י"ד הי"ב.

וי"ל שזה תלוי ב"הכרע" אם אפשר לסמוך בזה"ז. והרדב"ז אזל לשיטתיה בזה, ראה רמב"ם הלכות סנהדרין פ"ד הי"א וברדב"ז שם. ועדיין צע"ק ברדב"ז פ"ד שם מעירובין מג, ב: "לבי"ד הגדול אתא". ואין לומר דמבני ראובן סמכו בי"ד הגדול זה, או משיח כשנתגלה תחלה, כהרדב"ז בפ"ד שם, דעדיין יקשה: "והא לא באו בני ראובן ולא נתגלה משיח" (ובפרט ע"פ משי"כ הרמב"ם הלכות סנהדרין פ"ד שם, שבטבריא עתיד בי"ד הגדול לחזור תחלה). וי"ל (דלהרדב"ז עכ"פ) "בי"ד הגדול" דעירובין לאו דווקא סמוכין (ובלאה"כ י"ל כן, דמאי נפק"מ "סמיכה" לביאת אליהו הנביא!) כ"א שיגרא דלישנא. והכוונה לבי"ד (הכי) גדול שבדור (וראה בכ"ז שקו"ט בשו"ת מהרלב"ח הובא בתורה שלמה חט"ו מילואים בסופם וש"ט).

■ בין אור לחושך

להערה 125 - בענין שהצפיה למשיח אינה סתירה להיסח הדעת

ואף שאמרו חז"ל (סנהדרין צז, א) "משיח בא בהיסח הדעת", הרי אין הפירוש בזה שאין לחשוב אודות הגאולה בכדי שיהיה היסח הדעת, אדרבה - עיקר גדול באמונת ישראל "אחכה לו בכל יום שיבוא". כי אם הכוונה אשר מבלי הבט על זה שהדעת והשכל הגלוי אין רואה מקום לגילוי המשיח עתה, כי טוענים שאין הדור ראוי וכו', מכל מקום, מאמינים אנו בתוקף האמונה שלמעלה מטעם ודעת, וזוהי העבודה של "היסח הדעת", וע"י אמונה זו בן דוד בא בקרוב ממש.

חלק שלישי
שאלות ותשובות

תוכן השאלות והתשובות

1. כשהארץ נותנת פריה אין קץ מגולה מזה 109
2. האדמה הפוריה מוכיחה שמעשי החלוצים רצויים לה' 112
3. הרי העובדה היא שמליוני יהודים התקבצו לא"י 114
4. יש מקורות לכך שקבוץ גלויות יהיה ע"י מלכי הגוים 117
5. ברמב"ן מפורש שקבוץ גלויות יהיה ע"י רשיון האומות 119
6. בגמרא מוכח שמש"ח יבוא רק לאחר בנין ירושלים 121
7. בירושלמי מפורש שבית המקדש יבנה לפני ביאת משיח 126
8. ביאור אדמו"ר מוהרש"ב בירושלמי, אינו מובן 129
9. כשאין מקור ברור לרמב"ם אי אפשר לפסוק כמוהו 132
10. הרמב"ם קובע שדבריו בענין סדר הגאולה אינם מוכרחים 135
11. הוכחות נוספות שהסדר בפ"א אינו מוכרח 137
12. הגאולה היא ע"י משיח, אבל "אתחלתא" בלעדיו 141
13. הרי אתם יותר גרועים מחסידי סאטמער 145
14. על פי הנ"ל, מהי המניעה שהגאולה תבוא ע"י הציונים 149
15. יש ראיות ברורות שהגאולה אינה תלויה בתשובה 151
16. אולי יש לה' את הדרכים הנסתרות שלו לגאולה 157
17. תמיהה בדברי הרבי הפוסל את השם "מדינת ישראל" 159
18. איך יכולים אנו לחלוק על הרב קוק זצ"ל 162
19. הרי אחת האפשרויות היא "לא זכו", והיא גאולה טבעית 166
20. לרמב"ם, רק "שעבוד מלכויות" מפריד בין גלות לגאולה 168
21. למה לא מתייחסים לדברים הטובים שהמדינה עשתה 170
22. בודאי שיש מה לתקן, אבל התיקון הוא דוקא "מבפנים" 172
23. הרי בהקמת המדינה יש את קיום מצות ישוב הארץ 175
24. הרבי עצמו אומר שכבר התחיל קבוץ גלויות 180
25. גם בביטוי "אתחלתא דגאולה" משתמש הרבי 183
26. לדעת חסידי חב"ד אנו כבר ב"ימות המשיח" 185

1. כשהארץ נותנת פריה אין קץ מגולה מזה

בסנהדרין צח, א: "ואמר רבי אבא: אין לך קץ מגולה מזה, שנאמר (יחזקאל לו, ח) ואתם הרי ישראל ענפיכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל". ופירש"י: "מגולה מזה - כשתתן ארץ ישראל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מגולה יותר".

דברי ר' אבא, מובנים היטב לאור דברי הרמב"ן (בחקותי כו, טז): "מה שאמר בכאן ושממו עליה אויביכם (שם, לב) היא בשורה טובה משרת בכל הגליות. שאין ארצנו מקבלת את אויבינו. וגם זו ראייה גדולה והבטחה לנו, כי לא תמצא בכל הישוב ארץ אשר היא טובה ורחבה ואשר היתה נושבת מעולם והיא חרבה כמוה, כי מאז יצאנו ממנה לא קבלה אומה ולשון, וכולם משתדלים להושיבה ואין לאל ידם". וכן כתב רבינו בחיי (בראשית לך יז, כד): "זהו סימן גדול לישראל, שמיום שגלו ממנה לא נתיישרה שם אומה כלל, אבל היא חרבה ושוממה עד שיבואו אפרוחיה לתוכה".

קללה זו התקיימה בכל שנות הגלות. והנה, כאשר שבו החלוצים הראשונים לארץ, התנערה הארץ מקללתה. העולים של העליה הראשונה, בראשית דרכה של הציונות, החלו לעבוד את אדמת הארץ. במקום למנוע את תבואתה כפי שעשתה כל שנות הגלות, נתנה לפתע הארץ את פריה בעין יפה. הרי זו הוכחה ברורה, שקללת הגלות תמה ונשלמה. אין אנו עוד נתונים לקללה של "ונתתי עריכם חרבה", אלא לברכת "והארץ אזכור". וא"כ רואים במוחש ש"אין לך קץ מגולה מזה".

תשובה:

א. בגוף הספר הבאנו את תשובת הרבי על שאלה זו בפשטות, דהגם שהרמב"ם ידע בודאי ממאחז"ל זה, בכל זאת פסק שהגאולה היא ע"י משיח דוקא. ונוסיף כאן עוד תשובות לגופו של ענין, שמהן יובן מדוע אכן פסק כך הרמב"ם על אף מאחז"ל זה.

■ בין אור לחושך

ב. לשון רש"י שציטטת בשאלתך: "אז יקרב הקץ" (והוא ע"פ המשך הפסוק שם "לעמי ישראל כי קרבו לבוא"). והיינו שנתנית הפירות אינה סימן שזוהי הגאולה, אלא רק על קירוב הקץ. כלומר, הסימן הוא רק שהקץ מתקרב ולא שהקץ הגיע.

ג. הוכחה ברורה שמדובר שם רק על סימנים המצביעים על קירוב הגאולה ולא על הגאולה עצמה, שהרי מיד ממשכה הגמרא בסימן נוסף: "רבי אליעזר אומר אף מזה, שנאמר (זכריה ח, י) כי לפני הימים ההם שכר האדם לא נהיה ושכר הבהמה איננה.. וליוצא ולבא אין שלום", ופירש"י: "כשתראה דאין שום אדם משתכר.. כדאמרן עד שתכלה הפרוטה מן הכיס.. וליוצא ולבא אין שלום, אז יבוא משיח. והיינו וליוצא ולבא, אלו תלמידי חכמים אותם שהיה דינם לצאת ולבא בשלום.. אפילו להנהו אין שלום", עכ"ל. והרי ברור שסימנים אלו שאין פרנסה ואין שלום (ובפרט בין תלמידי חכמים), אינם גאולה וגם לא אתחלתא דגאולה, אלא אדרבה מצב של עומק הגלות, ורק שירידה כל כך נוראה היא סימן שבקרוב יגיעו לקץ הגלות ע"י המשיח. וכמו"כ גם הסימן של נתינת הפירות הוא הוראה על כך שבקרוב תתחיל הגאולה ע"י מלך המשיח, ולא שנתנית הפירות עצמה היא התחלת הגאולה.

ד. ולהעיר, שאפילו לגבי ענין זה שנתנית הפירות היא סימן על קירוב הקץ, הרי למעשה אין נפקא מינה בכך, כי כבר היו כמה קיצים שעברו, ועד שהגמרא (סנהדרין צז, ב) מעידה ש"כלו כל הקיצין".

ה. המהרש"א הוסיף עוד פירוש בגמרא, שהעצים יתנו פירות בכל יום "וזהו דבר נסי ודאי קץ מגולה הוא". ועפ"ז פשוט שאין בפירות טבעיים שנותנים העצים שום סימן אפילו על קירוב הגאולה. וגם המהר"ל ב"ניצח ישראל" פלי"ט ביאר ענין זה בפנים אחרות, ולא כפשוטו, ע"ש. וגם לדבריו ברור שנתנית פירות באופן טבעי אין בה אפילו קץ וסימן לגאולה, וכ"ש שאין בה אתחלתא דגאולה עצמה.

ו. דוקא באותו הפרק (יתזקאל לו) ממנו מצוטט הפסוק של ה"קץ המגולה", גוער הנביא (החל מפסוק יז) בציונות בת ימינו: "בן אדם, בית ישראל יושבים על אדמתם, ויטמאו אותה בדרכם ובעלילותם.. ויבוא (היורדים והנושרים) אל הגוים אשר באו שם ויחללו (גם בחו"ל)

■ בין אור לחושך

את שם קדשי, באמור להם (ע"י הגוים) עם ה' אלה ומארצו יצאו". ולאחר כל זה מסיים (החל מפסוק כב) שעל אף כל זה יעשה הקב"ה לגאולתם בכדי לקדש את שמו אשר חיללו, והדבר הראשון יהיה "וזרקתי עליכם מים טהורים.. ונתתי לכם לב חדש", ורק לאחר מכן "וישבתם בארץ.. והייתם לי לעם.. והרביתי את פרי העץ". וא"כ כל הקץ המגולה של נתינת הפירות, אפילו אם היתה הכוונה לפירות גשמיים, הרי זה רק לאחר ההקדמה של "וזרקתי עליכם מים טהורים.. ונתתי לכם לב חדש".

ז. ובכל אופן, גם אם תתעלמו מכל זה, הרי אין לסימן של צמיחת הפירות שום שייכות כלל להקמת המדינה, שהרי גם אם לא היתה המדינה קמה, היה אפשר לומר שהעובדה שארץ ישראל נותנת פירות (ולפחות החל מזמן המושבות לפני יותר מ-100 שנה) זהו סימן על קירוב הקץ וכי. ואינו קשור כלל ל"שלטון יהודי" בא"י, שדוקא לזה קוראים אתם אתחלתא דגאולה.

ח. ולסיום שאלה: אם "צמיחת הפירות" היא "קץ מגולה", מהי עקירת מאות עצי פרי, השמדת רבבות שתילי ירקות, והחרבת אלפי דונמים של שדות וחממות בעשרים וחמשה ישובים?! האם אין זה "סימן מגולה" שהמדינה מעכבת ומרחיקה ודוחה את קץ הגלות?!

2. האדמה הפוריה מוכיחה שמעשי החלוצים רצויים לה'

איך שלא תפרשו את הקץ המגולה, הרי בכל אופן מוכח מהגמרא והרמב"ן ורבינו בחיי הנ"ל, שמעשי הציונים החלוצים בוני המדינה, היו רצויים ואהובים בעיני הקב"ה. אילו היה זה חלילה מעשה שטן או נגד רצון ה', מדוע החלה הארץ לתת שוב את פירותיה? מדוע לא המשיך המצב של שנות הגלות, שאף אומה אינה מצליחה ליישב את ארץ ישראל? מדוע עד ראשית הציונות לא קיבלה הארץ שום אומה ולשון, אך את עולי הארץ קיבלה באהבה?

תשובה:

א. הויכוח אינו אם הקב"ה רצה את מעשי החלוצים בעבודת האדמה שלהם. ולמה שלא ירצה, הרי אין חולק על כך שכל נטיעה בארץ ישראל היא מצוה. אבל לכל זה אין שום קשר כלל עם הקביעה שהקמת המדינה היא חלק מהגאולה. מהו הקשר בין המעשה הטוב של עבודת האדמה ע"י החלוצים, לבין הקמת שלטון שחוטא ומחטיא את הרבים.

ב. מה שעד עתה כטענתכם לא קיבלה הארץ את הערבים, הרי אין ספק שהקב"ה אינו רוצה בישובה של הארץ ע"י בני ישמעאל, ולאידך הרי ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא, ובפרט כאשר הוא עוסק בישוב הארץ.

ג. עם זאת, הרי עצם נתינת הפירות אין בה שום הוכחה שמעשיו של אותו יהודי הם לרצון לפני ה', ובמקרים מסוימים אין בזה אפילו הוכחה שמעשה נטיעה זה הוא לרצון, שהרי כשיהודי זורע וקוצר רח"ל בשנת השמיטה והאדמה מצמיחה פירותיה, האם יש בזה הוראה שהקב"ה חפץ במעשיו? וראה בגמרא ע"ז נד, ב: "הרי שגזל סאה של חיטין וזרעה בקרקע, דין הוא שלא תצמח, אלא עולם כמנהגו נוהג, ושטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין", ועיי"ש בגמרא ובפירש"י

■ בין אור לחושך

שמטריחין את הקב"ה לייצר בעל כרחו פירות שגדלו שלא כדין, והוא עושה כן כי גזירה היא לפניו שינהוג העולם כמנהגו.

ד. אם גידול פירות טבעיים הוא סימן שהתחילה הגאולה! הרי כבר בזמן מרן הבי"י לפני למעלה מ-500 שנה, נתנה הארץ פירות, והאם הגאולה התחילה כבר בתקופת הבי"י?

ה. ולאידך גיסא, באותו הזמן נתנה הארץ פירות **זוקא לנכרים**, ולכן פרצה המחלוקת הגדולה בין הבי"י למבי"ט (אם יש דין קדושת שביעית בפירות **נכרים** בארץ ישראל). וגם היום הארץ נותנת פירות גם **לערבים**, ואנו קונים מהם בכסף מלא, ובעיקר בשנת השמיטה.

ו. מכל הנ"ל מובן שאי אפשר "לבנות" שום תיאוריות של גאולה או משהו הדומה לזה, על סמך נתינת הפירות. ובכל אופן, כבר הדגשנו שאין לכל זה קשר כלל לענין הקמת המדינה.

ההולך אחר יצרו הרע מוטב שלא יגור בארץ ישראל

ז"ל ה"פני יהושע" כתובות קיא, ב. בענין מצות ישוב הארץ: "נראה דהיינו דוקא במי שדר בה לשם מצות ישיבת ארץ ישראל שהיא מקום קדושה.. משא"כ מי שדר שם דרך מקרה, או מפני שהוא מקום מולדתו, או מפני שבח פירותיה וכיו"ב, ומכל שכן במי שהוא מבעט בה ומזלזל בקדושת הארץ לילך אחר יצרו הרע.. אדרבה, עליו נאמר: "ותבואו ותטמאו את ארצי ונחלתי שמתם לתועבה".

3. הרי העובדה היא שמליוני יהודים התקבצו לא"י

הרבי מליובאוויטש טוען שע"פ הרמב"ם אין קבוץ גלויות בלי משיח. ואינני מבין מה שייך בכלל להתווכח על זה, הרי העובדה בשטח היא שבפועל ממש נתקבצו מליוני יהודים לארץ ישראל, והם באו מארצות הגולה וגם ממקומות סכנה. והרי יש כאן קבוץ גלויות בפועל ממש, שהקבוץ הוא הגאולה. והתהליך אכן קורה, בדיוק כדברי הגמרא (מגילה יז, ב): "ומה ראו לומר קיבוץ גלויות לאחר ברכת השנים, דכתיב ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא". והיינו שלאחר שהארץ חוזרת ליתן פירותיה, הבנים מתחילים לחזור. ואם כן, גם אם תאמרו שפריחת הארץ היא רק סימן לקירוב הקץ, הרי קבוץ הגלויות הממשי שאי אפשר להכחישו, הוא ראשית הקץ עצמו. ולאחר שאנו רואים שדבר זה מתקיים בדורנו, מוכח שכבר החלה הגאולה או עכ"פ אתחלתא דגאולה בפועל. ומה שייך עוד לדון על זה?

וכדברים אלו כתב הגאון ר' יהושע מקוטנא בשו"ת ישועות מלכו (יו"ד סימן סו): "ואין ספק שהיא מצוה גדולה כי הקיבוץ הוא אתחלתא דגאולה.. ובפרט עתה שראינו התשוקה הגדולה הן באנשים פחותי ערך הן בינונים הן בישרים בלבותם, קרוב לודאי שנתנוצץ רוח הגאולה".

תשובה:

א. אם עליית יהודים עתה לארץ ישראל היא הקץ שלו קיוונו במשך אלפיים שנות גלות, אי"כ **ירידת** מליונים מבני עמנו לחו"ל, הוא החורבן השלישי?! וכיום יש כבר "מאזן עליה שלילי" של יהודים, כלומר יורדים יותר מעולים.

ב. אם זהו קבוץ גלויות שלו צפינו, או עכ"פ ראשיתו, אי"כ איך נגדיר את עלייתם לארץ ישראל של **מאות אלפי גוים גמורים**, בשנים האחרונות, כאשר חלקם מתערבים ונטמעים רח"ל בעם ישראל!?

■ בין אור לחושך

- ג. כל יהודי ידע במשך שנות הגלות, שקבוץ גלויות אינו רק ענין "טכני" שיהודים רבים גרים בארץ הקודש, אלא שהוא ענין אלקי, שהקב"ה מוציא אל כל נדחי ישראל מן הגלות גם את אלו האובדים בארץ אשור, היינו שנאבדו מרוב מילוי התאוות (אשור מלשון אושר), וגם את אלו הנדחים בארץ מצרים, שנעשו נדחים מרוב הצרות (מצרים מלשון מיצר), ואת כל אלו יעורר הקב"ה ויזכיר להם יהדותם ויביאם לארץ הקודש ע"י משיחו. רק אלו שרצו להדמות לעמים ולומר "ככל הגוים בית ישראל", וגם לנו יש מדינה ולאום וכו', הם שעשו מישוב הארץ הגשמי, **המנוכר לרוח היהדות**, שכאילו הוא ענין של "שיבת ציון", וזאת בכדי לתת גושפנקא משיחית ללאומיות זו.
- ד. ע"פ הנ"ל, לא יתכן קבוץ גלויות שאין לו קשר לתהליך עליה רוחנית. על קבוץ הגלויות התפללנו אלפיים שנה, והאם לזה היתה הכוונה שיבואו מליוני יהודים לארץ ישראל ושם תהיה להם **ירידה רוחנית נוראה**. והרי העובדה היא, שמאות אלפי העולים שהביאה ה"מדינה" מארצות צפון אפריקה וכו', ירדו ברובם מדרך ישראל סבא דוקא כאן בארץ ישראל, וילדיהם ונכדיהם כבר אינם יודעים לקרות "שמע ישראל". ורבות ילדי עליית הנוער, החל מהיתומים שניצלו מהשואה ועד ילדי תימן וטהרן וכו', התפקרו בהדרכת אלו שביצעו בפועל את קבוץ הגלויות הזה. וחלקם הגדול של מאות אלפי העולים מרוסיה ואוקראינה ובוכרה וגרוזיה וכו', איבדו בארץ ישראל את הנצוץ היהודי שעוד שמרו עליו במשך שבעים שנה של רדיפות מאחורי מסך הברזל. וא"כ איך יעלה על הדעת שזהו קבוץ גלויות שלו חיכינו והתפללנו.
- ה. זאת ועוד, שהרי גם **תושבי ארץ הקודש נמצאים בגלות**, וכפי שמעידים על עצמם אפילו יושבי עיה"ק ירושלים ת"ו בתפלתם בכל יו"ט "ומפני חטאינו גלינו מארצנו". וכל אלו הנמצאים עתה בארץ ישראל וחיים בה עשרות שנים, מתפללים עדיין ג' פעמים בכל יום "וקבצנו יחד מהרה קוממיות לארצנו", ובתפלות אלו הם כוללים גם את עצמם. וא"כ פשוט שכל העולים שהגיעו לכאן, נחתו מהאירון או מהאניה **לתוך הגלות הארצישראלית**, ולא לגאולה, ויש כאן איפוא רק טרנספר מגלות אחת לגלות שניה הגרועה יותר. משא"כ בקבוץ הגלויות האמיתית ע"י מלך המשיח יגיעו נדחי ישראל **לארץ הקודש של גאולה**. ומכל זה

■ בין אור לחושך

מובן, שעליית מליוני יהודים לארץ ישראל, אינה סתירה כלל לפסק הדין הברור ברמב"ם שקבוץ גלויות הוא ע"י משיח דוקא.

ו. ועוד והוא העיקר, שאפילו לשיטתכם המוטעית שבעליית יהודים לארץ הקודש בזמן הזה יש התחלה של קבוץ גלויות, מ"מ המדינה הציונית אין לה קשר לגאולה. והגם שהשלטון הוא העוזר לקבוץ, הרי גם כורש עזר לקבוץ של בית שני, והאם משום כך הוא היה משיח, או שיש ליחס לו איזו קדושה?

ז. ומה שהבאת מה"ישועות מלכו", הרי מה שכתב שזהו אתחלתא דגאולה היינו בשם המושאל, וכמו שאמרו במגילה (יז, ב) "מלחמות אתחלתא דגאולה" (וכדלקמן). וכמובן שאין לזה קשר לתחילת הגאולה ממש שהיא רק ע"י משיח צדקנו ולאחר בנין בית המקדש.

ח. וגם אם נתכוין ה"ישועות מלכו" לאתחלתא דגאולה ממש, הרי במקום שדברי האחרונים סותרים פסק דין מפורש של הרמב"ם (שרק משיח מקבץ הגלויות), אין האוחזים בשיטת הרמב"ם צריכים ליתן תשובה, אלא להיפך. ובפרט שפס"ד הרמב"ם אינו במחלוקת כלל וכל נושאי כליו מודים לו בזה וכנ"ל.

■ בין אור לחושך

4. יש מקורות לכך שקבוץ גלויות יהיה ע"י מלכי הגוים

בספר שיבת ציון ח"ב עמ' 3, כתב בשם המלבי"ם: "יש לי כמה ראיות מפשטי הכתובים כפי פירושי, כי הגאולה תצמח לאט לאט, כשחר נכון מוצאו הולך ואור עד נכון היום. ושתחילה יתישבו אנשים מבני ישראל בא"י ברשיון מלכי הארץ הישרים והחסידיים, ויהיה ישוב ארץ ישראל קודם ביאת משיח". וכמ"ש המלבי"ם בפירושו לישעיה סו, ז". וכן כתב הרד"ק בתהלים קמו, ג: "וכן לעתיד יסבב גאולת ישראל ע"י מלכי הגוים".

תשובה:

- א. בפירוש המלבי"ם שצויין שם לישעיה עה"פ "בטרם תחיל ילדה", כתב **דבר אחר לגמרי**: "כי זמן רב לפני ביאת הגואל, יתקבצו אנשים מועטים מבני הגולה ויקבעו דירתם בירושלים, ואחר שנים רבות שישבו שמה יבואו להם החבלי יולדה שהיא מלחמת גוג ומגוג, ואז יתחיל הקבוץ הגדול הכללי". ועל הקבוץ הראשון של אנשים מועטים כתב: "שלא תהיה עוד העת כלל.. שהוא שנים רבות לפני זמן הגאולה.. רק מתי מספר שיקבעו דירה שמה.. אנשים מתי מספר". וא"כ מהיכן כתב ה"שיבת ציון" בשם המלבי"ם שיהיה אתחלתא דגאולה קודם. ובפרט שבפירושו לישעיה מדגיש שמדובר רק במתי מעט ושזה יהיה הרבה לפני זמן הגאולה.
- ב. גם במה שציטט בשם המלבי"ם, הרי אדרבה, מפורש שיהיה רק "ישוב הארץ" קודם ביאת משיח, ולא הזכיר שזהו קבוץ גלויות.
- ג. מה שכתב בשם המלבי"ם שהגאולה תצמח לאט לאט, הרי כפי שפרשנו את הירושלמי של קמעא קמעא כן נפרש את המלבי"ם. והיינו שגם הוא מודה שהגאולה העתידה תתחיל ע"י משיח, רק שמחדש שלפני ביאת המשיח יתחיל מצב של גאולה בשם המושאל, היינו גאולה מן

■ בין אור לחושך

הצרות, וזה יצמח לאט לאט, ואח"כ יבוא משיח. ועכ"פ עיין לעיל בתשובה לשאלה 3 אות ח'.

ד. גם בדברי הרד"ק אין שום משמעות שקבוץ גלויות אינו ע"י משיח, אלא שקבוץ הגלויות **שע"י משיח** יהיה ברשיון האומות. וראה בתשובה לשאלה הבאה אות א'.

הציונות משיחיות שקר

מתוך ספר "קובץ מאמרים" להגאון ר' אלחנן ווסרמן זצ"ל, ח"א ע' רנג: "הנה ידוע כי כלל ישראל סובל תמיד משני דברים: מבחוסן, מעלילות דם. ומבפנים, ע"י משיחי השקר, אשר מתחילתן הם מפתים ומבטיחים להעלות לארץ ישראל, וסופן של כל משיחי השקר הוא שמד לאלפים ולרבבות מישראל. והמסתכל בעין חודרת יראה, כי גם בזמננו ישנו למשיח השקר הזה, אשר התלבש בכת הידועה האומרת בפיה להוליך לארץ ישראל, ובאמת היא מוליכה לכפירה גמורה בעיקר".

■ בין אור לחושך

5. ברמב"ן מפורש שקבוץ גלויות יהיה ע"י רשיון האומות

בפירוש הרמב"ן לשה"ש (ח, יג) כותב: "ראשית הגאולה העתידה תהיה עפ"י רשיון המלכויות ויהיה קצת קיבוץ גלויות, ואח"כ יוסיף ה' שנית ידו כדכתיב ושב ה' אלקיך את שבותך וריחמך, ושב וקבצך". הוא מזכיר שם גם את הפסוק הנ"ל (ישעיה נו, ח) "מקבץ נדחי ישראל, עוד אקבץ עליו לנקבציו", שממנו רואים שיש שני תהליכים של קבוץ גלויות, וגם הראשון שברשיון האומות הוא חלק מהגאולה.

תשובה:

א. עיין לעיל חלק ראשון הערה 58 במה שביאר בזה הרבי. ובנוסף לאמור שם, הרי הציטוט שכתבת מהרמב"ן (ושמצטטים אותו הרבה מהוגי הדעות של רעיון אתחלתא דגאולה), אינו נכון כלל. הרמב"ן כותב שם שיהיו שני קבוצים, האחד הקבוץ של עשרת השבטים שהם נקראים בפסוק (ישעיה יא, יב) "ואסף נדחי ישראל", והשני קבוץ גלות יהודה שעל זה ממשיד בפסוק (שם) "ונפוצות יהודה יקבץ". ועל קבוץ זה השני כותב הרמב"ן: "ואחר כן יבואו הנפוצות המפוזרים בין העמים, ושמו להם ראש אחד הוא משיח בן דוד שהיה עמהם בגלות, וברשיון מלכי האומות ובעזרתם ילכו לארץ ישראל.. וזהו נאום ה' אלקים מקבץ נדחי ישראל - אלו עשרת השבטים, עוד אקבץ עליו לנקבציו - עוד אקבץ על הנקבצים ההם קובץ אחד, הם נפוצות יהודה".

ב. הרי שיש כאן סילוף של דברי הרמב"ן בכמה פרטים: א) שלדבריו הקבוץ הראשון הוא של עשרת השבטים (וכתב שם שקבוץ זה יהיה ע"י משיח בן יוסף שילחם באומות וינצחם), וא"כ מה זה שייך לקבוץ שעשתה המדינה, האם עד עתה עלו עשרת השבטים? ב) שאת הענין של רשיון מלכי האומות כתב דוקא על הקבוץ השני (שיהיה כדבריו שם זמן ארוך מאד אחרי קבוץ עשרת השבטים), וא"כ אין זה מתאים כלל למצב של היום. ג) שעל קבוץ זה שיהיה ברשיון מלכי האומות

■ בין אור לחושך

- מעיד הרמב"ן שיהיה זה **ביחד עם משיח בן דוד**. וא"כ כל מה שכתבתם מהרמב"ן אינו אמת כלל ואינו שייך לענינו.
- ג. גם הרמב"ן המסולף שציטטתם, אינו מדבר כלל על שלטון יהודי בא"י לפני משיח, שכאילו זה עצמו קשור לגאולה, אלא רק לעצם הענין שתהיה התחלה של קבוץ גלויות לפני עיקר הקבוץ שיעשה משיח.
- ד. ואם באמת מחפשים אתם מה שכותב הרמב"ן, למה מתעלמים מהמפורש בדבריו בפירושו לבלק כד, יז: **"כי המשיח יקבץ נדחי ישראל"**.
- ה. פירוש הפשוט בפסוק "עוד אקבץ עליו לנקבציו" אינו שיש קבוץ של ה"ציונים" ואח"כ קבוץ של משיח, אלא כפירש"י (ועוד מפרשים שם) שלאחר קבוץ עם ישראל יהיה קבוץ נוסף מן **העכו"ם שיתגיירו** וילוו עליהם. וזהו בהמשך למה שנאמר בפסוקים (ו-ז) שלפני זה: **"ובני הנכר הנלווים על ה'.. כי ביתי בית תפלה יקרא לכל העמים"**, ועיי"ש במפרשים שיש הוכחה לפירוש זה גם מהפסוק הבא אחריו.
- ו. הרבי כותב פירוש נוסף ב"עוד אקבץ עליו לנקבציו" (ספר השיחות תנש"א ח"א ע' 18), שנוסף על הקבוץ דכלל ישראל ("מקבץ נדחי ישראל"), ישנו גם הקבוץ דכל **יחיד** בפני עצמו, כמ"ש (ישעיה כז, יב): **"ואתם תלוקטו לאחד אחד בני ישראל"**. ובפשטות, שלאחרי שהקב"ה מקבץ נדחי ישראל מהמקומות שבהם נמצאים "צבור" (עשרה, ועל אחת כו"כ יותר מעשרה) מישראל, חוזר ומקבץ גם את היחידים שנשארו בגלות גם לאחר קבוץ הרבים". ועיי"ש הביאור בזה.

■ בין אור לחושך

6. בגמרא מוכח שמשיח יבוא רק לאחר בנין ירושלים

במגילה (יז, ב) מתואר סדר הגאולה: "ומה ראו לומר גאולה בשביעית, אמר רבא: מתוך שעתידין ליגאל בשביעית, לפיכך קבעוה בשביעית. והאמר מר בששית קולות, בשביעית מלחמות, במוצאי שביעית בן דוד בא. (ותירצו) מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא.. ומה ראו לומר קבוץ גלויות לאחר ברכת השנים, דכתיב ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל כי קרבו לבוא. וכיון שנתקבצו גלויות נעשה דין ברשעים, שנאמר (ישעיה א, כה) ואשיבה ידי עליך ואצרוף כבור סיגיד, וכתוב (שם, כו) ואשיבה שפטיך כבראשונה. וכיון שנעשה דין מן הרשעים, כלו המינים, וכולל זדים עמהם, שנאמר (שם, כח) ושבר פשעים וחטאים יחדו (ועזבי ה' יכלו). וכיון שכלו המינים מתרוממת קרן צדיקים, דכתיב (תהלים עה, יא) וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק.. והיכן מתרוממת קרנם בירושלים, שנאמר (שם קכב, ו) שאלו שלום ירושלים ישליו אהביך. וכיון שנבנית ירושלים בא דוד".

אנו רואים מכאן, שסדר הגאולה יהיה: בתחילה מלחמות, והם כבר נקראים בשם "אתחלתא דגאולה". אחר כך ארץ ישראל תחזור לתת פירותיה, אחר כך קבוץ גלויות, אח"כ דין ברשעים, אח"כ בנין ירושלים, ורק לבסוף בן דוד בא.

גמרא זו נפסקה להלכה, כפי שהביא הבית יוסף בטור או"ח סימן קיח שעל פי גמרא זו, אנו מסדרים 3 פעמים ביום את תפלותינו. גם שאר גדולי ישראל הבינו, שגמרא זו היא להלכה. הרב קלישר זצ"ל, רצה לחדש להקריב קרבנות קודם ביאת המשיח, ובשו"ת "בנין ציון" (סימן א'), כתב על כך: "והנה מה שפירש מר נ"י בזה, הוא מפורש נגד גמרא דמגילה, דאמרינן שם וכיון שנבנית ירושלים בא דוד... וכיון שבא תפלה בא

■ בין אור לחושך

העבודה... הרי סידור ברכות י"ח של אנשי כנסת הגדולה, מורה על ביטול דעתו דמר נ"י".

תשובה:

א. כאמור לעיל, נתינת הפירות החלה כבר לפחות לפני 500 שנה בזמן מרן הב"י, ועכ"פ בודאי שהחלה כשקמו המושבות לפני למעלה מ-100 שנה. וא"כ המלחמות שהם **לדעתכם** אתחלתא דגאולה ממש וזמנם לפני נתינת הפירות, הם אלו שהיו לכל הפחות עוד לפני מלחמת העולם הראשונה, ומהו הקשר בין זה להקמת המדינה.

ב. מפורש בפירש"י במגילה שם, שהמלחמות נקראות אתחלתא דגאולה, רק **בשם המושאל**: "ואע"ג דהאי גאולה **לאו גאולה דגלות היא**, אלא שיגאלנו **מן הצרות** הבאות עלינו תמיד". וא"כ גם אם תרצו לומר שהמלחמות הם מלחמת השחרור בשנת תש"ח, ונתינת הפירות החלה כביכול רק אחריה, הרי שאין מדובר כלל בגאולה עם קשר לגאולה מן הגלות, רק לגאולה מן הצרות. ואיך נעשית המדינה ל"ראשית צמיחת גאולתנו" בגלל מלחמות אלו. והאם יתכן להתעלם באופן כזה מפירוש רש"י שעל אתר?!

ג. ועוד מפורש ברש"י הנ"ל, שהמלחמות נקראות בשם גאולה (בשם המושאל) רק משום שהם **גואלות אותנו** (באופן סופי) "מן הצרות הבאות עלינו תמיד". אך לצערנו הרב, המלחמות של המדינה לא גאלו אותנו מצרות, ובחמישים שנה האחרונות יש רבבות משפחות שכולות לא עלינו ומאות אלפי פצועים מהמלחמות והטרור, ובעוונותינו הרבים צרות אלו ממשיכות **תמיד** ולא הפסיקו לרגע אחד, גם בימינו אלה ממש.

ד. גם לדבריכם, הרי **מפורש** בגמרא בהמשך לנ"ל: "**במוצאי שביעית בן דוד בא**", והיינו שמשית בא לפני התקופה של הברכות הבאות. וא"כ דוקא לפי פירושכם במאחז"ל זה, חייב בן דוד לבא מיד עם סיום המלחמות, וכמובן לפני הברכה התשיעית של ברכת השנים והפירות, ובודאי לפני קבוץ גלויות שלאחרי זה. ולדעתכם, איפה הוא בן דוד? ואיך יתכן קבוץ גלויות בלעדיו.

■ בין אור לחושך

ה. ועיין משי"כ ה"טורי אבן" במגילה שם, שעל כרחך בן דוד בא בשנה השמינית, דמלבד מה שאמרו שם "במוצאי שביעית בן דוד בא", הרי כל הברייתא מדברת על השינויים בעולם שיהיו בשבע השנים שקודמים לביאת משיח, ובשנה השביעית שהיא האחרונה יש את ענין המלחמות, וא"כ מיד בסיום שבע שנים אלו בן דוד בא, והיינו **קודם** בנין ירושלים ובית המקדש **וקודם** קבוץ גלויות. ובפשטות הוא בא **בכדי לנצח את המלחמות שהחלו בשביעית**, וכפסק הרמב"ם שמשיח לוחם מלחמות ה' ומנצח. וא"כ גם האתחלתא דגאולה של המלחמות היא ע"י משיח דוקא.

ו. ומה שמסיימת הגמרא שם: "וכיון שנבנית ירושלים בא דוד", על כרחך לפרש כמ"ש אדמו"ר מוהרש"ב באגרותיו ח"א אגרת קל (ומובא בקצרה לעיל ח"א הערות 22, 37) וז"ל: "דבודאי ביאת משיח קודם לבנין ירושלים ובנין בית המקדש, והבנין יהיה ע"י משיח וע"י תהיה קבוץ גלויות, ואז יהיה אח"כ מלכותו והיא מלכות בית דוד. וזהו דקדוק לשון הגמרא "וכיון שנבנית ירושלים בא דוד", ולא קאמר **בן דוד**, דמשיח נקרא בכמה מקומות בשם בן דוד.. ואמר כאן בא דוד הכוונה על מלכותו, וכמ"ש ועבדי דוד מלך עליהם (יחזקאל לז, כד. ועי"ש במצודות). וקרוב הדבר לאמר שאז יתוסף מעלה בו עצמו. והיינו ש"בא דוד" פירושו מלכות דוד השלימה על כל ישראל, בחינת "משיח ודאי", שזה יהיה אחרי קבוץ גלויות, אבל "בן דוד" יבוא לפני בנין בית המקדש, והכוונה למשיח עצמו בהיותו "בחזקת משיח" לפני מלכותו השלימה בירושלים. וכמו שביאר הב"ח או"ח סימן קיח בענין השייכות שבין "וכסא דוד עבדך מהרה בתוכה תכין" לברכת בונה ירושלים: "כי אין כסא ה' שלם אלא כשכסא דוד על מכונו בירושלים.. דכשנבנה ירושלים ובית המקדש הנה אז דוד בא ויושב על כסאו, כמו שהגון למלך שיהא יושב על כסא מלכותו בעיר ממלכתו".

ז. ומה שהבאת משו"ת בנין ציון, הרי אין ספק שהגמרא היא להלכה, שעבודת הקרבנות תהיה רק לאחר בנין ירושלים ובית המקדש, אבל לכל זה אין שייכות לפירוש המוטעה ב"מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא", שכאילו הכוונה לסתם מלחמות (בלי גאולה סופית מהצרות), ושכאילו הכוונה לגאולה מן הגלות (היפך פירוש רש"י). ולכל זה אין

■ בין אור לחושך

- שייכות למה ששכחת לציין את המפורש בגמרא שבן דוד בא במוצאי שביעית, הרבה לפני בנין ירושלים ובית המקדש.
- ח. גם לדבריכם, אם אמנם הסדר הזה מוכיח את עצמו, א"כ מתי היה **דין ברשעים**? והרי בינתיים הרשעים חוגגים, ומהרסיך ומחריביך ממך יצאו, ומאורעות השנה האחרונה יוכיחו. וכמו"כ מתי הוחזרו **השופטים**, ואולי תפרשו את הכוונה ב"ואשיבה שופטיך כראשונה" לבית המשפט העליון (שרק לאחרונה פסקו, שאסור להפריע לערבים לעבד את אדמותיהם ע"י הקמת חומת בטחון נגד המחבלים, אבל מותר בלי ספק לגרש אלפי יהודים מבתיהם ומפרנסתם ולמסור את נחלתם לרוצחי ילדיהם)?
- ט. וכל זה מוכיח בעליל, שדרך הלימוד הזו לקחת מילה אחת של אגדתא ולבנות עליה תילי תילים של הלכות נגד פסק דין מפורש ברמב"ם, אין לה כל יסוד, והיא גילוי פנים בתורה שלא כהלכה.
- י. אין לי ספק שכאשר כבו מתפלל ג' פעמים ביום את ברכת "גאל ישראל" (**שלפירושכם** בגמרא הנ"ל, ברכה זו היא גאולה של "אתחלתא" הרבה לפני ביאת משיח), מ"מ אין הוא מקשר בדמיונו את "גאל ישראל" עם בן גוריון או שמעון פרס ואריק שרון שר"י, אלא מתפלל על גאולה אלקית בהקמת סוכת דוד הנופלת, ומלכות דוד דוקא, ולא מדינה "ציונית" המקימה בידיים את מדינת אל-קעידא בסמוך לערי ישראל. וא"כ גם אתה מודה שהברכה ה"שביעית" היא גאולת משיח ולא גאולת המדינה.
- יא. אמנם מה שעדיין יש להבין בגמרא שם, דמשמע לכאורה שקבוץ גלויות הוא לאחר נתינת הפירות ולפני בנין ירושלים. וגם בסדר התפלה, הרי ברכת "מקבץ נדחי עמו ישראל" היא אכן לפני ברכת "בונה ירושלים", ואיך זה מתאים לסדר שכתב הרמב"ם שקבוץ גלויות הוא אחרי בנין בית המקדש. והביאור בזה יובן כשנתבונן בלשון הגמרא, שבכל שאר הברכות כתבה בלשון ברורה, כגון: "וכיון שנתקבצו גלויות נעשה דין ברשעים.. וכיון שנעשה דין מן הרשעים, כלו המינים.. וכיון שכלו המינים מתרוממת קרן צדיקים.. והיכן מתרוממת קרנם בירושלים.. וכיון שנבנית ירושלים בא דוד", ורק בענין קבוץ גלויות פתחו בלשון קושיא: "**ומה ראו לומר** קבוץ גלויות לאחר ברכת השנים", ולכאורה

■ בין אור לחושך

גם בזה היה לגמרא לומר בפשטות: "וכיון שניתנו הפירות נתקבצו גלויות, שנאמר כו". אלא שזוהי גופא קושית הגמרא, שהרי קבוץ גלויות הוא לאחר בנין בית המקדש וירושלים, וא"כ מה ראו לומר את ברכת קבוץ גלויות לאחר ברכת השנים, **שלא לפי סדר המאורעות**. ותירצו שבנתנית הפירות יש סימן שקבוץ גלויות קרוב לבוא, ולכן מיד אחרי ברכת השנים מתפללים שקבוץ זה אמנם לא יתעכב (ועיין עוד בענין הסדר דבנין המקדש וקבוץ גלויות, לעיל חלק ראשון הערה 37).

קליטת עליה – נוסח מדינת ישראל

מתוך "המדריך השומרי" בהוצאת הסתדרות השומר. הוראות קליטת חניכי עליית הנוער בתחלת זמן יסוד המדינה. הכותרת: "כיצד ננהג בחניכים דתיים":

"בין חניכינו אנו פוגשים לא אחת בחניכים דתיים, ביחוד בהדרכה במעברות ישובי עולים. מובן שכוונתנו היא להביאם לידי הכרה, **כי אמונתם באלקים משוללת הגיון והצדקה**, וכי הדת.. אין לה זכות קיום אצל הנלחמים למשטר מתקדם. אולם דרך החינוך להכרה זו אינה קצרה.. בתקופת ארגון הקבוצה, אין המדריך צריך לומר לחניכים כי הוא רוצה להביאם לנטישת האמונה הדתית.. עיקר הפעולה צריכה לבוא אחר כך, ולהתבסס על הסברת הבסיס החומרי של העולם, שאינו משאיר כל מקום לכחות עליונים על טבעיים.. לאחר הסברה זו שלא כלולה בה התקפה ישירה על הדת, כי אם השמטת הבסיס מתחתיה, יגיע החניך מעצמו להכרה שאין אלקים, ויטוש את האמונה הדתית".

7. בירושלמי מפורש שבית המקדש יבנה לפני ביאת משיח

לפי דברי האדמו"ר מליובאוויטש יש כאן יסוד ברמב"ם, שהשלב הראשון של הגאולה חייב להיות "יעמוד מלך". יסוד זה אינו ידוע לנו מקורו בדברי חז"ל. גם בירושלמי מעשר שני פ"ה ה"ב מפורש, שכן דוד בא בסוף התהליך. וכך איתא שם: "אמר רבי אחא, זאת אומרת שבית המקדש עתיד להיבנות קודם למלכות בית דוד". וכתב על כך הגבורות ארי" (תענית יז, א): "דברי חכמינו שבירושלמי נאמנים עלינו, והרחמן יזכנו לבנין הבית ולימות המשיח". מכל מקורות אלו נראה ברור, שהגאולה לא מתחילה במינוי מלך. ולפי הבנתו של האדמו"ר מליובאוויטש, הרמב"ם כתב פסק שהוא מנוגד לכל דברי חז"ל. לא די שיש כאן פסק ללא מקור, אלא עוד שמדבריהם נראה להיפך.

תשובה:

א. זה שהרמב"ם קובע שסדר הגאולה הוא מלכות דוד ואח"כ בית המקדש, הוא לא חידוש של הרבי מליובאוויטש. שהרי מלבד הסדר שכתב בפ"א הי"ד "יעמוד מלך.. ויבנה מקדש במקומו", הנה גם בריש ה"א שם קבע הרמב"ם באופן ברור: "המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה, לממשלה הראשונה, ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל".

ב. לשון שאלתך "יסוד זה אינו ידוע לנו מקורו בדברי חז"ל", ושלכן אינך מקבל את דברי הרמב"ם, נובע מצורה מוזרה מאד של לימוד התורה, שהלומד עושה בה כבתוך שלו. גם הדברים שלא התבישת להדפיס בספרך, שכביכול פסק זה של הרמב"ם "מנוגד לכל דברי חז"ל", הם מחוצפים ומעידים על בורות מדהימה, שהרי כבר הבאנו לעיל ח"א הערות 24, 26, כמה וכמה מקורות מהתוספתא, הגמרא, הירושלמי, המדרש רבה, הזוהר הקדוש ועוד, שתהליך הגאולה בנין בית המקדש וקבוץ גלויות נעשה רק ע"י מלך המשיח. וראה ירושלמי פאה פ"א ה"א

■ בין אור לחושך

שאמר רבי מנא: "כי לא דבר רק הוא מכס, ואם הוא רק - מכס, למה שאין אתם יגיעין בו".

ג. גם המהרש"א ידע לפחות כמוך את הגמרא במגילה יז, ב. ואעפ"כ כתב **כמה שורות לאחרי זה** בדף יח, א: "כדאמרינן בפרק כ"ג, ג' מצוות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות בית הבחירה, ומסיק להעמיד להם מלך מקודם. וא"כ **לעתיד נמי ודאי יהיה כן**, וכיון דכתיב והביאותים אל הר קדשי דהיינו בנין בית הבחירה, **על כרחך דבא דוד מקודם**". ללמדך שאין מהסוגיא במגילה שום ראיה שיש אתחלתא דגאולה או בנין ירושלים לפני משיח, ואדרבה.

ד. הקושיא מהירושלמי מעשר שני, כבר נתבארה באגרת הנ"ל מכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב, שכוונת הירושלמי היא שבית המקדש יבנה קודם מלכות דוד השלימה על כל ישראל. שהרי בית המקדש יבנה קודם קבוץ גלויות, ואז מלכות דוד עדיין אינה שלימה, ורק כשיתקבצו הגלויות וכסא דוד יהיה נכון בירושלים, תהיה מלכותו בשלימות.

ה. מה שהעתקת מה"גבורות ארי"י שמסכים עם הירושלמי שבנין בית המקדש קודם למלכות דוד, הנה מה שהביאו לזה הוא קושייתו על הגמרא בתענית שם שכהנים היודעים באיזה יום קבועים בתי אבותם לעבודה, אסורים לשתות יין כל אותו היום, שמא יבנה המקדש היום ושכור אסור בעבודה. והקשה הגב"א, הרי ר"א ור"י חולקים אם בית המקדש יבנה בניסן או בתשרי, וא"כ כל השנה חוץ משני חדשים אלו אין שום חשש לשתות יין. ותירץ, שהמחלוקת בין ניסן לתשרי היא רק על ביאת המשיח, אבל בית המקדש (שע"פ הירושלמי יבנה קודם ביאת משיח) זה יכול להיות כל השנה כולה, ולכן אסורים לשתות יין. והגאון בעל "כלי חמדה" בפרשת שמיני אות ג' הביא את הגב"א, וכתב על דבריו: "אני תמה על מרא דכולא תלמודא, שברור לו דכולי עלמא ס"ל כירושלמי דבנין בית המקדש קודם שיבוא משיח". והוכיח הכל"ח נגד זה מהגמרא בזבחים מה, א. שהקשה אב"י: "אלא מעתה כל **שחיטת קדשים** לא לתני, הלכתא **למשיחא** הוא". ופירש"י: "הרי קבע לנו הלכה הצריכה לנו לימות המשיח **כשיבנה בית המקדש**, ועכשו לא הוצרכנו לה". ומבואר, שלדעת אב"י "קודם שיבוא משיח לא יהיה

■ בין אור לחושך

שחיטת קדשים כללי". ומעתה הרי בתענית שם מסכים אביי לדין זה של איסור שתיית יין לכהנים (ואדרבה, שסובר כרבי שלולא סיבה צדדית שאומר שם, הרי כהן שאינו יודע מתי קבועים בתי אבותיו אסור לשתות יין לעולם), והרי אביי הוא שאומר בזבחים שהלכות שחיטת קדשים שייכים רק למשיח. וע"כ שאין לתרץ בתענית שם שהאיסור לשתות יין קשור לזה שבית המקדש יבנה קודם ביאת משיח. ונדחו דברי הגבורות ארי.

הציונים כת המינים

מתוך שו"ת "צפנת פענח" להגאון האדיר ר' יוסף רוז'ין מרוגאצ'וב זצ"ל, סימן סט: "קבלתי מכתבכם אודות כת המעוקשה, המכנים עצמם ציונים. לא לחינם, רק משום מה שכתב רש"י ביומא דף עז ע"ב, דציון חוץ לירושלים והוא שוק העליון, המובא בירושלמי שקלים פ"ח ה"א. וזה קצרן של גוים המובא שם. כי המינים הידועים היו בשוק העליון בכל מקום".

■ בין אור לחושך

8. ביאור אדמו"ר מוהרש"ב בירושלמי, אינו מובן

הביאור של האדמו"ר מוהרש"ב (שכוונת הירושלמי היא למלכות בית דוד השלימה בירושלים, ושגם הירושלמי מודה שכבר הרבה קודם לזה יבוא מלך המשיח ויבנה את בית המקדש), קשה להולמו. ואעתיק בזה ממאמרו של הגרש"י ז"ל, ואז תובן שאלתי. וז"ל של הרב ז"ל:

"בתהליכים אלה מתי זמנו של בניין המקדש? מצינו סתירות: במשנה מעשר שני (פ"ה מ"ב) שנינו: ר' יוסי אומר, משחרב בית המקדש היה התנאי הזה (המדובר הוא בתקנה, שמהלך יום אחד סמוך לירושלים מכל צד לא יהיו פודים פירות כרם רבעי אלא יביאו את הפירות עצמם לירושלים, כדי לעטר שוקי ירושלים בפירות, ולאחר שחרב בית המקדש בטלה התקנה). ותנאי היה, אימתי שיבנה המקדש במהרה בימינו (כך הלשון במשנה שבירושלמי) שיחזור הדבר לכמות שהיה. ועל זה נאמר בירושלמי שם: "אמר רבי אחא, זאת אומרת שבית המקדש עתיד להיבנות קודם למלכות בית דוד", כלומר שאם המלך המשיח יבוא קודם, מה לנו להתנות תנאים על אחר כך, המשיח כבר יורה לנו כיצד לעשות, אלא שבית המקדש יבנה קודם ביאת המשיח".

ועפ"ז איך אפשר לומר שגם לדעת הירושלמי יבוא משיח כבר לפני זה, והרי אם כך עדיין נשארת הקושיא שיוכלו לשאול את המשיח אחרי בנית המקדש (וקודם מלכותו השלימה), וא"כ למה יצטרכו תקנה?

תשובה:

א. הפירוש הזה בירושלמי "שאם המלך המשיח יבוא קודם, מה לנו להתנות תנאים על אחר כך, המשיח כבר יורה לנו כיצד לעשות", הוא פירושו הפרטי של הרב ז"ל. אבל ה"פני משה" מבאר את הירושלמי לגמרי באופן אחר: "זאת אומרת מהמקרא הזה, דבנין בית המקדש לעתיד יהיה קודם **שיתפשט** מלכות דוד בירושלים.. וכי מה אכפת

■ בין אור לחושך

לעטר שווקי עד שלא תחזור להיות בשלוח, וזה לא יהיה אלא עד שיכבוש מלך המשיח את האומות, ותחזור מלכות דוד למקומה בירושלים". ומסיים: "כך יהיה לעתיד, שמתחילה יבנה בית המקדש, ואח"כ יצמח ויעלה מלכות בית דוד ותהיה תשועה גמורה" ולפי זה, אכן מדובר על מלכות דוד השלימה שרק אז תהיה ירושלים בשלוח. ואדרבה שמדויק לשון הפ"מ יש ראייה לביאורו של אדמו"ר מוהרש"ב, שהרי הפ"מ דייק: "דבנין בית המקדש לעתיד יהיה קודם שיתפשט מלכות בית דוד בירושלים.. ותחזור מלכות דוד למקומה.. ותהיה תשועה גמורה". (וראה עוד פירוש של תלמידי הגר"א המובא ברידב"ז שם, שגם לפי דבריהם הכוונה למלכות דוד השלימה על כל ישראל, עיי"ש).

ב. ואפילו לפירושו של ה"מלאכת שלמה" המובא ברידב"ז, הרי השאלה היא ש"אז יהיו כל גדולי עולם" ולא שישאלו את המשיח עצמו. וגם בזה הרי מאחר שעדיין אין מלכות דוד השלימה, כ"ש שאין עדיין תחיית המתים, ובשלב זה לא יהיו כל גדולי העולם.

ג. ועוד והוא העיקר, דעיין ברידב"ז שם בסופו, שלפי פירוש ה"מלאכת שלמה" וגירסתו שם, הרי מסקנת הירושלמי אינה כרבי אחא, אלא שאכן ביאת משיח צדקנו תהיה קודם בנין המקדש. וא"כ לא רק שאין הוכחה מהירושלמי נגד הרמב"ם, אלא שגם מסקנת הירושלמי עצמו היא מקור לפסק הרמב"ם שמלכות דוד קודמת לבנין המקדש.

ד. גם הכלי חמדה שהובא לעיל כתב בהמשך דבריו, שאין לומר בפשט הירושלמי שכוונתו שבית המקדש יבנה קודם שיבוא משיח, אלא "שבנין בית המקדש יהיה קודם שתוסד המלכות על מכונה. דהרי מיד שיבוא מלכות בית דוד ויגאלנו, יהיה עוד מלחמות עם שאר האומות עד שנוצח את כל העולם ויכון מלכותו, וקמ"ל הירושלמי, דלא יתעכב בנין בית המקדש עד שיכון המלכות בשלימות, אלא מיד שיבוא משיח יבנה בית המקדש". ועיי"ש שעפ"ז ביאר את כל מהלך דברי הירושלמי שם. וא"כ תירוצו הוא ממש כמ"ש אדמו"ר מוהרש"ב.

ה. והנה היטורי אב"ן ברי"ה יא, א. הביא את הגמרא בעירובין מג, ב. שהאומר הריני נזיר ביום שכן דוד בא, אסור לשתות יין כל ימות השנה, והקשה, שהרי בין לרי"א ובין לרי"י תהיה הגאולה או בניסן או

■ בין אור לחושך

בתשרי, ולמה אינו שותה יין כל השנה כולה. ובשו"ת "תשובה מאהבה" (לתלמיד ה"נודע ביהודה") סימן ריא תירץ: "ולעני"ד אין זה בגדר קושיא כלל, כי ביום שבן דוד בא אז לא תהיה הגאולה, כ"א כמו שכתב הרמב"ם פ"א מהלכות מלכים, אחר שיכופ את ישראל ללכת בדרך התורה וילחם מלחמת ה' ויצליח ויבנה המקדש וכו', אז תהיה הגאולה שלימה". וכן הביא בשמו ה"פתחי תשובה" ליו"ד סימן רלט סק"ו. וכן תירץ גם ה"שפת אמת" לר"ה שם. וכן ביאר בשו"ת מהר"ם שיק יו"ד סימן ריג.

1. ומכל זה תראה איך שכל גדולי העולם כיוונו לדבר אחד, והקושיא מהירושלמי בטלה ומבוטלת. כי בית המקדש אמנם קודם למלכות דוד השלימה, אבל אינו קודם לביאת משיח בן דוד, שיתחיל בפעולותיו לכופ כל ישראל, ולהלחם מלחמות ה', ולבנות בית המקדש, ולקבץ נדחי ישראל, ואז תהיה מלכותו שלימה בירושלים.
2. ומעתה תבין עד כמה מוזרה טענתך, שכביכול אין מקור לרמב"ם שמשיח בונה בית המקדש, ושכאילו מהירושלמי מוכח שאין הלכה כרמב"ם.

9. כשאין מקור ברור לרמב"ם אי אפשר לפסוק כמוהו

מצאנו יסוד חשוב, בתשובת הרא"ש (שו"ת הרא"ש כלל לא סימן ט) וז"ל: "טועים כל המורים הוראות מתוך דברי הרמב"ם ז"ל ואינן בקיאים בגמרא, לידע מהיכן הוציא דבריו, טועין להתיר האסור ולאסור את המותר. כי לא עשה כשאר המחברים, שהביאו ראיות לדבריהם והראו על המקומות היכן דבריהם בגמרא, ומתוך זה יכול לעמוד על העיקר ועל האמת. אבל הוא כתב ספרו כמתנבא מפי הגבורה, בלא טעם ובלא ראייה, וכל הקורא בו סבור שמבין בו ואינו כן, שאם אינו בקי בגמרא, אין מבין דבר לאשורו ולאמתו, ויכשל בדין ובהוראה. לכך לא יסמוך אדם על קריאתו בספרו לדון ולהורות, אם לא שימצא ראייה בגמרא. וכן שמעתי מפי אדם גדול בברצילונה, שהיה בקי בתלתא סדרי, ואמר: תמהתי על בני אדם שלא למדו גמרא וקורין בספרי הרמב"ם ז"ל ומורים ודנים מתוך ספריו וסבורין שיכירו בהם. כי אמר: אני מכיר בעצמי, כי בגי סדרים שלמדתי, אני מבין כשאני קורא בספריו, אבל בספריו בהלכות קדשים וזרעים, אינני מבין בהם כלום, וידעתי שכך הוא להם בכל ספריו. נאום הכותב, אשר בן הי"ר יחיאל זצ"ל."

דברי הרא"ש הובאו להלכה גם בריב"ש סימן מד, ובכללי יד מלאכי כלל כ'. גם מרן ה"כסף משנה" (על ההקדמה למשנה תורה להרמב"ם) הסכים, כי מותר לכל חכם גדול לחקור במקורות הרמב"ם ולחלוק עליהם. ובשו"ת שואל ונשאל (ח"ה יו"ד ס"א) פסק, שבדין שאינו מפורש בבירור ברמב"ם אלא יש להוציאו מתוך דבריו, לכו"ע אין לפסוק כך ללא מקור מבורר.

והנה דין זה של הרמב"ם ע"פ האדמו"ר עדיין אינו מבורר, אלא בא רק מכת דיוק בסדר הדברים. ולכן, אם אמנם הפירוש ברמב"ם מוכרח להיות כדברי האדמו"ר, הרי על כרחך שאין הלכה כהרמב"ם בזה, ועד

■ בין אור לחושך

שלא נמצא מקור לדבריו בחז"ל, ונסביר מדוע דחה מהלכה את שאר המקורות, אין לפסוק כהלכה זו.

תשובה:

- א. סגנון השאלה מבטא דרך זרה מאד בלימוד התורה. ומקורו באותו מעיין בלתי טהור של הציונות, המגשמת את ההערצה והאמונה לגדולי הראשונים ופוסקי הדורות. כאשר עומד היום מישהו ומכריז, שע"פ דברי הרא"ש אין הוא צריך לקבל הלכה מפורשת ברמב"ם, רק משום שהוא לא מצא המקור לזה, הרי זוהי פריקת עול שאין כמוה, והיא אסקופה הנדרסת לכל מיני רע.
- ב. כמובן שהרא"ש לא התכוין לומר, שבמקום שאיזה עם הארץ לא מצא מקור לדברי הרמב"ם, אין לו צורך לקבל את דבריו ח"ו, אלא רק שמי שאינו בקי באותה סוגיא בגמרא אינו יכול להבין מהי כוונת הרמב"ם, ולכן בלי לדעת המקור אין לפסוק מדבריו **שמא יטעו בכונתו**. ועל זה גופא כתב הכסף משנה בפירושו להקדמת הרמב"ם, שכבר קמו גדולי המפרשים והראו לנכון מוצא כל דין שברמב"ם, ומבטיח להעתיק בפירושו את המקורות שכתבו, ולהוסיף עליהם כפי שיורו לו מן השמים, בכדי שיוכלו להבין פסקי הרמב"ם. וכפי שאכן עשה לכל ספר יד החזקה. וא"כ לאחר שיש לנו היום את הנו"כ המבארים מקורות הרמב"ם, אין מניעה לפסוק כדבריו גם אם נמצא גמרות מפורשות נגד זה (זולת אם הפוסקים שלאחריו חלקו עליו).
- ג. גם הריב"ש והיד מלאכי לא כתבו ח"ו שאין להורות כרמב"ם אם לא מוצאים מקור לדבריו, אלא רק שקשה להבין את דבריו בלי ידיעה בתלמוד. וז"ל הריב"ש שם: "וגם אותן המורים הוראות על פי ספרי ה"ר"ם ז"ל, ולא קדמה להם ידיעה בתלמוד, הרי הם בכלל והגס לבו בהוראה. **לפי שלא יבין עקרי הדברים על אמתתן**, כיון שלא ידע מהיכן הוציא ה"ר"ם ז"ל הדין ההוא". משא"כ כאשר מדובר בגדולי עולם כאדמו"ר מליובאוויטש שכל התלמודים ודברי חז"ל פרושים לפניו כשמלה, שבודאי יכול לפסוק מהרמב"ם ואינו זקוק להסכמת כתי"ר על כך.

■ בין אור לחושך

ד. אם אמנם כדברי הכותב, שאין מקור לדברי הרמב"ם האלו, ואדרבה שדבריו הם ההיפך מחז"ל, אי"כ מדוע לא השיגו עליו הראב"ד והמ"מ והכס"מ. והאם אף אחד לא ידע מהירושלמי שכבוי יודע.

ה. וכאמור שכבר הבאנו בח"א הערה 24 ריבוי מקורות **שבנין המקדש** ע"י משיח, ובהערה 26 שם ריבוי מקורות **שקבוץ גלויות** ע"י משיח. וכבר דחינו לעיל את הראיות מהגמרא במגילה ומירושלמי מע"ש, והבאנו את גדולי האחרונים שפסקו כהרמב"ם דוקא. וזה עצמו שיכול לבוא אדם ולהתבטא באופן הנ"ל שכאילו אין להלכה זו ברמב"ם שום מקור ושכל דברי חז"ל מפורש להיפך, ושלכן אינו צריך לקבל את דבריו, **הרי זה גופא העד הכי נאמן על חושך הגלות.**

ו. אמונה פשוטה של כל עם ישראל במשך 2000 שנה של גלות, שמחכים לביאת מלך המשיח, שהוא יביא את הגאולה. ומכך שהכותב לא מצא מקור לדברי הרמב"ם ולמד גמרות באופן מסולף, הרי על יסוד זה בונה אמונה חדשה בעם ישראל, שכל משך זמן הגלות חיכו כביכול לקבוצת פורקי עול שיחריבו הדת, ויחוקקו חוקי הגוים, וירשמו גוים כיהודים, וימסרו חלקי ארץ הקודש למחבלים, והעיקר שיגדלו פירות, וזהו הקץ המגולה שחיכינו לו, וזוהי התחלת הגאולה שעבורה נטבחו מליוני יהודים כדי להגיע לחורבן רוחני וגשמי זה.

■ בין אור לחושך

10. הרמב"ם קובע שדבריו בענין סדר הגאולה אינם מוכרחים

כל דברינו הנ"ל הם רק אם נניח, שהבנתו של האדמו"ר אכן מוכרחת בדברי הרמב"ם, היינו רק אם נפסוק שברור שלכך כיון הרמב"ם, שסדר הדברים בהלכות מלכים פיי"א הי"ד אכן מעכב. אולם גם בזה יש מקום לספק גדול. שהרי בפרק י"ב ה"ב שינה הרמב"ם את כל סדר הגאולה שכתב בפרק העבר.

וכך כתב בפיי"ב: "אמרו חכמים אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שיעבוד מלכיות בלבד, יראה מפשוטן של דברי הנביאים, שבתחלת ימות המשיח תהיה מלחמת גוג ומגוג, ושקודם מלחמת גוג ומגוג יעמוד נביא לישר ישראל ולהכין לבם, שנאמר הנה אנכי שולח לכם את אליה וגו', ואינו בא לא לטמא הטהור, ולא לטהר הטמא, ולא לפסול אנשים שהם בחזקת כשרות, ולא להכשיר מי שהוחזקו פסולין, אלא לשום שלום בעולם, שנאמר והשיב לב אבות על בנים. ויש מן החכמים שאומרים שקודם ביאת המשיח יבא אליהו. וכל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו, שדברים שתומין הן אצל הנביאים, גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו, אלא לפי הכרע הפסוקים, ולפיכך יש להם מחלוקת בדברים אלו. ועל כל פנים אין סדור הויית דברים אלו ולא דקדוקיהן עיקר בדת, ולעולם לא יתעסק אדם בדברי ההגדות, ולא יאריך במדרשות האמורים בענינים אלו וכיוצא בהן, ולא ישימם עיקר, שאין מביאין לא לידי יראה ולא לידי אהבה, וכן לא יחשב הקצין, אמרו חכמים תפת רוחם של מחשבי הקצים, אלא יחכה ויאמין בכלל הדבר כמו שבארנו".

הרי לנו מפורש בדברי הרמב"ם שיכול להיות אף סדר אחר לגאולה, וכתב בפירושו שאין סדר דבריו עיקר בדת, דכיון שהמדרשים חלוקים, לא ניתן

■ בין אור לחושך

לקבוע כעת בבירור כיצד יהיה סדר תהליך הגאולה לכשתגיע. ואם כן אין שום סתירה מהרמב"ם לומר שעכשיו אין זו אתחלתא דגאולה.

תשובה:

- א. בכל מה שהעתקת מפיי"ב אין שום דבר שבו שינה משהו מפיי"א. שהרי בפיי"ב דיבר על מלחמת גוג ומגוג, ביאת אליהו, בירור חזקת כשרות של יהודים ומצב העולם בזמן המשיח, שכל זה לא הזכיר בפיי"א כלל, כי שם דיבר רק על גדרו ההלכתי של המשיח עצמו ומהם עיקר פעולותיו לפי הסדר.
- ב. מה שכתב בפיי"ב ש"אין סידור הויית דברים אלו.. עיקר בדת, ולעולם לא יתעסק אדם בדברי ההגדות.. ולא ישימם עיקר", בודאי שכוונתו רק לדברים אלו שמזכיר בפיי"ב, שהרי נתן שם שתי אפשרויות אם אליהו בא לפני ביאת משיח או לפני גוג ומגוג, ועל ענינים אלו וכיוצא בהם כתב שאין בהם מסקנה ושאינם עיקר. משא"כ הדברים הברורים שבפיי"א בזה לא נתן שתי אפשרויות, אלא כתב באופן ברור ביותר את עיקרי האמונה בביאת המשיח, והיינו שענינו של המשיח הוא לכופף כל ישראל וכו', ולנצח מלחמות ה', ולבנות בית המקדש ולקבץ נדחי ישראל. ולפי סדר זה דוקא. והרי הרמב"ם עצמו שם את ענין ביאת המשיח עיקר, כשקבע אמונה זו בין י"ג העיקרים שלו. ובמילא חייבים ללמוד ולהתעסק בזה, בכדי לדעת במה להאמין.
- ג. אם יעלה על הדעת שבמה שכתב בפיי"ב שענינים אלו "לא ידע אדם איך שיהיו עד שיהיו", כוונתו גם למשי"כ בפיי"א, אי"כ לשם מה השאיר את ההגדרות של "בחזקת משיח" ו"משיח בודאי" בפיי"א, והרי בין כך צריך לחכות ולראות "עד שיהיו". ועל סמך מה יש לו חזקת משיח, ואיך קובע שבשלב מסוים הוא נעשה "משיח בודאי", והרי אין אדם יודע דברים אלו עד שיהיו. ועל כרחך שבהלכות שבפיי"א אין שום ספק.

■ בין אור לחושך

11. הוכחות נוספות שהסדר בפי"א אינו מוכרח

בשו"ת מהרלב"ח (סימן קמז סוף ד"ה ועל הדבר) משמע, שדברי הרמב"ם הללו שבפי"ב שייכים גם לכל מה שכתב בפרק י"א. וזה לשון מהרלב"ח שם: "הטעם שחזר הרב בזקנותו ממה שכתב בילדותו בפירוש המשנה (שהסנהדרין קודמים לביאת המשיח), הגם שנודה שנראה כן מדברי חכמינו ז"ל ומפשטי הפסוקים, לפי שלדעתו ז"ל סדר רוב אותם הדברים העתידיים נעלם מן הכל ואפילו מהם ז"ל וכמו שכתב בפרק י"ב מהלכות מלכים, ולכן כתב שהדבר צריך הכרע. ומי שיראה כל דברי הרב שם בפי"א מאותם ההלכות, יראה בפירוש שאין דעתו בסדור אלו הדברים כפי הנראה מדברי רבותינו ז"ל באותם המקומות שכתבתי למעלה, אלא סדור אחר שנראה בעיני חכמתו שהיה יותר קרוב לשכל, ובפרט מכח ההוא עובדה דבן כוזיבא שחשב עליו ר"ע שהיה משיח, כמבואר בדבריו שם. שהרי כתב בבירור כמה פעמים שמלך המשיח יבנה בית המקדש ויקבץ נדחי ישראל, ואם לדעתו ז"ל ביאת המשיח תקדם לבנין בית המקדש, כל שכן שתקדם להשבת השופטים כיון שאין שופטים בלא מקדש".

הנה רואים שהרלב"ח הבין, שדברי הרמב"ם בפי"ב קאי גם על דבריו בפי"א לגבי סדר הדברים, האם משיח יקדם או מינוי הסנהדרין. שהרי ענין "וחוזרים המשפטים בימיו כמו שהיו מקודם" נזכר בפי"א, והרלב"ח מבין שדבריו בפי"ב קאי אף עליהם.

ובאמת יש להוכיח כן מדברי הרמב"ם עצמו, שגם דבריו בפי"א אינם החלטיים. שהרי פתח את ה"ד במילים "ואם יעמוד מלך מבית דוד". והנה אם היה מוכרח שקודם לכל יהיה מינוי מלך, היה צריך לכתוב בצורה ברורה והחלטית "וכשיעמוד מלך מבית דוד". והוא כתב רק "אם", לומר לך שאם יהיה באופן זה הרי זוהי אחת מהדרכים שיכולה

■ בין אור לחושך

לבוא הגאולה. אולם יתכנו גם אופנים אחרים, כפי שיכתוב בפיי"ב. וכיום אנו זוכים לראות שאכן הדברים מתקיימים לא לפי מה שכתב בפיי"א, אלא לפי המדרשים שאתחלתא דגאולה וקבוץ גלויות הם לפני ביאת המשיח.

ולפירוש זה, אין שום סתירה מדברי הרמב"ם לכך שהיום אנו בתקופת אתחלתא דגאולה, ולא כפי שהבין האדמו"ר מליובאוויטש. ולפירושנו זה מעלות רבות יותר מפירושו של האדמו"ר, שהרי הוא מדויק בלשונו "ואם יעמוד מלך", עוד זאת טובה כפולה ומכופלת, שנמצא שאין שום סתירה ומחלוקת בין דברי הרמב"ם לשאר דברי חז"ל.

תשובה:

א. המעיין ברלב"ח שם יראה ברור, שקיים דוקא את פסק הרמב"ם בפיי"א שהסנהדרין (בית דין הגדול בירושלים) חוזרין לאחר ביאת משיח. והדגיש שדברים אלו כתב הרמב"ם בפיי"א בצורה ברורה, כי אע"פ שלכאורה הוא נגד כמה מדרשים, הרי למד הלכה זו ממעשה רבי עקיבא ובן כוזיבא.

ב. מה שהביא הרלב"ח מפיי"ב "גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלוי", הוא בכדי לבאר את דברי הרמב"ם בענין הסמיכה ש"הדבר צריך הכרע", ולא בכדי לומר שהאמור בפיי"א אינו החלטי. וראה באריכות לעיל ח"ב במילואים להערה 116, ואכ"מ.

ג. בעניננו מבואר כן ברמב"ם לא רק ע"פ סדר הענינים שכתב בה"ד, אלא כנ"ל גם במה שכתב בפירוש בתחלת ה"א: "המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה.. ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל". והיינו שלפני ביאת מלך המשיח אין כל ענין של גאולה, וקבוץ גלויות הוא אחרי בנין בית המקדש. ולפי דבריך, למה פתח הרמב"ם את ה"א במילים: "המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה.. ובונה המקדש וכו'", והרי כפי שאמר "ואם" בריש ה"ד היה לו לומר גם בה"א: "ואם יעמוד מלך.. ואם יחזיר מלכות דוד.. ואם יבנה המקדש". וזאת בכדי שדבריו לא יסתרו כביכול את מאמרי חז"ל שצינת (וכבר כתבנו שאין מהם שום ראיה נגד הרמב"ם).

■ בין אור לחושך

- ד. גם בפ"א ה"ב כתב הרמב"ם: "מינוי מלך קודם למלחמת עמלק.. והכרתת זרע עמלק קודמת לבנין הבית" (ועיי"ש ה"א שכן היה גם בכניסתן לארץ). ומשמע ברמב"ם שסדר זה הוא לדורות. ועיין לעיל שהעתקנו את מה שכתב המהרש"א במגילה (יח, א) שאמנם כסדר הזה יהיה לעתיד לבא.
- ה. גם בהלכות מעשה הקרבנות פ"ב סוף הי"ד כתב הרמב"ם: "הנביא צוה ופירש כיצד יהיו מקריבין המילואים עם חנוכת המזבח **בימי מלך המשיח כשיבנה בית שלישי**", והאם לדעתך גם על הלכות מעשה הקרבנות נתכוון הרמב"ם כשכתב בהלכות מלכים פ"ב שדברים אלו לא ידע אדם איך שיהיו עד שיהיו.
- ו. כוונת הרמב"ם במש"כ "ואם יעמוד מלך" פשוטה, ואין בה שום קושיא כלל. שהרי הוא עוסק בסימנים של משיח, ואומר לנו הלכה, **שאם יעמוד מלך ויעשה כך וכך, תדע שהוא בחזקת משיח.**
- ז. עוד נקודה ביאר בזה בספר "קובץ" על הרמב"ם כאן. שהרי בה"א קובע הרמב"ם שגדרו של מלך המשיח הוא, שמחזיר מלכות דוד, ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל. ובימיו חוזרים כל משפטי התורה, ומקריבים קרבנות וכו'. הרי שעיקר ענינו של המשיח הוא שלימות התורה. ואח"כ כתב שמשיח הוא כדוד אביו שהושיע את ישראל מיד צריהם, והכל כדי שעם ישראל יוכל לקיים תורה ומצוות במנוחה. ובה"ג שולל הרמב"ם שלא יעלה על דעתך שמלך המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ולחדש דברים בעולם, כי כל ענינו הוא שלימות התורה ולא עשיית נסים. ולכן ממשיך בה"ד ואומר, שלכן אל תחפש אצל המשיח אותות ומופתים, אלא **אם יעמוד מלך מבית דוד (שבזה הוא מחזיר מלכות דוד), הוגה בתורה וכו' ויכוף כל ישראל לילך בה כו' (שענינו הוא שלימות התורה), וילחם מלחמת ה' (כדוד אביו), אז תדע שבחזקת שהוא משיח גם בלי שעשה מופתים.**
- ח. וכל זאת מלבד המפורש בפירש"י על התורה (האזינו לב, מא) וידוע גם לבן חמש למקרא: "הרבה **אם יש שאינם תלויים**".
- ט. הפירוש שלך, ש"ואם יעמוד מלך" פירושו שכביכול אין הדבר ברור, ולכן אין זה סתירה לאתחלתא דגאולה של המדינה, הרי מלבד שאין הוא הפירוש הנכון ברמב"ם כנ"ל, הרי הוא פשוט **חוכא ואיטלולא**. כי

■ בין אור לחושך

לדבריו הרמב"ם אומר כך: **יתכן** שהגאולה תהיה באופן שיעמוד מלך מבית דוד, הוגה בתורה ומקיים מצוות כדוד אביו, כפי תורה שבכתב ושבע"פ. ושענינו יהיה לכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וכו'. **אבל זה לא ברור, ולכן כתב "ואם"**, כי באמת כל אלו הדברים לא ידע אדם איך שיהיו עד שיהיו, ויתכן מאד שיהיה עוד אופן אחר של גאולה: "ואם יעמוד ברשיון האומות מלך מבית ירבעם בן נבט, ציוני לאומי המדבר עברית ושהצליח לגדל פירות וירקות בארץ ישראל, והוא כופר בתורה ומזלזל במצוות ומחטיא את הרבים כירבעם אביו, ומנגד לתורה שבכתב ושבע"פ. ויכוף רבים מישראל ובעיקר את הילדים והעולים, להתנתק ממורשת אבותם, לחלל שבת בפרהסיא ולהתנהג בפריצות. ויסיר המחיצות שבין ישראל לעמים ע"י החוק האומלל "מיהו יהודי". ויכניס את יתומי השואה לקיבוצים של "השומר הצעיר", ויאכילם נבילות וטריפות בעל כרחם, ויפיץ עבודה זרה של ספורט ותועבה בכל ארץ הקודש, וימלא את בתי הסוהר ברוצחים וגנבים ומפיצי סמים, ויעביר מאות אלפים מישראל לשמד, **הרי זה בחזקת שהוא משיח ושזוהי אתחלתא דגאולה**. אם עשה והצליח קמעא קמעא כאיילת השחר, ובנה את "כנסת המינים" במקומה, ועקר יהודים מנחלתם ומפרנסתם, והחריב בתי כנסת וישיבות ותלמודי תורה, ועקר נוחי עדן מקבריהם, והפקיר בטחונם של מליוני יהודים ע"י הקמת מדינת מחבלים באדמות ארץ הקודש, הרי זה משיח בדאי".

ויודגש, שכאמור לעיל, גם אם היו כל חברי הכנסת צדיקים גמורים והמדינה היתה מדינת הלכה, עדיין לא היתה זו "אתחלתא דגאולה", משום שהגאולה והתחלתה היא רק ע"י משיח כנ"ל. והאמור בקטע הקודם הוא רק להאיר יותר את גודל הטעות, כי כאשר רואים בפועל את גודל חושך הגלות המר, **מובן יותר** עד כמה מופרכת אמירה זו.

■ בין אור לחושך

12. הגאולה היא ע"י משיח, אבל "אתחלתא" בלעדיו

גם אם אמנם כדבריכם שכל התהליך של "יכוף כל ישראל לילך בדרך התורה", ומלחמות השם, ובנין ביהמ"ק, וקבוץ גלויות, יהיו כולם ע"י מלך המשיח, אבל מי אמר שקודם לזה לא תהיה עכ"פ "אתחלתא דגאולה"? ובפרט ע"פ הירושלמי הידוע שהגאולה תהיה "קמעא קמעא".

וגם ידוע המדרש שמשיח "נגלה ונכסה, וחוזר ונראה", וכמו שהיה כך קמעא קמעא גם בגאולת מצרים, שלאחר שבא משה רבינו אל פרעה נעשתה הגלות קשה יותר, עד שמשה טען "למה הרעות לעם הזה". וגם כשכבר נגאלו, הרי בתחלה הם נהיו לעם, היינו שקבלו עצמאות מדינית, ורק אח"כ קבלו את התורה. ולכן גם בגאולה העתידה, אף שבמדינה יש קלקולים ועליות וירידות, אבל העיקר שקבלנו קודם עצמאות מדינית שזוהי התחלת הגאולה, ואח"כ תהיה הגאולה השלימה.

תשובה:

א. לעיל בחלק ראשון ביאר הרבי בארוכה, שע"פ הרמב"ם אין הגאולה קמעא קמעא. כי לפני בנין בית המקדש וקבוץ גלויות עדיין לא התחילה הגאולה, ולאחריהם הרי זו גאולה שלימה. ומה שהמדרש אומר שכך היא גאולתן של ישראל, ביאר הרבי שהכוונה היא לגאולה בשם המושאל, היינו לא גאולה מגלות אלא מהצרות. וכמו"כ ביאר עוד, שהקמעא קמעא היה יכול להיות בפעולות הגאולה של המשיח עצמו, היינו בבנין בית המקדש וקבוץ גלויות (אבל הוסיף שגם זה לא יתכן עכשיו, כי כבר כלו כל הקיצין והגאולה תהיה כהרף עין). עד כאן ממה שנתבאר לעיל. ולכן לא שייך לומר שעכשיו יש אתחלתא דגאולה, כי הגאולה מתחילה רק ע"י משיח, והתחלתה הוא בבנין המקדש על ידו ובקבוץ גלויות על ידו.

ב. גם לדבריכם שאתם מקבלים להלכה את המדרש שהגאולה כאיילת השחר, הרי הכוונה **ששלבי הגאולה מתקדמים** לאט לאט, אבל לא

■ בין אור לחושך

שבגאולה עצמה יכולות להיות ח"ו עליות וירידות. לא יתכן בשום אופן שהגאולה עצמה תהפך לרועץ נגד עם ישראל, ונגד תורת ישראל וארץ ישראל. שהרי "עם גאולה כזו כבר אין צורך בגלות..."

ג. שימו לב, שב"איילת השחר", הרי החשיכה והמדומים אינם חלק מהשחר העולה קמעא קמעא, אבל כאן השחרות והירידות והקלקולים הם ממהותה של המדינה, שהיא לטעמכם האתחלתא דגאולה עצמה. או בסגנון אחר: "השחר" עצמו שעולה קמעא קמעא עניינו הוא **ממהות** אור היום. אלא שמופיע לאט לאט **בצורה** מצומצמת, אבל אינו דבר הפוך, משא"כ הירידות של המדינה הם מהות הפוכה מהגאולה מן הקצה אל הקצה.

ד. במצרים החמיר קושי הגלות לא בגלל משה רבינו, אלא משום רשעותו של פרעה. אבל כאן הרי טענתכם היא, שהתחלת הגאולה שהיא המדינה עצמה היא **גופא** מביאה לתוצאות הנוראות בגשמיות וברוחניות. ואיך יתכן שהגאולה עצמה יש בה **קלקולים**.

ה. ולגוף שאלתך למה שוללים על הסף את המושג של "אתחלתא". הרי גם אתה תודה, שלא מצאנו בהלכה שום ענין של גאולה חוץ מהשלבים הנ"ל שפסק הרמב"ם שיהיו ע"י המשיח דוקא. והרי זו **אמונה פשוטה בלב כל יהודי** שהגאולה תבוא על ידי המשיח, ו**גאולה** פירושה בלשון הקדש גאולה מן הגלות, שעיקרה הוא קבוץ גלויות, ואמרו חז"ל "גואל ראשון הוא גואל אחרון", ומובן שכשם שבגאולת מצרים לא התחילה שום גאולה אמיתית, לפני שבא משה רבינו לגאול את עם ישראל (ובני אפרים שרצו למרוד קודם היו גאולה של שקר, שהסתיימה בגלות גדולה יותר, כמבואר בפרקי דרבי אליעזר פמ"ח, הובא בתוס' ד"ה סרח בת אשר, סוטה יג, א. ובמכילתא פתיחתא דבשלח ושה"ש רבה פ"ב, יח) כך בגאולה העתידית לבוא בקרוב ממש, אין שום התחלה לגאולה זו לפני שבא המשיח לגאול את בני ישראל מן הגלות.

ו. ולענין מה שכתבת על "העצמאות המדינית" שביציאת מצרים, שהיא תנאי כביכול לגאולה, הרי מלשון השאלה שלך גופא מוכח שאין הדבר כך, שהרי ביציאת מצרים נעשו עם ישראל לעם בליל הפסח, הגם

■ בין אור לחושך

שיצאו עכשיו להיות נעים ונדים ארבעים שנה **במדבר**, ללא שום עצמאות מדינית.

ז. זאת ועוד, גאולת מצרים הגשמית מעבודות לחירות, לא היתה היא עצמה כרוכה במרידה נגד ה' ח"ו (וכאשר חטאו אח"כ בעגל, אמנם רצה הקב"ה לבטל גם את הגאולה הגשמית ולהשמידם, לולא משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית). גאולת מצרים עצמה היתה גילוי אלקי שגם בני ישראל נתעלו על ידו, וקיימו מיד מצות מילה ופסח, והכינו עצמם למתן תורה. משא"כ עתה הרי המדינה עצמה מחריבה את הדת, ואיך תהיה היא חלק מתהליך הגאולה. והאומר שמדינת ישראל היא התחלת הגאולה, הרי זה כמי שיאמר שמעשה העגל שעשו בדרך לכיבוש הארץ, היה חלק מגאולת מצרים.

ח. ולגופו של ענין, הגע עצמך - אם עדיין נמצאים בתקופה כזו, לפני שישראל שומרים תורה ומצוות, לפני מלחמות השם, לפני בנין ביהמ"ק ולפני קבוץ גלויות, אי"כ איזו "גאולה" היא זו, ואוי לגאולה כזו, **שהתחלה** שלה היא: כשרבים מאחינו בני ישראל מועברים על דתם **בארץ** הקודש דווקא, **היפך מש"כ הרמב"ם** שמשיח כופה עם ישראל לילך בדרך התורה. כשבני ישראל עוקרים יהודים מנחלת אבותם, מחריבים ישובים פורחים, משמידים בתי כנסיות ובתי מדרשות, מוסרים למבקשי נפשם את שטחי ארץ הקדש כולל מקומות הכי אסטרטגים, ומקימים על אדמת ישראל מדינת מחבלים, **היפך מש"כ הרמב"ם** שהמשיח ינצח "מלחמות השם". כשקיימת שנאת חנם נגד שומרי תורה ומצוות אוהבי ארץ ישראל, שבגלל שנאת חנם נחרב בית המקדש. ודוקא בארץ הקודש פסקו בחוק שאין הבדל בין יהודי לגוי רחמנא ליצלן, וכל גוי שיביא תעודת גיור מזוייפת של ראביי רפורמי אוכל נבלות וטרפות - יוכר כיהודי. וא"כ איך תתכן גאולה כזו שכל תוכנה הוא רק התגברות של "מפני חטאינו".

ט. שמעתי מהגאון ר' בצלאל זולטי ז"ל, רבה של ירושלים, שה"נשיא" הראשון חיים ויצמן סיפר בזמן שבאו רבנים לברכו לרגל הכרתתו, שבהיותו ילד היה חבר בקבוצה של ציונים בעיר מולדתו, ובעיר זה גר

הצדיק הישיש ר' דודיל מקרלין, ומנהג הציונים הצעירים היה לילך עם מדים מיוחדים שהיו בהם כפתורים בצבע זהב. ר' דודיל ראה את חיים ויצמן הצעיר רץ ברחוב עם המדים שלו, וקרא לו, ותפס את אחד הכפתורים של הזהב ואמר: "אתה בודאי חושב שהכפתורים האלו יביאו את המשיח, אך אני סבור שאת המשיח הם לא יביאו, אך את חבלי המשיח יביאו גם יבאו" וד"ל.

מי היה "חוזה המדינה" תיאודור הרצל?

מתוך הספר "כתבי הרצל" כרך 2, היומן א' - הוצאת ניומאן תש"כ: "בערך לפני שנתיים חפצתי לפתור את שאלת היהודים.. בעזרת הכנסיה הקתולית. בקשתי.. להשיג ראיון אצל האפיפיור, כדי להגיד לו.. אני מחולל תנועה כבירה בין היהודים, שיעברו באופן חופשי וגאה לנצרות.. בעצם היום.. ובצלצול פעמונים.. לא בבושת פנים.. כ"א בגאון".

מתוך הספר "הרצל", עמוס איילון, הוצאת עם עובד, תשל"ז: "בהמרת הדת ראה רק צעד להיעלמות בחברה הנכרית, כמו שהוא עצמו מסביר: יש לטבול ילדים יהודים לנצרות קודם שהם אחראים למעשיהם, קודם שיוכלו לפעול בעד או נגד.. מוכרחים להיעלם בהמון".

מתוך הספר "נגוהות מן העבר", י' נדבה, תשכ"א, ע' 69: את ילדיו חינך הרצל על ברכי הדת הנוצרית. ביום השנה העשרים למותו המיר בנו את יהדותו בדת הנוצרית. כשתקפה העיתונות את צעדו, פירסם את יומניו של אביו, בהם מופיע, שסירב למול את בנו, שהדליק בכל שנה את אילן המולד הנוצרי, ושציוה על המחנכות שיתפללו עם ילדיו בוקר וערב, את התפלות הנוצריות.

■ בין אור לחושך

13. הרי אתם יותר גרועים מחסידי סאטמער

הדברים שאמרתם בקטעים האחרונים מזעזעים, ולא האמנתי שאנשי ליובאוויטש ידברו כך. עד עתה היה לי רושם שחב"ד מקרבים כל אחד, ואוהבים את ארץ ישראל ואת המדינה, אבל עכשיו אני רואה שאין הבדל בין ליובאוויטש לסאטמער, ואדרבה שאתם מתבטאים באופן חריף כל כך שלסאטמער יש הרבה מה ללמוד ממכם.

תשובה:

א. אכן ליובאוויטש מתנגדת לציונות במדה גדולה יותר מסאטמער. כי מאחר שחב"ד מדברת כל כך הרבה על ביאת המשיח, ושכל ענין החסידות והפצתה מטרתה היא להביא את המשיח בפועל ממש, הרי כאשר הציונות מעכבת את המשיח ומסלפת את מושג הגאולה, הכאב גדול וצורב יותר.

ב. ועיקר הכאב הוא, כאשר רואים בני תורה המשקיעים את מוחם ולבם בנסיונות שוא ומדוחים, איך לסלף את התורה ולגלות בה פנים שלא כהלכה, והכל בכדי להצדיק את פשעי הציונות ולהפוך גולה לגאולה. וכך כתב כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב במכתבו שחלקו צוטט לעיל (אגרות קודש מוהרש"ב ח"א ע' שיב): "מאד עגמה נפשי לראות אשר עוד העם שומע אל המטיפים הרשעים המשחיתים ומחבלים רח"ל כרם ישראל, לקצץ בנטיעות ולנטוע שורש פורה ראש ולענה, הרעיון הציוני אשר בו רעל וארס הממית ושורף את הנשמה רח"ל. אחרי אשר כבר נתגלה קלונם ברבים וכפרותם ורשעתם כבר נראה ונגלה לעין כל.. ומי שמגלה פנים בתורה שלא כהלכה ומראה דבר הציונות בתורה.. הוא כמעמיד צלם בהיכל, וכהאיש אשר השריץ צחנתו בבית קדש הקדשים, לא יאבה ה' סלוח לו. והשי"ת ברוב רחמיו יסיר מאחינו בית ישראל הרעיון הארור הזה, ויתן בלבם לשוב אליו באמת וללכת בדרכיו, ונוכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו".

■ בין אור לחושך

ג. עם זאת כמובן שיש הבדל גדול בין סאטמער לליובאוויטש. כי הרבי שולל רק את ה"ציונות" כתנועה, אבל עם זאת הוא מקרב כל אחד באשר הוא כאיש פרטי. משא"כ סאטמער מרחקים גם את הציונים כאנשים פרטיים. וזהו הטעם שהרבי קיבל ביחידות, או בחלוקת הדולרים, או בעת ההקפות בשמח"ת וכו', גם יהודים כאלו שלא שמרו תורה ומצוות, וקרב אותם ועודדם על אותם מעשים טובים שמצא בהם. כי אף שהוא לוחם נגד ה**שיטה**, אבל כל יהודי **כאיש פרטי** מלא מצוות כרימון, ויש לקרבו, ואולי עי"ז גם יחזור ליהדות וימאס בשיטה שדגל בה עד עתה. וכך מתנהגים גם חסידי חב"ד שמקרבים כל יהודי, גם אם הוא מייצג שיטה פסולה. וראו בפועל שעיי"ז נתקרבו עיי לליובאוויטש רבבות בעלי תשובה.

ד. אמנם בזה עצמו העיר כבר הרבי שצריך זהירות יתירה, שלא ישתמע שמעודדים את המקורב **ביחד עם שיטתו**. ולכן כאשר יש מישהו שלוחם ב**פרסום** נגד תורת ישראל ועם ישראל וארץ ישראל, כמו ראשי הציונים בדורנו, הרי מי שמראה להם סימני קירוב **בשעת מעשה ובאותה התקופה של מעשי הפשע שלהם**, ואפילו אם זה באיצטלל של חלוקת מצות או משלוח מנות וקריאת המגילה וכדומה, הרי פשוט שבוזה מעודד אותם להמשיך בדרכם, שהרי הם רואים שגם החרדים והחסידים וכו' ממשיכים לקרב אותם על אף מעשיהם הנוראים. וכלשונו של הרבי בשיחת ש"פ וישב תשמ"ח: "**שהתרועעות זו מתפרשת בעיני הצבור כהסכמה לכל מעשיהם**". (ועיין להלן ב"ניספחים" מכתב כ"ק אדמו"ר מוהרשי"ב נ"ע, במענה לטענה הראשונה שם).

ה. ועוד הבדל חשוב בין סאטמער לליובאוויטש, שלשיטת הרבי, הרי לאחר שיש כבר מדינה בפועל, צריך להשתדל שהיא תתנהג באופן מתאים ברוחניות ובגשמיות, ולזה יש גם לסייע בכל מה שאפשר. משא"כ סאטמער נלחמים במדינה, ויש מהם שעושים זאת בשיתוף עם הפלשתינים והשמאל.

ו. דוגמא מוחשית לחילוק בין סאטמער לחב"ד אפשר לראות ביחס אל הכותל המערבי. וכן בענין שאר הנסים שנעשו באמצעות הצבא כמו הנס דאנטבה. שהרבי מעודד את התפלה בכותל ובקבר רחל ובמערות

■ בין אור לחושך

המכפלה, הגם שנכבשו ע"י הצבא הציוני, משא"כ סאטמער אוסרים זאת. וכן כשהיה הנס באנטבה, שיבח הרבי את החיילים, ואילו סאטמער טענו שאין אלו נסים של הקב"ה אלא מקורם בסטרא אחרא.

ז. הרב משה צבי נריה ז"ל מספר (בספר "שמן ששון מחבריד" ח"ג ע" 134) כי בהיותו ביחידות אצל הרבי שאל: "איך אפשר להסביר ליהודי בן תורה, ובאופן של הסברה בלי ערבוב של פוליטיקה, את הדעות של האדמו"ר מסאטמער (אודות הנסים של נצחון המלחמה וכו'). איך יתכן, שיהודי גדול בתורה ישמיע דברים כאלה". והרבי ענה לו: "חי"ו לומר שדעות אלו נובעות מחוסר אהבת ישראל או משנאת ישראל חי"ו. הטעם לדעותיו הידועות, הן מצד חששותיו שלאחר כל המאורעות האחרונים עלולים להתפס למחשבה שזהו ענין של גאולה, ובכדי להרחיק דעות כאלו, הוא נוקט עמדה קיצונית באופן ששולל את כל הענין מעיקרו. משא"כ אני, איך האב ברייטע פלייצעס ווייל דער רבי דער שווער האט שוין דורכגיטראטען מיין וועג (לי יש כתפים רחבות כיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר כבר סלל עבורי את הדרך), וממילא אינני פוחד לומר את דעתי הברורה, שעל אף שזהו הצלת נפשות, אבל אין לזה שום שייכות לגאולה או לאתחלתא דגאולה".

ח. כשהגיע פעם אחד מהמקורבים של האדמו"ר מסאטמער אל הרבי, שאלו הרבי איך יכולים חסידי סאטמער לשלול נסים שנעשו ע"י הציונים ולומר שזהו מהסטרא אחרא, והרי האדמו"ר מסאטמער עצמו ניצל ע"י ד"ר קאסטנער כידוע, ובכל שנה עושים את חגיגת ההצלה ביום כ"א בכסלו. ועוד כתב לו הרבי אודות נסי מלחמת ששת הימים: "ברור שזה שניצלו 2.5 מליון בני ישראל שבארץ הקודש ת"ו (כולל הישיבות וכו') - נס מן השמים דקדושה וכו'. באם לאו: 1) למה ועל מה ציוו לומר בויליאמסבורג תהלים?! 2) מה פעלו באמירתם?!".

ט. הרי שעל אף חילוקי הדעות הנ"ל עם סאטמער, הנה לעצם הענין של שלילת הרעיון הציוני, ושלילת הילת הגאולה מהמדינה, בזה חריפה התנגדותו של הרבי בדיוק כמו סאטמער ואף מעבר לכך. אלא שעיקר עבודתה של חב"ד היא במישור החיובי של הפצת היהדות ומעיינות החסידות, ולכן הצבור אינו נחשף כל כך להתנגדותה של ליובאוויטש למושג של "ראשית צמיחת גאולתנו". הרבי אף התבטא פעם, שלולא

■ בין אור לחושך

היו חסידי סאטמער נלחמים בצורה כזו נגד הציונות, היתה ליובאוויטש צריכה לעשות זאת.

זאת היא הסיבה, שעד היום לא יצאה חב"ד **במלחמה גלויה** נגד "אתחלתא דגאולה", והדברים נשארו מפוזרים בתוך ספרי השיחות והאגרות של הרבי, כיון שלא זו היא השליחות של חב"ד בעולם. אף שבאופן עקרוני רצה הרבי שיפרסמו דברים אלו (כפי שהוכחתי בתחלת הספר לפני ה"מבוא"). משא"כ עתה הביאה ה"התנתקות" בכנפיה כעין הוראה מן השמים, שהגיע הזמן לחשוף את פרצופה האמיתי של המדינה ושל אמה הורתה הציונות, ולגרום שכל יהודי ירא שמים יתנתק מהם, וידבק אך ורק בגאולה האמיתית שע"י מלך המשיח.

כל איש אשר יראת ה' בלבבו ירחק מהם

מתוך קובץ "לחושבי שמו" חוברת נט, אייר תשנ"ח, מכתב מהגאון ר' אליהו חיים מייזעלס זצ"ל, אב"ד לאדז: "הציונים אינם דורשים לציון, הם אומרים ידינו תרום ושפתינו איתנו, ולתשועת ה' לא ייחלו, ואדרת ציון לבשו להונות בה רכי לב ולצודם בחרמם, כהברדלס אשר בפגשו איש ירקד לפניו, יצחק גם יבכה, עד אשר ימשכהו בחבלי הוללותו אל חורו, ונפל לפניו, ואז ימיץ לשד מחו. ועל כן, כל איש אשר יראת ה' בלבבו, ירחק מהם, אל ילך בדרך אתם וימנע רגלו מנתיבותיהם".

■ בין אור לחושך

14. על פי הנ"ל, מהי המניעה שהגאולה תבוא ע"י הציונים

הרבי מליובאוויטש טוען, שלא תתכן גאולה שבאה ע"י פורקי עול שאינם שומרים תורה ומצוות, וע"י מדינה שמתנהגת בכל עניינה ככל הגוים. אבל ע"פ מה שאמרתם לעיל בחילוק שבין סאטמער לליובאוויטש, ושהרבי שיבח את חיילי מבצע אנטבה על אף שאינם שומרי תורה ומצוות, א"כ מהי המניעה שהגאולה תבוא ע"י החוטאים. ובמעילה יז, ב. אמרו חז"ל: "יבא הנס מכל מקום", וא"כ גם אם אין כללות ההנהגה בארץ ישראל עפ"י התורה, והמנהיגים ברובם אינם ולא היו שומרים תורה ומצוות, מ"מ יתכן שזוהי אתחלתא דגאולה.

ובסנהדרין קב, ב: "אמר רבי יוחנן, מפני מה זכה עומרי למלכות, מפני שהוסיף כרך אחד בארץ ישראל", וזאת אע"פ שמלך זה הרשיע יותר מכל המלכים שקדמו לו. ובנו אחאב הרשיע יותר מאביו (מלכים א' טז, לא-לג), ואשתו איזבל הרגה את כל נביאי ה' בחרב (שם יח, ד). ובתנחומא (הוספות לפרשת ואתחנן אות ב'), שלקח ספר תורה ומחק ממנו האזכרות וכתב במקומן שם ע"ז. ולמרות זאת הבטיח לו הנביא שהקב"ה יעזרהו לנצח במלחמה (שם כ, ג). וא"כ מה מונע שדוקא מדינת ישראל על אף כל החסרונות, לא יכולה להיות אתחלתא דגאולה.

תשובה:

א. טענו חטים והודה לו בשעורים. האם השאלה היא אם הקב"ה יכול לעשות נסים ע"י הרשעים. הרי כפי שכתבתי לעיל, העובדה היא שהוא עושה למען עמו ישראל נסים גם בארץ ישראל, ואפילו באמצעות חיילים ומפקדים ושרים שרחוקים מתורה ומצוות. וזהו בדיוק כשם שנעשים נסים ע"י רופא שאינו שומר תורה ומצוות ואפילו ע"י רופא נכרי. ומה הקשר בין כל זה לאתחלתא דגאולה.

■ בין אור לחושך

ב. אם היינו טוענים שאסור לגור בארץ ישראל מאחר שנכבשה ע"י הציונים, היתה התשובה לזה "יבוא הנס מכל מקום", אבל הרי אין אצלנו ויכוח על כך שצריך לגור וליישב את הארץ וכו' הגם שנכבשה ע"י ההנהגה הנ"ל, והטענה היא רק שעם כל המעלה של ישוב הארץ, מ"מ אין לזה שייכות כלל לגאולה, כי גאולה היא ענין אחר לגמרי, ועפ"י הסדר שקבע הרמב"ם דוקא, וע"י משיח דוקא, ובביטול "מפני חטאינו" דוקא! וא"כ אף שהנס יכול לבוא מהרבה מקומות, אבל הגאולה רק ממקום אחד - משיח צדקינו!

איך חינכו מדריכי הסוכנות את הילדים היתומים פליטי השואה?

מתוך הספר "ילדי טהרן מאשימים" (ילדי טהרן היו ממשפחות חרדיות בפולין, והם ברחו מהצורך הנאצי דרך רוסיה ומשם לטהרן. שם עשו להם שליחי הסוכנות מחנות קליטה, והעבירום אח"כ לארץ ישראל): "בליל ראש השנה שחל בשבת תש"ג, הופסקה תפלת ערבית של הילדים ע"י המדריכים, בדרישה להזדרז לקראת המסיבה, בה עישנו המדריכים סיגריאות. למחרת ביום שני של ראש השנה, מנעו המדריכים מהילדים להכנס לבית הכנסת לשמיעת תקיעת שופר. ביום כפור אחרי תפלת "כל נדרי", הכריז המפקח החינוכי דוד לוינברג: "ילדים לאכול"! וכל המדריכים ערכו סעודה לעיני הילדים. למחרת הוסעו הילדים העירה לבית הכנסת באוטובוסים כדי לעורר את רחמי עשירי העיר, ולאחר איסוף התרומות עבור המחנה נלקחו משם. ילד שביקש להשאיר לאמירת "זכור", הוכה ע"י המדריכים. בסוכות לא הורשו הילדים כלל ללכת לעיר לתפלה. כשביקשו ד' מינים, נענו: "שלוש שנים יכולתם לוותר על זה, תזוותרו גם השנה". בשמחת תורה אורגן נשף, וחילקו לילדים לחם, חמאה, ובשר חזיר לכבוד החג. הציגו הצגה שתוכנה היה שריפת בית המקדש, יהודים מתאבלים ובוכים על חורבנו, ואז מופיעים חלוצים ואומרים להם: "לא בתפלה ובאבל, אלא בלבנים יבנה בית ישראל". היו ילדים שלא רצו להתגעל במאכלות אסורות, הם אכלו כל התקופה רק לחם והדבר גרם למחלות והתעלפויות. המפקח החינוכי דוד לוינברג אמר לרופא שלא ידאג, כי אדרבה, ימות אחד או שנים מהם ברעב, ואז יוותרו על הכשרות".

■ בין אור לחושך

15. יש ראיות ברורות שהגאולה אינה תלויה בתשובה

לגבי הטענה שבלי תיקון ה"מפני חטאינו" לא יתבטל ה"גלינו מארצנו". הרי הרס"ג ב"אמונות ודעות" מאמר ח' פ"ה כתב, שכיון שארץ הזמן ולא שבנו יחזירנו בלא תשובה. גם הרמב"ן בסוף פ' האזינו כותב שאם לא יעשו תשובה יתאחר המשיח עד הקץ, ובזמן הקץ תהיה הגאולה גם ללא תשובה. והבחי' בספר "כד הקמח" כתב שגם בלי תשובה תבוא הגאולה לא יאוחר מקץ האחרון. וכן הוא בעיקרים, וברד"ק תהלים קח, ה. ובמצו"ד ישעיה נט, טז. ובמהרש"א יומא פו. ובאוה"ח ויקרא כה, כח. ומהר"ל בנצח ישראל, ובגר"א ב"אבן שלמה" יא, ט. ועוד ועוד.

ומלבד זאת, האם ביציאת מצרים היו כולם חרדים, והרי היו שקועים במ"ט שערי טומאה. וכן היה המצב של עם ישראל בעלייתם מבבל בתחלת ימי בית שני, שהיו נשואים לנשים נכריות (עזרא ח, ב), וחיללו שבת בפרהסיה (נחמיה יג, טו-יח) וכו', ובכל זאת זכו לגאולה.

תשובה:

- א. השארתי את לשון השאלה כפי שהגיעה אלי, הגם שלפענ"ד לא בכל המ"מ שצינית אכן הכוונה לכך שיגאלו ללא תשובה (וכדלקמן). אבל אינני מבין כלל לשם מה הזדקקת לכל המ"מ הללו, והרי מפורש בסנהדרין צז, ב. מחלוקת תנאים: "רבי אליעזר אומר, אם ישראל עושין תשובה, נגאלין, ואם לאו אין נגאלין", ורבי יהושע חולק ואומר "ולא בכסף תגאלו, לא בתשובה ומעשים טובים", ולכן קובע ר"י שבזמן הקץ יבוא משיח גם בלי תשובה. וכלל הוא בידינו שבמחלוקת ר"א ור"י הלכה כר"י, ובפרט שבדף צח, א. הוכיח כן ר"י מפסוק ו"שתק רבי אליעזר". ומשמע שבמסקנת הגמרא הודה ר"א לר"י (מדשתק על שאלתו האחרונה). וא"כ היה לך להקשות מהגמרא.
- ב. אבל הרי פסק דין מפורש ברמב"ם הלכות תשובה פ"ז ה"ה, ש"אין ישראל נגאלין אלא בתשובה", והביא ע"ז הוכחה מהפסוק "ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו.. ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב

■ בין אור לחושך

וקבצך מכל העמים" (נצבים ל, א-ב). ומזה שנו"כ הרמב"ם לא חלקו עליו הרי זה הוכחה שמסכימים לדבריו, כנ"ל.

ג. וכללות הביאור בזה הוא, שמקור הרמב"ם הוא בירושלמי תענית פ"א ה"א שאכן למדו מהפסוק המפורש "ושבת עד ה' אלקיך גו"י שאין ישראל נגאלין אלא בתשובה. ומה שנחלקו ר"א ור"י בסנהדרין הוא כפירוש המהרש"א שם, שגם ר"י הסובר שהמשיח יבוא בקץ האחרון אף בלי תשובה, אין כוונתו שהגאולה תהיה בפועל בזמן שעדיין לא עשו תשובה. אלא הכוונה היא שלדעת ר"א יהיה דור של צדיקים שיעבדו את ה' בתשובה ומע"ט ובדרך זו תבוא הגאולה, ובא ר"י ומוסיף, שגם אם לא יהיו צדיקים ולא יעשו תשובה, מ"מ ישנו זמן קצוב שהגאולה לא יכולה להתאחר יותר, וכשיגיע זמן זה **יסדר הקב"ה כמה סיבות שיעשו תשובה** גם בלי שיש מצידם הכנה מוקדמת לזה, וזה יכול להיות בכמה אופנים, או כמו שמפורש בדברי ר"י בגמרא שם שהקב"ה יקים להם מלך שגזרותיו קשות ועי"ז יחזרו בתשובה, או שיערה עליהם רוח ממרום לשוב בתשובה שלימה. (וזהו ע"פ הגירסא שלפנינו בגמרא שהמילים "הקב"ה מעמיד להם מלך כו"י הוא מדברי ר"י, וכן הוא בילקוט שמעוני ירמיה אות ער, אבל עיין במצויין שם עה"ג מהירושלמי, ובתנחומא בחקותי ג'). וזהו אני ה' בעתה אחישנה, דכשיגיע זמן הגאולה תבוא התעוררות תשובה מלמעלה, ואז כולם יחזרו בתשובה, ובמילא יוכל להיות אחישנה, שהקב"ה יחיש את הקץ.

ד. וכן מבואר ב"אמונות ודעות" לרס"ג מאמר השמיני, שאם לא יחזרו בני ישראל בתשובה מעצמם, ויגיע זמן הקץ, "תקראנה אותנו צרות רבות ורעות, שנבחר בעבורם התשובה, ונהיה ראויים להגאל". וראה מהרש"א מגילה לא, א. ד"ה כדי, שכתב בפשטות שלעתיד יהיו ישראל נגאלין ע"י התשובה דוקא. ועד"ז כתב הרד"ק (ישעיה נט, טז) שעם ישראל יחזרו בתשובה אחרי שיראו את תחלת הישועה. וכונתו שיראו תחלת הישועה האמיתית, ולא את ה"ישועה" של הקמת המדינה, שלא רק שלא חזרו בתשובה עי"ז, אלא שהיא היא שהחטיאה את הרבים בכוונה תחלה, ובאופן של שמד רוחני ושיטתי שלא היה מעולם בתולדות עם ישראל.

■ בין אור לחושך

ה. זוהי כוונת הרמב"ם במה שסיים שם: "הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותם ומיד הם נגאלים". היינו שצריך לזה את **הבטחת התורה**, כי בלי הבטחה זו קשה להאמין כשרואים את פני הדור ופני המדינה כפני הכלב, וידע איניש בנפשיה כמה כל אחד מאתנו רחוק מתשובה וכו', אי"כ איך "אכשר דרא" לביאת משיחנו וגאולתנו. ועי' מבטיחה לנו התורה, שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן בהתעוררות מלמעלה, וכשיעשו תשובה, מיד הם נגאלים.

ו. זוהי גם כוונת כמה מהספרים שצינת אליהם בשאלתך, שבודאי בהגיע עת הקצוב יגאלו עם ישראל גם אם מעשיהם ועבודתם **עד אז** לא יתאימו לגאולה, כי מאחר שעת דודים הגיעה, אזי יקויים וה' אלקים בשופר יתקע, וה' ביום ההוא יתקע בשופר גדול, וכל עם ישראל יתעוררו לתשובה. ובמילא ב' הדעות בגמרא הם דברי אלקים חיים, שיגאלו בהגיע הקץ וגם בתשובה, ושני הדברים אמת. (ויש בזה אריכות גדולה ונפלאה במאמר ד"ה "אל תצר את מואב", שאמר כ"ק אדמו"ר האמצעי זצ"ל בנו של הרב בעל התניא זצ"ל לפני הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל בשנת תקפ"ה, ונדפס בספר "מאמרי אדמו"ר האמצעי" דברים ח"א בתחלתו).

ז. וכן כתב הרמב"ן בספר הגאולה שער שני, דכשיגיע הקץ תצטרך להיות **לכל הפחות**: "קבלתם התורה ושמור עיקרי הדת, עם היותם חוטאים במקצת מצוותיה, אך אינם פורקים עולה לגמרי". וגם ה"אור החיים" הקדוש שצינת, הנה אף שכתב בסוף דבריו שם "כי קץ הגלות ישנו אפילו יהיו ישראל רשעים גמורים", הרי אי אפשר להפריד את הדברים ממה שכתב בתחלת הקטע, שמהותה של גאולה זו שיגאל הקב"ה את עם ישראל בהגיע הקץ אפילו בהיותם רשעים, היא: "בהעיר לבות בני אדם.. וימאס תאוות הנדמים, ויעירם בחשק הרוחני.. עד אשר ייטיבו מעשיהם". כלומר: מצב של "רשעים גמורים ח"ו" אינו **סותר** גאולה מצד הקב"ה, אבל מהי ראשית הגאולה, **התעוררות הרשעים האלו לחזרה בתשובה**, ולא ח"ו **שההפקרות הרוחנית היא היא** מסימני **הגאולה** האמיתית. וכן כתב המהר"ל שצינת בשאלתך ב"נצח ישראל" פלי"א וסוף פמ"ה, שמוכרח הדבר אשר הגאולה היא עניין **התשובה**, באתערותא דלעילא או דלתתא.

■ בין אור לחושך

ח. וכן הוא גם למש"כ המהרש"א שם, דלפירש"י יהיו נגאלין בלא תשובה כלל, דאין הכוונה שישארו ברשעותם עם בוא הגאולה, אלא רק שלא יעשו תשובה לפני הגאולה אפילו לא בהתעוררות מלמעלה, אבל עם התחלת הגאולה יחזירו מלך המשיח בתשובה.

ט. ועיין בספר "על הגאולה ועל התמורה" מאמר ג' השבועות פרק מ' הוכיח האדמו"ר מסאטמער, שמזה גופא שכתב הרמב"ם שמשיח יכוף כל ישראל, מוכח שלא יעשו תשובה קודם ביאת משיח. וראיתי שצטטו זה באחד הספרים, והוכיחו שהמדינה על אף רשעותה היא אתחלתא דגאולה, שהרי לפני ביאת המשיח לא יעשו תשובה עדיין. והדברים מרפסין איגרי. שהרי גם לדעה שנגאלין ללא תשובה, הפירוש הוא שמשיח יבוא קודם הגאולה, והוא יכפה כל ישראל ללכת בדרך התורה. הרי שמ"מ התשובה היא היסוד לגאולה, וא"כ איך מסיקים הם מכאן שמדינה שכל יסודה ותכליתה הוא עקירת הדת, היא היא אתחלתא דגאולה, על אף היותה היפך מפעולת המשיח, והיפך מענין התשובה שאין ישראל נגאלין בלעדיה. הרי כל ענין הגלות נגרם רק "מפני חטאינו", וא"כ איך יתכן שממשלה החוטאת ומחטיאה את הרבים, היא עצמה חלק מתהליך הגאולה. ואלו העומדים בראש ארגון ממלכתי של הוספת חטאים ועוונות, הם עצמם חלק מהגאולה שענינה הוא חזרה בתשובה ודבקות בבורא.

י. הדבר ידוע שמייסדי המדינה גרמו מיד עם הקמתה ובשנים שלאחר זה, להולכת מאות אלפי ילדי ישראל לשמד (וגם ילדים יתומים שניצלו מהכבשנים באירופה כאוד מוצל מאש, הנה בבואם לארץ הקודש הכניסום לחינוך הטרף, ועקרו מהם את הקדושה והטהרה שקבלו מהוריהם אשר עלו בלהבות על קידוש ה'). ואיך יעלה על הדעת, שאלו שהשלימו את מלאכתם של הגרמנים ימ"ש, וגידלו על אדמת הקודש דורות של מליוני יהודים המתנכרים ליהדותם, הם עצמם חלק מתהליך הגאולה.

יא. כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, אומר בספר השיחות תשי"ה ע' 80: "יהודים, אנשים ונשים, הקשיבו והשתוממו! בארץ ישראל מעבירים ילדים יהודים לשמד! מספר אנשים הלוחמים בדת, שנמצאים בין קבוצת המנהיגים שתפקידם לסדר את היתומים הפליטים בארץ

■ בין אור לחושך

ישראל, ייסדו פינת שמד עבור הילדים שנמצאים ברשותם. בערי הכיבוש הנאצי הקים היטלר תנורים לייסר ולשרוף את הגוף היהודי, ובארץ ישראל הקימה קבוצה זו בתי שמד שמטרתם לייסר ולשרוף את הנשמות היהודיות. פנת השמד.. מחנכת את הילדים ע"י מחנכים ההולכים בשיטת המן הרשע, ובאותה דרך חינוך של פורעי ה"יבסקציה" הגרועים ביותר. הם מלמדים את הילדים לחלל שבת, לאכול טרפות, לאכול ביום כיפור ולאכול חמץ בפסח. הם אינם מאפשרים לילדים לומר קדיש על הוריהם שנהרגו על קידוש השם. הם מלמדים אותם ללגלג על הקב"ה ועל היהדות. היתומים המתחנכים בפנת השמד ע"י תלמידי המן, עוד יקרעו רח"ל ספרי תורה, ישרפו בתי כנסיות, ויחללו בתי קברות יהודים. הם יעשו פוגרומים, ידקרו, ישרפו, יירו ביהודים, וישדדו רכוש יהודי".

יב. ואכן, בעוונותינו הרבים ראינו לאחרונה את שוטרי ישראל וחיילי צה"ל, תלמידי אותם בתי שמד, פיקודי אותם מפקדים הרחוקים מאמונה ויראת שמים, איך שהם מכים באכזריות נערים צעירים וילדות תמימות, הורסים רכוש יהודי שנבנה בעמל ויזע, גורמים להחרבת ושריפת בתי כנסת, מגרשים יהודים מאדמתם ומחללים בתי קברות. בתי הסוהר בארץ ישראל מלאים בתלמידי פינות השמד, שהרגו ופצעו יהודים בגלל מלחמה על סמים, רכוש, או סתם על ויכוח בכביש. מעשים בכל יום שצעירים דוקרים ונדקרים במועדוני הזימה, והרבה פעמים מסתיים הדבר ברצח רח"ל. מאות ילדים סובלים מאלימות נוראה בבתי הספר, ועשרות נשים נרצחות בכל שנה ע"י בעליהן. נבואתו של הרבי הרי"צ התקיימה איפוא בלי כחל וסרק. ומי הם שהקימו את בתי השמד שגידלו פושעים אלו, אם לא ה"מדינה" ראשיה ושריה, שאתם מדביקים להם את התואר "אתחלתא דגאולה"?! האם כך דימה לעצמו עם ישראל את הגאולה? האם על זה שרו מליוני הקדושים "אני מאמין" לפני עלותם על המוקד, שיבואו ה"ציונים" ויעשו לילדיהם שואה רוחנית, ועד שצאצאיהם וצאצאי צאצאיהם לא ידעו משמירת שבת, וכשרות, וטהרת המשפחה?!

יג. ולשאלה ממצבם הרוחני של בני ישראל בזמן יציאת מצרים, הרי אז היה זה קודם מתן תורה, וכבר כתבנו שעם ישראל חזר בתשובה ע"י

■ בין אור לחושך

שקיבל את שתי המצוות דם פסח ודם מילה, ומסר נפשו לקשור את השה בכרעי המטה מבעשור לחודש, וגם נאלו בזכות האמונה שהאמינו בה' ובמשה עבדו. ועוד, שגלות מצרים היתה מלכתחלה רק לתקופה של ד' מאות שנה (והקב"ה חישב את הקץ מלידת יצחק, כדי שלא יפלו למיטט שערי טומאה), ועד"ז גם בגאולת בית שני, שגלות בבל היתה מלכתחלה רק ל-70 שנה, וא"כ בתום הזמן הקצוב הגיעה הגאולה. אבל בגלות נוראה זו "לא נתגלה קיצם". ועוד, שבמצרים ובבבל לא היה פסק דין שאינם נגאלים אלא בתשובה, ודוקא בגאולה זו שאין אחריה גלות, חייבת הגאולה להתחיל ברוח טהרה והתעוררות תשובה.

יד. ועוד והוא העיקר, שהשאלה עתה אינה אם עם ישראל יגאלו בתשובה דוקא או אפילו ללא תשובה, אלא האם המדינה שמיוסדת על חוקי הגוים, ומעבירה מליוני ילדי ישראל לשמד, היא עצמה הגאולה. וא"כ מה הקשר בין זה לגאולת מצרים. האם יעלה על הדעת לומר שמצרים ערות הארץ היא עצמה חלק מהגאולה.

טו. וראה לעיל ע' 150 וכן ע' 144 במסגרת.

מצות כיבוש הארץ

מותנית בעקירת עבודה זרה מתוכה

מתוך "ספר הזכרון להגאון ר' יצחק הוטנר זצ"ל, בעל ה"פחד יצחק": "דכל שאין הכיבוש יוצר את תקיפות היד לעקור עבודה זרה של נכרים בארץ ישראל ביד רמה, אין זה הכיבוש האמור בענין. ואין שום הבדל אם מניעת האפשרות של עקירת ע"ז דנכרים, באה היא מצד השעבוד לטורקיה או לאנגליה, ובין אם מניעה זו באה היא מצד השעבוד לאו"מ או לאפיפיור ברומא, או לדעת הקהל העולמית... תקיפות ידם של העכו"ם בא"י בענין עקירת ע"ז היא סותרת את מצב הכיבוש".

■ בין אור לחושך

16. אולי יש לה' את הדרכים הנסתרות שלו לגאולה

עדיין אינני מבין. האם הקב"ה צריך להביא את הגאולה דוקא בדרך שאנחנו חושבים אותה לנכון. האם מישהו העלה בדעתו שדוד מלכא משיחא צריך להיוולד דוקא בהקדמת מעשה לוט ושתי בנותיו (שמהם יצאה רות המואביה), ודוקא בהקדמת מעשה יהודה ותמר (שמהם נולד פרץ סבו של ישי אבי דוד). וגם שלמה המלך (שמשיח חייב לבא מזרעו) נולד ע"י מעשה דוד ובת שבע. הרי רואים אנו ש"לא מחשבותי מחשבותיכם" ומלכות דוד מגיעה בדרכים שאינם דוקא ע"פ התורה. וא"כ אולי גם הגאולה העתידה תבא דוקא בדרך כזו?

תשובה:

א. לידת נשמת דוד בדרך החתחתים שציינת בשאלה, היא ענין המבואר בקבלה, שהקליפות מפריעות לנשמה כ"כ גבוהה לירד למטה ולהתלבש בגוף, ולכן מסתיר הקב"ה נשמה זו דוקא דרך זיווגים סודיים כאלו ששם לא עולה בדעתם להפריע. ולאידך גיסא, הרי לוט ובנותיו וגם יהודה ותמר, היו לפני מתן תורה, ובחסידות וקבלה מבואר, שדוקא הזיווגים של העריות האסורות ע"פ התורה, הרי בפנימיותם הם נעלים מאד, ודוקא משום כך נאסרו, כי "כל הגבוה ביותר נופל למטה ביותר", משא"כ האבות הקדושים לפני מתן תורה יכלו להמשיך דוקא בדרך זו נשמות גבוהות. וזהו סוד שתי האחיות שנשא יעקב, שדוקא מהן יצאו י"ב השבטים קדושי עליון. (ועיין ב"דעת זקנים" בפרשת וישב, דברים נפלאים בענין מעשה יהודה ותמר, שמוכח שהכל היה מכוון מלמעלה). ובענין דוד ובת שבע, הרי העידו חז"ל (שבת נו, ב) ד"כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה", וכמבואר שם באריכות. ומהו הקשר בין זה לבין התגלות הגאולה שחייבת להיות בכל שלביה ע"י מלך המשיח ולא ע"י פורקי עול.

■ בין אור לחושך

ב. ועוד והוא העיקר, שהרי כאן אין אנו דנים בשאלה אם המשיח יכול להיוולד בארץ ישראל תחת שלטון הכופרים, אלא האם שלטון זה עצמו הוא חלק מהגאולה. **ולדברי השואל**, הרי גם בית פרעה מלא הפסילים והאלילים, גם הוא אתחלתא דגאולה, דשם נתגדל משה רבינו גואל ראשון, שהוא גואל אחרון. ואפשר שגם "שער רומי" שבו יושב המשיח וסובל יסורי הגלות, גם הוא חלק מהגאולה.

מה באמת חושב הגראי"ה קוק זצ"ל על המדינה של היום

מתוך הספר "זכרון ראי"ה" ע' קצד: "בכל חיבתי לבנין ארץ הקודש.. הנני מכריז ומודיע תמיד בכל מקום.. שעיקר העיקרים.. הוא קשר הקדושה, הדבקות בה' יתברך בתורתו הקדושה ובכל קדושת ישראל, מראש ועד סוף. אבל לצערי רבו הטועים והמטעים, הרוצים לדון מתוך הדברים של החיבה לבנין הארץ, שנשמעים ממני בעל פה ושנקראים בכתב, כאילו ח"ו יש כאן איזו פשרה ואיזו הסכמה כל דהו, על הנסיגות (ברוחניות) אשר כמה שדרות מהעוסקים בבנין הארץ נסוגים מדרך הקודש, אם הרבה ואם מעט. ה' יודע שלבי כואב על זה באין הפוגות.. הכל הוא נגד רוחי ונגד שאיפתי, ואני מוחה נגדם, ומכחיש מפורש כל מי שאומר איזה דבר לסייע למכשילים הללו בשמי ח"ו".

■ בין אור לחושך

17. תמיהה בדברי הרבי הפוסל את השם "מדינת ישראל"

לא אמנע מלכתוב עוד תמיהה גדולה. שב"אגרות קודש" חט"ז אגרת ה'תתקצב כתב האדמו"ר מליובאוויטש בקשר לשאלת השם ארץ ישראל או מדינת ישראל, וז"ל: "אחרי שנקבע השם מאז ומקדם על ידי אלקי ישראל, וכנאמר בתורה בנבואת יחזקאל "במראות אלקים הביאני אל ארץ ישראל", ועוד. וחכמינו ורבותינו ז"ל במשנתם, בגמרא ובמדרש כן קוראים לארץ קדושה זו (או בשם הארץ - ארץ המיוחדת, וכלשון הכתוב, כי תבואו אל הארץ). ומובן ופשוט אשר, ככל הענינים שנקבעו על ידי בורא עולם ומנהיגו, עניני התורה ומצוותיה גם שם זה אין ביד האדם לשנותו או להחליפו בשם מדינת ישראל, ואפילו אם יסכים עליו הרוב - כי אין זה בגדר הצבעה".

דברי האדמו"ר תמוהים, שהרי איש אינו מעונין להחליף את השמות. כפי שהוא עצמו כתב, ארץ ומדינה הינם ענינים שונים. הטריטוריה נקראת בשם "ארץ", וצורת השלטון וסידור החברה נקראים "מדינה". ברור שגם היום אנו נוסעים לארץ ישראל, אך חיים בה לפי חוקי מדינת ישראל. לפיכך אין כאן החלפת השם, אלא מושגים שונים שכל אחד ענינו לעצמו.

גם דבריו שארץ ישראל נקראת בתנ"ך רק בשם ארץ, תמוהים מאד. מצינו בכמה מקומות שנקראת גם מדינה: "ואלה בני המדינה העלים משבי הגולה" (עזרא ב, א). "הנשארים אשר נשארו מן השבי שם במדינה ברעה גדלה ובחרפה, וחומת ירושלם מפרצת ושעריה נצתו באש" (נחמיה א, ג). "אלה בני המדינה העלים משבי הגולה" (שם ז, ו). "ואלה ראשי המדינה אשר ישבו בירושלם" (שם יא, ג).

תשובה:

א. הפסוק שהבאת מעזרא "ואלה בני המדינה העלים משבי הגולה", הרי פירש רש"י: "מדינת ארץ ישראל", שבוה מודגש שהשם הוא "ארץ

■ בין אור לחושך

ישראל". ו"אלה בני המדינה" היינו היהודים שהיו תחת השלטון שבארץ ישראל. וכן הכוונה בשאר הפסוקים, דאף שהשם הוא "ארץ ישראל" הרי "מדינה" היא רק תואר לשלטון, וכפי שכתבת בעצמך. (שהרי הביטוי "מדינה" הוא מלשון "דין", והכוונה לשלטון ולא לערכה הפנימי של הארץ, וכלשון חז"ל "הכל כמנהג המדינה"). אבל אלו שהקימו את המדינה, נתנו לה שם "מדינת ישראל", וזאת כיון שרצו להדגיש שכל כולה הוא רק ענין השלטון כשאר המדינות, וככל הגוים בית ישראל, ולהשכיח את קדושת הארץ עצמה (וראה להלן אות ד' ביתר ביאור).

ב. הרבי בעצמו באגרותיו (כרך כה ע' שח) מציין גם ללשון חכמים במשנה (שקלים פ"א מ"ג) שארץ ישראל כוללת "מקדש ומדינה" (כמו שכוללת יהודה וגליל) אבל זה אינו שם המקום, ומה שמייסדי המדינה בחרו לדחות את השם ארץ ישראל ובגלל השקפתם לקרוא דוקא בשם "מדינת ישראל", הוא בכדי להראות שאנו לא ארץ ישראל של זמן האבות וחז"ל, אלא מדינה ככל המדינות.

ג. ובזה תבין שמה שכתב הרבי שהמקום נקרא רק בשם ארץ ישראל, כוונתו שבכל התנ"ך או לשון חז"ל לא מצינו שיקראו לכללות ארץ ישראל בשם "מדינת ישראל". ועפ"י כמובן שלא חידשת דבר בפסוקים שהבאת. ושים לב, שבכל הפסוקים לא נקרא המקום בשם "מדינת ישראל" רק "המדינה" סתם, שבה מצינו שכינו גם מקומות אחרים, כמו "שבע ועשרים ומאה מדינה" וכיו"ב. ולכן הדגיש רש"י שם "מדינת ארץ ישראל", כי השם הוא "ארץ ישראל" דוקא.

ד. ואבאר בעומק יותר את כל הנ"ל: מכל כדור הארץ, המקום היחיד שאפשר לקרוא בשם לארץ עצמה (גם לפני שהיה בה איזה שלטון שהוא, או גם כשהיה בה שלטון אחר), הוא רק ארץ ישראל. כי למשל אמריקה לפני שנוסד בה השלטון, לא היה לה שם, או שהיה לה שם שנתנו האינדיאנים, ואם פעם יהיה בה שלטון אחר, ישתנה גם שמה ע"פ השלטון החדש. משא"כ ארץ ישראל, הרי הארץ עצמה נקראה בשם זה, ונבחרה בזמן הבריאה כנחלת עולם לעם עולם. ולכן לגבי שם הארץ אין זה משנה כלל איזה שלטון יהיה בה, כי תמיד שם הארץ ישאר "ארץ ישראל".

■ בין אור לחושך

ה. ומעתה, כאשר באים היום ה"ציונים", ואומרים שהם מוכנים לתת חלקים מארצנו הקדושה לגוים. הרי אם היו יודעים ומפנימים, שמדובר ב"ארץ ישראל" השייכת כולה לעם ישראל ושגבולותיה נקבעו ע"י הקב"ה בזמן בריאת העולם, היו מבינים שהם אינם בעלי בתים כלל לחתוך ממנה חלקים. אבל דא עקא, שהיחס שלהם למקום זה מתחיל מהחידוש שנעשה בשנת תש"ח, ולגביהם מדובר רק ב"מדינת ישראל", שעל זה הם בעלי בתים כביכול, ומי ימנע בעדם להחליט מהם גבולות המדינה.

ו. וכמו"כ נוגע ענין זה גם ליחסם לארץ ישראל מבחינה רוחנית, שחוצפתם הנוראה להכניס כאן חילול שבת, ואכילת חזיר, ושאר מיני תועבות, הוא רק משום שמבחינתם מדובר במדינה ככל העמים, ושהשלטון הדמוקרטי הוא בעל הבית כאן, ולא בארץ מיוחדת שגושה טהור ואוירה טהור (עיין שבת טו, ב. גיטין ח, ב) ושבעל הבית על ארץ זו הוא הקב"ה, שמלבד היותו "קונה שמים וארץ" הרי דוקא במקום זה בחר להשראת שכינתו.

ז. וזהו שכתב הרבי, שהחלפת שם המקום, מארץ ישראל למדינת ישראל, הוא לא רק משחק של מילים, אלא בדוקא קראו את שם המקום ע"ש השלטון, ולא ע"ש מהותה הפנימי של הארץ מעת בריאתה ונתינתה לאבות הקדושים.

החלטת מועצת גדולי התורה – תרצ"ט

מתוך הספר "מקטוביץ עד ה' באייר" ע' 279: "מדינה יהודית המסרבת להכיר בהתורה כחוקתה, מתכחשת למקור ישראל, ושוללת את הצביון הנכון של הלאום, והיא חותרת בזה תחת קיומה. ישוב יהודי כזה אינו יכול להקרא בשם מדינה יהודית".

18. איך יכולים אנו לחלוק על הרב קוק זצ"ל

לאחר כל האמור לעיל, אפילו אם נשתכנע שאכן אין המדינה אתחלתא דגאולה, אלא הוספה בחושך הגלות. אבל האם מישהו מצפה מאיתנו שנחשוב עצמנו חכמים יותר מגדולי ישראל האמיתיים, ובעיקר הגאון האדיר הראי"ה קוק זצ"ל, שעל תורתו חונכנו מילדותינו.

תשובה:

א. למרות **שיסודות** השיטה, שצריכה להיות גאולת הארץ והתחלת קיבוץ גלויות בדרך הטבע ושעי"ז תבוא שלימות הגאולה, החלה בזרות הקודמים ועי"י גדולי תורה ידועים, וביניהם לא רק הרב קוק זצ"ל אלא גם תלמידי הגר"א שקדמוהו בכמה זורות. ולמרות שהסברא שבנין הארץ ונתינת הפירות הוא חלק מתהליך התחלת "הגאולה הטבעית", מקורה בכתבי הרב קוק, הרי לעומת זאת, ההמצאה שכאילו כאשר ישנו שלטון יהודי, "מדינה" בארץ ישראל, זוהי "אתחלתא דגאולה" בפועל, **ללא קשר לסוג השלטון, פעולותיו ומטרותיו**, הורתה ולידתה רק מרבנים מסוימים משנת תשי"ח ואילך, ולא מבית מדרשם של אשלי רבבי הני"ל.

ב. הרב קוק עצמו, כתב את דבריו מתוך התלהבות קודש של אהבת ישראל ואהבת הארץ ומתוך צפיה לגאולה השלימה. ולכן כל זמן שדבריו יכלו להועיל לנתינת מרץ ליהודים שומרי תורה ומצוות שיבואו ויהיו שותפים בבנין הארץ, הרשה לעצמו להסתמך על המדרשים וכו', וכל זאת תוך תקוה ואמונה, שאכן עבודת האדמה ובנין הארץ יהיו משולבים עם בנין רוחני על יסודי התורה והמצוות, שבתכלית זאת הוא ראה את ההתחלה של הגאולה הטבעית שהיתה אמורה להיות לפי תקוותו התחלת הגאולה האמיתית. (וגם בזה חלקו עליו רבים מגדולי ישראל, וביניהם אדמורי"י חבי"ד). אבל גם הוא לא התכוין כלל למדינה מהסוג שיש לנו בפועל.

■ בין אור לחושך

ג. אין ספק, שאם היה הרב קוק מעלה על דעתו שאכן זו תהיה צורתה של ה"מדינה", היה שולל זאת על הסף. שהרי כך כתב ב"אורות ישראל" (ו, ז): "מדינת ישראל יסוד כסא ה' בעולם, **שכל חפצה הוא שיהיה ה' אחד ושמו אחד**". הרי שגם לשיטתו, מדינה הלוחמת נגד אחדות ה' ונגד תורתו עמו וארצו, בודאי שאיננה כסא ה' בעולם, ובמילא אין להם קשר עם הגאולה.

ד. אחד מאותם רבנים המתעקשים להגדיר את המדינה כ"כסא ה' בעולם" על אף ההשחתה הגשמית והרוחנית שבה, כותב בחוברת "צהר" (גליון כג): "כל המתבונן בנעשה במדינת ישראל ורואה את המוסדות השולטים בה, למן הממשלה ועד משכן הכנסת ובית המשפט העליון, רואה עד כמה המציאות רחוקה מהתוכן האידיאלי הזה (ישיהיה ה' אחד ושמו אחד)". הדברים נראים לעין המתבוננת **מופרכים ומנותקים לחלוטין מהמציאות**". אבל התשובה לכך היא לדעתו, שאין כוונת הרב קוק שזה אמור להיות התוכן של המדינה **בפועל**, אלא שהרב קוק "מדבר על תוכן אידיאלי, שפירושו תוכן מופשט, שהוא **הרעיון העמוק** העומד בבסיס המפעל הזה הקרוי מדינה.. לא ניתן לשאול היכן מקומו של התוכן האידיאלי, בדיוק כמו שלא ניתן לשאול היכן הנשמה". עד כאן לשונו של אותו רב, המגלה פנים ועושה את תורת הרב קוק ללעג ולקלס.

ה. ומה יאמרו בני הנוער הקוראים הבלים אלו, האם באמת רוצה הרב לשכנעם שלזה התכוין הרב קוק, שמדינת פשע וחורבן גשמי ורוחני **מייצגת את "כסא ה' בעולם"** בגלל ה"נשמה" שיש בה. **ומי הפיח בה את הנשמה הזו?** תיאודור הרצל (שהרעיון הראשוני שלו להצלת עם ישראל היה להעביר את כולם היהודים לשמד, דבר שאכן עשו בפועל כל בני משפחתו), או בן גוריון (שהסתבך בשלשת העבירות של יהרג ואל יעבור: ע"ז - בביקורו אצל פסל בודהה, והנהגת תמיכת המדינה בבתי ע"ז בנצרת ושאר המקומות, ג"ע - בעקשנותו לגיוס בנות בצבא, שפ"ד - במבצע אלטלנה), או יצחק רבין ושמעון פרס (האחראים אישית לאלפי קרבנות מאז הסכם אוסלו), או אולי טומי לפיד, דראושה וחבריו וכו'!!

■ בין אור לחושך

ו. ובספר "נחמת ישראל" (ע' 284) כתב הרב קוק: "שאם תקום האומה הישראלית בגאון עוזה.. תהיה תכונתה בתכלית המוסר והתיקון, שריה לא יהיו סוררים וחברי גנבים אוהבי שוחד ורודפי שלמונים". אבל למעשה, כבר נקבע רק לאחרונה אפילו ע"י "הבנק העולמי", שמדינת ישראל היא אחת משתי המדינות המושחתות ביותר בעולם הדמוקרטי. ראש הממשלה ובניו מואשמים בעבירות שחיתות ובכדי להתחמק מבית המשפט יזמו את החרבתם של עשרים וחמש ישובים. עוד אחד מראשי מתכנני הגירוש היה אחראי על קרן עתירת השקעות ברשות הפלשתינית, והיתה לו נגיעה אישית בהתנתקות. רמטכ"ל ושרים שהתנגדו לגירוש, הודחו מתפקידם. חברי כנסת שהפכו עורם ותמכו בחורבן, תוגמלו במינוי של סגני שרים. והאם למדינה מושחתת שכזו התכוין הרב קוק?!

ז. בחוברת "צהר" הנ"ל מעלה אחד הרבנים שאלה זו, ולאחר שמארץ בתופעות השחיתות במדינה, מסכם את שאלתו: "האם חזרנו בניגוד לתחזיתו של הרב קוק, לשחיתות שקדמה לגלותנו, האם.. אנו נגועים עדיין בליקויים של העבר שהביאו עלינו את ריסוק האומה?" הוא מותיב לה והוא מפרק לה: "העבודה זרה של אחאב ומנשה והבמות שהקים ירבעם, איפיינו את הלאומיות הישראלית באותם הימים. לעומת זאת, השחיתות שהתגלתה במלוא כיעורה בחורבן גוש קטיף.. היא איננה שחיתות ציונית, היא שחיתות אנטי ציונית". ולכן המדינה היא עדיין אתחלתא דגאולה, כי המדינה עצמה טהורה וזכה, וכל הדברים הגרועים שבה הם "אנטי מדינה". ממש כפתור ופרח, פילא בקופא דמחטא. ועל דמיונות כאלו רוצים לחנך את הנוער היקר שמסר את נפשו והצמא למילה של אמת לאחר השבר הנפשי שעבר עליו.

ח. לסיכום: כל התיאוריה של הרב קוק התבססה על מדינה של תורה, שכל ענינה הוא להפיץ את אחדות ה' בעולם, ואשר האנשים העומדים בראש הנהגתה הם אנשי צדק ויושר. אולם למעשה קיבלנו מדינה אחרת לגמרי שלא אליה התכוין הרב קוק. וכמו שכתב עוד באגרותיו: "התמונות של ד"ר הרצל ונורדאו הוא תועבת נפשי ונפש כל מי שיש בו זיק יחדות, ואין כדאי להתפאר ולהתברך בפסלו של אותו רשע" (ח"א אגרת יג). וכבר בשנת תרס"ח הזהיר מפני שלטון החילונים בארץ

■ בין אור לחושך

ישראל: "היד הרמה המחומשת בהפקרות ודרכי הגוים, באין זכר לקדושת ישראל באמת, המחפה את חרסיה בסיגים של לאומיות מזויפת, בגרגירים של הסטוריה ושל חיבת השפה, המלבישה את החיים צורה ישראלית מבחוץ, במקום אשר הפנים כולו הוא אינו יהודי, **העומד להיות נהפך למשחית ולמפלצת, ולסוף גם כן לשנאת ישראל וארץ ישראל**, כאשר כבר נוכחנו ע"פ הנסיון, אם היד הטמאה הזו תתגבר, **אז אין די באר גודל האסון**" (אגרת קמד). ועוד כתב "הפסולת דסטרא דערב רב.. שהגרועים שבהם אי אפשר שתהיה להם אחיזה בארץ ישראל, לאחוז בכנפי הארץ וינערו רשעים ממנה" (ח"א עמוד רסד).

ט. כל זאת מלבד הנקודה העיקרית, שבדברי הרבי יש התנגדות גם ליסוד הרעיוני של הרב קוק, שיש כביכול "גאולה טבעית" שקודמת לגאולת משיח. וזאת משום שעל פי תורת החסידות אין בגאולה "שני דינים" - צד "טבעי" וגשמי ("משיח בן יוסף"), ו"צד רוחני" ("משיח בן דוד"). אלא כפסק הרמב"ם ששני צדדי הגאולה הם ע"י **אותו אדם**. והיינו: שגם הצד הגשמי והארצי של הגאולה (נצחון המלחמה, מעדנים כעפר וכו' וכו'), צריך להיות נובע וקשור עם הנשמה הגדולה של מלך המשיח, המגלה את הנפלאות של פנימיות התורה, ומביא את העולם כולו בגילוי למעמד של "דירה לו יתברך בתחתונים". ואין מצב שיהיה ענין כלשהו בגאולה שלא ינבע וישתלשל מנשמה זו. (ואולי יש לומר, שגם זה ממשמעות גאולה אמיתית **ושלימה**, היינו שאי אפשר לחלקה לחלקים, אלא באה כשלמות אחת, תכלית השלימות הרוחנית והגשמית של העולם וגילוי אלקות בו).

י. וראה לעיל ע' 158 במסגרת.

19. הרי אחת האפשרויות היא "לא זכו", והיא גאולה טבעית

בסנהדרין צח, ב. אמר רבי אלכסנדר ב"ר ריב"ל: "זכו, עם ענני שמיא. לא זכו, עני ורוכב על החמור". וביאר "אור החיים" הקדוש (בלק כד, ט) שיש שני אופנים של התגלות המשיח: "אם תהיה הגאולה באמצעות זכות ישראל, יהיה הדבר מופלא במעלה, ויתגלה הגואל ישראל מן השמים במופת ואות.. משא"כ כשתהיה הגאולה מצד הקץ ואין ישראל ראויים לה, תהיה באופן אחר.. שיקום שבט אחד מישראל כדרך הקמים בעולם דרך הטבע.. שיבוא עני ורוכב על חמור ויקום וימלוך". וא"כ היום שלא זכינו, באה הגאולה על פי הטבע, שהמדינה קמה כעני ורוכב על חמור, גאולת החומר תחלה. ולמה התנגדו אדמור"י חב"ד לרעיון הגאולה הטבעית.

תשובה:

א. גם לגילוי פנים בתורה שלא כהלכה יש קץ וגבול. הרי כאן מדובר באיזה אופן **יבוא המשיח**, ומה שייך כל זה למדינה.

ב. כוונת האוה"ח פשוטה ומתאימה בדיוק לדברי הרמב"ם "יעמוד מלך מבית דוד כו". היינו שמשיח אינו איזה מושג רוחני אלא יהודי בשר ודם. ויש שתי אפשרויות, או שיבוא בהתגלות שמיימית, שאז יקבלוהו כולם בהכנעה מיידיית, ויקל עליו לעשות מיד את כל תפקידיו, לבנות בית המקדש ולקבץ נדחי ישראל. וזה יהיה רק כשיש לישראל זכות גדול (ואז גם לא יצטרך **לכופף** אותם לחזור בתשובה). או באופן ד"לא זכו", שאז יקום המשיח ויתנשא בדרך הטבע, כדרך הקמים בעולם. היינו שיתפרסם בצדקותו ובגדלותו עד שכולם יכירו בו שהוא המנהיג והוא המשיח, וכך יתחיל לכופף את עם ישראל לילך בדרך התורה, וילחם מלחמת ה' וכו', ועד שיגיע לקבוץ גלויות שהיא הגאולה.

■ בין אור לחושך

ג. והרי הרמב"ם שמדגיש שאין המשיח צריך לעשות אותות ומופתים ולחדש דברים בעולם, ומתחיל את התהליך מתקופה של "בחזקת משיח" שצריך לכופף את ישראל, מדבר דוקא על "לא זכו", היינו הדרגה הנמוכה בהתגלות הגאולה (כי אי אפשר לקבוע בהלכה למעשה שיהיה דוקא מצב של "זכו". וראה לעיל חלק ראשון סוף הערה 37), ואעפ"כ קובע בצורה ברורה שכל תהליך הגאולה הוא ע"י משיח, ואין מושג כזה של "גאולה טבעית" בלי משיח.

דברי הגאון ר' אלחנן ווסרמן זצ"ל על מדינת ישראל החילונית

מתוך הספר "קובץ מאמרים" ח"א א' ע' קסא: "מלכות ישראל אמיתית היא הזכות הגדולה ביותר, ראשי הציונים הם החייבים ביותר. וכל המאמין שיגלגלו את הזכות הגדולה ע"י החייב הגדול, אינו אלא טיפש או מלגלג על דברי חז"ל. מדינת ישראל חילונית ומלכות ישראל המיוחלת, הם תרתי דסתרי". ושם ע' רי במכתבו לרבני המזרחי: "האם רבותי אינכם מבינים דבר כה פשוט, כי אנשים שכאלה, שהציבו לעצמם כמטרה, לעקור חלילה תורת ה' מישראל, יכולים להיות רק שלוחי השטן, אשר עבודתו היא רק להרוס ולא לבנות, לעקור ולא לנטוע".

20. לרמב"ם, רק "שעבוד מלכויות" מפריד בין גלות לגאולה

אין זה מדויק שלרמב"ם אין תהליך של גאולה טבעית, שהרי לשיטת הרמב"ם "אין בין עולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד". וא"כ כאשר יש לנו מדינה עצמאית, כבר אנו נמצאים בימות המשיח. ואמנם עדיין אנו בעיצומו של התהליך, אבל בינתיים זוהי ההתחלה שאין שעבוד מלכויות. ואע"פ שהשעבוד לא נגמר לגמרי ואין אנו עצמאים לעשות הכל, אך זהו שלב בדרך, ויש למשיח עוד תפקידים רוחניים בשלב הגאולה, וכבר הקדמנו שגאולת ישראל באה בשלבים, קמעא קמעא.

תשובה:

א. מה שכתב הרמב"ם שעיקר החילוק בין הגלות לגאולה (בשלב הראשון) הוא ביטול שעבוד מלכויות, אין לו קשר כלל לענין "הגאולה הטבעית", שהרי ביטול השעבוד הוא ע"י המלחמות שיעשה מלך המשיח שילחם מלחמות ה' וינצח. וכמו שכתב הרמב"ם עצמו בפירוש המשניות לסנהדרין פרק חלק מ"א: "אבל ימות המשיח הוא זמן שבו תחזור המלכות לישראל, ויחזרו לארץ ישראל, ויהיה אותו המלך העומד מקום מלכותו ציון, ויתגדל שמו ויגיע לקצוי תבל יותר וגדול על ממלכת שלמה, ויכרתו עמו העמים ברית שלום, ויעבדוהו כל הארצות לגודל צדקו, ונפלאות יתגלו על ידו, וכל מי שיעמוד עליו יכריתו ה' וימסרוהו בידו. וכל פסוקי המקרא מעידים על אשרו ואשרינו בו, ולא ישתנה במציאות שום דבר מכפי שהוא עתה, זולתי שתהא המלכות לישראל, וכך לשון חכמים אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא **שעבוד מלכויות בלבד**" ע"כ. הרי מפורש ברמב"ם, שגם ביטול שעבוד המלכויות יעשה ע"י מלך המשיח.

ב. וכן הוא פשוט לשון הגמרא (מגילה לד, ב) והרמב"ם שציטטת, שביטול שעבוד מלכויות הוא מה שמייחד את "ימות המשיח", היינו הזמן שהמשיח נמצא ופועל פעולתו. וראה פירש"י סנהדרין צא, ב. ד"ה

■ בין אור לחושך

כאן לימות המשיח, שפירש דימות המשיח היינו "כשיכלה השעבוד". הרי ברור מכל זה שביטול שעבוד מלכויות הוא פעולת המשיח ולא של זולתו.

ג. המהר"ל ב"נצח ישראל" פ"נ מבאר את מאמר חז"ל "אין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד", שהכוונה היא שיהיה גילוי אלקות נסי **בתוך מסגרת הטבע** ולא **ביטול הטבע**. ולזה קורא המהר"ל גאולה טבעית של "לא זכו עני ורוכב על החמור" (על החומריות). ומדגיש שלא יתכן שהכוונה היא "רק שלא נהיה אנחנו ובנינו ובני בנינו משועבדים... ולא יותר. כי **דבר זה אין לומר כלל**".

ד. אפילו לגבי ביטול שעבוד מלכויות כפשוטו, העובדה הפשוטה והברורה היא, שאכן היום כמעט שאין שעבוד מלכויות ליהודים בכל העולם כולו, בין במדינות הקומוניסטיות ובין במדינות ערב, **וזה כמונן אינו קשור כלל למדינה**, אלא לכך שברחמיו המרובים רצה הקב"ה שגם ברגעים האחרונים של הגלות יקויים "ולכל בני ישראל היה אור במושבותם", כשם שהיה כך ביציאת מצרים, עוד לפני שהחלה גאולתם (ובפרט שמלך המשיח כבר התגלה ופועל פעולותיו בעולם, וכפי שיתבאר להלן). אבל למרבית הפלא, המקום היחידי ששם נהרגים אלפי יהודים, חיילים ואזרחים, רק בגלל יהדותם, הוא דוקא בארץ ישראל תחת שלטון ה"מדינה". וכל זה רק כתוצאה ממדיניות הכניעה הגלותית של אלו הנקראים "ציונים", שבמעשיהם מעודדים את המלחמות והטרור.

ה. השעבוד מלכויות בארץ הקודש גדול ונורא כל כך, עד שרואים בגילוי את תהליך ההרס העצמי, שהמדינה הורסת את עצמה, וחייליה מייצגים את צבא האויב, נלחמים נגד ישוב הארץ, עוקרים ישובים, מוסרים את נחלת ישראל למחבלים, פותחים את הגבולות בין מצרים לעזה בכדי שמחבלי אל קעידא יוכלו להחדיר את כלי הנשק הכבדים לגבול ישראל, הורסים בתי קברות וגורמים לבזיון המתים.

ו. וא"כ לא רק שמדינת ישראל אין בה ביטול שעבוד מלכויות, ובמילא אין בה שום סממן של גאולה, אלא שהיא זו הדוחה את הגאולה, ואינה מאפשרת למלך המשיח לבטל את שעבוד המלכויות גם בארץ ישראל.

21. למה לא מתייחסים לדברים הטובים שהמדינה עשתה

אמנם יש הרבה קלקולים במדינה, אבל אי אפשר להתעלם מהדברים הטובים. מרכז התורה הגדול ביותר הוא היום בארץ ישראל. מאות אלפי אברכים ובחורים ונערים צעירים לומדים בישיבות בכוללים ובתלמודי תורה, וכמו"כ בנות ונערות במוסדות דתיים וחרדים. וא"כ איך אפשר לבטל את כל זה במחי יד.

וגם אין לדבר סרה נגד ראשי המדינה, וכפי שמצינו באלהו הנביא (מלכים א' יח, מו) "וישנס מותניו וירץ לפני אחאב", ובילקוט שמעוני שם (רמז ריז): "מכאן, שחולקין כבוד למלכות".

תשובה:

א. אף אחד אינו רוצה לבטל ח"ו את חשיבותם של מרכזי התורה והיראה בארץ הקודש. אבל מהו הקשר בין זה ל"גאולה".

ב. הרי על אותו משקל יש גם מרכזים אדירים של תורה וחסידות בארצות הברית ובאירופה, והאם משום כך נעשית ארצות הברית אתחלתא דגאולה.

ג. לגופו של ענין, אם נשווה את תמיכת המדינה במוסדות תורה, נראה שאין זה מגיע כלל למס הכנסה שגובים מהיהודים שומרי תורה ומצוות בארץ ישראל. וא"כ איזו תודה מגיעה למדינה על כך, הרי זהו הכסף שלנו. ודי אם נשווה את השקעת המדינה בבתי ספר ואוניברסיטאות "חילוניות" לגבי השקעתם במוסדות תורה, ואת תמיכתם ב"תרבות" של זימה ותועבה וספורט, לגבי תמיכתם בתרבות האמיתית של עם ישראל. וא"כ במה נעשתה המדינה לחלק מהגאולה בגלל הסכמתה להעביר חלק ממס הכנסה שאנו משלמים, למוסדות שבהם לומדים ילדינו, כאשר שאר הכספים שהיא גובה מאיתנו משמשים למימון החינוך הקולקל.

■ בין אור לחושך

ד. ובשנים האחרונות הגדילו לעשות, שקצצו את התמיכה לקצבאות הילדים, והשאירו משפחות ברוכות של אברכים בעוני ובחוסר כל. ובאותה שעה מגדילים המשכורות לשרים ולחברי הכנסת וכו'. ובאותם הימים ממש יש להם מיליארדי שקלים לגירוש היהודים מישובי עזה והשומרון. הרי תסמרנה שערות הראש מרשעותם של מפירי ברית אלו. ואיך יעלה על הדעת שהם חלק מהגאולה רק מפני הפירוורים שזורקים לנו מתחת השלחן, וזאת מתוך הכסף שגבו וקצצו ממשכורתינו.

ה. מה שמצינו שאלהו חלק כבוד לאחאב, כבר ביאר הרלב"ג (שם כב, לח): "ואמנם חלק לו כבוד עתה **לא קודם לזה**, כי ידמה שגם הוא סר אז מאחרי הבעלים והאמין בהשם יתברך, ולזה הסכים (אחאב) לאלהו בהריגת נביאי הבעל. אך קודם זה שהיה בתכלית הרע **לא חלק לו כבוד**". ומפורש כן בילקוט שמעוני (רמז שנה) עה"פ "ונשיא בעמד לא תאור" (משפטים כב, כז): "אי נשיא **כאחאב** וחבריו, ת"ל בעמד, לא אמרתי אלא בזמן שהן נוהגין כמנהג עמד" (ועיין "תומים" סימן יז סק"ג). וכל זה מלבד החילוק שאחאב היה ממלכי ישראל, שיש להם דין מלך כשנתמנו ע"י נביא. ועוד שהיו לו גם מעלות, שמסר נפשו על התורה (עיין באריכות סנהדרין קב, ב). משא"כ ראשי הציונים בדורנו שמעולם לא היה להם דין מלך, ולוחמים נגד ה' ומשיחו, וכמובן שאין שום ענין לכבדם ע"פ דין תורה.

ו. וראה לעיל ע' 167 במסגרת.

הגאון ר' חיים הלוי מבריסק צוק"ל: מהי מטרתה הסופית של הציונות?

מתוך "ילקוט דעת תורה" מצורף לספר "עקבתא דמשיחא" להגר"א וסרמן צוק"ל: "העולם טועה כאילו מטרתה הסופית של הציונות היא הקמת מדינת יהודים. מטרתה הסופית של הציונות היא **עקירת התורה ח"ו**, ואילו בהקמת המדינה הם רואים רק את האמצעי הטוב ביותר לעקירה זו".

22. בודאי שיש מה לתקן, אבל התיקון הוא דוקא "מבפנים"

ודאי שלא למדינה כזו ציפינו אלפיים שנה. כולנו מצפים למדינה שתלך בדרך התורה וההלכה בכל עניינה. אנו מצפים גם למלך המשיח שימלוך בה. אבל אולי מדינת ישראל של היום, היא ההתחלה והדרך להכשרת התהליך הסופי הזה. זוהי דרכו של מסבב הסיבות להביא לתכלית הסופית של הגאולה.

ובענין הקלקולים הרוחניים וכו', הרי אדרבה צריך להשתדל שהדתיים והחרדים יכנסו להיות שותפים במוסדות המדינה, וכאשר יתרבו שומרי התורה בתוך מוסדות המדינה, במשרדי הממשלה, בתקשורת, בבית המשפט וכו', אז "יכבשו את המדינה מבפנים".

והרי דוקא הרבי מליובאוויטש הוא זה שטבע את הפתגם, שכאשר מכניסים את האות א' ב"גולה", היא נהפכת ל"גאולה". וא"כ, גם לדבריכם שמדינת ישראל היא "גולה", מ"מ מאחר ש"אין מלך בלא עם", הנה מדינת ישראל של היום פותחת את התהליך, שכעת יוכל להבחר בעז"ה בקרוב בימינו אדם מזרע דוד הוגה בתורה וכו' כראש הממשלה, והוא יכניס את האות א' לגולה של מדינת ישראל, והיא תהפוך לכסא מלכות ה' גם בגילוי.

תשובה:

א. כאשר ההסתכלות על המושג משיח, היא מצומצמת עד כדי כך, שהשאיפה היא "לראש ממשלה הוגה בתורה", הרי אין פלא שכסא מלכות ה' של אותו משיח היא המדינה. אבל כמובן **שלא זוהי גדולתו** של המשיח שהוא יזכה להיות ראש הממשלה של המדינה הציונית, ופשוט שהתחלת הגאולה שע"י משיח אינה מתוך היסוד הרקוב של המדינה הציונית, שהיא ההיפך הגמור ממלכות דוד ורק הרחיקה את זמן התגלותו ומלכותו.

■ בין אור לחושך

ב. הגולה אינה משמשת כסא למלך המשיח, ומכ"ש וק"ו שלא הגולה של מדינת ישראל. מלך המשיח יהיה ראש "הממשלה הראשונה" כלשון הרמב"ם (פ"א ה"א), היינו מלכות דוד כפי שהיתה בימי דוד ושלמה. כשהוא ימלוך, נזכה לקיום היעוד "ואת רוח הטומאה (כולל הטומאה הציונית) **אעביר** מן הארץ". בזמנו נחזור לעבוד את ה' בבית המקדש "כמצות רצונך", עם לב חדש ורוח חדשה, וגם הגוים יאמרו "לכו ונעלה אל הר ה'". **מלך המשיח הזה אינו זקוק להרצל וכן גוריון שיכינו את כסאו.**

ג. כשהמשיח יבוא בהתגלות אלקית, הוא יכניס את ה-א' מ"אלופו של עולם" לתוך חושך הגלות ויהפוך את הכל לאור של גאולה. לא מדובר כאן על הדברים **השליליים** של הגלות, את אור הגאולה הוא יכניס רק לדברים המותרים (בלשון החסידות: "קליפת נוגה"), הוא לא יהפוך ח"ו דבר עבירה למצוה. המדינה היא מציאות כזו שאין לה תקנה גם לימות המשיח, ורק ביטולה (בחסד וברחמים) זוהי תקנתה.

ד. ולשאלתך שמלך המשיח צריך להיות "מלך על עם", תתפלא לשמוע שראשית התגלותו של המשיח תהיה בחו"ל, וכמפורש ברמב"ן שה"ש שציטטת. וכן כתוב בהושע (ה, ב): "ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן הארץ", ופירש המצו"ד: "ראש אחד, זהו מלך המשיח. ועלו, מארצות הגולה יעלו אל ארצם". ולדעת הרמב"ם אין זה עדיין קבוץ גלויות ממש, אלא תחלת התגלות המשיח שיבוא עם אלו שקבלו אותו למלך ויעלה עמם לארץ הקודש, ואח"כ ילחום מלחמות ה' ויבנה בית המקדש ולבסוף יקבץ את כל הגלויות.

ה. מה שכתבת על כיבוש המדינה מבפנים, הרי המציאות הוכיחה את ההיפך הגמור: רבים מהמפקדים הצבאיים **הדתיים** הובילו את פיקודיהם לגירוש, מתוך דבקות ציונית של קדושת הצבא **שגברה אצלם על קדושת התורה והש"ע**. הרב הצבאי הראשי שיתף פעולה בכל תהליך ההתנתקות. השופט **הדתי** של בית המשפט העליון פסק שיש להרוס את בתי הכנסת. ה"נשיא" **הדתי** שיש לו בית כנסת בהיכלו, משחרר מחבלים שרוצחים אח"כ יהודים, והוא סייע לתהליך ההתנתקות בהתנהגותו המחפירה. אפילו הרבנים הראשיים לא יצאו נגד הגירוש הנורא, ומהם שטענו בתקשורת ש"להלכה אין עמדה" בענין

■ בין אור לחושך

זה רח"ל. והגדילו לעשות החכיים הדתיים שנשארו בממשלה ואיפשרו את קיומה עד לאחר החלטתה הנוראה, והחרדיים עוד נשארו בקואליציה גם בעת הביצוע. והמנהיגים הפוליטיים של המתיישבים "נלחמו" נגד הגירוש תוך שיתוף פעולה מלא ותיאום עמדות וחיבוקים ונשיקות עם המגרשים. וגם בעבר הלא רחוק, הרי דוקא החכיים הדתיים והחרדים הם שאיפשרו את תהליך "קמפ דייויד" ואסון "אוסלו", בין אם ע"י תמיכתם או ע"י המנעותם מהצבעה. והכל תמורת נזיד עדשים של כבוד המדומה, כסף, וכסאות.

ו. בקיצור, הדתיים שנעשו חלק מהשלטון משמשים כשכפ"ץ של הממשלה, והיא יכולה לעשות את כל העולה על רוחה עם ה"הכשר" שמקבלת מהם. ומצב זה אינו עומד להשתנות, אלא נעשה גרוע יותר משנה לשנה. כי המדינה הרקובה מיסודה מרקיבה את כל מי שנעשה חלק ממנה, וכדברי החכם מכל אדם (משלי ב, יט) **"כל באיה לא ישובו"**.

ז. העובדה היא, שעם כל הטענות שיש לציבור הדתי לאומי נגד התנהגות הממשלה, הרי ההימנון "להיות עם חופשי בארצנו", שאין בו שום רמז לאמונה בה' ולקיום התורה והמצוות, הוא עדיין ההמנון הקדוש של מי שנשארו נאמנים ל"אתחלתא דגאולה", והוא מושר בפייהם בכל הזדמנות חגיגית, בעמידה ומתוך הילה של קדושה. הדגל הציוני שאותו ענדו מחריבי גוש קטיף, הוא עדיין הדגל ה"לאומי" של מי שנשארו נאמנים ל"יראשית צמיחת גאולתנו". וא"כ אין כאן כיבוש של המדינה מבפנים ע"י הצבור הדתי, אלא **כיבוש הצבור הדתי לאומי מבפנים ע"י המדינה החילונית**.

ח. ולהעיר שלדעת הרבי, על אף כל הנ"ל מ"מ יש חובה להשתתף בבחירות, ולא בכדי להיות ח"ו חלק מהעשייה הציונית רח"ל, אלא להיפך, כיון שכל מי שמחזיק בתעודת זיהוי של "מדינת ישראל" הרי הוא אחראי ג"כ לכל הקלקולים של אלו שהנפיקו תעודה זו. ולכן הוא חייב ללכת לבחירות, ולבחור נציג **שימחה עבורו במשך ארבע שנים נגד כל הדברים הרעים שהמדינה עושה**. וגם שע"י הנציגים הדתיים יש אפשרות שיתמעטו הגזירות נגד הדת (אף שבשנים האחרונות הם משתפים פעולה גם בגזירות הכי נוראות רח"ל).

■ בין אור לחושך

23. הרי בהקמת המדינה יש את קיום מצות ישוב הארץ

עם כל הטענות שיש כלפי המדינה, אבל העובדה היא שרק ע"י המדינה מתקיימת בדורנו מצות ישוב הארץ. וכן כתב הגאון מקוטנא בעל "ישועות מלכו" ביו"ד סימן סו, והגאון רבי צדוק הכהן מלובלין בספר "דברי סופרים" אות יד, שבכדי לקיים מצות ישוב הארץ צריך שהשלטון יהיה בידי עם ישראל.

ומכאן מגיעים לעוד נקודה חשובה, שעתה כאשר השלטון בארץ ישראל הוא יהודי, חייבים כל חסידי חב"ד והמושפעים שלהם, ושאר החרדים שבחו"ל, לבוא ולגור בארץ ישראל, ובזה לקיים את מצות ישוב הארץ, וגם להנצל מההגדרה של חז"ל (כתובות קי, ב) ש"כל הדר בחו"ל כמי שאין לו אלוקה".

תשובה:

- א. מהספרים שציטטת אין לפענ"ד הוכחה שדוקא ע"י המדינה יש קיום מצות ישוב הארץ. והיינו שאף לדעת הרמב"ן שמצוה זו נוהגת גם בגלות, הנה אם לדעת הספרים הנ"ל אי אפשר לקיים המצוה ללא שלטון מדיני, הרי גם המדינה לא הוסיפה בזה דבר. ואבאר את דברי:
- ב. דהנה ז"ל ה"ישועות מלכו" שם: "אמנם גם לפי דעת הרמב"ן שחשב זאת למצות עשה, מ"מ בעיקר המצוה אינו אלא הירושה והישיבה **כאדם העושה בתוך שלו לכבוש א"י שתהיה תחת ירושתנו**". וא"כ גם לדבריו לא מתקיים תנאי זה ע"י המדינה, כי היא אינה עושה בארץ כבתוך שלה, ואדרבה שמתחשבת בערבים ונמנעת מ"לכבוש ארץ ישראל שתהיה תחת ירושתנו", וגם את המקומות הקדושים ביותר (כמו הר הבית, וחלק גדול מירושלים העתיקה, ועיר הקודש חברון, ומקום קבורת יוסף בשכם ועוד) השאירה תחת בעלות הערבים. וגם אינה מוציאה את תושבי הארץ הערבים מהגליל ומכל רחבי ארץ הקודש, ומשאירה אותם כלשון הפסוק (מסעי לג, נה) "לשכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם". ועד שמחריבה ועוקרת ישובים בארץ ישראל

■ בין אור לחושך

ומוסרת אותם למחבלים. וא"כ "עיקר המצוה" של ישוב הארץ אינה מתקיימת ע"י המדינה גם לדעת ה"ישועות מלכו".

ג. וב"דברי סופרים" שם כתב: "אין נקרא ישוב אלא **בישיבה בשלוח**.. והיינו שהם **אדוני הארץ**.. והיינו בזמן שבית המקדש קיים, ומשחרב בית המקדש אע"פ שלא גלו כולם ממנה, גם היושבים בה אין נקראין יושבי הארץ ואין להם ישיבה בה, מאחר **שהם עבדים עליה למלכי העמים**". וא"כ גם לפי דבריו אין מקיימים היום מצות ישוב הארץ, שהרי אין כאן "ישיבה בשלוח", מפני המחבלים שהמדינה עצמה גרמה לחזקם ולעודדם ע"י הויתורים. וגם אנחנו עדין "עבדים למלכי העמים", שצריך להתחשב בנשיא ארה"ב ומלכי שאר העמים, על כל בית שבונים בירושלים העתיקה או ביהודה ושומרון וכו'. ועכשיו מתכוננים לבצע את המשך הנסיגות במסגרת "מפת הדרכים". וכדאי לשאול את **המפונים** מגוש קטיף וצפון השומרון, ואת כל רבבות משפחות השכול והפצועים, האם ישיבת הארץ שלהם היא "ישיבה בשלוח".

ד. והנה חילוק גדול יש בין הגאון מקוטנא לר' צדוק הכהן מלובלין, שהראשון כתב דבריו לשיטת **הרמב"ן** שיש מצות כיבוש הארץ בזמן הזה, ואילו השני פסק **כרמב"ם** שאין מצוה בזמן הזה, ורק ביאר שטעמו של הרמב"ם הוא משום שהארץ אינה כבושה בידינו, משא"כ ע"י כיבוש גם הרמב"ם מודה (ועיין בדעת הרמב"ן והרמב"ם לעיל ח"א הערות 45-46). ומעתה נבדוק את דבריהם ונראה עד כמה צע"ג בכל אחד מהם, כדלקמן:

ה. כי מה שכתב ה"ישועות מלכו" **שלרמב"ן** עיקר מצות ישוב הארץ היא רק ע"י כיבוש, הוא תימה, שהרי לא יתכן שמצד אחד יאמרו לנו **שאסור לעלות בחומה ולמרוד באומות** (ראה לעיל ח"א הערה 2), ומצד שני **תהיה מצוה בזמן הגלות להתישב בארץ ע"י כיבוש**, שכל זה הוא תרתי דסתרי. ועוד, שעפ"ז מהי קושית הרמב"ן על הרמב"ם על השמטתו את מצות ישוב הארץ (ע"י כיבוש), והיה לו להבין שהרמב"ם השמיטה מפני הג' שבועות. ועל כרחך שהרמב"ן מדבר על ישוב הארץ גם לא בתור אדונים, שזה אינו נקרא עליה בחומה ולא מרידה באומות. ומזה גופא מוכח לכאורה, שגם הגאון מקוטנא לא התכוין

■ בין אור לחושך

לומר שאין מקיימים כלל את מצות ישוב הארץ בלי כיבוש, אלא כלשונו שזוהי "עיקר המצוה", אבל גם ללא זה המצוה מתקיימת. וא"כ שוב לא הוסיפה המדינה בעצם קיום המצוה.

1. גם מה שכתב ב"דברי סופרים" **שלרמב"ם** יש מצות כיבוש הארץ להיות אדונים עליה, גם זה תימה, דא"כ למה לא כתב כן הרמב"ם בפירוש, לא במנין המצוות ולא בספר היד. והרי מלבד מה שהרמב"ם כתב גם הלכתא למשיחא, הרי לדעת ה"דברי סופרים" (ודוקא ע"פ הביאור שלכם) מצות הכיבוש אינה תלויה במשיח דוקא, וגם בזמן הזה קיימת המצוה כאשר הדבר אפשרי. ומזה שהרמב"ם השמיט מצוה זו מכל וכל, מוכח שאין לדעתו מצוה בכיבוש הארץ כלל. וכמ"ש הביאור בזה בח"א שם הערה 45 בשם אדמו"ר מוהרש"ב, דאם היה כיבוש הארץ מצוה לא היה הקב"ה מעניש את עם ישראל לגלות מארצם, דאין מצוה באה בעונשין.

2. ולגופו של ענין מצות ישוב הארץ בזמננו. הנה הרבי מליובאוויטש מאריך לבאר בשיחותיו בענין זה ("לקוטי שיחות" ח"ב ע' 621-617, "תורת מנחם" ח"ג ע' 174, ובכמה מקומות), שאפילו לדעת הפוסקים שהמצוה נוהגת גם בזמן הזה, הרי יש בה תנאי שאין היא כרוכה בסכנת הגוף או **סכנת הנפש** (שבזה מבארים דעתם של כמה מהראשונים שחיו בחו"ל ולא השתדלו לקיים מצוה זו. וראה אנצקלופדיה תלמודית ערך ארץ ישראל ע' רכג ואילך). ובפרט ע"פ המבואר בספר תשב"ץ (קטן, אות תקנט), שכאשר באים לארץ ישראל יש להדר במצוות יותר מבחו"ל, ואם לאו אין צריך לעלות (כי "מה תהיה התועלת בכך שישע לארץ ישראל כל עוד הוא לבוש בלבושים הצואים שלו"), וכ"ש אם עי"ז נגרמת ירידה ח"ו. וכן מסופר בארוכה בכיבוש הארץ ע"י יהושע (עיין יהושע ד, ז. ושם ו, יא ואילך) שהכיבוש הוא עם ארון ברית ה' לפניהם. וזהו גם מה שבסיום פרשת המרגלים נאמר: "וארון ברית ה'.. לא משו מקרב המחנה", שהארון, הכח לכניסה לארץ ישראל, ניטל אז מהם, ובמילא קיימת ההוראה "אל תעלו כי אין ה' בקרבכם".

3. ומטעים בזה הרבי עוד, שהארץ מצד עצמה (לולא קיום התורה והמצוות בה) נאמר עליה "ארץ אוכלת יושביה" (שלח יג, לב), כי

■ בין אור לחושך

אדרבה דוקא מצד קדושת הארץ הרי כל דבר קל נוגע ביותר ונחשב לחטא חמור, והיצר הרע נלחם חזק יותר להכשיל את האדם דוקא בפלטרין של מלך, ולכן יש צורך בנתינת כח מיוחדת ממשנה ותורתו, שהכניסה לארץ תהיה באופן המתאים, ובאם לאו אין מצוה של ישוב הארץ. ולכן, אם האדם רואה שהעליה לארץ ישראל לא תוסיף אצלו ביראת שמים, אין ענין לעלות אליה בזמן הגלות. ומזה מובן גם, שכאשר המדינה גרמה לרבים מהעולים שתהיה להם ירידה בקיום התורה ומצוות, הרי בודאי שהיא לא הביאה לקיום מצות ישוב הארץ כלל.

ט. ולטענה אודות חסידי חב"ד הנמצאים בחו"ל. הנה אף אם ננקוט שיש מצוה בישוב הארץ בזמן הזה, ושהדבר יוסיף לו ביראת שמים, הרי ידועה דעת הרבי, שכל זה רק למי שלא נמצא בחו"ל בתפקיד של **הפצת היהדות** או תפקיד אחר הנוגע לכלל, משא"כ מי שנסיעתו לארץ ישראל תבוא על חשבון קירוב של יהודים הקשורים אליו, **מקומו בחו"ל**, ואם הוא עוזב ונוסע לחו"ל הרי הוא כחייל שנטוש ומפקיר את משמרתו. ולכן מלבד ההסתיוגויות של הרבי מענין ישוב הארץ בזמן הזה כנ"ל, הרי גם רובם הגדול של חסידי חב"ד שבחו"ל הם שלוחים להפצת התורה ומצוות באלפי נקודות ישוב, ואסור להם לעזוב את תפקידם. (והרי גם ל"מדינה" יש שגרירים העושים תפקידם בחו"ל, ואף אחד אינו טוען שהם חייבים לחזור למקומם מפני ישוב הארץ).

י. עוד מבאר הרבי, שאפילו מי שאין לו תפקיד מיוחד של הפצת יהדות וחינוך, הרי לכל אחד יש את "עבודת הבירורים" שלו שעליו להשלימה במקומו, וכמאמר רבינו ה"צמח צדק" שענה לאחד מחסידיו שרצה לנסוע לארץ ישראל: "עשה כאן ארץ ישראל", ולכן בלי הוראה מנשיא הדר אין לו לעזוב את משמרתו.

יא. ובענין השאלה ממאחז"ל "כל הדר בחו"ל כמי שאין לו אלוקה", מביא הרבי מ"ספר החיים" לאחיו של המהר"ל מפראג (חלק גאולה וישועה סוף פ"א), שרק "כל הדר בחו"ל", היינו מי שיושב שם בקביעות ואינו חושב על הגאולה, אבל אם בישיבתו שם הוא מצפה לגאולה ומשיח, ומתפלל למקום המקדש, ובפרט שעובד עבודת הקודש להכין את עם

■ בין אור לחושך

ישראל לגאולה האמיתית, הרי כל מקום שבו הוא נמצא הוא "מקום אשר יבחר ה'".

יב. עוד מציין הרבי באחד ממכתביו, שנפלא הדבר עד כמה צודקים חכמינו ז"ל שאמרו "כל המוסיף - גורע", שעפ"ז מובן הקשר דשני הציוויים לא תוסיפו ולא תגרעו בכתוב אחד ובחדא מחתא (ואתחנן ד, ב. ראה יג, א). כי דוקא אלו המרבים לדבר על מצות העליה לארץ ישראל שנוספה בזמננו (ודוקא במנין התרי"ג מצוות, דלא כהרמב"ם), ויש מוסיפין דאך ורק בה תלוי קיום כל התורה ומצוות וקיום עם ישראל וקיום ארץ הקודש ת"ו, והכל נדחה מפני מצוה זו, ומקשרים זה עם אתחלתא דגאולה וכו' - הרי דוקא ביניהם יש כאלו המוכנים למסור שטחים מארץ ישראל תמורת הסכמי שלום (וכפי שהיה בהצבעה על הסכמי "קמפ דיוויד". וגם עתה ההתנגדות של רבים מהפוליטיקאים הדתיים, היא רק מפני שמוסרים ללא "תמורה", אבל אילו היה מדובר בהסכמי שלום עם "פרטנר" ערבי, היו מסכימים למסור להם שטחים).

יג. וכאשר מדובר על מצות ישוב הארץ שעושה כביכול הממשלה, הרי אם נעשה חשבון כמה עולים מגיעים לארץ, ולאידך כמה עשרות אלפי **הפלות** שנעשו רח"ל בעידוד משרדי הבריאות והרווחה של אותה מדינה, נראה שלא ישוב הארץ יש כאן אלא להיפך. הרבי מליובאוויטש דיבר על כך בכאב רב, כשביקר אצלו האדמו"ר מסדיגורא שליט"א בשנת תש"מ ("בצל החכמה" ע' 95), שהממשלה מוציאה תקציב של 30.000 דולר כדי להעלות משפחה לארץ ישראל, ולאידך מוציאה כספים רבים כדי **למעט את הילודה**, מה שנקרא "עליית פנים". ובעיה זו פוגעת במיוחד במשפחות הספרדיות, ששולחים אליהם מדריכות מיוחדות שתשכנענה את הנשים הצעירות שימנעו עצמן מללדת ילדים.

יד. וראה לעיל ע' 113 וע' 156 במסגרת.

24. הרבי עצמו אומר שכבר התחיל קבוץ גלויות

הראו לי שהרבי מליובאוויטש עצמו אמר שכבר התחיל קבוץ גלויות, וזאת אע"פ שהמשיח עוד לא הגיע. וא"כ מהם הטענות נגדנו שאנו אומרים את אותו הדבר ממש. ואני מצטט כמה קטעים:

ספר השיחות תנש"א ע' 9-488 בתרגום מאידיש: "בשנת נסים (תש"נ) ושנת אראנו נפלאות (תנש"א) נתקיים מעין הענין של "מקבץ נדחי ישראל", שיהודים באים מהמדינה ההיא בלי הגבלות, והם מגיעים לארץ ישראל וגם זה בלי הגבלות (לא כמו שהיה לפני זה שהגבילו את יציאתם בתנאי שלא יסעו לארץ ישראל). ומצב זה הוא מהגילויים שלמעלה ממדידה והגבלה שמתגלים עוד בסוף זמן הגלות, לפני הגאולה".

בספר "שיחות קודש" תשנ"ב ע' 784: "הברכה הכי גדולה היא, שהותחל כבר קיום ההבטחה דהקהלת כל בני ישראל מארבע כנפות הארץ.. וכפי שראינו זאת בפועל ובפשטות, ובעיני בשר.. הקבוץ גלויות מכמה מקומות ומכמה מדינות אל ארצנו הקדושה.. וקבוץ גלויות זה היה דוקא "בחסד וברחמים", לא כפי שהיה בעבר שהיה צורך לברוח בהחבא מאותם מדינות".

שם ע' 795: "מעין הענין של ויקהל, הקהלת כל בני ישראל לארצנו הקדושה מארבע כנפות הארץ, הותחל כבר בפשטות, כפי שרואים זאת בזמננו זה, בשנה זו וכבר כמה שנים.. שכמה וכמה מבני ישראל עלו לארצנו הקדושה. ואף שבכל הדורות היו כמה מישראל שעלו לארצנו הקדושה, הרי עתה הענין הוא שלא בערך לגמרי".

תשובה:

א. הרבי מדגיש שיש כאן רק "מעין קבוץ גלויות", ושזה מתקיים בסוף זמן הגלות, ואין זו גאולה וגם לא התחלתה. והוא כנ"ל מפני שקבוץ

■ בין אור לחושך

הגלויות האמיתיות הקשור עם הגאולה, הוא כאשר המתקבצים באים למקום של גאולה ולא לארץ ישראל גלותית, וכן כאשר הקבוץ קשור גם עם התעוררות רוחנית עצומה, שהיא עיקר היציאה מהגלות הרוחנית לגאולה.

ב. ובכל זאת יש כאן "מעין" של קבוץ גלויות, והיינו דבר המתרחש בזמן הגלות והנדמה **בחיצוניותו** ליעוד של קבוץ הגלויות האמיתי. שהרי למעשה עולים יהודים ממקומות שהיו סגורים ומסוגרים שם.

ג. גם "מעין" קבוץ גלויות זה של סוף הגלות, מייחס הרבי בעיקר לעליה מרוסיה, ואינו פעולתה של מדינת ישראל כלל, אלא נס גלוי שנשיא הדור המשיח שבדור הבטיח אותו במשך כמה שנים, ופעל אותו מלמעלה למטה וגם בפשטות ע"י קשריו באמצעות שלוחיו עם וושינגטון וכו', כידוע לאלו הבקיאים בהסטוריה של היציאה מרוסיה (וההפגנות שעשו בעד היציאה רק הפריעו ועכבו את פעולתו זו, כמפורסם). והמדינה הרי אדרבה רק קלקלה בענין זה, ע"י שקלטה את העולים באופן שנתרחקו מדת ישראל במקום להתקרב אליה, וכך הפכה העליה הגשמית לירידה רוחנית. וא"כ כמובן שאין קשר בין יציאת היהודים מרוסיה לבין התוארים של קבוץ גלויות ואתחלתא דגאולה שמעניקים **למדינה**.

ד. עצם ענין העליה לארץ הקודש בזמן הגלות, לא התחדש כמובן ע"י הציונים. שהרי תלמידי הבעש"ט והמגיד ממעזריטש כבר עלו לארץ הקודש, וכן תלמידי כ"ק אדמו"ר הזקן ותלמידי הגר"א. וידוע שכל ענין המאסר של אדמו"ר הזקן התחיל מהעלילה הקשורה לכספים שהיה שולח ליושבי הארץ. וכן שלח אדמו"ר האמצעי לחברון וכו'. ולכאורה הרי אדמו"ר חב"ד היו נגד העליה בחומה, וא"כ האם כוונתם היתה שיהודים אלו יהיו תמיד תחת שלטון ערבי. אלא שבשעה שהם ראו שזמן הגאולה ממשמש ובא, רצו לעשות אתערותא דלתתא ולהתחיל ליישב יהודים בארה"ק, בכדי שע"י תהיה אתערותא דלעילא להביא את הגאולה בפועל. אמנם אח"כ באו הציונים וחידשו שההתעוררות לעליה לא תהיה מפני קדושת הארץ אלא מטעמים "לאומיים", ובפירוש לימדו את שומעי לקחם שמספיק רק הענין של ישוב הארץ ואין צורך בתורה ומצוות רח"ל. וע"ז אמר כ"ק אדמו"ר

■ בין אור לחושך

מוהר"ש ני"ע שמאחר שהכריזו רק "בית יעקב לכו ונלכה" (ביל"ו), והשמיטו "באור ה'", הרי אין חלקו עמהם. ובזה דחתה הציונות את הקץ בעשרות שנים, כשקלקלה את התעוררות הגאולה שהתחילה עם עלית תלמידי הבעש"ט ותלמידי תלמידיו. וידוע שהענין ה"לאומי" גרם לפרעות עם הערבים, ואז תמך אדמו"ר מוהרי"צ בהקמת המדינה בדיעבד, משום פקוח נפש (הגם שהוא עצמו ואביו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב התנגדו לזה באופן עקרוני). ומעתה כמה מגוחך לטעון שהציונות היא גופא הגאולה, בו בזמן שהם רק קלקלו והעבירו את העולים לשמד רוחני רח"ל, וקרעו חלקים מהארץ ומסרוה לאויבים, עד שהחשיכו את הגלות שבארץ הקודש באופן שמעולם לא היתה גלות שכזו.

ה. וראה בספר "תפלה למשה" לתהלים עה"פ (קכז, ב) "שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת", שאלו המשכימי קום, היינו שרוצים להכריז על גאולה קודם זמנה, שהופכים הגלות לגאולה, הרי הם "מאחרי שבת", שגורמים במעשיהם להרחקת קץ הגלות.

■ בין אור לחושך

25. גם בביטוי "אתחלתא דגאולה" משתמש הרבי

ראיתי שהרבי מליובאוויטש בעצמו משתמש במושג של "אתחלתא דגאולה" על תקופתנו, אע"פ שעדיין לא בא משיח. ושימוש זה נעשה דוקא בקשר עם מאורעות חבדי"ם, וא"כ למה רק על המדינה אסור לומר כך. ואצטט כמה מקורות שמצאתי בכתבי הרבי בענין זה:

בשיחת אחרון של פסח תשי"א (תורת מנחם' כרך ג' ע' 45. בלתי מוגה):
"דיוק הלשון גאולה **האמיתית והשלימה**, הוא לא ביחס לענין מסוים (המדינה) שיש שוטים שמחשיבים אותו כ"אתחלתא דגאולה", כי אם ביחס ל"אתחלתא דגאולה" שבהתגלות תורת החסידות הכללית ע"י הבעש"ט, והתגלות תורת חסידות חב"ד ע"י אדמו"ר הזקן ורבותינו נשיאינו שלאחרי זה. שזוהי "אתחלתא דגאולה" שממנה באים אל הגאולה האמיתית והשלימה".

במאמר משי"פ בלק י"ז תמוז תשמ"ה (התוועדויות' כרך רביעי ע' 2523. בלתי מוגה): "יום י"ב תמוז היא אתחלתא דגאולה האמיתית והשלימה, גאולה שאין אחריה גלות".

בשיחת י"ב תמוז תשמ"ה (התוועדויות' כרך רביעי ע' 2438. בלתי מוגה):
"ידוע שכל ענין של גאולה, גם גאולה פרטית, יש בה "**מעין**" דגאולה הכללית, גאולה האמיתית והשלימה. ועאכו"כ כאשר מדובר אודות הגאולה דכ"ק מו"ח אדמו"ר - הרי מכיון שרבים צריכים לו, הרי ע"פ הלכה יש לו דין של "רבים" ובפרט ע"פ דברי רש"י.. "הנשיא הוא **הכל**", הרי בודאי שגאולתו קשורה ושייכת לגאולה האמיתית והשלימה". (ועדיין בשיחה מוגהת משבת פרשת חוקת-בלק י"ב תמוז תשמ"ו ובעוד כו"כ שיחות)

תשובה:

א. ראשית יש להבין שבשיחות אלו מדבר הרבי כמובן על אתחלתא דגאולה בשם המושאל, והרי הדגיש שבגאולה פרטית יש רק "מעין" הגאולה הכללית. וכמו שהזכרנו לעיל מרש"י במגילה, שהלשון אתחלתא דגאולה שם אינו גאולה מהגלות אלא מהצרות של עם ישראל. ועיקר טענתו של הרבי היא שמייחסים למדינת ישראל את התואר אתחלתא דגאולה או "ראשית צמיחת גאולתנו" כתחלת הגאולה מן הגלות, ולא כגאולה מצרות ורדיפות וכו'.

ב. אמנם בשיחה הנ"ל מוכח שאפילו גאולה בשם המושאל שייך לומר רק על המאורעות של גאולת נשיא הדור, ולא על המדינה. וזאת מהסיבות שביארנו לעיל, שכללות ענין המדינה על אף הצלה גשמית מסוימת יש בה חורבן רוחני נורא. ומאחר שעיקר ענין הגאולה הוא גאולה רוחנית שיש בה את הביטול של "מפני חטאינו", לא יתכן להזכיר את הביטוי גאולה אפילו בשם המושאל, על אירוע שהביא להגברת החטאים באופן הכי נורא. וזאת בנוסף להתדרדרות גם במצב הבטחון, כתוצאה מהשעבוד של מנהיגי המדינה לחסדי האומות, כנ"ל.

ג. לאידך גיסא, ענין הפצת פנימיות התורה שנתגלתה ע"י הרשב"י, האריז"ל, הבעש"ט ואדמו"רי חב"ד, היא הדבר שמביא לביאת המשיח, כפי שהעיד הבעש"ט שכך הושב לו בהיכל המשיח על שאלתו "אימתי קאתי מר", על כן גאולתו של נשיא הדור הממלא את מקומו של הבעש"ט ב"יפוצו מעיינותיך חוצה", היא "אתחלתא דגאולה" בשם המושאל, באמצע הזמן של חושך הגלות. כיון שזהו "מעין" ההתגלות הרוחנית של פנימיות התורה ופנימיות הנשמה שתהיה בזמן הגאולה. וזאת בנוסף על כך ש"הנשיא הוא הכל", וגאולתו היא גאולת הרבים, שהיא "מעין" גאולת כלל ישראל.

■ בין אור לחושך

26. לדעת חסידי חב"ד אנו כבר ב"ימות המשיח"

חסידיו של הרבי מליובאוויטש מטיפים לנו שלא לראות בתקופתנו "אתחלתא דגאולה", אבל הרי הם עצמם כבר "מתקדמים" יותר, ואומרים שאנו בזמן של "ימות המשיח", ושהמשיח הוא לדעתם הרבי מליובאוויטש, וזאת גם אחרי ג' תמוז תשנ"ד. וא"כ עד שהם אומרים לנו "טול קיסם מבין שיניך", נשיב להם: "טול קורה מבין עיניך".

תשובה:

א. הקביעה שאנו נמצאים ב"ימות המשיח", אינה של חסידי חב"ד, אלא נאמרה ע"י הרבי בפירוש כמה פעמים. כותב השורות עצמו קיבל מכתב בכתב יד קדשו של הרבי ביום י"א ניסן תנש"א, בו כותב הרבי שאנו נמצאים כבר בימות המשיח. וכן אומר הרבי במוצאי י"ט כסלו תשנ"ב (ספר השיחות תשנ"ב ח"א ע' 173): "בימינו אלה ימות המשיח שבהם נמצאים עכשיו". ועד"ז התבטא כמה פעמים בשנות תנש"א-תשנ"ב.

ב. ימות המשיח אינם גאולה וגם לא אתחלתא דגאולה, אלא המצב שמשיח כבר נמצא בסוף זמן הגלות. ודוגמא לדבר: משה רבינו מגיע אל פרעה בשליחות ה', ואעפ"כ השעבוד מתגבר, אבל העובדה היא שמשה כבר נמצא ובא לגאול את עם ישראל, ולכן אותה תקופה נקראת כבר ימות המשיח של שעבוד מצרים. ועיין ב"שפת אמת" ר"ה יא, ב. שמסביר באריכות ענין זה וקובע שכן יהיה גם בגאולה העתידה, שבתחלה תהיה אותה תקופה שבה יהיה כבר המשיח, ובאופן של "נגלה ונכסה", ויפעל פעולותיו על אנשי הדור, ומ"מ עדיין יהיה זה זמן הגלות. ורק כאשר יתגלה ויבנה בית המקדש ויקבץ נדחי ישראל, זוהי הגאולה עצמה.

ג. מכל הנ"ל מובן, שאין סתירה בין העובדה שאנו בחושך כפול ומכופל של הגלות, לבין האמונה שבתוך חושך זה נמצא כבר מלך המשיח, והוא בדרכו להבאת הגאולה. ולא זו בלבד, אלא שהרבי בעצמו הסכים

■ בין אור לחושך

לפס"ד הרבנים (ש"פ משפטים תשנ"א) שמלך המשיח שבדור כבר נתקיימו בו הסימנים של "בחזקת משיח", והוסיף עוד (ש"פ תולדות תשנ"ב) שבכמה ענינים כבר מנצח המשיח שבדור את מלחמות ה' (כגון מלחמת עירק שלא הזיקה לעם ישראל, כנבואתו הידועה. והוצאת יהדות רוסיה, כנ"ל. וראה מאמרו של הרב יוסף יצחק שי' מייזליש ב"נספחים" שבסוף ספר זה).

ד. ועוד והוא העיקר, שלכל זה אין כמובן שום קשר לענין משיחיות השקר של המדינה, כי אנו נמצאים בימות המשיח לא **בגלל** המדינה, אלא **על אף המדינה**.

ה. בענין שאלתך אודות ג' תמוז שלכאורה הוא סתירה לאמונת חב"ד, כבר הארכת בספר "ותורה יבקשו מפיהו" (בעיקר בפ"ו שם). ולא אאריך בזה כאן שהרי לא זה הוא נושא הספר, וגם אינני רוצה שיתקבל רושם מוטעה שזוהי הכוונה כאן. ודי אם אומר עתה, שאם יאמרו לך שמשה רבינו בא לגאול את עם ישראל ("גואל ראשון הוא גואל אחרון"), תקבל זאת בתמימות ובשמחה, ולא תשאל "והרי כבר היה ז' אדר לפני אלפי שנים". וגם אם יאמרו לך שדוד המלך בא להביא את הגאולה ("ידוד מלכא משיחא"), תקבל זאת באושר, ולא תשאל "והרי כבר היה "עצרת" לפני אלפי שנים".

ו. והרי רואים במוחש ש"דוד מלך ישראל חי וקיים" ופועל פעולותיו ע"י אלפי שלוחיו בכל העולם. וכשם שעד היום ראינו שכל דבריו אמת וצדק, והוא ורק הוא צדק בניתוח כל המאורעות שעברו על עם ישראל בדורות האחרונים, ולא נפלה שעה מדבריו ארצה, בין בעניני הכלל ובין בנבואות שנאמרו למאות אלפי אנשים פרטיים, הרי בלי ספק שגם הבטחתו שגאולת ישראל האמיתית קרובה מאד, ותהיה ע"י נשיא הדור השביעי של אדמור"י ליובאוויטש, גם זה יתקיים בקרוב ממש, כאשר "הרחמן יקים לנו את סכת דוד הנופלת", ויקויים פסק הרמב"ם ש"יעמוד מלך מבית דוד וכו'", ועד "הרי זה משיח בודאי".

חלק רביעי

נספחים

תוכן ה"נספחים"

- 189 רשימת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע משנת תרס"ג
- 199 קטעים ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ני"ע משנת תרפ"ט
- 200 קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ני"ע משנת תרח"ץ
- 201 מכתב מהגה"צ בעל ה"חפץ חיים" בדבר איסור ההתחברות לרשעים
- 202 . לא נשכח ולא נסלח, ראיון עם מחבר ספר זה לאחר גירוש גוש קטיף
- 214 .. בכבוד ובגאווה - מאמר של מחבר הספר, לאחר שריפת בתי הכנסת
- 217 קטעים מראיון עם הרה"ח ר' יוסף יצחק שי' מייזליש
- 225 מכתבו של הרב יעקב הלוי פילבר, ותשובת אחד מתלמידיו
- 229 רשימה חלקית של המקורות שמהם נערכו חלקים א-ב של הספר

**רשימת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע משנת תרס"ג
והקדמה לזה מתוך יומנו של כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע
נדפס בספר "קונטרס ומעין מבית ה"י ע' 45 ואילך**

יום חמישי ד' שבט (תרסג ליובאוויטש).
שעה רביעית אחה"צ.

בבקר שעה הששית חזר הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק ממסעו שנסע ביום ד' י"ח טבת - כנוכר ברשימתי מחדש טבת ש.ז. - לבקר את היכלי קדש כ"ק מוריננו הבעש"ט, הרב המגיד ממעזריטש, הרב המלאך הקדוש, הרב מבארדיטשוב, הוד כ"ק אדמו"ר הזקן והוד כ"ק אדמו"ר האמצעי.

בשעה העשירית מסר לי הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק רשימות שונות אשר כתב ורשם בדרך נסיעתו האמורה, מהם עניני חסידות ודרכי החסידות ומהם ענינים בעסקנות הכלל.

כשהי' הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק בעיר ניעזשין, ביקר אותו הרב ר' שלמה אהרן אהרנסאן. ותכן שיחתו הי' בדבר חברת הציונים ושיטת הציוניות, אשר הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק התנגד להם במכתבו הכללי דשנת תרס, והרב אהרנסאן חפץ להצדיקם.

השיחה עם הרב אהרנסאן התקיימה ביום השני א' שבט במעונה של הרבנית מרת חנה חישיע - אלמנת כ"ק אדמו"ר של זוגתי דודי זקני אדמו"ר מוהרי"ן.

הטענות של הרב אהרנסאן והתשובות שענה לו דבר דבר על אופנו, הואיל הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק לכתבם בעצם כ"ק והנני מעתיקה בזה. וז"ל:

■ בין אור לחושך

אלו הן הטענות שטען עבורם

א) עפ"י משארז"ל לא כאותו האיש שדחוהו בשתי ידיים. והיינו שע"י שדחוהו נפרד מקהל ישראל ועשה מה שעשה כו'. כן המה - הציונים - ע"י הריחוק והדחיה מפרידים ומורידים אותם.

ב) הלא, על כל פנים, כמה אנשים שהיו רחוקים מישראל לגמרי ולא רצו שיקרא שם ישראל עליהם, עתה - ע"י הציונים והציונות - נתקרבו ובשם ישראל יתפארו.

ג) במה כחינו גדול ללחום נגדם. ודבר שא"א לבוא אל תכליתו אין כדאי להתחיל.

טענה א: ע"פ משארז"ל לא כאותו האיש שדחוהו בשתי ידיים, והיינו שע"י שדחוהו נפרד מקהל ישראל ועשה מה שעשה כו'. כן המה - הציונים - ע"י הריחוק והדחיה מפרידים ומורידים אותם.

מענה: משארז"ל לא כאותו האיש שדחוהו בשתי ידיים, היינו קודם שנתגלה קלונו והי' רעתו טמון וקבור אתו עמו. ואם היו מקרבים אותו לא היה מגלה רעתו ולא היתה נעשית הפעולה שפעל. וגם בו בעצמו היה הרע מתעלם במשך זמן יותר ויותר, ואפשר היה מתגבר בו אח"כ הטוב הנגלה על הרע הנעלם. וכידוע שיש בכח הדבר הנגלה להתגבר על הדבר הנעלם ולהפכו במשך זמן. ונמצא בהקירוב הזה היה הוא מתקרב אל החכמים שהיה הרע מתעלם בו, וכש"כ שלא היה בא לידי פעולה.

אבל לא כן הוא בענין הציונים, אשר המה כבר יצאו בשטתם בגלוי ובחוזק. והוא שטתם הלאומיות שיתבאר לקמן. וא"א להם לוותר ע"ז כי היא עיקר יסודם בציוניות המדיניות, ובלעדי זאת א"א להם לבוא אל מטרתם כמשי"ת. אם כן הנה בהקירוב שנקרב להם הוא שנתקרב אליהם ח"ו לא שיתקרבו המה ויהיו כמונו. ואם באיזה דברים קלי הערך יקבלו דברי היראים יהיה רק לרמאות בלבד, ובהעיקרים והיסודים לא יוותרו מאומה. ובערמתם יצודו בזה הרבה נפשות התמימות, בזה שיראו באצבע ויפרסמו בכמה סגנונים שונים ומשונים כי גם היראים אתם המה. וא"כ הרי זה

■ בין אור לחושך

ההיפך לגמרי מכוונת רז"ל באותו האיש שלא היו צריכים לדחותו בשתי ידיים כמבואר, הנה אתם צריכים להתנהג בהיפך.

טענה ב: הלא עכ"פ כמה אנשים שהיו רחוקים מישראל לגמרי ולא רצו שיקרא שם ישראל עליהם, עתה ע"י הציונים והציוניות נתקרבו ובשם ישראל יתפארו.

מענה: אתם אומרים שעל כל פנים פעלו על אנשים שהיו רחוקים מישראל שנתקרבו, הנני שואל במה נתקרבו. וכי התחילו לשמור את התורה ומצותיה, לא. אדרבה מקיום התורה והמצוות ומהאמונה בה' נתרחקו יותר ויותר ע"י התנועה הציונית כאשר יתבאר.

הציונים הרעו לעשות הרבה מהחברה מפיצי השכלה. שהחברה מפיצי השכלה נתנו לעם דבר נוסף על התורה, והיינו במה שהזריעו דעתם הרעה שצריכים ומוכרחים להשכלה ג"כ. ובאשר ההשכלה והלימודיות חיצוניות היא כצרה אל התורה, ובפרט שלקחו השכלתם ממקורות כוזבים, לכן במשך זמן גברו הלימודיות על התורה עד אשר נעשו המתעסקים בהם כופרים ופוקרים ופרקו מעליהם עול מלכות שמים ועול התורה, כאשר עינינו רואות הן בהזקנים שהיו מכבד, ובפרט בהצעירים העוסקים בחכמות חיצוניות.

אמנם האיש הזה המשכיל הזקן או המחונך מחדרי מפיצי הכפירה בה' ובתורתו - יודע הוא אשר סר מדרך התורה והמצוה ואינו יהודי ר"ל, ויש תקוה אשר לעת מן העתים ישים אל לבו וישוב אל ה', באשר אע"פ שחטא ישראל הוא שיש בו ניצוץ אלקי, ובאשר יודע היטב שהוא הפכי ומנגדי לרצון ה' ואיננו יהודי כשר כלל, לזאת אפשר שיתעורר לעת מן העתים ויתמרמרר בנפשו על עוצם ריחוקו ואיך שרע ומר עזבו את ה', ויעשה הסכם בנפשו לילך בדרך התורה והמצוה כמצווה עלינו מאת ה' אלקינו ע"י עבדיו הנאמנים.

ובפרט כאשר צר לו ומצאוהו צרות רבות ורעות ר"ל, קרוב הדבר שיחזור בתשובה וכמאמר צריכא יהודאי לחרובא עבדי תשובה. וכאשר ראינו בעת הפרעות בקיוב אשר כמה מהסטודענטען נתעוררו להניח תפילין וכדומה, ואם כי לא נמשך זמן רב, מ"מ הרי התעוררו לשמור את המצוות, ואפשר אם היה אז שם אחד מהחרדים מתקרב אליהם לחזק בליבם ההתעוררות

■ בין אור לחושך

הזאת, היו הולכים בדרך הזאת להבא והיו מתחזקים יותר ויותר בזה, ואפשר מפני שעוד לא היה תשובתם שלמה לכן חזרו אח"כ לסורס ר"ל. וכל זה הוא כאשר יודע שכאו"א מישראל צריך לקיים תומ"צ, והוא כשאינו מקיים התומ"צ איננו יהודי, אז יש תקוה שישוב אל ה' באי מהאופנים הנזכרים לעיל.

אך הציונים התחכמו לרעה הרבה יותר, ונתנו את הלאומיות תמורת התומ"צ, וכמו שאומר מאנדעלשטאם בהמכתב גלוי שלו, אשר לא זהו יהודי מי שמקיים את המצוות, כ"א מי שהוא ציוני אף שאינו מניח תפילין ואינו שומר את השבת ר"ל ועוד ועוד, הרי הוא יהודי.

ה"שילוח" כתב בשנה העברה, דגם מי שעובר על כל מצוות שבתורה, ה' ישמרנו, ואף גם מי שהוא כופר בעיקר ר"ל, אם הוא "לאומי" הרי הוא יהודי. ה"מלץ" הביא אז את הדברים הנ"ל ולא הסכים עמו באופן מבהיל כזה, ואינני זוכר איך שרצה הוא להגביל תחום העבירות, אבל בד"כ נכנס בפשרות.

אמנם ה"וואסחאד" עשה מרקחת ממאמרו של השילוח באופן כזה, דבצאת ישראל ממצרים ונעשו עם נתן להם משה תורה ומצוות שזה יחזיק את קיום הקיבוץ והחברה להיותם בני דת אחת, ואחרי כן בעת החורבן, כשראו חכמי ישראל אשר עם ישראל מתפור ומתפרד לארבע רוחות הועלם, התחכמו להחזיק את הדת בכמה גדרים וסייגים בכדי להחזיק את קיום החברה, ועתה - הוא אומר - נוכחו לדעת אשר הדת לא יחזיק קיום החברה, כ"א המקום הזה יקח הרעיון הלאומי והוא יחזיק ויקיים את קיבוץ החברה להיות עם.

היוצא מכל מאמריהם של הציונים אנו רואים עין בעין, אשר כל מגמתם ועמלם הוא לעשות ועושים הנחה אצל עם ישראל, אשר כל ענין התורה והמצוות הם רק עצה להחזיק את הקיבוץ לא חובת הגוף, אשר רעיון זה בנקל שיונח אצל צעירי עמנו שהמה כלים מוכנים לרעיון כזה. וכשמתאמת אצלם הרעיון הזה ממילא נעשו בעיני עצמם פטורים לגמרי מהתומ"צ, בחשבם שאין צריך להעצה ובפרט כשיש אצלם עצה אחרת במה להחזיק את הקיבוץ, ומסבירים לעצמם דאילו יצוייר, אם היה רק יהודי אחד בעולם אין צריך לקיום התומ"צ, רק באשר שיש רבים, יוסף ה' עליהם, צריכים

■ בין אור לחושך

לתומ"צ לעצה בשביל קיום חברתם. ועתה הלאומיות מחליף את מקום הדת והיא העצה להחזיק קיום החברה.

ואחרי הנחה זו, הנה הנכנס בחברת הציונים איננו חושב את עצמו למחויב כלל בקיום התומ"צ, וממילא אין לקוות שגם לעת מן העתים ישוב אל התומ"צ, וגם אם תכתוש אותו במכתשת לא ישוב בתשובה, באשר לפי חשבוננו הוא יהודי כשר אחרי שהוא לאומי נאמן.

הרי ברור הדבר על יסודות הגיונים, אשר רעיון הציוני לא רק שלא קירב את שהיו רחוקים מישראל והרחיקום יותר ויותר, אלא עוד העבירו ר"ל יהודים כשרים מדעתם לעקור מלבם כל ענין קדושת התורה האמונה בה' קיום מצוות מעשיות, בזה שלקחו מאתם את הנחת חיוב התומ"צ לגמרי, ומשרישים בלבם שבהלאומיות המה יהודים גמורים, וממילא הנה כל הנלכד בשחיתותם ואבזרייהו יורד שאול ואין תקוה ח"ו לאחריתם.

הציונים כמובן הראשים, והקטנים בלי דעת נמשכים אחריהם, הנה בכוונה גדולה בערמה ובמרמה ובתחבולות רשע עשו ועושים את מעשיהם הרעים, להטעים באלפי מאמרים וברבבות פתגמים לוקחי לב בשפה יהודית ועברית ובשפת המדינה, את ההנחה העקרית שלהם, כי כל ענין היהדות הוא הלאומיות.

כל מי שיש לו דעת אף במקצת יודה על האמת, אשר התעוררות הרצל ונארדוי לציון, אין זה משום איזה הרגש אלקי שנתעורר בנפשם.

אחינו היראים אהבתם לאה"ק היא מצד ההרגש האלקי שבהם שרצונם וחפצם בה' ובעבודתו יתברך, ולזאת המה חפצים בהמקום אשר בחר בו ה' הבוחר בציון ובירושלים, ואהבה זו היא בהרגש פנימי ואהבה עצמית ופנימית בהמקום הזה והיו נושקים את עפרה ממש, וזה כל חלקם בחיים אם יזכם השי"ת לבא לאה"ק, אשר לזה תכסוף כל לב וכל נפש.

אבל לא כן הוא סבת התעוררותם לציון אצל מנהיגי הציונות הרצל ונארדוי בפרט, והאות כי בהיות הרצל באה"ק נתרחק יותר מה' וחילל את התורה והמצוה בריש גלי, שנכנס לעיר הקודש ירושלים ת"ו כשכבר נכנס השבת קודש, והלך על מקום המקדש, אשר גם מצד האנושיות לא היה לו לעשות כן לחלל את השבת בפרהסיא בעיר הקדושה, ובמקום היכלו יתברך לעשות

■ בין אור לחושך

את הרע בעיני ה', ה' ישמרנו, אין זה אלא שנעשה בהדגשה מיוחדת להורות שיטתם הטמאה אשר כל ענין היהדות היא הלאומיות, וראש הציונים העמיד את צלם הלאומיות היא המרידה בה' והכפירה בתורה ומצוותיה גם במקום היכל ה'.

והנה הסיבה האמיתית להתעוררותם של ראשי הציונים המתעים מדיחים ומסיתים את עם ישראל מעל ה' ותורתו לציון וירושלים, הוא כי האברים המדולדלים מגוף ישראל שבח"ל, מכבר התערבו בגוים ונתאחדו עמהם עד שנעשו לעם אי עמהם, ויהודי כזה שבאשכנז חשב את עצמו לאשכנזי ובעסטרייך לאיש אוסטרי ובאנגליא לאיש אנגלי וכדומה בכל הארצות, וחשב שזהו עמו ומולדתו והממשלה היא ג"כ שלו, כמו לכל אזרחי הארץ ההיא שנמצא בה וחיו להם חיי מנוחה ואושר - לפי דעתם המגושמה - והתחתנו עם עמי המדינה להיות לעם אחד.

הקב"ה החפץ בגאולת ישראל על ידי משיחו, ואין ישראל נגאלין אלא בתשובה, העמיד צר ואויב על עמו ונחלתו הצרים ומעיקים להם, הן המה האנטישמים שבכל מדינה ומדינה, וכשנתגברו האנטישמים והתחילו להפרידם מאתם ולהזכירם שהמה יהודים, ועוד זאת להדפס בחזקה ולקרוא אחריהם הלאה יהודים, ובכל פנה שהמה פונים בין גדולי ארץ ונסיכיה אשר הורגלו שמה ושמה רוצים למצוא מקומם, מביטים עליהם כעל איש זר ומרחיקים ומפרידים אותם, והיהודים הנ"ל רצונם וחפצם להיות דוקא במעלת ומדריגת הגדולים נסיכי המדינות ורוזני ארץ, וכל אשר דוחפים ומרחיקים אותם הנה הם מעפילים לעלות לרומם את עצמם ולהתפאר בעשרם ובחכמתם, כי ממאסים בדרך ההכנעה.

אחינו החרדים יודעים אשר המה תחת עול הגלות וצריכים להיות מוכנעים גם בכל מעמד ומצב שהוא, כי גם בעת שהיו אצלנו כאלה שהיה להם מהלכים בין גדולי העמים ולפני מלכים התייצבו, היה בהם ההכנעה, בידעם שהמה בגלות תחת עם אחר ועליהם לנשוא את עול הגלות, אחרי שזהו רצון ה' בכדי לכפר על עוונותינו, עד אשר ירחם השי"ת עלינו ויגאלינו במהרה בימינו אמן, ולזאת הנה גם אחרי כל העול הכבד שהכבידו עליהם באיזה זמן מהזמנים, וגם אחרי כל הרדיפות ודחיפות שיש להם ימצאו להם מקום, זיי האבען בא זיך אן ארט, כטבע הרך לעמוד בפני הקשה.

■ בין אור לחושך

אמנם האנשים הנ"ל חשבו וחושבים שאינם בגלות כלל והמה אשכנזים צרפתים או אנגלים, והמדינה שהם דרים שמה היא מקומם ומדינתם ואין בהם טבע ההכנעה כלל, ולזאת ע"י הדחיפות והרדיפות הנ"ל אבדו את מקומם שאין להם מקום, זיי האבען בא זיך קיין ארט כלל וגם לא מציאות כלל, כי אחינו החרדים מציאותם הוא מה שהמה יהודים בקיום התומ"צ, אמנם היהודים הנ"ל מציאותם היה מה שהמה אשכנזים וכדומה, וכשהדפו אותם בחזקה מזה הרי אין להם מציאות כלל, ומוכרחים להיות מציאות עומדים בפני עצמם. ובמה יעמדו בפ"ע הלא בקיום התומ"צ אינם חפצים כלל, כ"א בזה שיהיו עם וממשלה ובזה יהיו מציאות עומדים בפני עצמם.

וזאת רק זאת היה סבת תוקף התעוררותם ושיבתם אל ישראל, היינו רק להיות עם והוא להיות אומה ישראלית, אשר סיבת ההתעוררות היא מצד הכרח שלהם כנ"ל, שמוכרחים להיות במציאות עומדים בפ"ע, והמקום המסוגל לזה כמובן הוא א"י, אבל בלתי ספק אצלי אשר הרצעל ונארדוי בעצם לא איכפת להם כלל אם א"י או ארץ אחרת, שזה אצלם טפל לגבי עיקר הרעיון שלהם להיות עם וממשלה, וכמדומה שבהקונגרס השלישי שבא אחד עם הצעה בדבר קפריסין נתן הרצעל מקום להצעה, ורק הציונים דמדינתינו הרעישו ע"ז ומשום זה נדחית.

אמנם בכדי לפעול באחינו את הרעיון הזה להיות עם וממשלה בפני עצמו, מובן שהדרך לזה הוא לעורר בקרב העם את הרעיון הלאומי, שעל ידי זה יתעורר להיות עם עומד בפני עצמו.

אך זאת לבד אינו מספיק כ"א מוכרחים ג"כ להסיר את העם מדרך התורה והמצוה, ה' ישמרנו, ולכל הפחות להחליש כמה שאפשר ולהגביר את הלאומיות על התורה, כי מהידוע הוא אשר המחזיקים בתומ"צ אינם עלולים להשתנות ולקבל צורה אחרת.

ובפרט לקבל צורה כזו לצאת מן הגלות בחזקה ולגאול את עצמם בכח עצמם, זאת לא יוכל כל המחזיק בתומ"צ לפעול בעצמו בשום אופן, כי זה נגד תוקף אמונתם ותקוותם של ישראל, אשר המה מקוים ומצפים לישועה בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן, ויגאלו גאולת הגוף וגאולת הנפש ויתעלו בעילוי מעלה העליונה, אשר בתקוה זו דוקא המשורשת בנפשם ימצאו מרגוע לנפשם, ובזה דוקא המה חיים בחיי הגלות המר ומתחזקים

■ בין אור לחושך

בקיום התומ"צ, ולא כהבטחת הרצעל שיבטיחום להיות ממשלה בפ"ע ולחיות חיים גשמיים - אף אם נטעה את עצמנו ונחשוב שיש בידו לפעול זאת - ימצאו תענוג נפשם, ובתקוה זו לבד לא היו יכולים להתקיים תחת עול הגלות. כ"א בהתקוה בגאולתם ופדות נפשם, אשר יגאלנו השי"ת על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

ולזאת בכדי לפעול הרעיון שלהם, לבד זאת שמוכרחים המה לבלבל הצורה הקודמת בכדי שיוכלו לקבל צורה אחרת, עוד מוכרחים לזה בכדי שדרך התומ"צ לא יפריע להם בדרכם הרעה והמושחתה, וזאת היא הסיבה שלקחו להם הדרך להסיר את העם מדרך התומ"צ, ה' ישמרנו, ולהגביר את הרעיון הלאומי.

ומרעה אל רעה יצאו, אשר זהו טעמם ונמוקם שרוצים לכבוש את החנוך תחת ידם ולהשריש בלב הנערים את הרעיון הלאומי, ושזה הוא עיקר היהדות לא התורה והמצוה, וכן ע"י הלימוד עם הצעירים פרק בדברי הימים, וגם לומדים תנ"ך עם פירושים שבודים מלבם להלביש בהפסוקים הכוונה הנ"ל. וכן דורשים המטיפים בדרשות של דופי שלהם, אשר מפורש אמר הרצעל בהקונגרס הב' או הג' שיוצא אצלם ע"ז כך וכך, והוא אצלם עיקר גדול שא"א בלתי זאת.

והכל הולך לכוונה אחת להסיר לב העם מהאמונות הקדושות שבלב ומדרך התומ"צ, ולהשריש בלבם הרעיון הלאומי ושזו היא יהדות, וכמובן עיקר עסקיהם הוא עם הצעירים שהמה מוכנים מכבר לפעולה כזו מצד החפש שבהם מקודם, וכמו"כ בהנערים שהמה כחומר פשוט עדיין ויכולים לעשות בהם איזה צורה שיהיה וגורלם בידי המחנכם.

הציונים מניחים כל הכוחות שבעולם ע"י מטיפיהם וסופריהם, אשר לאט לאט ימשיכו גם את הגדולים והקטנים אחריהם, כי העולם שאנו חיים בו כעת עולם הפוך הוא בעוונותינו הרבים, אשר בדורות הקודמים היו הגדולים מדריכים את הקטנים, ועתה הוא להיפך שהקטנים מדריכים את הגדולים והאב משתנה לפי צורת הבן.

וזו רעה חולי בדור הזה מחלישות האבות, אשר לא זו שאינם עוצרים כח בעצמם לעצור בבניהם בעד פריעותם בהפרת חוק אלקי וחוק אנושי, ולהדריכם בדרך הטוב והישר בעיני אלקים ואדם ישר, כ"א עוד זאת במשך

■ בין אור לחושך

זמן נעשה בהם ציור וחקיקה בנפשם לפי אופן צורת בניהם ודרכם הרעה ר"ל, ואין כאן מקום להאריך בזה.

הציונות מוכרחת לקולטורא והקולטורא הלזו היא אצל הציוניות מהיסודות העיקרים אשר בלעדה א"א לה כלל להגיע למטרתה, ומה שאמרו על הקונגרס הג' שאין להם עסק בקולטורא וכן באיזה מאמרים במכתבי עת כותבים כן, הוא רק למראה עינים באשר רבים מאחינו קמו עליהם ע"ז, לכן למראית עין אומרים שאין להם עסק בה, אבל באמת מחזיקים בה בכל תוקף ועוז, כי א"א להם להתקיים בלעדה, וכמו שהעיר מכתב עת הצפירה על מאמר מסופר אחד, שכתב כנ"ל שאין להציונים שום עסק בקולטורא, והעיר ע"ז המו"ל שאין דעת הציונים האמיתיים כן וא"א לציונות בלי קולטורא, והראה מקום להמאמר על מרנן ורבנן ואני לא ראיתי את המאמר הזה.

הציונים בכל מקום שהם הנה כל מעשיהם שמתעסקים הרבה בלימוד דברי הימים של גרעץ וסמאלענסקיין עם הצעירים ואנשים פשוטים, ובלימוד התנ"ך ע"ד הני"ל לפרש הפסוקים בפירושים בדויים, וזו היא עסק תורתם בבתי כנסיות בשבתות ויו"ט, וכן עוסקים הרבה בהחינוך כמאז כן עתה, והכל בכוונה לעקור את היהדות ולנטוע את הלאומיות.

הרי גלוי לכל שהציונים הנה לא זו שאינם מקרבים אל היהדות, אלא עוד מאבדים את נפשם לגמרי ר"ל, שלקחו מאתם בכוונה גם ההרגש הנעלם והנסתר בנפשם אל התומ"צ, עד שאין תקוה ח"ו שישבו אל ה' אם לא אשר ביד חזקה כו', ומה שמתפארים בשם ישראל הוא רק בשם עם ישראל וזוהי יהדותם, אבל מהיהדות האמיתית והפשוטה והיא קיום התורה והמצות והאמונה בה' ובעבדיו הקדושים נתרחקו לגמרי מכל וכל ע"י הרעיון הציוני, והשי"ת יפר עצתם וירום קרן התורה והיהדות וקרן אחב"י למען כבוד שמו הגדול.

טענה ג': במה כחינו גדול ללחום נגדם, ודבר שא"א לבוא אל תכליתו אינו כדאי להתחיל.

מענה: יש מאחינו הרבה שיש בהם דעת קצת אבל לא ישכילו ולא יתבוננו על דבר מעצמם, רק מה שאומרים להם המה מבינים ומקבלים הדברים הנאמרים. והאנשים האלה כששומעים מהציונים את הטוב שבהרעיון ובפרט

■ בין אור לחושך

מהמשתדלים לכסות את הרע ומראים טלפיהם, מתקבל אצלם הענין, ואינם מתבוננים להבין את הצד הרע שבוה. וכשמגלים להם את הרע הטמון והגלוי שברעיון הציוניים מתקבל אצלם הדבר יותר ויותר, באשר המה יראים בעצם וחרדים לדבר ה' וממילא יבינו היטב ויונח בנפשם אמיתית הדבר, ואנשים כאלה המה חלק גדול מישראל, כן ירבו.

ועוד יש חלק גדול, ואפשר יותר מחלק הנ"ל, שהמה יראים בעצם, אבל אין להם דעת להבין דבר, והמה בטלים להגדולים מהם ומקבלים מה שאומרים להם. וכששומעין מהמטיפים את הרעיון הציוני והטוב בהלאומיות שיהיו עם, ובפרט שמזכירים שם א"י החביב עליהם, ועוד שמבטיחים כמה הבטחות גשמיות שיחיו חיי עונג על אדמתם וכדומה, נעשים מסורים אל הרעיון ועושים כל מה שמצוים עליהם.

והנה כאשר ישמעו עם ישראל כי הרבנים גדולי התורה צועקים מרה על הרעיון הזה ואיך שיש בזה הרבה רע המה נסוגים אחור מזה לגמרי. וידוע הוא, אשר האנשים האלו יש בהם תוקף גדול וכאשר נסוגים מהרעיון הזה הוא בתוקף גדול, ועל אחינו הנ"ל אנו מחוייבים למסור נפשינו להצילם מפיות האריות הרוצים להעבירם על הדת, ה' ישמרנו, והשי"ת יהיה בעזרנו ויביא לנו משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

■ בין אור לחושך

**קטעים ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע משנת תרפ"ט
(נדפס באגרות קודש שלו ח"י ע' תכ-תכד ובמילואים חט"ז ע' סא-סו)**

על אודות שאלת ישוב ארץ ישראל ת"ו אשר נגע ידידי במכתבו זה, הנה בכלל אנכי מונע את עצמי מלבוא בדיבור בענין זה בין אם יהי באופן תעמולי או ויכוחי, ומה גם בכתב.. דברי ידידי בהבאת מאמרי רז"ל בענין הגאולה, וסיומו בנוסח הרגיל כי תורה היא וללמוד הוא צריך, כן בקשת הסליחה, וההוראה באצבע, על החלוקי דעות התנאים ז"ל, הנה לאשרי, הנני יכול להגיד, אשר ידידי טעה בהכתובת (אדרעס), כי לא אלי המה ערוכים, באשר עבד אנכי ולא שר.. כל המאמרים בענין ישוב א"י ת"ו, הלא היו למראה עיני הוד כבוד קדושת הקדושים אשר בארצות החיים, זי"ע, והם בחרו רק בישוב ארץ ישראל ת"ו הרוחני, בהתיסדות ישיבות ומקומי תורה, וימאנו בבנין הארץ בכח עצמן, והאם ההיתר של שרי אנגליה הכריע או יכריע את הדבר אשר גבלו ראשונים.. ובכח זה הנני אומר, יבנו המה את ארץ ישראל, ואנחנו נבנה את בית ישראל.

קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ני"ע משנת תרח"ץ

(נדפס באגרות קודש שלו ח"ד ע' קלט-קמ)

כמה מילים ומשפטים תורגמו מאידיש

שאלו לכ"ק (אבי אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע) דעתו בהנוגע להידיעה שנותנים לישראל חלק ארץ ישראל בתור מדינת היהודים, וע"ז השיב כ"ק כי בעצם הענין בלבו הוא נגד מדינת היהודים באופן כזה, ודעתו שזהו אסון (א אומגליק) ליהודים, ובזמן קצר יבינו את האסון שיש בזה. ואמר לו כי אינו מדבר על הצד הפוליטי שבזה, כי הוא אינו מחזיק את עצמו למומחה בפוליטיקה. עוד סיפר לי כ"ק, כי על שאלת הנ"ל איזה רושם עשה עליו בכלל הידיעה כי נותנים לנו ממלכה לעצמנו, אמר כ"ק כי השיב כי עליו לא פעל זה רושם. ואמר לי כי הסברתי לו בזה: ישנו מי שנולד וחי חיי עושר ואח"כ נעשה עני, וישנו מי שנולד בעניות וחי חיי עוני ונתעשר. הנה הגם כי לפועל הרי זה שנתעשר יש לו יותר מהעשיר שנעשה לעני, סכום מעות כעשרת אלפים שקל למשל, הנה זה שחי חיי עושר מופלג אין מתפעל מסכום כזה, כמו זה שהיה עני ונתעשר. כן אנו בני ישראל עשירים הננו, היה לנו ממלכת ישראל, ואח"כ נעשינו עניים והפסדנו את הכל. ובמילא אין אנו יכולים להתפעל מממלכה כזו. הסיבה שהפסדנו את זה היא מפני שלא התנהגנו כראוי, ולכן לקחו לנו את המלוכה, ועכשיו לא נעשינו טובים יותר שנחשוב שבשל כך מחזירים לנו את הממלכה. אלא מה, לקחת בעצמנו, הרי ידוע שעם המלך הראשון שביקשנו מעצמנו לא הצלחנו. וסיים: לדעתי הרי זה אסון ליהודים.

■ בין אור לחושך

מכתב מהגאון הצדיק רבי ישראל מאיר מראדין זצ"ל בעל "משנה ברורה" ו"חפץ חיים"

(נדפס בספר "כל כתבי החפץ חיים" ח"ג, עמוד ר"ה, מכתב ק')

בי"ה יום כ"ד אלול תר"צ

אל כבוד

הרה"ג ראשי "אגודת ישראל" בפולין

ד' עליהם יחיו.

אחרי דרישת שלום רום מעלתכם בהדרת הכבוד.

מכתבם הנכבד מיום כ"ב אלול הגיעני. וע"ד השאלה אודות בחירות, הנה אף כי לעת זקנתי קשה לי לכנוס בפרטי הדברים, אך לגודל הענין נתישבנו בזה הרבה. ובקצרה הנני לחוות דעתי, כי אין לנו לרדוף אחרי חיבור עם החפשים באיזה אופן שיהיה, ואין לנו לפחד פן נשאר ח"ו בודדים ונהיה מנוצחים, כי הלא ד' מבטחנו, ומי שניהל אותנו כל ימות עולם זה כמה אלפי שנים שבכל דור ודור עומדים עלינו ועל תורה"ק ורועה ישראל לא עזבנו והצילנו מידם, והאומות בכל תקפם וממשלתם נאבדו ונכרתו מתחת השמים, ואנחנו עם ישראל בי"ה חיים וקיימים עם תורה"ק, וציונו שלא לפחד מחמת המציק כמו שכתוב מי את ותיראי מאנוש ימות, והזהירנו שלא להתחבר עם מפירי תורה כמ"ש בהתחברך עם אחזיה פרץ ד' מעשיך, אעפ"י שבודאי היתה כוונת יהושפט לטובה להרבות ולהגדיל כחו של ישראל כלפי האומות, וד' לא הסכים לזה ולא הצליח עבור זה במעשיו. וכן עלינו ללמוד לעניינינו. ולא קצרה יד ד' מלהושיע לעמו הן ברוב או במעט. ואנחנו צריכים להתחזק בעצמנו ולאחד יראי ד' תחת דגל אחד, וכמו שמצינו במרע"ה בשעה שנתפלגו ישראל והרבה כרעו לעגל ועמד בשער המחנה וקרא מי לד' אלי (ומבואר במדרש מאן לא בעי לד' אלא מי שלא נתן אף נזם לעגל וד"ל) ובזה סר אף ד' מישראל, ונשליך על ד' יהבנו שישלח לנו עזרתו למען שמו ויחיש גאולתנו ופדות נפשנו במהרה.

מכבדם ומוקירם מברכם בכתיבה וחתימה טובה

ישראל מאיר הכהן

**קטעים מראיון עם מחבר ספר זה הרב שלום דובער הלוי וולפא
שהתפרסם בשבועון "בית משיח" בשבוע שלאחר הגירוש**

לא נשכח ולא נסלח

כולנו השתתפנו בתפלה המרטיטה בכותל המערבי, עם ישראל לרבבותיו קרע את כל הרקיעים בזעקות מעומק הלב במשך חדשים רבים. איך מסבירים את העובדה שאף על פי כן לא נושענו.

הקושיא אודות התפלות שכביכול "הלכו לאיבוד" אינה חדשה. בפרשת השבוע של השבת האחרונה מסופר, שמשה רבינו התפלל תקט"ו תפלות כמנין "ואתחנן" עד שהקב"ה גער בו "רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", והוא אכן לא זכה להכנס באותה עת לארץ ישראל. ואיך יתכן שתפלותיו הרבות של משה רבינו לא נענו. אבל מי שלומד חסידות יודע, שיש מצב של "אילו זכינו... ועכשיו שלא זכינו...", כאשר דוקא המצב של "לא זכינו" הוא נעלה מה"זכינו". וכפי שהיה עם שבירת הלוחות, שאילו זכינו לא היה חטא העגל והיו לנו את הלוחות הראשונות, ועכשיו שלא זכינו ומשה רבינו שבר את הלוחות שהיו מעשה אלקים ומכתב אלקים, הרי קבלנו לוחות אחרונות, ודוקא לוחות אלו הן "כפלים לתושיה". וע"ד מאחז"ל (נדרים כב, ב) "אלמלא לא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד", ועכשיו לאחר החטא יש את כל כ"ד ספרי הקודש, והמשנה והגמרא והפוסקים וכו'.

וכך גם בענין כניסת משה רבינו לארץ, שאילו זכינו היה מכניס את בני ישראל לארץ, והיתה זו גאולה שאין אחריה גלות, ועכשיו שלא זכינו נשאר משה רבינו במדבר "כי שם חלקת מחוקק ספון", ובע"ה בקרוב "יתא ראשי עם" בגאולה האמיתית והשלימה, שתהיה גאולה כזו שהיא כפלים לתושיה, במעלה נפלאה בלי גבול יותר ממה שהיתה יכולה להיות הגאולה שע"י משה לולא החורבן והגלות. וזהו גם כמעלת בעלי התשובה על הצדיקים, וכמבואר בחסידות באריכות גדולה.

■ בין אור לחושך

וא"כ ח"ו לומר שתפלות משה רבינו לא הועילו. בודאי שמע הקב"ה תפלותיו והוא יכנס לארץ הקודש ויקיים המצוות התלויות בה. אבל רצה הקב"ה שכניסתו של משה לארץ תהיה במעלה ומדרגה גבוהה הרבה יותר מזו שמשה ביקש בתפלותיו.

וכך גם בעניינו, שכמובן היה צריך לבקש ולהתחנן לקב"ה שיפר עצת אויבינו, וישובי ישראל ישארו לעד ולנצח נצחים. אבל "לא מחשבותי מחשבותיכם", ועכשיו שלא זכינו לקיום תפלותינו בטוב הנראה והנגלה, צריך למצוא את המעלה דוקא במצב נורא זה, כי "אין רע יורד מלמעלה".

אבל קודם הכריזו כל הרבנים שבודאי ה' שומע תפלת רבים ו"היו לא תהיה", ופתאום יש כבר הסברים "מן המוכן" לזה שהתפלה לא התקבלה באופן ממשי ומיידי.

את התשובה לשאלתך תוכל לראות מענינים אלו גופא של שבירת הלוחות ושל תפלת משה. האם יתכן שבעת שקיבל משה את הלוחות הראשונות, יעלה מישהו על דעתו שכדאי מאד שעם ישראל יחטא והן תשברנה, בכדי להגיע ל"כפלים לתושיה". או האם יתכן שבעת התפלות של משה רבינו יעלה הוא עצמו על דעתו שהקב"ה לא ישמע את תפלותיו, בכדי שיגיע למעלה גדולה יותר ע"י החורבן והגלות. ח"ו לומר כן, ומי שיחשוב כך הוא אפיקורס. כי מלכתחלה צריך לשאוף ולבקש ולהתחנן לטוב הנראה והנגלה, ולבטוח ולהאמין שאכן זה מה שיקרה בפועל, אבל עכשיו שלא זכינו צריך למצוא את המעלה של הירידה שהיא לצורך עליה דוקא. וכמו בענין מעלת בעלי התשובה, שהאומר אחטא ואשוב בכדי להגיע למעלת התשובה אין מספיקין בידו, והוא ישאר קרח מכאן ומכאן, כי לכתחלה צריך לילך בדרך הסלולה על פי תורה, אבל לאחר המעשה צריך לחפש את הטוב הנסתר שבכל מצב, ולדאוג לכך שאכן טוב זה ימוצה עד תומו.

ומהו הטוב שאפשר למצוא בחורבן נורא ואיום כזה של קהילות קדושות בישראל, תוך קירוב המחבלים למרכזי האוכלוסיה?

לפני שאנסה להשיב על כך, אבקש סליחה ומחילה מצבור גדול וקדוש שאני וכולנו אוהבים אותם אהבת נפש, ואשר התחברנו אליהם יותר ויותר במהלך החדשים האחרונים. אני משער שהדברים דלהלן עלולים להכאיב לכמה

■ בין אור לחושך

וכמה, אבל אם ח"ו לא יהיה לנו את העוז לומר את האמת, נחטא לשליחות האלקית שלנו כחסידי ליובאוויטש חיילי בית דוד.

הטוב הנסתר שיצא מהמהלך הנורא הזה, הוא שהתקיים לנגד עינינו היעוד הנבואי, שבעקבתא דמשיחא "יתבררו ויתלבנו הדברים". כל העולם כולו ראה בעיניו, איך שאלו שנחשבו בעיני רבים כ"משיח בן יוסף", וכגאולה הטבעית שהיא "ראשית צמיחת גאולתנו", הרי הם וחברי ממשלתם, ובהסכמה וסיוע בשלבים שונים של חברי כנסת דתיים וחרדים, הכריזו מלחמה גלויה כנגד אלקי ישראל, תורת ישראל, עם ישראל וארץ ישראל. והצבא שנחשב למושג הכי קדוש שאין למעלה ממנו, לא רק שאינו עוסק בהגנה על עם ישראל וארצו, אלא שרבות מהם הלבושים בבגדי גיסטאפו שחורים עם סמל ה"מדינה" על החזה, פעלו ימים ולילות במסירות נפש, בשליחות החמאס והג'יהאד האיסלמי, במכונת השמדה משומנת היטב, להריסת עשרות ישובים, הגליית אלפי תושבים, החרבת ושריפת בתי כנסיות ובתי מדרשות, והוצאת מתים והרוגים על קידוש ה' מקבריהם.

דברים נוראים אלו לא היו יכולים להעשות נגד יהודים בשום מדינה שבעולם, אלא רק במקום אחד ויחיד, מדינת ישראל של בן גוריון, רבין, שמעון פרס, בגין ושרון.

מי הוא זה ואיזה הוא מבין אלו שהטיפו עד היום ל"לאומיות" ולאמונה במדינה כאתחלתא דגאולה, שלא יכבוש עתה פניו בקרקע ויכה על חטא, על הרעלת אלפי בני נוער ברעיונות כפירה שהרחיקו את ביאת גואל צדק האמיתי, וגרמו לשפיכות דמים במשך כמה דורות.

עד היום טענו חוגים אלו שעל אף שראש הממשלה אינו מתנהג כראוי, וגם שר פלוני ואלמוני אינם צדיקים תמימים, אבל ה"מדינה" עצמה, כלומר המלכות הישראלית בארץ הקודש, היא "ייסוד כסא מלכות ה' בעולם", ורק שהגאולה היא "קמעא קמעא", כי במשך הזמן יתחלפו בעלי התפקידים ואז יאיר זוהרה של ה"מדינה" במלוא הדרו. אבל עכשיו רואים אנו שהבעיה אינה עם אדם פלוני, אלא שהמדינה עצמה רקובה מיסודה, כי היא משטר "דמוקרטי" המחליט לא על פי תורה אלא על פי רוב קולות של נוצרים ומוסלמים ולהבדיל ערב רב של יהודים, כשמצטרפים אליהם קולות של יהודים שומרי תורה ומצוות המחליטים בעיני פקוח נפש לאחר קבלת שוחד

■ בין אור לחושך

של כסא סגן שר או קבלת שוחד לשיבות וכו'. וגם הצבא אינו כלל צבא ה' וגם לא צבא עם ישראל, אלא צבא המקבל פקודות אכזריות מאנשי בליעל ומשרת בפועל את המחבלים נגד אחיו היהודים.

אפשר להבין מדבריך שאנו חיים כאן במשטר דמוקרטי...

כמובן שאין זה כך כלל, והתכוונתי רק ליסודות שעליה אמורה המדינה להיות מושתתת גם במקרה הטוב, אילו היתה מתנהגת כדמוקרטיה.

ההבדל בין מדינה דמוקרטית לדיקטטורה, היא בעיקר בכלי התקשורת שלה. במדינה דמוקרטית כלי התקשורת אינם משועבדים לממשלה, ואילו בדיקטטורה קומוניסטית ה"פראודה" הוא המשרת של השלטון. בתקופה האחרונה נוכחו הכל לדעת שאנו חיים במדינה דיקטטורית. כל כלי התקשורת ללא יוצא מן הכלל התגייסו למלחמה נגד הקב"ה ומשיחו. כל שדרן שפתח את פיו היה מאושר לבשר על התקדמות הפינוי. נטף להם ריר מהשפתים מרוב תענוג כשדיווחו על גרירת אנשים נשים וטף מביתם, על חיסול בתי הכנסת ועל הריסת הבתים.

הצביעות של כלי התקשורת ממש מקוממת. הם חזרו וטענו שאסור לערב את החיילים בויכוח הפוליטי, ולכן אין לומר להם לטרב פקודה. כלומר: להכריח אותם נגד מצפונם להפוך לצבא גירוש וחורבן, זה מותר, ובכך אין מערבים אותם בויכוח פוליטי, אבל לומר להם שלא יעשו כן, זה אסור. ועכשיו צצה טענה חדשה, למה עירבו המפונים את הילדים שלהם בהתנגדות לפינוי, מבלי לחשוש לנזק הנפשי שזה גורם לילדים. וגם כאן השקר חוגג. כי לגרש את הילד מביתו, זה בסדר גמור, וזה עובר את כללי "המועצה להגנת הילד". להראות לילד שמחריבים את בית ספרו ואת בית הכנסת שלו, זה מצוין. להשאיר את הילד והוריו בלי פרנסה ולהכריחם לעבור לסביבה חדשה ולהתחיל בחיים חדשים שלא הורגלו להם, זה טוב מאד. אבל מה שלא בסדר הוא שההורים היו צריכים להסביר לילד, שהחיילים והשוטרים והיס"מניקים בשחור שממלאים עתה את הישוב כחול אשר על שפת הים, הם בסך הכל מלאכים טובים, שהדוד היקר אריק שרון שיחיה ויאריך ימים שלח לנו, בכדי לעזור באריזת החפצים על מנת לעבור לדירה מצויינת רחוקה מהפצמריים.

■ בין אור לחושך

לאור כל זאת, אם יפסיקו רבבות יהודים יקרים לחגוג את "יום העצמאות", אם ימנעו מלעשות "מי שברך" לאלו הממונים על ההחרבה הפיזית והרוחנית של ארץ ישראל, אם יחדלו מלכנות את המדינה שהעבירה מליוני ילדי ישראל לשמד בשם "ראשית צמיחת גאולתנו", או אז תהפוך ההתנתקות למנוף של אמונה בגאולה האמיתית והשלימה שע"י משיח צדקנו.

זוהי הנקודה הטובה שיש לראות בחושך הנורא של מבצע ההתנתקות. מאות אלפי יהודים אהובים ויקרים מתנתקים אחת ולתמיד מאמונתם העוורת בגאולה טבעית שע"י כופרים מסיתים ומדיחים, אוכלי נבלות וטרפות. ובמקום זה מתעוררים לבקש רק את מלכות דוד, שרק היא הגאולה האמיתית ע"י משיח אמת. וכמאחז"ל שאין ישראל נגאלין עד **שיבקשו** את משיח בן דוד ואת בית המקדש.

כמדומני שאכן רבים מהמתנחלים כבר הסיקו בעצמם את המסקנות

אכן מתרבים הקולות הדורשים להתנתק מהאמונה במדינה, וזהו תהליך חיובי שבע"ה ילך ויתגבר. איזה יחס חיובי למדינה יכול להיות למפוני גוש קטיף והשומרון, ולרבבות תומכיהם, לאחר שראו את הקלגסים בשחור עם סמל המדינה על החזה ועל הכובע, עוקרים בידיהם את עם ישראל מנחלתו, הורסים את בתי הכנסת ומוסדות התורה, מכינים את התשתית למדינת החמאס ואל-קעידא, וגורמים לחילול כבוד המתים?

לפני כמה שנים היה מרדף אחרי מחבלים בכירים בבית לחם. המחבלים נכנסו לכנסייה, ואז הופסק המרדף, כי היה ברור שלכנסייה אין חיילים יכולים להכנס, אע"פ שיש שם מחבלים שדם יהודי על ידיהם. ולבסוף אכן יצאו המחבלים כמנצחים מהכנסייה וחיילי מדינת ישראל נסוגו בבשוות. ואילו כאן פרצו אלפי חיילים לעשרות בתי הכנסת, לא בכדי לתפוס שם פושעים, אלא בכדי שע"י יחרסו אח"כ את בתי הכנסת עד היסוד.

הרבי מלך המשיח זעק, שבמלחמת ששת הימים נהרגו חיילים רבים מאד בקרב על ירושלים העתיקה, רק משום שהממשלה לא אישרה לחיל האוויר להפציץ את המסגדים שבהם התחבאו חיילי הלגיון הירדני. אבל ראש

■ בין אור לחושך

הממשלה הפושע אריאל שרון וחבורת שריו פושעי ישראל, מחריבים ביודעין מקדשי מעט שבם שורה השכינה, וכל כלי התקשורת מריעים להם על אומץ לבם.

כאשר ישבו בבית הכנסת הספרדי ביום חמישי וחיכינו לצבא הגירוש שיבוא לפנות אותנו, מסרו בינתיים רבנים שונים שיעורים ושיחות חיזוק. אחד הרבנים הפליג בשבחם של הנערים היקרים (השבחיים): "שוהים בלתי חוקיים" ואמר להם: "אתם נוער נפלא, אין כמוכם, אתם תהיו מנהיגי המדינה בעתיד!" אני ישבתי באחד הספסלים האחוריים, וכשמעתי משפט זה זעקתי בקול: "איזה מדינה? המדינה כבר נגמרה! רק מלכות דוד". ואז השתררה דממה בקהל ואף אחד לא ידע איך להגיב. אח"כ דיבר רב אחר, ובאמצע הדברים אמר: "ואני מחזק את מה שאמר קודם אחד הרבנים שיושבים כאן בקריאת ביניים, **אין יותר מדינה!** מה שאנו מבקשים זהו רק את מלכות בית דוד", וכולם פצחו במחיאות כפיים סוערות.

בשיחת התעוררות אחרת שנתן אחד הרבנים, אמר בין השאר בפאתוס: "המנורה שחקק טיטוס ברומי, לאות נצחונו על עם ישראל, מנורה זו עצמה הפכה להיות הסמל של התקומה במדינת ישראל". לא יכולתי להתאפק וצעקתי: "זהו אינו סמל התקומה, אלא סמל הכניעה לטירור, סמל העקירה והגירוש, סמל המדינה המחריבה עתה את ארץ הקודש, הופכת את חבל קטיף ל"יודנריין", וחוזרת על המאורעות הנוראים של שריפת בתי כנסת בליל הבדולח".

עם סיום הנאומים נעמדו כולם לתפלת מנחה האחרונה של כל הצעירים והרבנים בבית הכנסת, ולאחר מנחה הוציאו את כל ספרי התורה מארון הקודש לאמירת "אבינו מלכנו". באותו רגע חשבתי, למה שלא אגש לבית הכנסת האשכנזי בסמוך ואביא לכאן גם את ספר התורה החדש שזכינו להכניס ל"נוה דקלים". אך פתאום נחרדתי בראותי שמישהו פרס חופה מעל ספרי התורה, ומהי החופה? דגל ישראל ענק! ואז אמרתי לעצמי: ספר התורה שכתבנו לא יכנס תחת ה"מקיף" של מדינת הגירוש והחורבן.

שמעתי שלפני הגירוש התקיים כינוס של מאות מחנכים באולפנות ותיכונים דתיים, והנושא היה איך להמשיך ולהסביר את האמונה במדינה כחלק מתהליך הגאולה, לצעירים השואלים שאלות והתמהים איך זה מסתדר עם

■ בין אור לחושך

מעשי הממשלה הנוראים. אחד המשתתפים סיפר לי, שבמשך יום שלם עמדו רבנים נושאי דגל הציונות הדתית והתפתלו בכל מיני סברות כרס להסביר שאין כאן סתירה והכל שריר וקיים, ולא היה שם אף ילד קטן שיזעק שהתירוץ הוא פשוט כי הכל שקר גמור, אין שום קדושה במדינה ו"המלך הוא ערום"!

אני נזכר עכשיו ברגע הקשה ביותר שהיה לי בכל חדשי המאבק, כאשר במשך חדשים רבים האמנתי ש"היו לא תהיה", ואז ברגע אחד איבדתי בעוונותי הרבים את האמונה הזו. והוא כאשר סיימו את העצרת הגדולה בככר רבין בתל אביב, ולאחר ההתעוררות הגדולה שאחד הרבנים אמר שמע ישראל, ה' הוא האלוקים, אנא ה' הושיעה נא וכו', נעמד פתאום כל הקהל והחל לשיר "כל עוד בלבב פנימה.. להיות עם חופשי בארצנו..". באותו רגע אמרתי לעצמי: אם לאחר כל מה שעברנו, עדיין שרים כאן את ההמנון של אריק שרון וחבר מרעיו, במילים שחיבר מי שלא היה לו כל קשר ליהדות, בלי הזכרת שם שמים. אז כנראה שחסרה איזו טלטלה עזה יותר שתבהיר לנו איזה "עם חפשי" אנו בארצנו.

אבל בדברים אלו אנו פוגעים ברבנים גדולי תורה שבנו שיטה זו, ואשר צבור זה מאמין בהם!?

אין זה נכון, כי לא ליצור מוזר כזה של מדינה אפיקורסית המורדת בקב"ה בגלוי, התכוין הרב קוק. הוא עצמו כותב באגרותיו (חלק א' עמוד רסד): "הפסולת דסטרא דערב רב.. שהגרועים שבהם אי אפשר שתהיה להם אחיזה בארץ ישראל, לאחוז בכנפי הארץ וינערו רשעים ממנה".

הרב שמואל טל ראש ישיבת "תורת חיים" בודאי מאמין אף הוא בגדולתם של הרבנים מייסדי הציונות הדתית, ובכל זאת הוא וגם רבנים אחרים גדולים וטובים פרקו זה מכבר את עולו של יום העצמאות, וכמובן שהם מטיפים לתלמידיהם נגד הנפת הדגלים ושאר סממני הציונות.

יש איפוא סיכוי שמעז יצא מתוק?

זה נראה קצת אכזרי להתבטא כך, כאשר "מתו מוטל לפניו" רח"ל. אבל אנו רואים את הנהגתו של רבי עקיבא (בסוף מסכת מכות), שכאשר ראה

■ בין אור לחושך

שועל יוצא מקודש הקדשים היה מצחק, כי דוקא לאחר המצב של "ציון שדה תחרש" ראה שהעליה תהיה גדולה באין ערוך, וכמבואר לעיל באריכות.

באחת היחידויות שהיו להגאון הצדיק ר' אפרים הכהן יאללעס אצל כ"ק אדמו"ר מלך המשיח, שאל הרב יאללעס את הרבי, האם במקרה שהממשלה בארץ הקודש תמשיך במדיניות הכניעה והויתורים, יש סכנה שהמדינה תתבטל? והרבי ענה לו: שהמדינה תהיה "מדינה שפלה". וככל הדברים שאומר הרבי גם הגדרה זו מעוגנת בדברי חז"ל ורבותינו הראשונים. וכמבואר ברש"י סנהדרין צח, רע"א עה"פ בדניאל שהובא שם בגמרא: "כי למועד מועדים וחצי וככלות נפץ יד עם קדש תכלינה כל אלה", ופירש"י: "כשתכלה תקומתם וחוזק ידיהם שהיתה נפוצה אילך ואילך גבורה ותועלת לפשוט אנה ואנה, ואחר שתכלה גבורתם **שיהיו שפלים למאד**, תכלינה אלו הצרות ויבוא משיח, כדאמרינן כי אזלת יד". (אבל ראה בהמשך הגמרא שם "עד שתכלה מלכות הזלה", ופירש"י: "שלא תהא להם שום שולטנות לישראל, אפילו שולטנות קלה ודלה". וכנראה שזה שייך למה שאמר הרבי למר משה קצב ביו"ד שבט תשנ"ב, שאם ימשיכו בדרך זו של מסירת שטחי ארץ ישראל, הרי מוטב **שאומות העולם ישלטו ח"ו על ארץ ישראל**, ואז לפחות לא יהיה מצב שיהודים עושים זאת).

הגענו כבר איפוא לתכלית השפלות בימים האחרונים, וכבר כלתה תקומתם וגבורתם של הציונים שנעשו למדינה שפלה למאד, ועתה הוא איפוא הזמן שיבוא משיח.

האם יש בדעתכם לעשות פעולות ממשיות של הסברה בנושא זה?

בע"ה נוציא חוברת עם דברי הסבר בענין "אתחלתא דגאולה", ובה כמובן שיחות ומכתבי הרבי בנושא זה. כמו"כ נפיק דגלים כתומים: "הפתרון היחיד - משיח בן דוד". זאת בכדי לתעל את הכאב והזעם והתסכול של ה"צבור הכתום", לאפיק של אמונה במשיח, לשכוח מהציונות המזויפת ולבקש רק את מלכות דוד.

בהמשך לזה יזמנו עכשיו גם הפצת דגל שחור עם כיתוב בכתום "לא נשכח ולא נסלח". כל אחד מאיתנו זוכר את החורבן שעשה שרון בימית. אנו

■ בין אור לחושך

זוכרים את מה שאמר הרבי מה"מ ביום ג' תמוז תשמ"ב (לאחר המחדל הנורא של בגין ושרון במלחמת שלום הגליל שגרמו ל"בכיה לדורות"), ששרון מייצג במעשיו רק את הערבים ואין לבחור עבורו ועבור תלמידיו, ובכל זאת סלחו לו מפוני ימית ועם ישראל, והמשיכו לתמוך בו ולבחור עבורו. וגם לאחר שראינו את מעשיו בממשלת ביבי נתניהו, עדיין המשיכו אפילו כמה מחסידי חב"ד להפר את הוראת הרבי, הזמינו אותו לאירועים שלנו, נתנו לו במה קבועה בשבועונים שלנו, ביקרו אותו סמוך לימי חג ומועד, וקראו לצבור שלנו לבחור בו ובתלמידיו. ומה יעשה הבן ולא יחטא, הרי הוא רואה שתמיד ימשיכו לקרוא לו "אריק מלך ישראל". ולכן המבצע הזה של "לא נשכח ולא נסלח" הוא דבר הכרחי. חייבים לצרוב בתודעת הצבור, שראש הממשלה שרון, "נשיא המדינה" קצב, וכל השרים וחברי הכנסת שתמכו בגירוש ובחורבן, הם מוקצה מחמת מיאוס, ולעולם לא יהיה ליהודי מאמין שום שיח ושיג עמהם.

ולא כמו שרחמנא ליצלן יש בימים אלו ממש עיתונאים חרדים, המפרסמים בתקשורת הכתובה והאלקטרונית שבחים על הרשע האכזרי, ומסבירים את דרכו בצורה חנפנית, עד כמה הוא שבור ממה שהוא נאלץ לעשות למען עם ישראל! ועיתונאים אלו ימשיכו להתפלל בבית הכנסת שבשכונתם, ולקבל מפטיר בכבוד הכי גדול. ואין פוצה פה ומצפצף!

אנו משתדלים להקים בע"ה בית "יד ושם", שבו ירוכזו תמונות וסרטים מכל הישובים שנעקרו ע"י הצוררים. יהיה שם אולם מיוחד "לכל איש יש שם", ובו שמות המשפחות שגורשו, תמונותיהם ותמונת ביתם שהוחרב. כמו"כ אולם "ליל הבודלח" שבו יהיו התמונות וההסטוריה של בתי הכנסת, הישיבות, תלמודי התורה, בתי הספר וגני הילדים, שהוחרבו והושמדו ע"י ממשלת ישראל והכנסת. ובעיקר אולם מיוחד "לדראון עולם", ובו שמותיהם של הרשעים האכזריים שגרמו לזה בקור רוח, הלא הם: ראש הממשלה, "נשיא המדינה", השרים (כולל ביבי נתניהו, שהיה יכול לעצור את החורבן והסתפק בהתחכמויות), וכן כמובן שמותיהם של נציגי המפלגות החרדיות בכנסת, שיזכרו לשמצה לעולם ועד, כאשר רק בעטיה של הצטרפותם לקואליציה נוצרה ממשלת חורבן זו, וגם בימי ההשמדה עצמם המשיכו להיות מחוברים לקואליצית השמד הזו כשהם מצדיקים את מעשיהם בק"ן טעמים.

■ בין אור לחושך

אמנם כבו' צודק בדבריו כלפי הממשלה ושריה, אבל איך אפשר להאשים את הצבא, שהוא רק מקבל פקודות ומבצע אותן?

אכן יש כאלו המסנגרים על החיילים והשוטרים, שרבים מהם ביצעו את הפשע מתוך "רגישות" ובכיות וכאב לב. אבל לפי עניות דעתי, דוקא בזה רואים את ה"קליפה" של המדינה. כי אם רק חיילים חסרי לב ונעדרי רגש יהודי היו משרתים בצבא החורבן והגירוש, ניחא, אבל כאשר עושים זאת רבבות יהודים המאמינים בה', המנשקים בלהט את ספר התורה, ובוכים מקירות לבם ביחד עם המפונים, ורבים מהם מכסים את ראשם בכיפה ואפילו עטורים בזקן, הרי זהו משום שהם נתחנכו מנעוריהם בחינוך הכפרני שאמנם יש בורא עולם, והוא נתן לנו תורת אמת וכו', אבל "המדינה היא מעל הכל". וזוהי בדיוק הנקודה שעלינו לשרש מכל החוגים, שהמדינה היא דבר טכני בלבד בלי שום הילה של קדושה, והדבר הטכני הזה נועד לשרת את התורה והמצוות, ואם הוא עושה כן הרי הוא דבר טכני טוב, ואם אינו עושה כן הרי הוא דבר טכני רע. ובכל אופן אין לו ולמוסדותיו ולנושאים במשרות הבכירות ולצבא ומפקדיו שום נקודה של קדושה או אתחלתא דגאולה וכדומה.

אחד הקטעים המרגשים ביותר בנווה דקלים, היה ברגעים שלפני פריצת החיילים למתחם בתי הכנסת, בשעה שהמרא דאתרא הרב יגאל קמינצקי שי', עשה "אל מלא רחמים" לנרצחים ונטבחים על קידוש ה' בגוש קטיף. הקהל שמנה למעלה מאלף צעירים געה בבכיה בקול רם, וככל שהמשיך הרב את הקראת השמות הלכה הבכיה וגברה, וכשהגיע לקדושים מרת חטואל וארבעת בנותיה לא היה אחד בקהל שלא מירר בבכי מעומק פנימיות הלב.

כשהתבוננתי בסדר המופלא ובמקצועיות שאפיינה את הגירוש, שאלתי את המפקדים: איפה הייתם כאשר נפלו כאן 6.000 פצצות וטילים? מה, הצבא נולד רק בימים אלו? אם אתם כל כך גיבורים, למה נטבחו גבי חטואל וארבעת בנותיה? למה נרצחו עשרות יהודים בפיגועי ירי בישובי קטיף? למה נהרגו בתקופת מלכותו של שרון יותר מאלף יהודים מפעולות טירור? למה נשארו רבבות ישראלים נכים לכל ימי חייהם? איפה הייתם אחיי גיבורי התהלה עד עתה? כל כך הרבה חיילים ושוטרים מקצועיים יש לכם, ובכל

■ בין אור לחושך

זאת רשימת ה"אל מלא רחמים" היא ארוכה כל כך?!

היה לי ויכוח עם אחד מראשי הציונות הדתית בנוה דקלים, והוא טען נגדי: איך יכול אתה לומר שהצבא אינו קדוש, והרי אם היה הצבא מתבטל לא היינו יכולים (ע"פ טבע) לחיות כאן אפילו שעה אחת. ועניתי לו, שעל משקל זה צריך לומר שלהבדיל גם הכושים במשטרת ברוקלין הם קדושים, כי בלעדיהם לא היו היהודים יכולים לחיות שם. וכל בר דעת מבין שבכל ענינים אלו אין קדושה, אלא זהו דבר טכני בלבד, שאם הוא משרת את הקדושה הוא ממלא את תפקידו, ואם ח"ו משרת את ה"לעומת זה", כמו הצבא והמשטרה בארץ הקודש בימים אלו, הרי הם קליפה וסטרא אחרא.

הרב דיבר עד עתה על האפיק הרוחני של גאולה ומשיח, אבל מה ניתן לעשות בפועל במסגרת המלחמה על שלימות הארץ, בכדי למנוע את הישנות האסון של עקירת ישובים נוספים ביהודה ושומרון בעתיד.

במכתב שכתב הרבי לגב' גאולה כהן תחי' בשנת תשמ"א, קובע הרבי שהוא אינו יכול לשלוח את חסידיו להתיישב על פי הוראתו בהתנחלויות שהיא נקבה בשמן, מפני שברור לו שההתנחלויות הן רק בבחינת "הפגנה זמנית". וזה לשונו הקדוש: "פניתי וכיוצא בו אפשריות, כשיכולות להיות מיוסדות על תקוה חזקה, שההתיישבות תהיה בת-קיימא, ולא כתכלית פוליטית ולשם ריווח בהתעוררות דעת הצבור, גם באם אחרי זמן לא ארוך יסולקו המתיישבים. שהרי אין עניני בפוליטיקה, כי אם בהלכה. ולפי השיטה של אלה שהיתה ויש להם השפעה בענינים כאלה במשך כל השלושים ושתים שנה, נוכחתי לדעת שהיא בכיוון אחד: ענין של ויתור ונסוגה וכו'... במה נחשב בעיניהם סילוק מתיישבים ממקום אחד ושנים ואפילו יותר. ובפרט אשר הלחץ מבחוץ הולך ומתגבר וכו'. ובפרט שכבר עשו זה בפועל (בימית), שניצלו ה"צה"ל" על זה, וכל המפלגות עברו ל"סדר היום"! וכאמור, לומר בגלוי שיתיישבו, ולרמוז להמתיישבים שזהו בתור הפגנה זמנית - אין זה מהדרכים שמשתמש אני בהם".

מדבריו של הרבי ניכר, שאין הוא רואה סיכוי שההתנחלויות תשארנה על כן, כל זמן שאין שינוי עיקרי ויסודי בהנהגת המדינה. ואעפ"כ הרבי המשיך למחות ולהלחם נגד מסירת השטחים, כי חייבים למחות ולהשתדל להתגבר

■ בין אור לחושך

על כוונת הממשלה, ולעשות כל התלוי בנו על פי הטבע להפילה ולהחליפה בטובה הימנה. וכפי שראינו את השתדלותו של הרבי בענין זה בזמן ממשלת יצחק שמיר, כלומר כתשע שנים לאחר המכתב לגאולה כהן.

כבר התפרסם בתקשורת, שהמימשל בארה"ב הודיע לראש הממשלה מיד עם תחלת הגירוש, שזוהי רק ההתחלה, ועכשיו עליו לבצע את כל "מפת הדרכים". ולכן ברור שעכשיו מתחילה המערכה על יהודה ושומרון וירושלים, ויש לעשות כל התלוי בנו להביא את דברי הרבי אל צבור רחב ככל האפשר, בכדי לנצל את ההתעוררות שיש למאות אלפי יהודים ממראות הזוועה של הגירוש, לגרימת מהפך בדעת הקהל נגד נסיגות נוספות. אחת הפעולות המועילות למטרה זו, היא הפצת הדיסק שהפקנו עם השיחות של הרבי בענין שלימות הארץ.

יש גם לקחת בחשבון, שכל השוטרים והחיילים שהשתתפו בגירוש, ממורמרים מאד וכועסים על הממשלה שהכריחה אותם לבצע את הפשע הנורא. אנו חייבים לחזק אותם בהרגשה זו ע"י קירובם לתורה ומצוות, ובאופן שלא יעלה על הדעת שאיזו ממשלה שהיא תוכל לעשות זאת שוב בעתיד.

אלא שכל פעולות אלו הם רק ע"פ הטבע, ומחוייבים בהם ע"פ שו"ע, אבל האמת היא שכמעט אין סיכוי לשנות משהו בדרך הטבע בהנהגה של ארץ ישראל, ולכן העיקר הוא לפעול בכל עם ישראל את הזעקה והבקשה לקב"ה להצמיח את קרן דוד מהרה, ולהביא לגאולה השלימה. למטרה זו יש להתחיל במלחמת תנופה, להחדרת האמונה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י מלך המשיח, כי עתה לאחר קבורת השקר הציוני, זהו הזמן המסוגל לצמיחת האמת האלקית. ואז תקויים בע"ה ההבטחה ש"א-ל כביר לא ימאס תפלת רבים".

קטעים ממאמרו של מחבר ספר זה הרב שלום דובער הלוי וולפא שפורסם בשבועון "בית משיח" בשבוע של שריפת בתי הכנסת

בכבוד ובגאווה

כמה פעמים שמענו את הרבי זועק, על החינגאות שעשו החיילים ומפקדיהם בעת נסיגות צה"ל הבזויות.

הצבא הגדול והחזק, שידע לגרש במשך ששה ימים בנחישות וברגישות כעשרת אלפים יהודים אנשים נשים וטף, ואטם אזניו מלשמוע לזעקתם. הצבא המהולל שהצליח להרוס בדייקנות גרמנית אלפיים בתים במשך שבוע נוסף, מבלי להניד עפעף. צבא אדיר זה על מדיו השחורים ודגלי ישראל הרקומים על בגדיו וכובעיו, בורח עם הזנב למטה תוך השפלת גאון יעקב, והצגת בזיונו לעיני כל העמים.

אותם המפקדים שלא השכילו להגן על הישובים הישראלים מגשם של 6000 פצצות. אותם המפקדים שפחדו לומר את אשר ידוע להם על הסכנות הנוראות שבבריחה זו. אותם המפקדים ששלחו הפסיכולגים ללמד את חייליהם איך להקשות את לבם כפרעה מבלי להקשיב לילדים הבוכים ולנשים המתיפחות. הם העומדים עתה "עם גב זקוף" ומלעיטים את החיילים במלל שאין בו שום תוכן אמיתי: **"אנו עוזבים את חבל עזה אחרי 38 שנה, בכבוד ובגאווה!"**

איזה כבוד יש לעם שמוסר את ארצו לאויביו? איזה כבוד יש לאומה שמביאה את מבקשי נפשה לפתח ביתה? איזה כבוד יש למי שהורס את בתי אחיו, ומנשל אותם מרכושם ופרנסתם? איזה כבוד יש לצבא הנלחם באזרחים בשירותו של דיקטטור?

על איזו גאווה מדברים המפקדים ערב בריחתם עם פיקודיהם באישון לילה כעכברים מיוחדים? היכן היא הגאווה במיגון הבתים שעל הספר מפני פגיעת הקסאמים? איזו גאווה יש בהריסת חבל ארץ מפואר, בעקירת מתים ממקום

■ בין אור לחושך

מנוחתם, ובהשארת מקומות קדושים לחסדיה של הסטרא אחרא? איזו גאווה יכולה להיות לצבא הבונה מדינה לטרור רצחני, המספק 400 מבני צבור מפוארים למפקדות החמאס ואל-קעידא, והמכניס ביודעין מליוני אזרחים לסכנה נוראה שסופה מי ישורנו?

הכבוד כולו שייך למחבלי עזה! הגאווה כולה שייכת למחבלי רפיח וחאן יונס! הם, היחפים, המלוכלכים, האנאלפבתים, שוכני מחנות הפליטים, מחוסרי העבודה, הם שהכריעו את המדינה האדירה עם חיל האוויר המפואר ופצצות האטום. הם שדחקו לפינה המתאימה את הממשלה שהתנכרה לתורתה ולאלקיה. הם שהבריחו את החיילים המבולבלים שאינם יודעים מה להם ולארץ הזאת.

ואיך הם עשו את זה? כי להם יש כבוד אמיתי וגאווה אמיתית. הם לא יוותרו על אינץ' אחד מהאדמות הקדושות שלהם. הם לא יוותרו על זכות השיבה של כל המגורשים. הם ילחמו במסירות נפש עבור הדברים שהם מאמינים בהם. זהו הכבוד, זוהי הגאווה!

לנו אין אדמות קדושות (רק את השקר של "קדושת החיים חשובה מקדושת האדמה", ולכן נשארים בלי חיים רח"ל ובלי אדמה). לנו אין זכות שיבה, אלא זכות גירוש ובריחה. לנו אין אידיאלים ומסירות נפש, רק "ארבע אמהות", "נשים בשחור", "בצלם" ושאר מרעין בישין.

ואם זוהי "ראשית צמיחת גאולתנו" - איך תראה הגאולה השלימה?

*

בשבוע האחרון געשה ארץ הקודש ורעש העולם. איך יכול צבא יהודי להרוס בתי כנסת?

בראש המאבק עמדו רבנים חשובים, מהם חברי הרבנות הראשית. והם הצליחו במאבקם. וזאת אחרי שהיתה כבר החלטת ממשלה להרוס, והיתה כבר החלטת בג"ץ להרוס, ובכל זאת הרבנים נצחו!

ואני הקטן שואל את כבוד הרבנים: אם יש לכם כל כך הרבה כח, איפה הייתם בזמן החלטת הממשלה לעקור 25 ישובים, ולהרוס תלמודי תורה ישיבות ומקואות. איפה הייתם בזמן החלטת הממשלה לעקור עשרת אלפים

■ בין אור לחושך

יהודים מביתם ופרנסתם.

בושה וחרפה תכסה פניכם! עם כל הכבוד לקירות של בתי הכנסת שהצלתם מדחפורי צה"ל והעברתם אותם להריסה ע"י המחבלים. אבל האם זה מה שחשוב בכל המאבק שהתנהל כאן במשך שנה ומחצה? האם לא יכלה הרבנות הראשית לישראל להרעיד שמים וארץ, לקרוא ליהודי כל העולם לצום ומספד, להקים קול זעקה ע"י מאות קהילות בכל קצוי תבל.

אינני רוצה להזכיר שמות. אבל בין הרבנים ישנם כאלו שזכו שקולם נשמע, ושיש להם מהלכים בין כל אנשי הפוליטיקה. מה הם עשו בכדי למנוע את חורבן גוש קטיף? הרי אם הם היו יוצאים למאבק (ושוכחים לרגע את כללי הפרוטקול) היו היום הישובים ממשיכים לפרוח, תלמודי התורה היו מלאים בילדים השוקדים על לימודם, אלפי משפחות היו ממשיכות להתפרנס בכבוד, המתים לא היו מטולטלים מקבריהם, וכמובן שבבתי הכנסת היו משכימים לסליחות ולתפלת חודש אלול ותקיעת שופר.

אז איפה הייתם כבוד הרבנים שליט"א? מה עשיתם בכדי לעצור את החורבן הנורא? האם היה ראש הממשלה יכול לעמוד בפני הפגנה של חצי מליון חרדים בפתחה של ירושלים? האם לא הייתם יכולים לארגן הפגנות כאלו בבורו פארק ובמונסי ובלייקווד?

איזו בושה זו, להזניח ביודעין ובקור רוח מצמרר, רבבת יהודים, עשרים וחמש ישובים, מאות מוסדות חינוך וחסד, עשרות נוחי עדן, מליוני יהודים שנכנסים לסכנת נפשות נוראה, ולבסוף להלחם בחירוף נפש עבור כמה קירות, קדושים ככל שיהיו!?

*

המדינה נגמרה, הממשלה פשטה רגל, הכנסת נתגלתה בקלונה. הצבא גילה את פרצופו. גם מי שטעה עד עכשיו, מודה, כי הגענו לשיא השיאים של הגלות, חושך כפול ומכופל.

רבנו של עולם, אין לנו מלך אלא אתה. אבינו שבשמים, האם יש עוד סימנים של "עקבתא דמשיחא" שלא התקיימו? האם יש לנו עוד על מי להשען?

■ בין אור לחושך

קטעים מתוך ראיון עם שליח הרבי במקסיקו הרה"ח ר' יוסף יצחק שי' מייזליש לרגל הוצאת מהדורה חדשה של ספרו "התקופה והגאולה" "בית משיח" ערב חג הסוכות תשס"ו

העולם מכין את עצמו לגאולה

בקיץ תנש"א הכריז הרבי ש"הגיע זמן גאולתכם". במשפט זה, שהוא תמצית בשורת הגאולה, קובע הרבי שהמצב ההווה הוא "זמן הגאולה". לא מדובר בהבטחה שיבוא זמן של גאולה בקרוב, אלא בקביעה שאנו נמצאים כבר בתוך זמן הגאולה.

חשוב להבהיר: הדגש הוא על זמן הגאולה. זאת אומרת, **למרות שהגאולה עצמה עדיין לא באה בפועל**, שהרי גדר הגאולה הוא חזרת מלכות בית דוד בשלימות, עם בניין בית המקדש וקיבוץ גלויות - בכל זאת, מודיע הרבי שמעתה נמצאים כבר ב"זמן הגאולה". זאת אומרת, שנמצאים בפועל "בעתה" של הגאולה, "זמן חיוב בואו". ואולי הוא על דרך גאולת מצרים, שבשורת משה לבני ישראל שהגיע זמן הגאולה ("פקד פקדתי"), היתה יותר משנה קודם יציאת מצרים בפועל.

בשיחות הקודש בקיץ תש"נ וחורף תשנ"ב ביאר הרבי כיצד אפשר לראות במציאות העולם, ביטוי מוחשי לעובדה שנמצאים כבר ב"זמן הגאולה". הרבי הדגיש שלא מדובר רק במציאות רוחנית, אלא במציאות ממשית בעולם, שכל אחד יכול להבחין בה.

בתקופה זו, שהחלה במלחמת המפרץ, מצביע הרבי על המהפך הגדול שמתחולל בעולם, שבהתבוננות קלה ניתן להבחין שהעולם מתחיל להשיל מעליו את לבושי הגלות ולהכין את עצמו בפועל לימות המשיח.

הרובד השטחי ביותר של הגאולה, הוא החירות משיעבוד לאומות העולם, והיכולת לקיים תורה ומצוות ללא מעצור. בחסידות מוסבר באריכות, שהעולם נברא כך שהוא מעלים על עיני הקדושה ואף מנגד להם. זאת

■ בין אור לחושך

היתה המציאות במשך כל שנות הגלות, מאז מתן תורה, כאשר העולם מצד עצמו הקשה והתנגד לתורה ומצוותיה.

לכל בני ישראל אור במושבותם, ברגעים האחרונים של הגלות

אומות העולם בלטו תמיד בשנאה לבני ישראל בכלל, ולקיום התורה והמצוות בפרט. גם בתקופות הקצרות שאומות העולם לא הצרו ליהודים, כמו בבית ראשון, היה זה רק משום שיד ישראל היתה תקיפה, אך מיד כאשר נחלשו ישראל, חזרו הגויים להצר להם.

והנה מתחולל מול עינינו שינוי מהותי במצבם של בני ישראל. הן בגשמיות והן ברוחניות. באופן כללי החל השינוי מאז עלות הרבי על כס הנשיאות, כאשר ברוב מדינות העולם נחלשה ההתנגדות לקיום התורה והמצוות, ועד שאף מסייעים להחזקת מוסדות התורה. גם בגשמיות, מצבם של בני ישראל היום הוא באין ערוך למצבם בדור הקודם. אם בדור הקודם בעיות הפרנסה של חלקים גדולים מהעם היהודי נגעו בלחם וחלב לילדים, הרי בשנים האחרונות לרובם ככולם של היהודים אין בעיות פרנסה ברמת הצרכים הבסיסיים.

והעולה על כולנה - נפילת מסך הברזל. אם עד שנת תש"נ היה שליש מעם ישראל נתון לרדיפות בגשמיות ורוחניות, התחולל המהפך הגדול, ובתקופה שמודיע הרבי ש"הגיע זמן גאולתכם", הנה באופן פלאי ונסי, ללא הסבר הגיוני בדרך הטבע, מתמוטט המשטר הקומוניסטי ברוסיה, ומתבטל לגמרי המבצר האחרון בעולם שנשא את סמל ההתנגדות לתורה ומצוות בכל התוקף. ומאז, כמעט ואין מקום בכל העולם כולו, שמונע מיהודים לקיים את התורה והמצוות, וכל ישראל בכל מקום שהם יכולים לקיים את התורה והמצוות. לראשונה נוצר מצב שהגויים פשוט לא מעוניינים להפריע לנו לקיים את התורה והמצוות.

מציאות כזאת אינה מציאות של גלות. מצב זה הוא מתוכן ייעודי הגאולה, שעניינה העיקרי הוא הסרת שיעבוד המלכויות ומתן האפשרויות לקיום התורה והמצוות במנוחה.

גם בכללות העולם, רואים שינוי מדהים בחשיבה האנושית. אם עד לפני חמש-עשרה שנה חשבו כולם כיצד להעצים את כוחם הצבאי, במטרה

■ בין אור לחושך

להשתלט ולכבוש מדינות נוספות במלחמות והרג המוני - הרי מאז קבע הרבי ש"הגיע זמן הגאולה", מורגשת שאיפה חדשה בעולם, שאיפה לשלום וצדק כלל עולמי. כתוצאה ישירה משאיפה זו, החליטו מנהיגי המעצמות לצמצם את פיתוח הנשק ההרסני, ואף להשמיד חלקים גדולים ממנו. את התקציבים העצומים שנוצלו לפיתוח אמצעי הלחימה, החליטו להפנות לפיתוח הכלכלה, וכן לסייע למדינות חלשות.

כשלומדים שהגאולה היא מציאות בה עם ישראל יוכל לקיים את התורה והמצוות בקלות, בחירות עם הרחבה בגשמיות - רואים את זמן הגאולה! לא ייתכן שנאכל מסיר הבשר, שהגענו אליו רק בזכות העובדה שנמצאים בזמן הגאולה, ונשאל: איפוא הגאולה.

הקליפות הולכות ונושרות

אבל לצד כל הגילויים הללו, אי אפשר להתעלם מהרוע הגובר בעולם, הטרור שמשתולל, וכל שאר המרעין בישין. כי כפי שאמרתי קודם, הגאולה בפועל עדיין לא הגיעה. לכן נוצר כאן מצב שמצד אחד ישנם עדיין שאריות של גלות, שמתבטאות בטרור הגואה וכל שאר הצרות בעולם, ומצד שני - יש פריחה של מעשי טוב וחסד, והתאחדות של רוב אומות העולם נגד אותם אנשי טרור.

כדאי להעיר, שעיקר הטרור נגד יהודים נמצא בארץ ישראל, והרי הטרור הזה הוא תוצאה של הבחירה החופשית של כמה יהודים, שעושים את כל הטעויות שמעודדים את הטרור, ואין כאן מקום להאריך בדבר המצער.

כשמסתכלים על התמונה הכללית, רואים שבמשך חמשת אלפי שנים הקליפה שלטה ללא עוררין, והעולם היה מלא ברוע, בין העמים בכלל וכלפי העם היהודי בפרט. ומאז שנת תנש"א אנו עדים לתהליך של שבירת כוח הטומאה. עוד קליפה נושרת, ועוד קליפה נושרת. התוקף הגדול של כוחות הטומאה כבר לא קיים.

היום, אם יהודי רוצה להתעלות בקדושה - אין אף אחד שמפריע לו, חוץ מעצמו. אתה רוצה ללמוד שיעור תורה? היום אתה לא יכול להתלונן שאין בסביבתך שיעור ברמה נאותה, כיוון שבחיוג אחד או בהקלקה אחת אתה יכול להשתתף בשיעור תורה דרך הטלפון או דרך אתר אינטרנט. אתה רוצה

■ בין אור לחושך

תפילין מהודרות? תרים טלפון, והתפילין בדרך אליך. מדובר בשינוי מהותי בעולם, שינוי כזה שבהתבוננות מעטה אפשר להבין כי מדובר פשוט בתקופה חדשה, של זמן הגאולה.

מה נשאר? הבחירה שלנו. אנחנו עדיין יכולים לבחור בין הטוב לרע. וזה, אגב, יהיה גם בתקופה הראשונה של ימות המשיח. יהיו בזה תקופות, והייעוד של "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" לא יתקיים מיד בתחילת ימות המשיח (במצב של לא זכו).

כך גם לגבי מה שהרבי אמר שהסתיימה עבודת הבריורים. אין הכוונה שאין עוד רע בעולם, אלא שסיימנו את כל הבריורים שהיו מוכרחים להסתיים לפני ביאת המשיח. הגלות והגאולה הרי נמשלים לעיבור ולידה. יש תקופה במהלך העיבור שאברי העובר עדיין לא מושלמים. אין אצבעות עדיין, למשל. בזמן כזה הלידה בלתי אפשרית. היא לא תהיה לטובת העובר. אבל מגיע זמן שכל האברים מושלמים, ואז מגיע זמן הלידה. ייתכן שיש איזושהי דלקת באחד האברים, אבל זה לא מונע את הלידה. יתירה מזו: ייתכן שלאחר הלידה יהיה יותר קל לטפל בדלקת הזאת.

עם ישראל כעת שלם בכל אבריו לקראת הגאולה. הגוף מוכן. זה לא אומר שאין פצעים קטנים פה ושם, שצריך לרפא. אבל מדובר בפצעים קטנים על עור חיצוני. לא מדובר במשהו פנימי וחסרון יסודי. בכלל, הרי כל המהות שלנו לגבי הדורות הקודמים זה כעקב שברגל, ואם כך ברור שפצע קטן בקצה העקב לא מסוגל לעכב את הגאולה.

משיח מתגלה ומכין את עם ישראל והעולם לגאולה

גם מנקודת מבט הלכתית, אנו נמצאים היום בשלב של "יעמוד מלך מבית דוד", בעיצומן של הפעולות להבאת הגאולה. כידוע, הפוסק ההלכתי היחיד שמתאר את שלבי הגאולה הוא הרמב"ם, וכאשר קוראים את התיאור המפורט שם על פעולות של מלך המשיח, מבינים מיד שהכוונה לפעולותיו של הרבי מלך המשיח בעולם.

המצב הזה, של יעמוד מלך לכוף את כל ישראל, עם כל הפרטים שהרמב"ם מתאר, לא היה מעולם. היו יהודים שרצו לעזור לכללות עם ישראל, אבל לפועל, מבחינה טכנית, לא היתה להם את האפשרות להגיע לכל ישראל,

■ בין אור לחושך

בכל מקום שהם. מזמן משה רבינו, כשכולם היו יחד במדבר, זה פשוט לא היה שייך במציאות שיהודי אחד יגיע לכלל ישראל בכל מושבותיהם. אפילו בזמן שלמה המלך, מוסבר בחסידות שגויים שרצו לקבל את אורו, היו צריכים להגיע אליו. אבל כשהרמב"ם כותב "יכוף כל ישראל", הוא מתכוון ליהודי כזה שיכול להגיע לכל יהודי, כל ישראל כפשוטו.

בדורנו קרה המהפך. יושב יהודי בברוקלין, ואין יהודי בעולם שלא הושפע ממנו באיזו שהיא נקודה יהודית. אחד מניח תפילין בזכותו, השני קבע מזוזות, השלישי שומר כשרות. אפילו החוגים הדתיים שפועלים כעת ב'קירוב', פעולותיהם נובעות כתוצאה מהמהפיכה שהרבי חולל. לא היה כזה דבר בהיסטוריה היהודית, שליהודי אחד תהיה השפעה על כל יהודי העולם. אצל הרבי רואים גם כיצד אורו משפיע אפילו על הגוים, בכל מקומותיהם, עם "שבע מצוות בני נח". הן באמצעות השלוחים, והן באמצעות הטכנולוגיה שמביאה את דברי הרבי והשפעתו לכל קצווי תבל. פתאום, ההלכה הזאת ברמב"ם, שמתארת את התופעה של התגלות המשיח, מקבלת משמעות מעשית, מציאותית. אתה לומד את הרמב"ם, ופשוט קורא תיאור חי של התקופה הנוכחית. פעם הראיתי את ההלכות הללו ליהודי ליטאי, והוא שאל בתמימות: כך זה בכל הדפוסים? הוא פשוט ראה ברמב"ם תיאור מפורט על פעולותיו של הרבי.

אם מדברים על הנקודה ההלכתית, ראוי לציין שהרבי התייחס במיוחד לפסקי הדינים של רבנים ביחס לגאולה, והרי כבר בראשית שנות הנו"נים פסקו הרבנים שישראל כבר עשו תשובה והגיע זמן הגאולה. והיו כאלה שכבר אז פסקו שהרבי הוא המלך המשיח. היום, כידוע, חתומים מאות רבנים מורי הוראה, חסידים וליטאים, מכל החוגים, על פסק דין ברור, שעל פי תורה כבר הגיע זמן הגאולה, ושעל פי ההלכה יש לרבי את הגדרים של מלך המשיח.

הנבואה ש"הגיע זמן גאולתכם" אינה יכולה להשתנות

כמו"כ יש לציין את ענין הנבואה של הרבי בקשר עם בשורת הגאולה, הענין מופיע בהרחבה בשיחת שבת פרשת שופטים תש"א. מי שיעיין שם בשיחה, יגלה שדברי הרבי אודות הנבואה אינם מוגבלים למשפט מסויים, שהוא

■ בין אור לחושך

המשפט הנבואי, אלא כל דבריו של הרבי בזמן האחרון אודות בשורת הגאולה הם בתוקף של דברי נבואה. וכפי שהרבי אומר שם: "על אחת כמה וכמה כפי שזה כבר בא גם בדיבור, "ניב שפתיים" ענין הנבואה, כנהוג לאחרונה להוציא הדברים בדיבור, כולל ובמיוחד - שהנה הנה באה הגאולה". הרבי אומר כאן שכל הדברים שנאמרים על ידו לאחרונה בקשר לבשורת הגאולה, יש להם תוקף של דברי נבואה.

בהערה באותה שיחה, על המלים "הנבואה שלא לתר לגאולה, ותיכף ומיד ממש הנה זה (משיח) בא", כותב הרבי: "לא רק בתור חכם ושופט, אלא בתור נביא, שזהו בוודאות - ראה מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים עמ' שנה-ו".

בספר זה שהרבי מציין אליו, מבאר רבינו הזקן את מעלת הנבואה על רוח הקודש של חכמים וצדיקים, שברוח הקודש רואים את הדברים כפי שהם בעולמות עליונים, ויתכן שהדברים ישתנו עד שיגיע זמנם לרדת לעולם הזה הגשמי. לעומת זאת, הנביא, רואה מה שקורה בעולם הזה הגשמי, ולכן לא שייך בזה שינוי.

אדמו"ר הזקן ממשיך שם ומפרט בנוגע לעניין הקיצין, שמה שכתוב בזוהר שראוי להיות הקץ בשנת ת"ח, בודאי שהזוהר הקדוש ראה את האמת, אלא שזה היה האמת בבחינה רוחנית גבוהה, ועד שנמשך הדבר לעולם הזה הגשמי היו שינויים ומניעות ועיכובים. אבל אילו היו הדברים הללו יוצאים מפי נביא - בודאי היה הדבר מקוים בלי שום שינוי.

במילים פשוטות: כאשר החכם אומר שמחר ירד גשם, הרי זה מפני שראה בעולמות רוחניים שיש המשכת גשם מלמעלה, והיות ועל פי סדר הרגיל מה שמתרחש היום בעולם הרוחני יגיע מחר לעולם הזה הגשמי, על כן מחר צריך לרדת גשם. אמנם, מכיון שיש עדיין דרך ארוכה בין העולם הרוחני לעולם הגשמי, ייתכנו שינויים. לעומת זאת, כאשר הנביא אומר שמחר יירד גשם, הוא לא רואה את הגשם בשמים, אלא הוא רואה את המחר כפי שהוא כאן בעולם הזה הגשמי. ואם הוא רואה את הגשם כאן, לא ייתכן שלא יירד גשם. הוא רואה את המציאות הגשמית שמתרחשת בעולם בפועל, רק שהוא רואה את זה לפנינו והוא מספר לנו את זה בתור נבואה.

■ בין אור לחושך

זאת אומרת, שכאשר הרבי מציין למאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים הני"ל, הוא מתכוון להדגיש עוד יותר, שנבואתו אודות הגאולה אינה עוד 'קץ' שהוא רואה בעולמות הרוחניים, אלא גאולה גשמית שהוא רואה כבר בעולם הזה, וכפי שהזכרנו באריכות - גם אנחנו מתחילים כבר לראות את הגאולה, שנמצאת כבר בהתהוות כאן בעולם הזה.

כלומר, בדברי הנבואה מודגש שמצב זה אינו בר-חילוף. זהו תהליך שנובע כתוצאה ישירה מכך שהגיע כבר זמן הגאולה, ולא יכול להיות בזה שינוי.

בנוסף לתוקף הכללי בדברים הנאמרים בתור נבואה, יש כאן עניין נוסף: מדברי אדמו"ר הזקן עולה שעצם העובדה שהנביא אומר את נבואתו בדיבור "ניב שפתים", זה עצמו קובע את דברי הנבואה בגדרי העולם באופן שלא שייך בזה שינוי. ובנידון דידן צריך לומר, שכאשר הרבי הוציא את הדברים בפיו, נקבעו הדברים והפכו למציאות ממשית בעולם, באופן שלא שייך בזה שינוי.

דוגמא לגילוי הנבואה של זמן הגאולה

כדי להמחיש את הדברים, ראוי להזכיר דבר פלא שהתרחש מיד לאחר אמירת השיחה:

כפי שהזכרנו, אחד האירועים הגדולים ביותר שמבטאים את העובדה שהגיע זמן הגאולה, היה נפילת הקומוניזם ברוסיה. והנה, מיד לאחר השיחה אודות הנבואה, החלה הפיכה צבאית ברוסיה, במטרה ברורה להחזיר את המשטר הקומוניסטי לקדמותו. לרגע היה נראה שכל אותם שינויים טובים, היו אירועים ארעיים וחולפים, ואין כאן תהליך של גאולה, ח"ו. אבל מכיון שבדיוק ברגעים בהם התרקמה המהפיכה, בשבת פרשת שופטים - הוציא הרבי את בשורת הגאולה בניב שפתיים, והדגיש שהדברים נאמרים בתור נבואה, וממילא לא שייך להחזיר את הגלגל לאחור, על כן לא חלפו ימים אחדים ובאופן נסי לגמרי התבטלה המהפיכה, ולמרבה הפלא - כמעט ללא קרבנות.

מעניין לציין, שבאותם ימים ספורים היו בקייטנות של השלוחים ברוסיה עשרות מדריכים ומדריכות מארץ ישראל, והם שאלו את הרבי מיד אם

■ בין אור לחושך

לעזוב את ברית המועצות, וקיבלו מענה חריף מאוד מהרבי: "בתמהון הכי גדול קיבלתי השאלה - כפשוט ימשיכו בכל התוכניות שלהם". לכאורה, מדובר בשאלה לגיטימית לחלוטין, ומדוע הרבי כלל לא מבין את השאלה? חסידים ביארו אז, שהדברים קשורים לשיחה שנאמרה בשבת האחרונה, כיוון שלאחר שהרבי אמר את הדברים בתור נבואה - הרי ברור שכל התהליכים עליהם הצביע הרבי כחלק מתהליך הגאולה, יש להם גדר של נבואה, והם בלתי הפיכים. ולכן, גם אם נראה שמתחוללת הפיכה צבאית שמטרתה להחזיר את המצב לקדמותו, אין להתייחס לזה כלל, ואפילו אין צורך לשאול על כך את הרבי, אלא ברור שתוך זמן קצר יתברר שהכל ממשיך באותו נתיב גאולתי שהרבי מתווה.

סיפור מעניין אירע לגיסי, הרה"ח ר' יהושע שי מצגר, שבאותה תקופה הפיק מודעות לעיתונות אודות ביאת המשיח. באותו שבוע הוא התכונן לפרסם בעיתון "ניו יורק טיימס" מודעה גדולה עם המילה 'משיח' בנויה מנקודות שצריך לחבר אחד לשני כדי ליצור את המילה, ומתחת לזה הכותרת: "תגיע למסקנה שלך". בהמשך המודעה היו מספר נקודות למחשבה, שכאשר מחברים אותם יחד מגיעים למסקנה הברורה שהגיע זמן הגאולה. אחת הנקודות הראשונות הייתה כמובן קריסת הקומוניזם.

ביום שני, לאחר שנודע על המהפיכה, חשב גיסי לעכב את הדפסת המודעה, שהרי הדברים ייראו מוזרים מאוד, בלשון המעטה. הקומוניזם חוזר לשלטון, ואנחנו מדברים על קריסת הקומוניזם כסימן לביאת המשיח... הוא שאל על כך את הרבי, ונענה בשלילה. הרבי לא הסכים לעכב את הדפסת המודעה, ורצה שהמודעה תודפס באותו שבוע, ואף שלח לו השתתפות כספית במימון המודעה.

וכך, בעיצומה של ההפיכה הצבאית, אור ליום רביעי, נשלחה המודעה למערכת העיתון, והודפסה למחרת, אור ליום חמישי. ובאותו יום, כאשר קוראי העיתון קיבלו לידיהם את העיתון, הגיעה הבשורה על ביטול ההפיכה הצבאית! התברר, שהיה זה העיתוי הטוב ביותר למודעה כזאת, שכן כל בר דעת הבין שהמודעה הוכנה בעיצומה של המהפכה, והיה במודעה עצמה פן נבואי.

הרב יעקב הלוי פילבר

אנחנו והמדינה

ו' בתשרי תשס"ו

בציבור האמוני, ולא רק בדור הצעיר אלא גם בין המבוגרים, מתנהל דיון כיצד יש להתייחס אל המדינה ומוסדותיה לאחר שכל מערכות השלטון: הממשלה, הכנסת, המשפט, הצבא, המשטרה ועוד - חברו יחדיו לנשל אלפי יהודים ישרי דרך, אנשי אמונה ועמל, שהקימו בגוש קטיף בשליחות המדינה את ביתם, ולפתע באטימות ונחישות גורשו מנחלתם והרסו את ביתם.

והנה כתום הסערה, עוד בטרם הספיקו התושבים לאסוף את השברים, החלו להישמע בקול רם הרהורים וערעורים על עצם שייכותנו למדינה, האם אחרי הפניית הגב בצורה אכזרית כל כך עלינו לשמור לה אמונים?

מעבר לצד האישי, יש לשאלה הזאת מקום מאז קום המדינה, מאז גזו לילדי תימן את הפיאות וכיוצא בהם מעשים ברוח דומה, האם מדינת ישראל היא "יסוד כסא ה' בעולם"?

אבל בשאלה זו יש ערבוב בין שני מרכיבים, שהיטיב לנסח אותם מו"ר הרב צבי יהודה קוק: "המדינה של הקב"ה והחזירים של בן גוריון".

כי מה היא מדינה? הרמב"ן במניין המצוות מגדיר את מצוות ישוב הארץ: "שלא נניחנה ביד זולתנו מן האומות או לשממה", ובלשונו: ריבונות יהודית בארץ ישראל וישובה, שאין לה מובן אחר אלא "מדינה". במובן זה, הקמת המדינה היא קיום מצות עשה של תורה. ואכן כך סוברים שניים מגדולי התורה בדורות שקדמו הרב יהושע מקוטנא (ישועות מלכו, יורה דעה ס"ו) ורבי צדוק הכהן מלובלין (דברי סופרים אות י"ד) - שבישיבת יהודים בארץ ישראל תחת שלטון גויים לא מקיימים מצוות ישוב הארץ. ועל פי דבריהם, רק בה' אייר תש"ח עם הקמת המדינה חידש העם היהודי את מצות ישוב הארץ.

"המדינה של הקב"ה", כוונת הדברים היא שהמדינה אינה רכושה של קבוצה זו או אחרת בעם ישראל, גם אינה של דור מסוים, היא של עם

■ בין אור לחושך

ישראל כולו לדורותיו, היא חלום הדורות שאליו נכספו היהודים כשאמרו: "לשנה הבאה בירושלים הבנויה". ניקח לדוגמא את ה"תורה". אין לך דבר שאנו משייכים אותו לקב"ה כמו התורה, שאנו קוראים לה "תורה ה' תמימה", ועל התורה נאמר: "כי ישרים דרכי ה', צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם".

האם יעלה על הדעת שבגלל כמה פושעים שנכשלים בתורה אנחנו נהיה "ברוגז" עם התורה. כך גם לגבי המדינה, האם בגלל מערכות שלטוניות של ממשלה זו או אחרת הנוהגות שלא כהלכה, האם בגלל זה ניתן גט למדינה!?

במסכת ברכות (י, א) מסופר, שהנביא ישעיה הוכיח את המלך חזקיה על שאינו מקיים "מצוות פריה ורביה", השיב לו חזקיה כי נאמר לו ברוח הקודש שיהיו לו בנים רשעים, ועל כך אמר לו הנביא: בסודותיו של הקב"ה למה לך, אתה תעשה מה שנצטווית והקב"ה יעשה הטוב בעיניו. ומסביר הראייה ("עין איה" שם) שחזקיה המלך רואה את הדברים כאן ועכשיו, ועל פי ראייה זו, הבן הרשע לכשיתמנה למלך, יהיה אסון לעם ישראל, והוא, חזקיה, אינו מוכן להיות שותף לכך.

הנביא, אשר רואה את הדברים במבט של נצח, אומר למלך: מלכות בית דוד דומה לשלשלת המורכבת מחוליות חוליות, שאם אתה מחסיר אחת מהן תתפרק כל השלשלת. מהו דור אחד בנצח, על כן כדאי לסבול דור אחד ממלך רשע ובלבד לשמר את רציפות המלכות. כך גם אפשר לומר כלפי "מדינת ישראל", כדאי לסבול קדנציה שלטונית אחת ועוד אחת, ובלבד שנשמר את רציפות הריבונות של העם היהודי בארץ ישראל. וזה כוונת דברי מו"ר הרב צבי יהודה: "המדינה של הקב"ה, והחזירים הם של בן גוריון".

תשובת אחד מתלמידיו

ב"ה, תשרי תשס"ו

כבי מו"ר הרב פילבר שליט"א

קראתי את מאמרי כת"ר המהפך בזכותה של המדינה אעפ"כ ולמרות הכל. ראשית טענה מקדמית;

נוצר רושם שנוצר זרם חדש ב"חסידות" ושמו "תלמידי רצ"י" זצ"ל. עם

■ בין אור לחושך

כל הכבוד - כמו שיש כאלה שעושים מסע תעמולה מיוסד על דעת רבם זצ"ל שצריכים להיות בראש השנה דווקא באומן, כך נוצר הרושם שאנו רוצים לכפות על כולם את דעת הרצ"י זצ"ל.

סוכ"ס דעתו הטהורה היא דעת **יחיד**, כולל מה שהוא מביא מ"פתחי תשובה" שנפסק כיום כדעת הרמב"ן שיש גם בזמן הזה מצוה לכבוש את ארץ ישראל - הרי אין לחשוד בגר"ז מבריסק, בגר"מ פיינשטיין, ברבי מליובביץ, ברבי מגור, ברוגצ'ובי, שלא ידעו את הפתחי תשובה כמו רצ"י!?

גם הפרשנות שבהתיישבות יהודים בארץ ישראל שלא במסגרת "מדינה" לא מקיימים מצות ישוב הארץ ושזו היתה דעתם של ר' צדוק והרב מקוטנא - רק מבליטה את העובדה ש**שוב** חכמי ישראל לא סברו כך.

הראיה שהביא כת"ר שחזקיה המלך הצטווה על "פריה ורביה" למרות שראה ברוה"ק שיהיו לו בנים רשעים - איננה שייכת;

א. אילו היה מדובר שבשביל פריה ורביה יצטרך חזקיהו המלך לעבור על איסור נידה - האם גם אז זה היה מצדיק קיום "פריה ורביה"? (והרי המדינה הרימה יד על תורת משה בצורה החצופה והמחפירה ביותר!).

ב. קי"ל שנבואה רעה לא חייבת להתגשם, כך שלמרות שהוא ראה מה שראה ברוה"ק, הדברים היו עלולים להשתנות.

בכלל, ההנחה ש"מדינה" זה לא בן גוריון ולא שרון, ולא הכנסת ולא הממשלה - מזכירה את הבדיחה על הרב שהתבקש לדבר על "אידישקייט" ללא שבת, ללא תפילין וכו', וד"ל.

זאת ועוד - מדינה דמוקרטית בהגדרה היא מדינה שרוב אזרחיה קובעים את צביונה; וממילא, מה שמכונה "מדינת ישראל" היא מדינה דמוקרטית שלאבו-יוסוף מכפר עילבון בגליל ור' געציל מבני ברק, יש אותה דעה, וממילא מדינה כזו היא איננה שלטון יהודי. וזה שכרגע יש שלטון יהודי זה אך מקרה (שלא לדבר שלפי הכלל של "אפליה מתקנת" שהשמאל מאד אוהב, לא ירחק היום וגם "נשיא המדינה" יהיה ערבי. את אדמות הקק"ל אפשר גם היום לפי החוק להעביר לערבים. וסליחה, ש"שכחתי" את גוש קטיף...).

■ בין אור לחושך

(אגב, גם כרגע אין שלטון יהודי, כי; 1. נשיא ארה"ב הוא בעצם הקובע כאן - כולל גם איזה מפלגה תנצח בבחירות ותהיה השלטת, 2. הערבים הם לשון מאזנים ועל פיהם יפול דבר, 3. מאז חוק מיהו יהודי, כל גוי יכול להיחשב כאן כיהודי עם כל הזכויות של חוק השבות).

וממילא, הבה ונודה; להאמין במשהו **ערטילאי מופשט** של "מדינה יהודית" בניגוד לחוש והמציאות בשטח, בניגוד לרוב מוחלט של חכמי התורה, זה יכול להיות לגיטימי אילו רוב שלומי אמוני ישראל (לפחות) רואים את עצמם כתלמידי רצ"י, אבל המצב איננו כך.

אמנם הרב זצ"ל דיבר על מדינת ישראל ש"ייסוד כסא ה' בעולם", אבל;

1. מי יתקע לידינו שהוא דיבר על המציאות של היום (גם רבי עקיבא סבר שבר כוכבא הוא משיח, ושהמציאות השתנתה הוא חזר בו).

2. הרב עצמו מדבר על מדינת ישראל באופן שמפרסמת את אלקותו ית' בעולם, ולא זו המציאות.

3. גם מדרשי רבותינו הם דברי אלקים חיים, ולא תמיד אנו מבינים אותם, ולכן, "מותר" לומר שלא ירדנו לסוף דעתו של הרב זצ"ל (קצת ראייה; שגם חלק מגדולי תלמידיו של הרב לא לקחו את דבריו כפשוטם; הגרש"ז אויערבאך, הצדיק ר' ארי' לוי ו עוד).

אנחנו צריכים להבין, כשאנו חוזרים כמו מנטרה "כך וכך אמר רצ"י" - יש כמה וכמה מתוכנו, ששואל את עצמו; סוכ"ס רצ"י לא חנך תלמידיו בדרך החסידות, ובל מקרה הוא נטה יותר לדרך וולוז'ין, כמעט ולא שמענו ממנו התייחסות לרלבנטיות של דרך הבעש"ט וממשיכי דרכו, ולהעיר שהתמונות שהיו תלויות בחדרו היו של גדולי ליטא (ובנוסף גם תמונות של הרצל) - האם הדרך והחינוך הליטאים - הוולוז'ינים שללו את ההנחה שמותר לחשוב ש"הראש ישיבה" טעה?

סליחה על השאלות "האפיקורסיות" אבל האמת אהובה מהכל.

בברכה,

חדא דמן זעירא ממעריצי ("מעריץ" ולא "חסיד שוטה" דייקא) של רצ"י זצ"ל. (אינני מפרש את שמי, כדי שההתייחסות תהיה לגופם של דברים, ולא לגופו של איש).

■ בין אור לחושך

**רשימה חלקית ביותר מהמקורות בדברי הרבי מליובאוויטש
שמהם שאבתי את הכתוב בחלקו הראשון והשני של הספר**

תורת מנחם

- ח"א ע" 148 - ש"פ פנחס תשי"י
- ח"ג ע" 45 - אח"ש"פ תשי"א
- ח"ג ע" 86 - ל"ג בעומר תשי"א
- ח"ג ע" 174 - ש"פ שלח תשי"א
- ח"ה ע" 153 - אח"ש"פ תשי"ב
- ח"ז ע" 172 - ש"פ חיי שרה תשי"ג
- ח"א ע" 159 - ש"פ צו תשי"ד
- ח"א ע" 191 הערה 33 - ליל ב' דחג הפסח תשי"ד
- ח"ג ע" 78 - יום שמחת תורה תשט"ו
- ח"ג ע" 202 - ש"פ וארא תשט"ו
- ח"ד ע" 123 - יום ב' דחג השבועות תשט"ו
- ח"ד ע" 188 - י"ג תמוז תשט"ו
- ח"ד ע" 244 - ש"פ דברים תשט"ו
- ח"ד ע" 262 - כ"ף מני"א תשט"ו
- ח"ז ע" 354 - יום ב' דחג השבועות תשט"ז
- ח"ז ע" 90 - ש"פ בלק תשט"ז

לקוטי שיחות

- ח"ה ע" 149 הערה 51
- ח"ד ע" 427
- ח"ד ע" 444
- ח"ו ע" 490
- ח"ח ע" 9-298
- ח"כ ע" 272
- ח"א ע" 289

■ בין אור לחושך

שיחות קודש והתועדויות

י"ב תמוז תשכ"ג
ו' תשרי תשכ"ז
י"ב תמוז תשכ"ז
שי"פ מסעי תשכ"ז
יו"ד שבט תשי"ל
שי"פ מצורע תשי"ל
שי"פ בראשית תשל"א
שבת פרשת בא תשל"ו
ל"ג בעומר תשל"ח
מוצ"ש האזינו י"ג תשרי תשל"ט
שי"פ מקץ תשמ"ב
שי"פ חיי שרה תשמ"ג
שי"פ ויצא תשמ"ג
שי"פ וישלח תשמ"ג
ליל שמחת תורה תשד"מ
זאת חנוכה תשמ"ו
שי"פ חיי שרה תשמ"ו
שי"פ וישב תשמ"ח
שי"פ חיי שרה תשמ"ט
שי"פ וירא תנש"א
שי"פ שופטים תנש"א

אגרות קודש

להרב מאיר בלומנפלד, ח' תשרי תשי"ב - ח"ה ע' ב'
ט"ז סיון תשי"ב - ח"ו ע' קכא
י"ד כסלו תשט"ו - ח"י ע' קמב
כ"א שבט תשט"ו - ח"י ע' שלד
י"א אייר תשט"ו - ח"יא ע' פה
להגאון הרב שלמה יוסף ז'יל, י"ט אייר תשט"ז - ח"י"ג ע' עו
ח"י מני"א תשט"ז - ח"י"ג ע' שעט
י"ט אלול תשי"ז - חט"ו ע' תכז

■ בין אור לחושך

תשי"ז - חט"ו ע' תנב
ט"ז טבת תשי"ח - חט"ז ע' רטו
להגאון הרב שלמה יוסף זוין ז"ל, ד' אייר תשי"ח - חט"ז ע' עה
למר אליעזר ליבנה, כ"ח מנחם אב תשי"ח - חט"ז ע' שטז
להגאון הרב שלמה יוסף זוין ז"ל, כ"ט מרחשון תשי"כ - חט"ט ע' סו
להגאון ר' ניסן טעלושקין, כי מרחשון תשכ"א - ח"כ ע' כז
להגאון הרב שלמה יוסף זוין ז"ל, אדר"ח טבת תשכ"ד - חכ"ג ע' סא
להגאון הרב שלמה יוסף זוין ז"ל, כ"ה כסלו תשכ"ה -
להגאון הרב שלמה יוסף זוין ז"ל, כסלו תשכ"ט - חכ"ו ע' רל
לגבי גאולה כהן, י"ט סיון תשכ"ט - חכ"ה ע' רצ
לשניאור זלמן שז"ר, י"ב-י"ג תמוז תשכ"ט - חכ"ה ע' שו
כ"ה אלול תשכ"ט - חכ"ה ע' שלג
להרב חיים יהודה פלדי ז"ל ר"ח אד"ר תש"ל - חכ"ו ע' סז
להרב חיים יהודה פלדי ז"ל מחרת ל"ג בעומר תש"ל - חכ"ו ע' קלו
למתי דן מ"ד שבט תשל"ט - יהיכל מנחם' כרך ב' - לקוי"ש כרך יט ע' 533
מכתבים נוספים להרב זוין, בספר "שמן ששון מחבריד" ח"ב, בערכו

יחידויות

עם הרב שמואל זלמנוב, ה' אייר תשי"ח - ספר "ימי מלך" ח"ב ע' 616
עם הרב שלום פוזנר, ה' אייר תשי"ח - ספר "ימי מלך" ח"ב ע' 616-7
עם צעירי אגודת ישראל, תשי"ב - רשימה פרטית
עם העיתונאי משה פלר, תשי"ח - הרבי שלושים שנות נשיאות ע' 14
עם קבוצת סטודנטים מארגון "הלל", תשי"כ - תורת מנחם חכ"ז ע' 398
עם העיתונאי שלמה נקדימון, תשכ"ב - הרבי שלושים שנות נשיאות ע' 38
עם הרב חיים גוטניק ז"ל - ה' מנחם אב תשכ"ז - "צדיק למלך" ח"ו
עם הרב משה צבי נריה ז"ל, ב' כסלו תשכ"ח - "בצל החכמה" ע' 25
עם הרב משה צבי נריה, בספר "שמן ששון מחבריד" ח"ג, בערכו
עם האדמו"ר מסדיגורא שליט"א, ד' תמוז תשי"מ - "בצל החכמה" ע' 88

כתבי יד קודש וכתבות

"יהיכל מנחם" כרך א' ע' יג
"בית משיח" גליון 357 ע' 11
"כפר חב"ד" גליון 1012 - מאמר על הרב פלדי ז"ל

רשימת ספרי המחבר

דעת תורה בעניני המצב בארץ הקדש (הסכמי השלום) - תשי"מ, והוספות בתשמ"ב
גדולי תורה על החזרת שטחים (תשובות גדולי הדור המצב בארה"ק) - תשי"מ
שלום שלום ואין שלום (סכנת פקוח נפשות שבהסכמי השלום המדומים) - תשמ"ב
ידבר שלום חלק א' (ביאורי סוגיות וחידושי תורה בש"ס וברמב"ם) - תשמ"ז
ידבר שלום חלק ב' (ביאורי סוגיות וחידושי תורה בש"ס וברמב"ם) - תשנ"א
רודף ובא במחתרת (ביאור הסוגיא בסנהדרין לשיטת הרמב"ם) - תשמ"ח
ובערת הרע מקרבך (ביאור הסוגיא בסנהדרין לשיטת הרמב"ם) - תשמ"ח
כי הם חיינו (שבע מאות ושבעים מושגים ביהדות) - תשנ"א
יחי המלך (ביאורים וחידושים בהלכות מלכים לרמב"ם) - תשנ"ב
יחי המלך המשיח (עיונים בהלכות מלכים לרמב"ם פרקים יא-יב) - תשנ"ג
מבשר טוב (שאלות ותשובות בענין בשורת הגאולה של הרבי, ועוד) - תשנ"ד
הנסיין האחרון (עיונים בדברי חז"ל שמלך המשיח נגלה ונכסה) - תשנ"ד
שמן ששון מחבריד חלק א' (הקשר בין גדולי הדורות לרבי, אותיות א-ה) - תשנ"ה
שמן ששון מחבריד חלק ב' (הקשר בין גדולי הדורות לרבי, אותיות ו-ל) - תשנ"ח
שמן ששון מחבריד חלק ג' (הקשר בין גדולי הדורות לרבי, אותיות מ-ס) - תשס"ג
פרדס שלום חלק א' (שאלות ותשובות בהלכה בד' חלקי שו"ע) - תשנ"ח
פרדס שלום חלק ב' (עיונים ברמב"ם במצות "אחדות ה'", ועוד) - תשנ"ח
אוצר חידושים בש"ס חלק א' (חידושים בפ"א דסנהדרין ע"פ כתבי הרבי) - תשנ"ט
לקט שכחת הפאה (ביאור הוראת הרבי בענין כיסוי הראש בפאה נכרית) - תשס"א
ותורה יבקשו מפיחו (ביאורים על תמיהות במנהגי חב"ד) - תשס"ב
המותר בפיך (ביאור בסוגיא שבת כח, ב. קח, א. ע"פ ספר התניא פל"ז) - תשס"ב
יקם שערה לדממה (שקלא וטריא להלכה בענין הפאות הנכריות מהודו) - תשס"ד

